

Till statsrådet Gustav Fridolin

Regeringen beslutade den 6 mars 2014 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att utreda hur en tioårig grundskola med skolstart vid sex års ålder lämpligast skulle kunna införas. Utredaren skulle också utreda och föreslå hur en förlängning av skolplikten med ett år för elever som inte når behörighet till gymnasieskolans nationella program kunde utformas och införas. Slutligen skulle utredaren överväga om en obligatorisk sommarskola för samma målgrupp och för elever i årskurs 8 som riskerar att inte nå kunskapskraven skulle vara obligatorisk även för eleverna. Reovisningen av uppdraget skulle senast ske den 30 juni 2015.

Ann-Marie Begler, generaldirektör för Skolinspektionen, förordnades som särskild utredare för detta uppdrag.

Regeringen beslutade den 11 september 2014 om tilläggsdirektiv. Utredaren fick i uppdrag att föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kunde utformas.

Regeringen beslutade om nya tilläggsdirektiv den 18 december 2014. Utredaren fick i uppdrag att utreda hur förskoleklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas. Utredningens uppdrag att utreda frågorna om förlängd skolplikt och sommarskola kvarstod oförändrade.

Den 26 mars 2015 beslutade regeringen om ytterligare ett tilläggsdirektiv, där utredaren inte längre ska föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas på lämpligast sätt. Uppdraget ska nu i sin helhet redovisas senast den 30 september 2015.

Som sakkunniga i utredningen förordnades från och med den 20 maj 2014 departementssekreteraren Maria Antonsson, Finansdepartementet, ämnesrådet Tarja Birkoff, Socialdepartementet, departementssekreteraren Charlotte Brunlid, Finansdepartementet, kanslirådet Cecilia Carlsson, Utbildningsdepartementet, kanslirådet Per Eriksson, Utbildningsdepartementet, ämnesrådet Sverker Lönnerholm, Finansdepartementet, departementssekreteraren Gerd Mörck, Utbildningsdepartementet samt departementssekreteraren Ann-Sofi Pihlgren, Utbildningsdepartementet.

Den 20 augusti 2014 entledigades Gerd Mörck och som ny sakkunnig förordnades kanslirådet Bente Björk, Utbildningsdepartementet.

Den 2 februari 2015 entledigades Cecilia Carlsson och som ny sakkunnig förordnades kanslirådet Marie Törn, Utbildningsdepartementet.

Den 10 mars 2015 entledigades Charlotte Brunlid.

Den 11 augusti 2015 entledigades departementssekreterare Ann-Sofi Pihlgren och som ny sakkunnig förordnades ämnesrådet Annika Hellewell, Utbildningsdepartementet.

Som huvudsekreterare respektive sekreterare anställdes den 6 mars 2014 seniora rådgivaren Ingrid Lindskog och f.d. chefsjuristen Ingegärd Hilborn.

Den 11 augusti 2014 anställdes utredaren Mona Fridell som sekreterare i utredningen. Mona Fridell entledigades den 1 mars 2015.

Den 1 september 2014 anställdes avdelningsjuristen Ingrid Brännare som sekreterare i utredningen. Ingrid Brännare entledigades den 31 december 2014.

Utredningen, som antagit namnet Grundskoleutredningen, överlämnar härmed sitt slutbetänkande Mer tid för kunskap – förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola (SOU 2015:81).

Stockholm i september 2015

Ann-Marie Begler

/Ingrid Lindskog
Ingegärd Hilborn

Innehåll

Sammanfattning	11
1 Författningsförslag.....	17
1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	17
1.2 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)	40
1.3 Förslag till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039).....	45
1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1991:1124) om avgifter för prövning inom skolväsendet	47
1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1970:340) om skolskjutsning.....	49
2 Utredningens uppdrag och arbete	51
2.1 Utredningens uppdrag.....	51
2.2 Utredningens arbete	52
2.3 Betänkandets disposition.....	53
3 Två alternativ till utbildning för sexåringar	55
3.1 Uppdraget till Grundskoleutredningen.....	55
3.1.1 Pågående uppdrag och utredningar som kan påverka förskoleklassen.....	56

3.2	Förskoleklassens elever, organisation och personal.....	57
3.2.1	Forskning om och utredning av förskoleklassen.....	61
3.2.2	Skolinspektionens kvalitetsgranskning om undervisning i förskoleklassen	63
3.3	Nordiska jämförelser.....	67
3.4	Skolplikt i skollagen	71
3.5	Skolplikt för sexåringar i båda alternativen.....	76
3.5.1	Obligatorisk förskoleklass med eller utan skolplikt?	77
3.6	Alternativ 1: Förskoleklassen blir obligatorisk	79
3.6.1	Pedagogiska och organisatoriska konsekvenser för huvudmannen	79
3.6.2	Förskoleklassen i fristående skolor.....	82
3.6.3	Skolmältider och skolskjuts	82
3.6.4	Övrig reglering i skolförfattningarna.....	84
3.6.5	Förskoleklassen i läroplanen och skolförordningen.....	89
3.7	Sexåringar som börjar i årskurs 1 i grundskolan.....	90
3.8	Sjuåringar, åttaåringar och femåringar	92
3.9	Obligatorisk förskoleklass vid andra skolformer än grundskolan	93
3.9.1	Grundsärskolan	93
3.9.2	Specialskolan	94
3.9.3	Sameskolan	95
3.10	Alternativ 2: Sexårsklassen blir ett obligatoriskt första år för sexåringar i grundskolan	96
3.10.1	Sexårsklassen i fristående skolor	100
3.11	Reglering av sexårsklassen i grundskolan.....	101
3.11.1	Utbildningens syfte.....	101
3.11.2	Övrig reglering i skollagen	102
3.11.3	Skolförordningen	103
3.11.4	Sexårsklassen i andra skolformer	105
3.12	Skillnader och likheter mellan alternativ 1 och 2.....	108

3.13	Utredningens samlade bedömning	109
3.14	Genomförandet av obligatorisk förskoleklass alternativt sexårsklass i grundskolan.....	110
3.15	Finansieringsmodell och ekonomiska konsekvenser.....	111
4	Förlängd skolplikt – mer tid för kunskap	113
4.1	Uppdraget.....	113
4.2	Sjunkande kunskapsresultat i svensk skola	114
4.3	Skolplikten.....	116
4.4	Förlängd skolplikt – förslag	120
4.4.1	Skolpliktens upphörande	120
4.4.2	Förlängd skolplikt – omfattning och innehåll	122
4.4.3	Var ska den förlängda skolplikten fullgöras?	126
4.4.4	Förlängd skolplikt i en fristående skola	127
4.4.5	Förlängd skolplikt i grundskolan	128
4.4.6	Rätt att gå kvar i samma grundskola ?.....	132
4.5	Förlängd skolplikt i gymnasieskolans introduktionsprogram	132
4.5.1	Samma behörighetsregler som i dag men med skolplikt under det första året	135
4.5.2	Individuell studieplan och heltidsstudier	140
4.5.3	Studiehjälp.....	143
4.5.4	Särskilda regler för elever med förlängd skolplikt i gymnasieskolan.....	144
4.5.5	Hemkommunens och huvudmannens ansvar	147
4.5.6	Dokumentation efter förlängd skolplikt.....	149
4.5.7	Förlängd skolplikt för specialskolans målgrupper	152
4.5.8	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	154
4.5.9	Ekonomiska konsekvenser av förlängd skolplikt	155
5	Lovskola – en chans för eleverna	157
5.1	Uppdraget.....	157

5.2	Tidigare satsningar på sommarskola och undervisning på andra skollov	158
5.2.1	Nuvarande reglering av statsbidrag till undervisning på skollov	164
5.3	Obligatorisk lovskola – förslag.....	165
5.3.1	Obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda undervisning i lovskola	165
5.3.2	Frivilligt för elever att delta i lovskola.....	168
5.3.3	Lovskola ska erbjudas under minst två veckor....	170
5.3.4	Undervisningens organisation och innehåll	172
5.3.5	Information och beslut om lovskola.....	173
5.3.6	Prövning för betyg	174
5.3.7	Huvudmannens ansvar.....	176
5.3.8	Fristående grundskolor.....	177
5.3.9	Lovskola i annan huvudmans grundskola.....	178
5.3.10	Lovskola på entreprenad.....	179
5.3.11	Lovskola i andra skolformer.....	183
5.3.12	Förslag till reglering av lovskolan	186
5.3.13	Ikraftträdande av obligatorisk lovskola	187
5.4	Lovskola – finansieringsmodell	188
6	Konsekvensanalys	191
6.1	Obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass i grundskolan	191
6.1.1	Utredningens förslag i korthet.....	191
6.1.2	Ekonomiska konsekvenser för kommunerna.....	192
6.1.3	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen.....	204
6.1.4	Konsekvenser för staten	205
6.1.5	Övriga konsekvenser	208
6.2	Förlängd skolplikt	211
6.2.1	Utredningens förslag i korthet.....	211
6.2.2	Ekonomiska konsekvenser för kommunerna.....	212
6.2.3	Ekonomiska konsekvenser för staten	217
6.2.4	Övriga konsekvenser	220

6.3	Lovskola.....	223
6.3.1	Utredningens förslag i korthet	223
6.3.2	Konsekvenser för kommunerna	224
6.3.3	Konsekvenser för staten.....	228
6.3.4	Övriga konsekvenser.....	230
6.4	Finansiering.....	233
7	Författningskommentar	235
7.1	Förslaget till ändringar i skollagen (2010:800)	235
8	Sexårsklassen – ett första steg i en tioårig grundskola .	259
8.1	Sexårsklass i grundskolan	259
8.2	Författningskommentar	261
8.3	Reglering av sexårsklassen i övriga författningar	291
8.4	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) (sexårsklass)	294
8.5	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretsslagen (2009:400)	323
8.6	Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)	325
	Referenser	333
	Bilagor	
	Bilaga 1 Kommittédirektiv 2014:41.....	337
	Bilaga 2 Kommittédirektiv 2014:135.....	349
	Bilaga 3 Kommittédirektiv 2014:159.....	353
	Bilaga 4 Kommittédirektiv 2015:34.....	357

Sammanfattning

Obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass i grundskolan

Grundskoleutredningen har i uppdrag att analysera, utreda och föreslå två olika alternativ till utbildning för sexåringar. I det första alternativet kvarstår förskoleklassen som en egen skolform men blir obligatorisk. Det andra alternativet, som utredningen benämner sexårsklass, innebär att sexårsklassen blir ett första förberedande år i en tioårig grundskola. Enligt direktiven ska förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll kvarstå oförändrade jämfört med i dag i båda alternativen. Lärare och förskollärare ska även i fortsättningen få undervisa i obligatorisk förskoleklass respektive sexårsklass. Utredningen föreslår att skolplikt ska inträda vid sex års ålder i båda alternativen.

I direktiven anges att förskoleklassen i det första alternativet ska bli obligatorisk för alla sexåringar. Undervisningen ska som i dag omfatta minst 525 timmar under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Utredningen föreslår att huvudmannen ska erbjuda kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider för elever i förskoleklass. Eleverna ska också ha rätt till kostnadsfri skolskjuts på samma villkor som grundskoleelever. Enskilda huvudmän, som är godkända för förskoleklass, ska med automatik få anordna obligatorisk förskoleklass.

En sexåring ska på vårdnadshavarnas önskemål även i fortsättningen kunna få börja i grundskolans årskurs 1, men eleven ska till skillnad mot i dag ha skolplikt. Utredningen föreslår också att rektorn ska göra en bedömning av elevens förutsättningar och fatta beslut om skolstart. Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först vid 7 års ålder. När alla sexåringar kommer att finnas i förskoleklassen med skolplikt blir uppdraget

att förbereda för grundskolans årskurs 1 tydligare. Utredningen föreslår därför att femåringar inte längre ska få gå i förskoleklassen.

Specialskolan och sameskolan ska kunna ha förskoleklasser som i dag, där eleverna har skolplikt.

I det andra alternativet ska sexårsklassen bli ett obligatoriskt första förberedande år för sexåringar i grundskolan. Eleverna ska få skolplikt. Som i det första alternativet kvarstår syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser oförändrade och undervisningen ska bedrivas minst 525 timmar under ett läsår. Utredningen föreslår att eleverna ska få kostnadsfria skolmältider och skolskjuts på samma villkor som övriga grundskoleelever.

Enskilda huvudmän som är godkända för förskoleklass och grundskola med årskurs 1 och uppåt ska få anordna sexårsklass.

Sexårsklassen ska införas i sameskolan. Specialskolans nuvarande regelsystem är under utredning och vi föreslår därför att sexårsklass inte införs i specialskolan. Förskoleklassen får behållas enligt alternativ 1.

Utredningen förordar att alternativ 1, obligatorisk förskoleklass med skolplikt, ska införas. Alternativ 2 med sexårsklass bryter mot skollagens struktur genom att det krävs så många undantag från det som är grundskolans kärna: ämnen, timplan, kursplaner och kunskapskrav. Utredningen anser därför inte att en sådan förändring skulle tillföra något till elever, huvudmän eller vårdnadshavare.

Obligatorisk förskoleklass (alternativt sexårsklass i grundskolan) föreslås träda i kraft den 1 juli 2017 och genomföras från och med höstterminen 2017, alltså läsåret 2017/18.

Förlängd skolplikt

Utredningen föreslår att skolpliktens upphörande ska ändras på så sätt att skolplikten ska upphöra vid utgången av den högsta årskursen.

En elev som inte har uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan efter att ha avslutat den högsta årskursen i grundskolan ska ha förlängd skolplikt under högst ett läsår. Den förlängda skolplikten ska kunna fullgöras inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan.

Den förlängda skolplikten omfattar de åtta ämnen som behövs för att kunna antas till ett nationellt yrkesprogram. De elever som vill bli behöriga till ett högskoleförberedande program ska få möjlighet att komplettera med ytterligare ämnen.

Enligt direktiven ska huvudmannen kunna organisera förlängd skolplikt antingen inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan. Utredningen betonar dock att elevens önskemål om skolform ska beaktas så långt som möjligt.

Elever med förlängd skolplikt ska tas emot i ett introduktionsprogram enligt samma regler som i dag men med skolplikt under det första året. Eleverna ska läsa minst ett grundskoleämne under läsåret med skolplikt och erhålla studiebidrag. För varje elev med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram ska göras en individuell bedömning och planering som dokumenteras i en individuell studieplan. Studierna ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier.

En elev som fullgör sin förlängda skolplikt inom ett introduktionsprogram ska ha samma rätt till näringsriktiga skolmåltider som elever i grundskolan. När det gäller elevresor ska samma regler gälla som för andra elever i gymnasieskolan.

För elever som genomför sin förlängda skolplikt i grundskolan ska en bestämmelse om individuell studieplan införas i skollagen. Studierna ska motsvara heltidsstudier och elevernas ska få förlängt barnbidrag.

Hemkommunen beslutar att elever som lämnar årskurs 9 utan att vara behöriga till ett nationellt yrkesprogram ska ha förlängd skolplikt. Huvudmannen, exempelvis en fristående skola, ska ha skyldighet att anmäla till hemkommunen vilka elever som inte blir behöriga och därmed blir aktuella för förlängd skolplikt.

Elever med förlängd skolplikt får rätt till ett nytt slutbetyg om de får godkända betyg i ämnen. Om eleven inte får godkända betyg inom läsåret ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i varje ämne ges.

Elever i specialskolan som gått ut årskurs 10 utan att ha blivit behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan ska ha förlängd skolplikt i högst ett läsår. Den förlängda skolplikten ska kunna fullgöras i specialskolan eller inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Specialpedagogiska skolmyndigheten ska besluta att elever som inte är behöriga ska ha förlängd skolplikt.

Bestämmelsen om förlängd skolplikt för elever, som inte är behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan, ska träda i kraft den 1 januari 2017 och tillämpas från och med läsåret 2017/18.

Lovskola

Huvudmannen ska erbjuda undervisning i lovskola till elever som går i årskurs 9 och riskerar att inte nå kunskapskraven eller som har gått ut årskurs 9 och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskola ska också erbjudas elever i årskurs 8 som inte uppnår kunskapskraven och därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan efter årskurs 9.

Deltagande i lovskola ska vara frivilligt för elever i årskurs 9 under läsåret och efter vårterminens slut. Även för elever i årskurs 8 ska deltagande vara frivilligt. De elever som deltar i undervisning i lovskola ska vara skyldiga att närvara.

Lovskola ska erbjudas mellan terminerna eller på skollov under terminen och för huvudmannen omfatta sammanlagt minst två veckor per läsår i ett eller flera ämnen. För elever i årskurs 9 ska lovskolan vara avslutad före utgången av juni månad. Huvudmannen ska kunna välja under vilka lov undervisningen ska förläggas.

Eleverna och vårdnadshavarna ska i god tid få information om möjligheten att delta i lovskola. Rektorn ska fatta beslut om att eleven ska erbjudas lovskola. Undervisningen i lovskola är en del av grundskoleutbildningen och eleverna ska erbjudas skolmältider och skolskjuts. I lovskola under sommaren ska huvudmannen erbjuda elever som slutfört årskurs 9 i grundskolan tillfälle till prövning för betyg.

En grundskola med enskild huvudman ska erbjuda lovskola för sina egna elever. Den fristående skolan ska informera hemkommunen om vilka elever som deltar i lovskola efter vårterminens slut i årskurs 9, vilka ämnen de läser och vilka som blir behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Enskilda huvudmän ska få bidrag till lovskola från elevens hemkommun genom ett tilläggsbelopp.

Utredningen föreslår att huvudmän ska kunna samverka om lovskola och att det ska bli möjligt att överlämna undervisningen på entreprenad till en enskild huvudman eller till en kommun.

I specialsolan ska elever som har gått ut årskurs 10 och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan erbjudas lovskola som så långt som möjligt motsvarar lovskolan i grundskolan. Det ska vara frivilligt för eleverna att anta erbjudandet. Eleverna ska också erbjudas tillfälle till prövning för betyg.

De nya bestämmelserna om lovskola i skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2017.

Konsekvensanalys

Totala ekonomiska konsekvenser

Kostnaderna för utredningens alla förslag blir drygt 448 miljoner kronor för kommunerna 2017. År 2018 blir kostnaderna drygt 874 miljoner kronor. Staten får ökade kostnader för sin verksamhet med ungefär 11 miljoner kronor 2017 och drygt 24 miljoner kronor 2018.

Totala kostnader för kommunerna

	2017	2018
Obligatorisk förskoleklass	222 560 100	461 240 080
Förlängd skolplikt	168 000 000	355 300 000
Lovskola	57 700 000	57 700 000
<i>Summa</i>	<i>448 260 100</i>	<i>874 240 080</i>

Obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass i grundskolan

Om man beräknar nettoeffekten för hela det utökade antalet elever i förskoleklassen och fritidshem samt det minskade antalet barn i förskolan och pedagogisk omsorg blir detta cirka 13,8 miljoner kronor 2017 med halvårseffekt och 27,6 miljoner kronor år 2018. Utredningen föreslår att kommunerna kompenseras enligt finansieringsprincipen för nettokostnadsökningen.

Till detta kommer sedan kostnader för skolskjuts och skolmåltider. Utredningen föreslår att kommunerna kompenseras bara för den andel elever som inte får skolmåltider idag, vilket för 2017 betyder cirka 2,5 miljoner kronor och för 2018 cirka 5,3 miljoner kronor. Kompensationen för skolskjuts för samtliga elever beräknas till cirka 195 miljoner kronor år 2017 och till 405,4 miljoner kronor när det blir helårseffekt år 2018.

Staten får ökade kostnader bl.a. genom resor för elever i förskoleklassen vid specialskolan och sameskolan.

Förlängd skolplikt

Utredningen beräknar att förlängd skolplikt kommer att ge kommunerna ökade kostnader för utökat antal elever med cirka 354 miljoner kronor per år från och med 2018. Under 2017 blir det halvårseffekt och kostnadsökningen beräknas till cirka 167 miljoner kronor. Beräkningarna bygger på att den förlängda skolplikten fullgörs inom introduktionsprogrammen i gymnasieskolan och att det bara är kostnaderna för de elever som i dag inte går vidare till gymnasieskolan som tillkommer. Kommunerna har redan i dag kostnader för flertalet av de elever som inte är behöriga till gymnasieskolan, eftersom de går frivilligt på ett introduktionsprogram.

Staten får ökade kostnader för elever med förlängd skolplikt i specialskolan och CSN får ökade kostnader för studiestöd och elevresor.

Lovskola

Utredningen beräknar att den totala kostnaden för kommunerna för den obligatoriska lovskolan kommer att bli cirka 60 miljoner kronor från och med 2017. Detta betyder en kostnad på 2 600 kronor per elev för två veckors lovskola eller 1 300 kronor per elev och vecka.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800) dels att 9 kap. 4 och 5 §§ och 29 kap. 4 § ska upphöra att gälla, dels att 5 kap. 18 och 20 §§, 7 kap. 4 och 10–15, 17–19 och 21–22 §§, 8 kap. 3 §, 9 kap. 8 och 12 §§, 10 kap. 1, 3, 23, 39 §§, 12 kap. 1 §, 15 kap. 16 och 17 §§, 17 kap. 3, 6, 16, 19 §§, 23 kap. 1 och 4 §§, 28 kap. 5, 12, 14 §§ och rubriken närmast före 7 kap. 13 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tretton nya paragrafer, 9 kap. 15 a–15 d och 21 a §§, 10 kap. 23 a–23 e §§ och 12 kap. 23 a–23 c §§, och närmast före 9 kap. 15 b, 15 c, 15 d och 21 a §§, 10 kap. 23 a och 23 d §§ och 12 kap. 23 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap. 18 §

Beslut enligt 17 § får inte avse avstängning under längre tid än två veckor under ett kalenderhalvår, om inte annat följer av andra stycket.

Avstängningen får förlängas om syftet med en kortare avstängningstid inte har uppnåtts eller om det av någon annan anledning bedöms som nödvändigt med hänsyn till elevens uppträdande. Ett beslut om avstängning enligt 17 § får dock

Avstängningen får förlängas om syftet med en kortare avstängningstid inte har uppnåtts eller om det av någon annan anledning bedöms som nödvändigt med hänsyn till elevens uppträdande. Ett beslut om avstängning enligt 17 § får

inte avse längre tid än återstoden av pågående kalenderhalvår och tre ytterligare kalenderhalvår.

Rektorns beslut om omedelbar avstängning enligt 17 § tredje stycket gäller till dess huvudmannen har prövat saken och får inte avse längre tid än en vecka. Om huvudmannens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till andra personers säkerhet, får *beslutet* förlängas med ytterligare en vecka.

dock inte avse längre tid än återstoden av pågående kalenderhalvår och tre ytterligare kalenderhalvår. *Avstängningen får inte förlängas för en elev som fullgör sin förlängda skolplikt i gymnasieskolan.*

Rektorns beslut om omedelbar avstängning enligt 17 § tredje stycket gäller till dess huvudmannen har prövat saken och får inte avse längre tid än en vecka. Om huvudmannens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till andra personers säkerhet, får *avstängningen* förlängas med ytterligare en vecka.

20 §

Ett beslut om avstängning enligt 19 § ska avse viss tid eller gälla utan tidsbegränsning.

En elev som fullgör sin förlängda skolplikt i gymnasieskolan får inte stängas av under längre tid än två veckor under ett kalenderhalvår.

Rektorns beslut om omedelbar avstängning enligt 19 § tredje stycket gäller till dess att huvudmannen har prövat saken och får inte avse längre tid än en vecka. Om huvudmannens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till andra personers säkerhet, får beslutet om omedelbar avstängning förlängas med ytterligare en vecka.

7 kap.

4 §

Skolplikten ska fullgöras i grundskolan om inte förhållandena är sådana som avses i 5 eller 6 § eller skolplikten fullgörs i sameskolan enligt 7 § eller på annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap.

Skolplikten ska fullgöras i förskoleklassen och därefter i grundskolan eller i den skolform där barnet tas emot enligt 5, 6 eller 7 §§, om inte skolplikten fullgörs på något annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap.

10 §

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller åtta år.

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år.

Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

Frågan om uppskjuten skolplikt prövas av hemkommunen efter begäran av barnets vårdnadshavare.

11 §

Om ett barns vårdnadshavare begär det hos hemkommunen, ska barnet redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år jämföras med skolpliktiga barn i fråga om rätten att börja skolan.

Ett barn får på begäran av vårdnadshavaren börja fullgöra skolplikten i grundskolan eller sameskolan redan höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år om rektorn bedömer att barnet har förutsättningar för detta.

12 §

Om inte annat följer av 13 eller 14 § upphör skolplikten vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven börjat fullgöra

Skolplikten upphör när eleven går ut högsta årskursen i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan eller motsvarande annan utbildning där eleven enligt bestämmelserna i 24 kap.

skolplikten.

fullgör sin skolplikt, om inte annat följer av 13 eller 14 §§.

Skolplikten upphör dock senast när eleven fyller 18 år.

Senare upphörande

Förlängd skolplikt

13 §

För den elev som *inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört enligt 12 §, upphör skolplikten i stället ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.*

För den elev som *slutfört högsta årskursen i grundskolan eller specialskolan men som inte uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan upphör skolplikten i stället ett år senare om inte eleven innan dess uppnått den nämnda behörigheten. Skolplikten upphör dock senast när eleven fyller 18 år.*

Frågan om *skolpliktens förlängning* enligt första stycket prövas av hemkommunen. För en elev som *går* i specialskolan prövas dock frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Frågan om *förlängd skolplikt* enligt första stycket prövas av hemkommunen. För en elev i specialskolan prövas dock frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Huvudmannen ska erbjuda elever som avses i första stycket att fullgöra förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan om eleven är behörig till ett sådant program, i grundskolan eller specialskolan för de elever som har gått där. Elevens önskemål om skolform ska så långt som möjligt beaktas.

14 §

Om eleven före den tidpunkt som framgår av 12 eller 13 § uppnår de kunskapskrav som

Om eleven före den tidpunkt som framgår av 12 § uppnår de kunskapskrav som minst ska

minst ska uppnås för den skolform där eleven fullgör sin skolplikt, upphör skolplikten.

Frågan om skolpliktens upphörande enligt första stycket prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

uppnås för den skolform där eleven fullgör sin skolplikt, upphör skolplikten.

15 §

En elev i grundskolan, *grundskolskolan* eller specialskolan har rätt att slutföra *den högsta årskursen, även om skolplikten upphör dessförinnan.*

En elev i *grundskolan*, grundskolskolan eller specialskolan har också rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås *för respektive skolform. En elev i grundskolskolan* har under denna tid rätt till minst 800 timmars undervisning utöver den i 11 kap. 7 § första stycket garanterade undervisningstiden, om eleven inte dessförinnan uppnått kunskapskraven.

En elev som har tagits emot i specialskolan enligt 6 § första stycket 1 och som på grund av sina funktionsnedsättningar inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasieskolan eller gymnasieskolan, får efter det att skolplikten har upphört och i mån av plats genomgå

En elev i grundskolan eller specialskolan *som fullgjort förlängd skolplikt utan att uppnå behörighet till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan* har rätt att slutföra utbildningen under ytterligare ett läsår.

En elev i grundskolskolan har rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås. Eleven har under denna tid rätt till minst 800 timmars undervisning utöver den i 11 kap. 7 § första stycket garanterade undervisningstiden, om eleven inte dessförinnan uppnått kunskapskraven.

En elev som har tagits emot i specialskolan enligt 6 § första stycket 1 och som på grund av sina funktionsnedsättningar inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasieskolan eller gymnasieskolan, får efter det att skolplikten har upphört och i mån av plats genomgå

ytterligare utbildning i specialskolan till och med vårterminen det kalenderår eleven fyller 21 år, om eleven inte bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen enligt *andra* stycket.

ytterligare utbildning i specialskolan till och med vårterminen det kalenderår eleven fyller 21 år, om eleven inte bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen enligt *första* stycket.

17 §

En elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

En elev i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. *Detta gäller även elever som fullgör förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.*

Den obligatoriska verksamheten får omfatta högst 190 dagar per läsår och åtta timmar eller, i de två lägsta årskurserna, sex timmar per dag. Sådan verksamhet får inte förläggas till lördagar, söndagar eller andra helgdagar.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om avvikelser från andra stycket för elever i grundsärskolan och specialskolan.

Om en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Om en elev i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan, eller en elev som fullgör förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens

vårdnadshavare inte informeras samma dag.

18 §

En elev *i en skolform* som avses i 17 § får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas. En elev som avses i 17 § får beviljas kortare ledighet för enskilda angelägenheter. Om det finns synnerliga skäl får längre ledighet beviljas.

Rektorn beslutar om ledighet. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta beslut om ledighet som avser längre tid än tio dagar.

19 §

En elev *i en skolform* som avses i 17 § får på begäran av elevens vårdnadshavare befrias från skyldighet att delta i obligatoriska inslag i undervisningen om det finns synnerliga skäl. Ett sådant beslut får endast avse enstaka tillfällen under ett läsår. En elev som avses i 17 § får på begäran av elevens vårdnadshavare befrias från skyldighet att delta i obligatoriska inslag i undervisningen om det finns synnerliga skäl. Ett sådant beslut får endast avse enstaka tillfällen under ett läsår.

Rektorn beslutar om befrielse. Rektorn får inte uppdra åt någon annan att fatta sådana beslut.

21 §

Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning. Hemkommunen ska också se till att elever med förlängd skolplikt fullgör sin skolplikt. Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess *förskoleklass*, grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning. *Hemkommunen ska också se till att elever med förlängd skolplikt fullgör sin skolplikt.*

22 §

Kommunen ska se till att eleverna i dess grundskola och grundsärskola fullgör sin skolplikt. *Huvudmannen* ska se till att eleverna i huvudmannens *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, grundskola och grundsärskola fullgör sin skolplikt.

gång. Huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan ska se till att elever i utbildning under deras ledning fullgör sin skolgång.

skola och elever med förlängd skolplikt i huvudmannens gymnasieskola fullgör sin skolgång. Huvudmannen för specialskolan och huvudmannen för sameskolan ska se till att elever i utbildning under deras ledning fullgör sin skolgång.

När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning från obligatoriska inslag, ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen.

Huvudmannen ska även lämna uppgift till hemkommunen om vilka elever som efter årskurs 9 inte är behöriga till ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Huvudmannen ska också lämna uppgift om vilka elever som deltar i lovskola efter årskurs 9, vilka ämnen en elev läser i lovskolan och vilka elever som efter prövning blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan.

8 kap.

3 §

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i *förskoleklassen* eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

9 kap.

8 §

Utbildningen ska vara avgiftsfri.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning.

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning *samt erbjudas näringsriktiga skolmåltider.*

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

12 §

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskoleklass kommer till stånd för alla barn i kommunen som önskar sådan utbildning. Av 2 kap. 4 § framgår att staten är huvudman för förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

Hemkommunen ansvarar för att utbildning i förskoleklass kommer till stånd för alla barn som *enligt denna lag har rätt att gå i förskoleklass och som inte fullgör sin skolgång på annat sätt.* Av 2 kap. 4 § framgår att staten är huvudman för förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

Skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras genom att *kommunen* anordnar förskoleklass i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för *samtliga* i kommunen som är berörda.

Skyldigheten enligt första stycket ska fullgöras genom att *hemkommunen* anordnar förskoleklass i den omfattning som krävs för att bereda utbildning för *alla* i kommunen som är berörda.

Om det finns särskilda skäl, får hemkommunen komma överens med en annan kommun om att denna i sin förskoleklass ska ta emot barn vars utbildning hemkommunen ansvarar för.

15 a §

En elev som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 15 § andra stycket.

*Skolskjuts i hemkommunen**15 b §*

En elev i förskoleklass med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts mellan en plats i anslutning till elevens hem och den plats där utbildningen bedrivs, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Denna rätt gäller dock inte för elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns förskoleklass med stöd av 13 §. Om det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter ska kommunen anordna skolskjuts även i dessa fall.

Elevens hemkommun ansvarar för att skolskjuts anordnas.

*Skolskjuts i en annan kommun än hemkommunen**15 c §*

En elev som med stöd av 13 § första stycket går i en annan kommuns förskoleklass och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller

för elever som är hemmahörande i kommunen.

Den kommun som anordnar utbildningen ansvarar för att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun.

Resor för elever vid en skolenhet med specialskola eller sameskola

15 d §

En elev i förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola har rätt till de resor som krävs för utbildningen. Staten ska stå för kostnaderna.

Skolskjuts

21 a §

Hemkommunen ska anordna skolskjuts för elever som går i en fristående förskoleklass inom kommunen under samma förutsättningar som enligt 15 b § andra stycket andra meningen gäller för elever som valt en annan skolenhet än den där kommunen annars skulle ha placerat dem.

10 kap.

1 §

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§),
  - *bestämmelser om åtgärder för elever utan behörighet (23 a–23 e §§)*
- bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§), och
- bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

3 §

Grundskolan ska ha nio årskurser. Utbildningen i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

I 23 d § finns bestämmelser om utbildning inom grundskolan under tid som inte ingår i ett läsår.

Regeringen får meddela föreskrifter om läsårets längd och om när läsåret ska börja och sluta.

23 §

Den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att genomgå prövning för betyg. Denna kan avse hela utbildningen i grundskolan eller ett eller flera ämnen som ingår i utbildningen. Detta gäller även den som tidigare har fått betyg i ett avslutat ämne eller slutbetyg från grundskolan.

Den som gått ut årskurs 9 och går i lovskola ska erbjudas att genomgå prövning för betyg.

Bestämmelserna om betygssättning i detta kapitel och i 3 kap. ska i tillämpliga delar gälla i fråga om prövning.

Åtgärder för elever utan behörighet

Förlängd skolplikt

23 a §

En elev som enligt 7 kap. 13 § fullgör förlängd skolplikt i grundskolan har rätt till undervisning i de ämnen som eleven behöver godkända betyg i för att vara behörig till ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Även andra insatser som bedöms gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Utbildningen ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. Utbildningens omfattning får dock minskas om det finns särskilda skäl.

23 b §

För varje elev som avses i 23 a § ska det upprättas en individuell studieplan som ska innehålla uppgifter om elevens studier i grundskolans ämnen och andra insatser som ska ingå i utbildningen.

En individuell studieplan beslutas av rektorn.

23 c §

En elev ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling i ett ämne, där eleven inte har fått ett godkänt betyg

under den förlängda skolplikten i grundskolan.

Lovskola

23 d §

Huvudmannen ska erbjuda lovskola för de elever som går i årskurs 8 eller 9 och som riskerar att inte nå kunskapskraven eller som har gått ut årskurs 9 utan att bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Tid för lovskola ingår inte i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om omfattningen av lovskola.

23 e §

Eleven och elevens vårdnadshavare ska informeras om möjligheten att delta i lovskola om eleven riskerar att inte bli behörig till ett visst nationellt program i gymnasieskolan.

39 §

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning.

Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. *Tilläggsbelopp ska även lämnas för elever som deltar i lovskola.*

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

12 kap.

1 §¹

I detta kapitel finns
 – allmänna bestämmelser (2–13 a §§)
 – bestämmelser om betyg (14–23 §§), *och*
 – bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (24–26 §§).

I detta kapitel finns
 – allmänna bestämmelser (2–13 a §§)
 – bestämmelser om betyg (14–23 §§),
 – bestämmelser om åtgärder för elever utan behörighet (23 a–23 c §§) och
 – bestämmelser om huvudmannens skyldigheter i särskilda fall (24–26 §§).

Åtgärder för elever utan behörighet

Förlängd skolplikt

23 a §

En elev som enligt 7 kap. 13 § fullgör förlängd skolplikt i specialskolan har rätt till undervisning i de ämnen som eleven behöver godkända betyg i för att vara behörig till ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Även andra insatser som bedöms gynna elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Utbildningen ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. Utbildningen får

¹ Senaste lydelse 2013:796.

dock bedrivs på deltid om det finns särskilda skäl.

23 b §

För varje elev som avses i 23 a § ska det upprättas en individuell studieplan som ska innehålla uppgifter om elevens studier i specialskolans ämnen och andra insatser som ska ingå i utbildningen.

En individuell studieplan beslutas av rektorn.

23 c §

En elev ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling i ett ämne, där eleven inte har fått ett godkänt betyg under den förlängda skolplikten i specialskolan.

15 kap.

16 §

En elev i gymnasieskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Om en elev i gymnasieskolan utan giltigt skäl uteblir från den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, ska rektorn se till att elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

För elever som fullgör förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram gäller bestämmelserna i 7 kap. 17 § första stycket om närvaro och fjärde stycket om

*information till elevens vårdnads-
havare om frånvaro.*

17 §

Utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri. Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till böcker och andra lärvverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får dock besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

Huvudmannen får dock inte besluta att elever som fullgör förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel. Dessa elever ska också erbjudas näringsriktiga och kostnadsfria skolmåltider.

Avgifter i samband med ansökan om plats får inte tas ut.

Lydelse enligt SFS 2015:246

Föreslagen lydelse

17 kap.

3 §

Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med

- preparandutbildning att elever som fullföljt årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program ska uppnå sådan behörighet,
- programinriktat individuellt val att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett nationellt yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet,
- yrkesintroduktion att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram,
- individuellt alternativ att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden, och

– språkintröduktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

I 7 kap. 13 § finns bestämmelser om att förlängd skolplikt kan fullgöras inom ett introduktionsprogram.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

Utbildningen på introduktionsprogram ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. Utbildningens omfattning får dock minskas, om en elev begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med syftet med elevens utbildning.

För en elev med förlängd skolplikt får utbildningens omfattning minskas endast om det finns särskilda skäl.

16 §²

Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i hemkommunen erbjuds preparandutbildning, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion.

Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i hemkommunen erbjuds preparandutbildning, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion. *Detta gäller även behöriga ungdomar som ska fullgöra förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram.*

Utöver vad som följer av första stycket ansvarar hemkommunen för att elever från grundsärskolan erbjuds yrkesintroduktion och individuellt alternativ, om de önskar sådan utbildning Hemkommunen behöver dock inte erbjuda sådan utbildning om det med hänsyn till elevens bästa finns synnerliga skäl att inte göra det.

Hemkommunen får erbjuda språkintröduktion enligt 17 kap. 12 § till elever som tillhör gymnasiesärskolans målgrupp.

² Senaste lydelse 2012:109.

19 §³

En kommun eller ett landsting som anordnar programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En kommun eller ett landsting som anordnar programinriktat individuellt val eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. *Detta gäller även behöriga sökanden som ska fullgöra skolplikten.*

En elev som vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första och andra styckena har antagits, får kommunen eller landstinget ta emot andra behöriga sökande till utbildningen.

23 kap.

1 §⁴

Kommuner, landsting och enskilda huvudmän får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person, och i fall som avses i 4 § tredje stycket med staten, om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt denna

Kommuner, landsting och enskilda huvudmän får enligt bestämmelserna i detta kapitel med bibehållet huvudmannaskap sluta avtal med en enskild fysisk eller juridisk person, och i fall som avses i 4 § tredje stycket med staten *och i fall som avses i 4 § fjärde stycket med en kommun*, om att utföra uppgifter inom

³ Senaste lydelse 2015:176.

⁴ Senaste lydelse 2015:194.

lag (entreprenad). utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag (entreprenad).

De bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt denna lag ska med de undantag som anges i detta kapitel gälla även vid entreprenad.

4 §⁵

Inom gymnasieskolan får uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil överlämnas på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får en enskild huvudman överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad.

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får uppgifter som avser fjärrundervisning överlämnas till staten på entreprenad. Sådana uppgifter får inte överlämnas till en enskild fysisk eller juridisk person.

Inom grundskolan får uppgifter som avser undervisning i lovskola överlämnas till en kommun eller en enskild huvudman på entreprenad.

28 kap.

5 §⁶

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §,

2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 eller 35 § eller 19 kap. 45 §,

3. avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §,

4. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,

5. skolskjuts enligt 10 kap. 32 §   5. skolskjuts enligt 9 kap. 15 b §

⁵ Senaste lydelse 2015:194.

⁶ Senaste lydelse 2012:109.

första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket, *första stycket, 9 kap. 15 c § första stycket, 10 kap. 32 § första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket,*

6. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 15 kap. 32 § eller 18 kap. 32 § första stycket,

7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §,

8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 § eller 15 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,

9. bidrag enligt 25 kap. 11 §,

10. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller

11. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

Lydelse enligt SFS 2015:482

Föreslagen lydelse

12 §

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i grundsärskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till grundsärskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,

2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,

3. *skolpliktens förlängning* 3. skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,

4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,

5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,

6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket,

7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 § eller mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket

8. tillhörighet till målgruppen för gymnasiesärskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,

9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 § eller 33 § eller till särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 7 § tredje stycket,

10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket eller i särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § andra stycket,

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket eller särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § tredje stycket,

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 §

Beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i specialskolan enligt 7 kap. 6 §,

2. *skolpliktens förlängning* 2. skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens enligt 7 kap. 14 §, upphörande enligt 7 kap. 14 §,

3. åtgärder enligt 12 kap. 25 § andra stycket för en elev som inte bor hemma, eller

4. rätt till utbildning för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1 får överklagas endast av barnet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017 i fråga om 7 kap. 12 och 13 §§, 10 kap. 3, 23, 23 d, 23 e och 39 §§ och 23 kap. 4 § och i övrigt den 1 juli 2017.

2. För elever som den 30 juni 2016 inte gått ut högsta årskursen gäller 7 kap. 13 § första stycket i den äldre lydelsen under vårterminen 2017.

3. Elever som med stöd av 7 kap. 15 § första stycket i den äldre lydelsen har påbörjat utbildning i högsta årskursen höstterminen 2016 och elever som med stöd av 7 kap. 15 § andra stycket i den äldre lydelsen har påbörjat sin fortsatta utbildning senast höstterminen 2016 har rätt att slutföra utbildningen enligt äldre bestämmelser.

1.2 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)

Härigenom föreskrivs i fråga om skolförordningen (2011:1185) dels att 4 kap. 1, 2, 4 och 6 §§, 6 kap. 14 §, 14 kap. 8 § och rubrikerna närmast 4 kap. 2 och 4 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas tre nya paragrafer, 5 kap. 16–18 §§, och närmast före 5 kap. 16 och 18 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

1 §

Bestämmelserna i detta kapitel gäller grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan, om inte annat anges.

Bestämmelserna i detta kapitel gäller *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan, om inte annat anges.

Grundskolan och grundsärskolan

Förskoleklassen, grundskolan och grundsärskolan

2 §

Barn som anses bosatta i utlandet hos sina vårdnadshavare har samma rätt till utbildning i grundskolan eller grundsärskolan som barn som anses bosatta i Sverige, om vårdnadshavarna eller en av dem är svenska medborgare. Den kommun där barnet stadigvarande vistas ska anses som barnets hemkommun vid tillämpningen av skollagen (2010:800). Frågan om mottagande av ett sådant barn prövas på begäran av barnets vårdnadshavare.

Barn som anses bosatta i utlandet hos sina vårdnadshavare har samma rätt till utbildning i *förskoleklassen*, grundskolan eller grundsärskolan som barn som anses bosatta i Sverige, om vårdnadshavarna eller en av dem är svenska medborgare. Den kommun där barnet stadigvarande vistas ska anses som barnets hemkommun vid tillämpningen av skollagen (2010:800). Frågan om mottagande av ett sådant barn prövas på begäran av

En huvudman får även i andra fall ta emot ett barn som inte anses bosatt i Sverige som elev i sin grundskola.

barnets vårdnadshavare.

En huvudman får även i andra fall ta emot ett barn som inte anses bosatt i Sverige som elev i sin *förskoleklass* eller grundskola.

Uppflyttning

Vid slutet av läsåret *ska* varje elev flyttas till närmast högre årskurs, om inte något annat beslutas med stöd av 5–7 §§.

4 §

Läsåret efter förskoleklassen ska varje elev fortsätta skolgången i grundskolan, om inte något annat beslutas med stöd av 7 kap. 5–7 §§ skollagen (2010:800) eller 6 § första stycket.

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska vid slutet av läsåret varje elev flyttas till närmast högre årskurs, om inte något annat beslutas med stöd av 5–7 §§.

Rektorn får på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att eleven får gå om en årskurs.

6 §

I förskoleklassen får rektorn på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att eleven får gå i förskoleklassen ytterligare ett läsår, om det finns särskilda skäl.

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan får rektorn på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att eleven får gå om en årskurs.

5 kap.

Lovskola

Grundskolan

16 §

I 10 kap. 23 d § skollagen (2010:800) finns bestämmelser om huvudmannens skyldighet att erbjuda lovskola.

Lovskolan ska omfatta undervisning i ett eller flera av de ämnen som eleven behöver för att bli behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan.

17 §

Lovskola ska anordnas utanför terminstid eller under lov under en termin och omfatta sammanlagt minst två veckor per läsår. För elever som har avslutat årskurs 9 ska lovskolan vara avslutad före utgången av juni månad samma år.

Rektorn beslutar om en elev ska erbjudas lovskola.

Specialskolan

18 §

I specialskolan ska elever som har avslutat årskurs 10 och som bedöms ha möjlighet att bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan erbjudas lovskola. Lovskolan ska så långt som möjligt motsvara lovskolan i grundskolan.

Elever i lovskolan ska erbjudas att genomgå prövning för betyg enligt 12 kap. 23 § skollagen (2010:800).

6 kap.

14 §

För en elev som har skolplikt ska slutbetyg utfärdas när skolplikten upphör. En sådan elev som därefter har slutfört den högsta årskursen har rätt att få ett nytt slutbetyg.

För en elev som inte har skolplikt ska slutbetyg utfärdas när eleven har slutfört den högsta årskursen.

Slutbetyg ska utfärdas när eleven slutfört högsta årskursen. Om elevens skolplikt upphör tidigare ska slutbetyg utfärdas när skolplikten upphör.

Den som fullgjort förlängd skolplikt och fått godkänt betyg i något ämne under den förlängda skolplikten har rätt att få ett nytt slutbetyg. Detta gäller även elever som efter skolplikten slutför sin utbildning enligt 7 kap. 15 § skollagen (2010:800).

14 kap.

8 §⁷

Med tilläggsbelopp enligt 8 kap. 23 §, 9 kap. 21 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 § och 14 kap. 17 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistent hjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. Med tilläggsbelopp enligt 10 kap. 39 § och 11 kap. 38 § skollagen avses också ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska ges

Med tilläggsbelopp enligt 8 kap. 23 §, 9 kap. 21 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 § och 14 kap. 17 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistent hjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervisningen. Med tilläggsbelopp enligt 10 kap. 39 § och 11 kap. 38 § skollagen avses också ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska ges

⁷ Senaste lydelse 2013:249.

sådan undervisning.

sådan undervisning. *Tilläggsbelopp enligt 10 kap. 39 § skollagen avser också ersättning för elever som deltar i lovskola.*

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017 i fråga om 5 kap. 16–18 §§, 6 kap. 14 § och 14 kap. 8 § och i övrigt den 1 juli 2017.

1.3 Förslag till förordning om ändring i gymnasieförordningen (2010:2039)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 7 § och 6 kap. 5 och 6 §§ gymnasieförordningen (2010:2039) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. 7 §⁸

En elevs individuella studieplan ska, när det är aktuellt, innehålla uppgifter om

- vilken studieväg eleven går på och om de val av kurser eller ämnesområden som eleven har gjort,
- huruvida eleven följer ett fullständigt eller utökat program,
- vilka kurser som ingår i elevens fullständiga program och, om eleven följer ett utökat program, vilka kurser som ligger utanför det fullständiga programmet,
- huruvida eleven följer ett individuellt anpassat program och i så fall vilka kurser som har bytts ut,
- huruvida eleven följer ett reducerat program och i vilken omfattning samt om möjligt vilka kurser som har tagits bort,
- elevens studier i grundskolans ämnen, och
- andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling och som är avsedda att ingå i utbildningen om eleven följer ett introduktionsprogram.

Den individuella studieplanen ska vid behov följas upp, utvärderas och ändras i samverkan med eleven. För elever med förlängd skolplikt beslutar rektorn om den individuella studieplanen.

---

⁸⁸ Senaste lydelse 2012:402.

6 kap.

5 §

Yrkesintroduktion ska i huvudsak innehålla yrkesinriktad utbildning. Den får innehålla hela eller delar av kurser i karaktärsämnen och i gymnasiegemensamma ämnen som ingår i gymnasieskolans nationella yrkesprogram eller annan yrkesinriktad utbildning.

Utbildningen ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande enligt 4 kap. 12–14 §§ eller praktik. Arbetsplatsförlagt lärande behöver dock inte förekomma i den omfattning som anges där.

Hela utbildningen får skolförläggas om huvudmannen bedömer att detta uppenbart bäst gynnar eleven.

Yrkesintroduktion får också innehålla grundskoleämnen som eleven saknar godkända betyg i. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Yrkesintroduktion får också innehålla grundskoleämnen som eleven saknar godkända betyg i. *En elev som fullgör förlängd skolplikt ska läsa minst ett sådant grundskoleämne.* Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

6 §

Individuellt alternativ ska utformas utifrån elevens behov och förutsättningar.

Utbildningen får innehålla grundskoleämnen som eleven saknar godkända betyg i och hela eller delar av kurser i karaktärsämnen och i gymnasiegemensamma ämnen.

Utbildningen får innehålla grundskoleämnen som eleven saknar godkända betyg i och hela eller delar av kurser i karaktärsämnen och i gymnasiegemensamma ämnen. *En elev som fullgör förlängd skolplikt ska läsa minst ett grundskoleämne som eleven saknar godkänt betyg i.*

Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §⁹

Huvudmannen för utbildningen får ta ut en avgift av den som vill gå igenom

1. särskilt anordnad provning i grundskolan,
2. särskilt anordnad provning i gymnasieskolan, om inte annat är föreskrivet,
3. särskilt anordnad provning inom den kommunala vuxenutbildningen, och
4. särskilt anordnad provning inom utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen.

Avgift får dock inte tas ut för

1. den som har gått ut grundskolan och inte uppnått de kunskapskrav som minst ska ha uppnåtts i årskurs 9 i det ämne provningen gäller,
1. den som går igenom provning i lovskola enligt 10 kap. 23 § andra stycket skollagen (2010:800) eller den som har gått ut grundskolan och inte uppnått de kunskapskrav som minst ska ha uppnåtts i årskurs 9 i det ämne provningen gäller,
2. elev i gymnasieskolan som har fått betyget F på den kurs provningen gäller eller om betyg inte satts enligt 15 kap. 27 § skollagen(2010:800),
3. elev inom den kommunala vuxenutbildningen som har fått betyget F på den kurs provningen gäller,
4. elev inom den kommunala vuxenutbildningen som inom ramen fören kurs går igenom provning efter validering, eller

⁹ Senaste lydelse 2011:535.

5. den som efter avslutad kurs inom utbildning i svenska för invandrare eller motsvarande utbildning för den som har rätt att delta i sådan utbildning enligt skollagen (2010:800) inte har nått upp till nivån för betyget E.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2017.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1970:340) om skolskjutsning

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (1970:340) om skolskjutsning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Med skolskjutsning avses i denna förordning sådan befordran av elev i förskola, grundskola, gymnasieskola eller motsvarande skola till eller från skolan som ordnas av det allmänna särskilt för ändamålet och inte är av tillfällig natur.

1 §¹⁰
Med skolskjutsning avses i denna förordning sådan befordran av elev i förskola, *förskoleklass*, grundskola, gymnasieskola eller motsvarande skola till eller från skolan som ordnas av det allmänna särskilt för ändamålet och inte är av tillfällig natur.

Med icke yrkesmässig skolskjutsning avses befordran som inte är yrkesmässig trafik eller taxitrafik.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017.

---

¹⁰ Senaste lydelse SFS 2012:219.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Utredningens uppdrag

Den 6 mars 2014 beslutade regeringen om direktiven till Grundskoleutredningen (dir. 2014:41). Uppdraget bestod av tre delar: skolstart vid sex år och tioårig grundskola, förlängd skolplikt för elever som inte når kunskapskraven i årskurs 9 samt obligatoriskt erbjudande av sommarskola till elever i årskurs 8 och 9. Samtidigt förordnades Ann-Marie Begler, generaldirektör för Skolinspektionen, som särskild utredare. Redovisningen av uppdraget skulle senast ske den 30 juni 2015.

Regeringen beslutade den 11 september 2014 (dir. 2014:135) om tilläggsdirektiv. Utredaren fick i uppdrag att föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kunde utformas.

Utredningen fick nya tilläggsdirektiv den 18 december 2014 (dir. 2014:159). Uppdraget om skolstart vid sex år och tioårig grundskola hade utgått och uppdraget gällde nu att utreda hur förskoleklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas. Utredningens uppdrag att utreda frågorna om förlängd skolplikt och sommarskola kvarstod oförändrade.

Den 26 mars 2015 beslutade regeringen om ytterligare ett tilläggsdirektiv (dir. 2015:34), där utredaren inte längre skulle föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kunde utformas på lämpligaste sätt. Anledningen är att utgångspunkten för utredarens båda alternativ när det gäller förskoleklass för sexåringar är att både lärare och förskollärare ska vara behöriga att

undervisa. Uppdraget ska nu i sin helhet redovisas den 30 september 2015.

2.2 Utredningens arbete

Utredningen, som tog namnet Grundskoleutredningen (U2014:05), påbörjade sitt arbete i mars 2014. I utredningen har ingått åtta sakkunniga från Finansdepartementet, Socialdepartementet och Utbildningsdepartementet och gruppen har sammanlagt haft sex möten.

Två referensgrupper, en för myndigheter och en för organisationer, har varit knutna till utredningen. I gruppen för myndigheter har ingått Myndigheten för delaktighet, Sameskolstyrelsen, Skolväsendets överklagandenämnd, Socialstyrelsen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens institutionsstyrelse, Statens skolinspektion, Statens skolverk samt Universitetskanslersämbetet. De organisationer som varit representerade i den andra referensgruppen har varit Friskolornas riksförbund, Handikappförbunden, Lika unika – Federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Lärarförbundet, Lärarnas riksförbund, Skolledarförbundet samt Sveriges elevkårer. Utredningen har haft tre möten vardera med dessa referensgrupper.

Utredningen har haft separata samråd med Sveriges kommuner och landsting, de två lärarförbunden, Sameskolstyrelsen samt Specialpedagogiska skolmyndigheten. Med anledning av uppdraget i de ursprungliga direktiven från mars 2014 om en fortbildningssatsning för förskollärare samlade utredningen också ett antal experter från lärarutbildningsinstitutioner. Gruppen hade dock bara ett möte innan direktiven ändrades och denna satsning utgick. Utredningen har också samrått med Skolverket om deras uppdrag om förändringar i läroplanen för förskoleklassen och fritidshemmet (U2015/191/S).

När det gäller andra relevanta utredningar har utredningen samrått med Utredningen om kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar (U2013:02), Gymnasieutredningen (U2015:01) samt 2015 år Skolkommision (U2015:03). Utredningen har också hållit sig informerad om den fortsatta beredningen av de förslag som lämnats i betänkandena Likvärdig utbild-

ning för elever med funktionsnedsättningar (SOU 2011:30) samt Utbildning för nyanlända (Ds 2013:6).

Utredningen har gjort studiebesök i förskoleklasser i Gnesta, Partille och Skurup, besökt sommarskolan i Botkyrka och Malmö samt träffat företrädare för introduktionsprogram och studie- och yrkesvägledning i Järfälla. Utredningen har också besökt regeringskanslierna och myndigheter i Danmark, Finland och Norge.

Föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning (FUB), Autism- och Aspergerförbundet samt Rädda Barnen har uppvakttat utredningen. Utredaren har dessutom medverkat i ett samrådsmöte mellan Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolinspektionen och Skolverket.

2.3 Betänkandets disposition

Kärnan i utredningens uppdrag är de tre uppdragen om förskoleklass, förlängd skolplikt och lovskola. Detta återspeglas i betänkandets disposition, som förutom författningsförslag, författningskommentarer och konsekvensanalys har utförliga avsnitt om vart och ett av dessa områden.

Konsekvensanalysen är relativt omfattande och innehåller de beräkningar och tabeller som behövs för detta. Utredningens direktiv och tre tilläggsdirektiv finns som bilagor.

De två olika alternativa förslagen till utbildning för sexåringar presenteras inte på likartat sätt. Eftersom utredningen anser att alternativ 2, en sexårsklass i grundskolan, inte bör införas, benämns detta alternativ inte som ett förslag utan som en bedömning. Utredningen har dock i enlighet med direktiven utrett och analyserat även detta alternativ, där motiven redovisas tillsammans med alternativ 1, obligatorisk förskoleklass i avsnitt 3. I avsnitt 8 finns ytterligare motivering, författningskommentarer och ett författningsförslag till alternativ 2, sexårsklassen.

3 Två alternativ till utbildning för sexåringar

3.1 Uppdraget till Grundskoleutredningen

Regeringen beslutade den 6 mars 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå bland annat hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas (dir. 2014:41). Utredaren fick den 11 september 2014 genom tilläggsdirektiv (dir. 2014:135) i uppdrag att också föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass skulle kunna utformas på lämpligast sätt.

Direktiven ändrades genom beslut den 18 december 2014 (dir. 2014:159) på så sätt när det gäller införandet av en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder att utredaren ska lämna två alternativ. Utredaren ska föreslå hur förskoleklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas.

För båda dessa alternativ ska förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll vara oförändrat. En utgångspunkt för båda alternativen är att såväl lärare som förskollärare ska vara behöriga för undervisningen. Utredaren ska även ta fram en tidsplan för införandet av båda alternativen. Frågor som rör förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll samt förskollärares behörighet ska inte utredas.

Även om nästan alla barn i dag deltar i förskoleklassen finns det enligt direktiven skäl att göra förändringar så att förskoleklassen för sexåringar antingen blir obligatorisk eller att förskoleklassen för sexåringar införs som en del i grundskolan. Syftet är att skapa mer jämlika och bättre förutsättningar för utveckling och lärande.

Den 26 mars 2015 fick Grundskoleutredningen tilläggsdirektiv (dir. 2015:34), där förändringen innebar att utredaren inte längre ska föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass på lämpligast sätt kan utformas.

3.1.1 Pågående uppdrag och utredningar som kan påverka förskoleklassen

Uppdrag till Statens skolverk om förändringar i läroplanerna

Regeringen har gett Skolverket i uppdrag att med utgångspunkt i nuvarande reglering i skollagen samt tillämpliga delar i avsnitt 1 *Skolans värdegrund och uppdrag* och avsnitt 2 *Övergripande mål och riktlinjer* i de läroplaner som gäller för förskoleklassen och fritidshemmet ge förslag till två nya avsnitt i dessa läroplaner (U2015/191/S). Avsnitten ska tydliggöra syftet med utbildningen och dess innehåll i förskoleklassen respektive fritidshemmet.

Skolverket ska vidare ge förslag till ändringar i dels avsnitt 2.5 *Övergång och samverkan* i de ovan nämnda läroplaner som gäller för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan samt förskoleklassen och fritidshemmet, dels avsnitt 2.5 *Samverkan med förskoleklassen, skolan och fritidshemmet* i 1998 års läroplan för förskolan. De föreslagna ändringarna ska förtydliga relevanta avsnitt om övergången mellan förskola, förskoleklass, fritidshem och skola.

Tydliggörandena ska inte medföra några nya eller utökade åtaganden för huvudmännen och därmed inte medföra några ekonomiska konsekvenser för huvudmännen eller staten. En delredovisning av uppdraget har lämnats den 1 juni 2015 och en slutlig redovisning av uppdraget ska lämnas senast den 30 november 2015.

Läroplanerna för grundskolan och motsvarande skolformer gäller endast i tillämpliga delar för förskoleklassen och fritidshemmet. Regeringen skriver i uppdraget att detta skapar en otydlighet för huvudmän och personal vid verksamheternas genomförande. Att införa ett särskilt avsnitt för förskoleklassen och ett för fritidshemmet i respektive läroplan ska göra det tydligare vad respektive verksamhet ska ha för innehåll. Huvudmännen och personalen kan därmed få bättre förutsättningar att bidra till elevernas utveckling och lärande.

Det finns enligt regeringen även behov av en tydligare reglering när det gäller hur övergången mellan förskola, förskoleklass, fritidshem och skola ska ske. Berörda läroplaner ska därför ändras även i detta avseende.

Mot denna bakgrund har Skolverket alltså fått i uppdrag att lämna förslag till ändringar i läroplanerna. De ursprungliga intentionerna med förskoleklassen ska ligga fast.

I delredovisningen den 1 juni 2015 (dnr 2015:201) skriver Skolverket att avsnittet 2.2 Kunskaper i läroplanen kommer att vara ett underlag för framtagandet av förslag till de två nya avsnitten i läroplanerna. Skolverkets förslag kommer att ha en liknande struktur som kursplanerna, med en syftesdel och en innehållsdel. I syftestexten kommer skrivningarna att rikta sig till vad undervisningen ska ge eleverna möjlighet att utveckla i förskoleklassen respektive fritidshemmet. Innehållsdelen är det som ska beröras i undervisningen.

En läsa-skriva-räkna-garanti

Utredningen om en läsa-skriva-räkna-garanti (dir. 2015:65) har i uppdrag att lämna förslag om vad en sådan garanti ska innehålla och vilka åtgärder som kan vidtas redan i förskoleklassen. I utredningens direktiv ingår dessutom att analysera hur en sådan garanti förhåller sig till regleringen av särskilt stöd. Utredningen ska också presentera goda exempel på hur man kan arbeta med stöd och särskilt stöd i förskoleklassen. Uppdraget ska redovisas senast den 30 september 2016. Förslagen kan komma att påverka regleringen av förskoleklassen i ett senare skede.

3.2 Förskoleklassens elever, organisation och personal

Förskoleklassen infördes den 1 januari 1998 som en egen skolform i det offentliga skolväsendet. Avsikten var, enligt propositionen *Förskoleklass och andra skollagsfrågor* (prop. 1997/98:6), bland annat att underlätta en verksamhetsmässig integration mellan förskolan och skolan, där det bästa av verksamheterna skulle kunna tillvaratas och vidareutvecklas.

Bestämmelser om förskoleklassen finns i 9 kap. skollagen. Förskoleklassen är frivillig och den är en rättighet för alla sexåringar samt en skyldighet för hemkommunen att anordna. Förskoleklassen är avsedd för barn som ännu inte har påbörjat någon utbildning för att fullgöra skolplikten. De barn som är bosatta i Sverige ska erbjudas plats i förskoleklass från och med höstterminen det år de fyller sex år. Barn får dock tas emot tidigare i förskoleklassen. Av 8 kap. 3 § skollagen framgår att barn som inte har börjat i förskoleklass eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikt ska erbjudas förskola.

Förskoleklassen ska omfatta minst 525 timmar om året, vilket motsvarar cirka tre timmar per dag och vara avgiftsfri. Hemkommunen ansvarar för att tillhandahålla utbildning i förskoleklassen i egen regi för alla barn i kommunen som har rätt till sådan utbildning och vars vårdnadshavare önskar det.

En elev i förskoleklassen ska placeras vid den av kommunens skolenheter, där vårdnadshavaren önskar att eleven ska gå. När skolplikten inträder vid sju års ålder har eleven rätt att fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet som förskoleklassen. En majoritet fortsätter i den skolenhet där de gått i förskoleklassen. Barnets hemkommun ska också informera vårdnadshavaren om förskoleklassen och syftet med denna samt verka för att barnet deltar i verksamheten.

Förskoleklass kan efter godkännande bedrivas av en enskild huvudman. Vanligast är att enskilda huvudmän för grundskola även är godkända för förskoleklass. Varje fristående förskoleklass ska vara öppen för alla elever som ska erbjudas utbildning i förskoleklassen. Utbildningen får dock begränsas till att avse elever som är i behov av särskilt stöd för sin utveckling.

Det finns även förskoleklass vid sameskolan och specialskolan, skolformer med statlig huvudman. Det finns däremot inga särskilda förskoleklasser för barn med utvecklingsstörning, eftersom de går i en vanlig förskoleklass eller finns kvar i förskolan. De barn som efter utredning befins ha en utvecklingsstörning kommer efter vårdnadshavarens medgivande att tas emot i grundsärskolan inför starten i årskurs 1.

Elever

Läsåret 2014/15 finns nästan 114 000 barn i förskoleklassen. De allra flesta är sexåringar; femåringarna utgör knappt en procent och sjuåringarna drygt en procent. 96 procent av alla sexåringar finns i förskoleklassen, medan drygt 1 procent av sexåringarna går i grundskolans årskurs 1 och drygt 1 procent går kvar i förskolan.

I dag finns möjlighet för huvudmännen att vara flexibla vid mottagande av yngre barn. Huvudmannen kan ta emot även femåringar i förskoleklassen. Samtidigt är det också möjligt för en vårdnadshavare att välja förskola för en sexåring. Som tidigare nämnts ska barn som inte har börjat i förskoleklassen eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikt erbjudas förskola. Vissa barn, exempelvis om de har en utvecklingsstörning, en funktionsnedsättning eller en sjukdom, kan därför gå i förskolan även som sexåringar.

En liten andel sexåringar, drygt 300 barn (0,3 procent), fanns i pedagogisk omsorg år 2014. Pedagogisk omsorg motsvarar i de flesta fall det som förut kallades familjedaghem, men det finns också andra verksamhetsformer, exempelvis flerfamiljssystem. Enligt skollagen ska kommunen sträva efter att i stället för förskola eller fritidshem erbjuda ett barn pedagogisk omsorg, om barnets vårdnadshavare önskar det. Sådan omsorg ska genom pedagogisk verksamhet stimulera barns utveckling och lärande samt förbereda barnen för fortsatt lärande, men verksamheten ingår inte i skolväsendet. Av statistiken framgår inte om dessa sexåringar är inskrivna på heltid i pedagogisk omsorg eller om de bara är inskrivna där under en del av dagen i stället för i fritidshem.

Enligt Skolverkets statistik varierar andelen sexåringar som 2014/15 var inskrivna i förskoleklassen mellan kommunerna från 62,7 till 115,9 procent. Att andelen är högre än 100 procent i vissa kommuner beror bland annat på att asylsökande och papperslösa barn inte ingår i antalet folkbokförda, men de kan vara inskrivna i verksamheten.

I mediankommunen är 97,2 procent av sexåringarna inskrivna i förskoleklass. I kommuner med få invånare per åldersklass kan andelen inskrivna variera ganska kraftigt, eftersom varje barn i hög grad påverkar statistiken. Genom att använda statistik för tre mättilfällen, det vill säga i oktober åren 2011–2013, går det dock

att utläsa att det är 31 kommuner som har haft en lägre andel än 95 procent under samtliga tre år. I drygt hälften av de 31 kommunerna beror den lägre andelen på att sexåringarna antingen gått kvar i förskolan, börjat i grundskolans årskurs 1 eller deltagit i pedagogisk omsorg. I några små kommuner finns det dessutom så få sexåringar att varje barn påverkar statistiken i hög grad och därmed kan andelen inskrivna variera mycket mellan åren.

Av statistiken framgår att den högsta andelen sexåringar i pedagogisk omsorg uppgick till 9 procent i en kommun år 2014. Under 2013 var det 16 kommuner med en andel sex- till nioåringar som översteg 3 procent i pedagogisk omsorg.

Det är 10 procent av eleverna som går i förskoleklass med enskild huvudman läsåret 2014/15. Andelen elever i fristående förskoleklass varierar mycket mellan kommunerna. I drygt 40 procent av kommunerna finns inga elever i fristående förskoleklass medan det i 10 procent av kommunerna är mer än 15 procent som går i fristående förskoleklass. Det är framförallt förortskommuner som har en hög andel elever i fristående förskoleklass.

Organisation och personal

I de flesta fall bedrivs förskoleklassen integrerat med grundskola och fritidshem. Mer än 99 procent av eleverna gick läsåret 2013/14 i en förskoleklass, som hade samma rektor som grundskolan.

Totalt antal anställda i arbete med elever i förskoleklassen uppgick under läsåret 2013/14 till drygt 11 300. Cirka 9 200 (81 procent) av de anställda har en pedagogisk högskoleexamen. 5 900 (52 procent) har förskolläraryxamen, 2 400 (21 procent) lärarexamen och knappt 900 (8 procent) fritidspedagogexamen.

Skolverket redovisade i september 2014 uppdraget om hur stor andel av undervisningen som bedrivs av lärare eller förskollärare som är behöriga för skolformen, årskursen och ämnet (dnr 2014:00624). Statistiken har tagits fram genom att kombinera uppgifter från förskollärary- och lärarlegitimationsregistret med uppgifter från registret över pedagogisk personal. I analysen ingår alla lärare som fått lärarlegitimation utfärdad till och med den 22 juni 2014. I denna statistik redovisas 8 936 anställda i arbete med

elever i förskoleklass läsåret 2013/14. Av dessa har 65 procent förskollärary- eller lärarlegitimation. Omräknat till heltidstjänster är andelen behöriga något högre, knappt 67 procent. Av dem som tjänstgör i förskoleklass med kommunal huvudman har drygt två tredjedelar behörighet medan andelen behöriga är lägre i fristående förskoleklass (48 procent). De flesta anställda (89 procent) arbetar i kommunala skolor, medan 11 procent arbetar i fristående skolor.

Under läsåret 2013/14 var den genomsnittliga personaltätheten i förskoleklassen 16,4 elever per heltidsanställd lärare. Personaltätheten var högre hos enskilda huvudmän (15,0 elever) än hos kommunala huvudmän (16,5 elever). Personaltätheten varierar kraftigt mellan kommunerna, från 4,3 till 28,4 elever per lärare, där kan man se en tendens till att storstadsregionerna har lägst personaltäthet. Om man tittar på genomsnittet för de olika kommungrupperna är personaltätheten lägst i förortskommuner till storstäderna följt av storstäderna.

3.2.1 Forskning om och utredning av förskoleklassen

I Skolverkets stödmaterial *Förskoleklassen – uppdrag, innehåll och kvalitet* (Skolverket 2014) beskrivs forskningsläget om förskoleklassen på följande sätt: ”Det har sedan förskoleklassen infördes bedrivits forskning och utredningar om i vilken utsträckning intentionerna med förskoleklassen har fått genomslag och blivit verklighet. I dessa studier framkommer bland annat att det inte alltid har varit lätt att förena förskolans och skolans arbetssätt och pedagogik. Å ena sidan finns det studier som visar att förskoleklassen på vissa håll har blivit en skolförberedande verksamhet. Å andra sidan finns det studier som visar att det finns förskoleklasser där förskolans tradition dominerar. Viss forskning ifrågasätter att förskoleklassen skulle vara *skolifierad*. Här menar man att det snarare bygger på en förlegad myt om hur skolans verksamhet fungerar i dag och att det finns ett likartat förhållningssätt i förskola, förskoleklass och skola där omsorg, trygghet och välbefinnande anses vara grunden till allt lärande”.

Samtidigt lyfter annan forskning fram att det är det individuella deltagandet som blir mer synligt i årskurs 1 jämfört med i förskoleklassen. En samstämmig bild bland forskarna är emellertid att barn

som tidigt vistas i stimulerande lärmiljöer, där det erbjuds tillfällen till interaktion och lek med kamrater och med kunniga och intresserade vuxna, får bättre möjligheter att utvecklas och lära sig än barn som inte har tillgång till dessa miljöer. Det framkommer i olika undersökningar att förskoleklassens syfte och verksamhet behöver tydliggöras.

Enligt intentionerna i förskoleklassreformen var det meningen att förskolans pedagogiska förhållningssätt skulle påverka grundskolan. När femton år har gått är forskningen överens i bedömningen att samverkan har varit svårare än förväntat och att de olika skolformerna har hållit på sina olika traditioner och vanor. Förskoleklassen definieras både som en ö och en oas i grundskolan.¹

I en avhandling konstaterar författaren att förskoleklassen ännu inte funnit sin egen skolform med avseende på att finna en balans mellan lek och lärande där eleverna är delaktiga och undervisningen anpassad efter elevernas olika behov.² Det kan också finnas ett konkurrensförhållande mellan lek och skolarbete i förskoleklassen och inriktningen mot den ena eller det andra i hög utsträckning påverkas av de rumsliga förutsättningar som råder.³

Man kan hitta forskning som visar på att likheterna är större än skillnaderna mellan förskoleklassen och skolan men att det skolförberedande arbetet skiljer sig åt mellan olika förskoleklasser. Många gånger handlar det skolförberedande arbetet i förskoleklassen om att få barnen att bli trygga i den nya skolmiljön. Att bli bekant med rutinerna i matsalen och på skolgården och fokusera mer på kunskap *om* skolan verkar mer centralt än att skapa kunskap *för* skolan.⁴

Det finns risker med en allt för lång förberedelse innan skolan börjar ”på riktigt”. Att först ha en särskild femårsgrupp i förskolan, som ofta är inriktad mot att börja skolan (förskoleklass) som följs av ett skolförberedande år och först därefter börja i skolan (årskurs 1) kan verka förvirrande för barnen. Å andra sidan visar studier att

---

¹ Ackesjö, H (2010). Läraridentiteter i förskoleklass. Berättelser från ett gränsländ. Göteborg: Göteborgs universitet.

² Simeonsdotter Svensson, A. (2009). Den pedagogiska samlingen i förskoleklassen. Barns olika sätt att erfa och hantera svårigheter. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

³ Thörner, A. (2007). Att vara sex år och gå i förskoleklass – projektrapport från Institutionen för pedagogik. Borås: Högskolan i Borås.

⁴ Ackesjö, 2010, se ovan.

en för tidig formaliserad vuxenstyrd utbildning missgynnar elever i deras fortsatta utbildning.⁵

Statens skolinspektion har inför sin kvalitetsgranskning av förskoleklassen hösten 2014 sammanfattat forskningsläget på följande sätt i sin kunskapsöversikt: ”Mot bakgrund av de resultat som framkommer från utredningar och inom aktuell forskning framträder bilden av en verksamhet där aktiviteter, inriktning och omfattning varierar. Det finns exempel på verksamheter där barnen i hög utsträckning förbereds för en mer formell skolundervisning och det finns exempel där den fria leken dominerar och skolförberedande arbete som läs- och skrivundervisning i högre utsträckning sker på barnens egna initiativ. I flera utredningar understryker författarna att det är en stor utmaning i förskoleklassverksamheten att erbjuda en stimulerande lärandemiljö som anpassas till barnens olika behov av lärande. En annan utmaning är samverkan mellan lärare i grundskolan och lärare i förskoleklass.”⁶

I betänkandet *I rättan tid? Om ålder och skolstart* (SOU 2010:67) hävdar utredaren att det finns ett behov av att tydliggöra förskoleklassens syfte och verksamhet. Förskoleklassen är enligt utredningen en verksamhet som inte har synliggjorts tillräckligt och det råder en vilshenhet om dess syfte.

3.2.2 Skolinspektionens kvalitetsgranskning om undervisning i förskoleklassen

Skolinspektionen har undersökt hur undervisningen i förskoleklassen utgår från de övergripande målen i läroplanen, specifikt kunskapsmålen, och hur lek och skapande arbete utgör väsentliga delar i undervisningen. Rapporten publicerades den 5 maj 2015.⁷

---

⁵ I rättan tid? Om ålder och skolstart (SOU 2010:67).

⁶ Dnr 400-2024:1372.

⁷ Undervisning i förskoleklass – ”När vi har jobbat får vi leka”, Skolinspektionen 2015.

Trygg miljö men ovanligt med medveten planering utifrån läroplanen

Den sammantagna bilden är att de besökta skolorna i ganska liten utsträckning medvetet planerar, genomför och följer upp undervisningen. I endast en fjärdedel av förskoleklasserna får eleverna en undervisning som i huvudsak planeras och genomförs och följs upp utifrån läroplanens övergripande mål för kunskaper.

Granskningen visar också att lärarna i förskoleklassen i liten utsträckning arbetar med att klargöra för eleverna varför de ska arbeta med olika aktiviteter eller uppgifter. Skolinspektionen anser att det behövs förbättringar när det gäller hur undervisningen anpassas efter elevernas individuella behov för att skapa utmaningar på rätt nivå. Det finns också en utvecklingspotential i fråga om hur utveckling och lärande följs upp på individnivå, men framförallt på klass- och skolnivå, för att utveckla verksamheten mot de nationella målen för utbildningen.

Samtidigt som granskningens resultat visar på viktiga utvecklingsområden framgår det av resultaten att lärarna i de flesta granskade förskoleklasser i stor utsträckning skapar en trygg, stödjande och uppmuntrande lärandemiljö, där eleverna får möjlighet att utforska och undersöka utan rädsla för att riskera att misslyckas. Lärarna säkerställer oftast att eleverna förstår vad som förväntas och vad som ska hända under arbetspass och aktiviteter och använder sig av olika arbetsformer och arbetssätt i undervisningen.

I de flesta besökta förskoleklasser präglas lärandemiljön av utveckling och lärande, där skapande arbete och lek är väsentliga delar av undervisningen. Undervisningsmiljöerna är oftast utformade för att stimulera rörelse och lek. Dock förekommer den elevinitierade leken eller den så kallade "fria leken" alltför ofta utan aktivt stöd från lärarna.

I många förskoleklasser vilar undervisningens inriktning på enskilda lärares engagemang och drivkraft i stället för på ett tydligt uppdrag från rektorn. Ofta saknas ett pedagogiskt samarbete mellan lärarna i förskoleklassen och lärare i grundskolan i arbetet med elevernas progression i utvecklingen mot de nationella målen, trots att förskoleklasslärarna oftast ingår i arbetslag tillsammans med lärare som undervisar i de tidiga åren.

Granskningen pekar på att rektorn på många skolor behöver ge ett tydligare stöd till lärarna hur undervisningen i förskoleklassen ska planeras, genomföras och följas upp samt skapa förutsättningar för planering, uppföljning, utvärdering och reflektion. Flera lärare och rektorer uttrycker att skolformen har en otydlig styrning.

Styrning och likvärdighet

För utredningen är de resultat av Skolinspektionens granskning som berör styrning och likvärdighet av särskilt stort intresse. Vi refererar därför Skolinspektionens iakttagelser och bedömningar på dessa punkter mer utförligt än övriga delar av rapporten i avsnittet nedan.

Förskoleklassen är en egen skolform, en kombination av förskola och skola, men utan tydliga styrdokument. Skolinspektionen anser att denna otydlighet bidrar till att skapa brister i skolledningens styrning av verksamheten och till att undervisningen inte är målstyrd i tillräcklig utsträckning.

Att förskoleklassen, till skillnad från andra skolformer som förskola och grundskola, inte har något eget specifikt styrdokument (läroplan eller kursplaner) kan vara en delförklaring till den bristande målstyrning som konstateras i granskningen. Det är ett stort steg för lärarna själva att konkretisera de övergripande kunskapsmålen, mål som eleverna ska nå efter avslutad grundskola, till ett gripbart och anpassat innehåll för elever i förskoleklassen (avsnitt 2.2 *Kunskaper*, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 2011).

Det står helt klart att vissa av dessa målformuleringar inte kan anses tillämpbara i undervisningen i förskoleklassen. Konsekvensen av brist på samsyn kring vilka övergripande kunskapsmål som ska tillämpas kan bidra till en brist på likvärdighet i elevernas utveckling och lärande beroende på i vilken förskoleklass eleven får sin undervisning.

I granskningen framkommer att samarbetet om progression i elevernas utveckling mot de nationella målen och i övergången mellan förskoleklassen och grundskolans tidiga år behöver utvecklas. Inte minst gäller det utmaningen att skapa förutsättningar för progression i elevernas lärande när undervisningens

innehåll och arbetsmoment i vissa skolor tenderar att vara likartad i förskoleklassen och i grundskolans årskurs 1, vilket också uppmärksammas i forskningen.

Konsekvenserna av detta kan bli att eleverna inte upplever någon progression i lärande och utveckling och i värsta fall att eleverna får uppleva samma undervisning och innehåll i förskoleklassen som i skolan. Här åligger det enligt Skolinspektionen både rektorn och huvudmannen att ta ett större ansvar än i dag för en målstyrd planering, uppföljning och utvärdering som kan utveckla verksamheten i förskoleklassen och säkra en progression i elevernas utveckling och lärande. Granskningen pekar på ett övergripande problem med styrningen av skolformen förskoleklassen, syftet och målen i förhållande till styrdokumentet samt till den frivilliga verksamheten förskola och den obligatoriska grundskolan.

Huvudmannens uppfattning om innehållet i verksamheten får stort genomslag på kvaliteten, då styrdokumentet ger ett kanske alltför stort friutrymme för hur verksamheten ska utformas. Därmed skapas också olika grundförutsättningar för eleverna, vilket i förlängningen får konsekvenser för den grundläggande principen om alla elevers rätt till en likvärdig utbildning.

En förutsättning för att stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning är att arbetet i verksamheten bedrivs genom målstyrda processer, att det finns tydliga mål för vad man vill uppnå med aktiviteterna. Granskningen visar att såväl planering som genomförande och uppföljning enligt skollag och läroplan är otillräcklig i många av förskoleklasserna. Det finns därför enligt Skolinspektionen anledning att från lagstiftarens sida tydliggöra undervisningens syfte och innehåll i likhet med förskolans och grundskolans styrdokument. I detta bör ingå att i högre grad konkretisera var förskoleklassen tar vid efter förskolan och hur progression kan skapas i en likvärdig utbildning när eleverna lämnar förskoleklassen och börjar i grundskolan.

Det är enligt Skolinspektionen inte rimligt att uttolkningen av läroplanen är något som ska lämnas till varje lärare att fundera på och bestämma. Om utbildningen i förskoleklassen ska ske på ett likvärdigt sätt på alla skolor och hos alla huvudmän krävs en tydligare styrning från lagstiftaren, det vill säga tydliga styrdokument som ligger nära verksamheten och som på ett lämpligt

sätt ger en logisk och progressiv koppling av målformuleringarna i förskola och skola.

3.3 Nordiska jämförelser

Børnehaveklassen i Danmark

I Danmark var likvärdigheten ett tungt vägande skäl när förskoleklassen (børnehaveklassen) för sexåringar blev obligatorisk 2008. Liksom i Finland har man inte skolplikt utan en tioårig undervisningsplikt. Vårdnadshavarna kan alltså välja att till exempel undervisa sina barn själva eller låta dem gå i en privatskola. De flesta väljer dock den kommunala børnehaveklassen för sina sexåringar.

Hela grundskolan (folkeskolen) i Danmark reformeras just nu och børnehaveklassen genomgår också en rad förändringar. Under 2014 infördes längre skoldagar, cirka 6 timmar om dagen, dvs. 30 timmar per vecka. Eleverna ska motionera eller röra sig i genomsnitt 45 minuter per dag.

En ny uppsättning kompetensområden, som ska styra arbetet i børnehaveklassen, har också införts i skollagen: språk, matematiskt tänkande, naturvetenskapliga fenomen, kreativa och musiska uttrycksformer, kropp och rörelse, engagemang och gemenskap.⁸ Digital kompetens är ett mål för hela folkeskolen och det ska också integreras i børnehaveklassen. Lokalsamhället ska användas mer i undervisningen, som ska vara varierad och allsidig. Ett ökat fokus på danska och matematik ska genomsyra hela folkeskolen.

Varje barn ska genomgå en språkutvärdering (sprogudvurdering) och det ska finnas en elevplan med framåtsyftande information om barnets utveckling. Elevplanen ska innehålla individuella mål för den enskilda eleven och en del som visar på progressionen i förhållande till de uppställda målen. I uppföljningsdelen beskrivs hur målen ska följas upp av lärare, elever och föräldrar.

Dessa reformer bygger på att alla elever har gått i børnehaveklassen innan de börjar i folkeskolen. Någon diskussion

---

⁸ Sprog, matematisk opmærksomhed, naturfaglige fænomener, kreative og musiske udtryksformer, krop og bevægelse, engagement og fællesskab.

om att sexåringar ska börja i folkeskolan har inte förekommit i samband med den pågående reformeringen, utan inriktningen har hela tiden varit att børnehavet ska finnas kvar men bli obligatorisk.

Förskoleundervisning i Finland

I Finland blir förskoleundervisning för sexåringar obligatorisk från och med den 1 augusti 2015. Liksom i Sverige hade kommunerna redan tidigare skyldighet att erbjuda alla sexåringar förskoleundervisning, men det var frivilligt för barnen att delta. Förskoleundervisning organiseras i anslutning till dagvård (förskola) eller grundskolan. Finland har inte skolplikt utan läroplikt, som börjar det år då barnet fyller 7 år. Nu ska sexåringar enligt lagen året innan läroplikten inträder delta i ettårig förskoleundervisning eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen kan uppnås.

Motiven för reformen har varit flera. Liksom i Sverige deltar de flesta sexåringar i förskoleundervisningen och därför har man velat anpassa lagen efter praktiken. Även möjligheten att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd har spelat in.

Enligt uppgifter från Utbildningsstyrelsen, som är motsvarigheten till Skolverket i Sverige, finns det många olika skäl till varför inte samtliga vårdnadshavare har antagit erbjudandet om förskoleundervisning för sina sexåringar. En orsak är att sexåringar som deltar i privata verksamheter inte syns i statistiken. Utlandsvistelse eller långa geografiska avstånd till förskoleundervisning är andra orsaker, liksom språkliga, religiösa eller kulturella motiv.

Kommunen är enligt lagen skyldig att ordna förskoleundervisning i egen regi eller tillsammans med andra kommuner. Andra utbildningsanordnare kan också få tillstånd att anordna förskoleundervisning för sexåringar. Barnets vårdnadshavare ska se till att barnet deltar i förskoleundervisning eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås. Barnet kan också få hemundervisning som uppfyller målen för förskoleundervisningen. Förskoleundervisningen är inte en del av läroplikten och kommunen har ingen övervakningsskyldighet, även om barnet inte deltar i organiserad förskoleundervisning. En elev

som antagits till förskoleundervisning ska delta i utbildningen om eleven inte av särskilda skäl tillfälligt fått befrielse.

Utbildningsstyrelsen har utarbetat övergripande nationella mål (nationella grunder) för förskoleundervisningen. Strävan efter likvärdighet har varit ett motiv för införandet av de nationella grunderna. Staten har lagt ett ansvar på den lokala nivån att konkretisera de nationella riktlinjerna i en lokal läroplan eller arbetsplan. Anordnaren av förskoleundervisning ska utarbeta en lokal läroplan för förskoleundervisningen och dessutom utveckla den.

Det finns olika delområden i läroplanen, till exempel verksamhetskultur, arbetssätt, mångsidig kompetens, bedömning och utvärdering och individuellt stöd och elevvård. Dessutom finns fem lärområden som ska styra undervisningen: Mina många uttrycksformer, Språkets rika värld, Jag och vår gemenskap, Jag utforskar min omgivning och Jag växer och utvecklas (Grunder för läroplanen för förskoleundervisningen, Utbildningsstyrelsen, 2014).

Sexåringar i grundskolan i Norge

I Norge är den obligatoriska skolan tioårig sedan 1997. Sexåringarna går i den första obligatoriska årskursen och eleverna har tioårig undervisningsplikt (opplæringsplikt).

Intentionerna bakom reformen (Reform 97) var ungefär desamma som när förskoleklassen infördes i Sverige 1998. Traditionerna både från förskolan (barnehagen) och från grundskolan skulle enligt läroplanen präglade undervisningen för de yngsta barnen. Lek och undervisning utomhus (uteskole) framhölls som viktiga pedagogiska redskap. Avsikten var att förskollärare och grundskollärare skulle dela på ansvaret för undervisningen av sexåringarna. Systematisk läsinlärning skulle påbörjas i årskurs 2.

I utvärderingar av Reform 97 har forskarna⁹ gjort liknande iakttagelser som Skolinspektionen gjorde i sin kvalitetsgranskning av förskoleklassen i Sverige (se avsnitt 3.2.2). Bland annat såg man att den fria leken hade stort utrymme men att den inte användes

---

⁹ Klette m fl (2003), Solstad och Rønning (2003).

som ett pedagogiskt verktyg för att utveckla elevernas språkliga kompetens eller deras förtrogenhet med bokstäver och text. Det fanns inte heller tillräcklig progression i elevernas lärande. Lärarna kopplade inte lek med temaarbete eller ämnen, vilket förutsattes i läroplanen.

I resultat från både PISA och PIRLS framgick att elevernas läsfärdighet hade sjunkit efter införandet av Reform 97. Som tänkbara orsaker angavs förskollärarnas bristande kompetens i läs- och skrivinläring och att eleverna inte fick påbörja läsinläringen förrän i årskurs 2. Med anledning av detta infördes obligatoriska kartläggningsprov i läsning i årskurs 2 och 7 år 2000. Det gjordes stora satsningar på läsning under åren 2003–2007, bland annat genom fortbildning av lärarna. Enligt den senaste läroplanen (Kunnskapsöftet 2006) ska läsinläring påbörjas redan i årskurs 1. Norges resultat i läsförståelse har också förbättrats i de senaste PISA- och PIRLS-undersökningarna.

Utredningen har intervjuat företrädare för utbildningsförvaltningen (Utdanningsetaten) i Oslo kommun om erfarenheterna av arton år med skolstart för sexåringar. Precis som i förskoleklassen i Sverige har det inte varit helt lätt att smälta samman förskole- och grundskolepedagogik. Klassen med sexåringar fick dock goda förutsättningar med stora lokalytor, material och utrustning och hög personaltäthet, vilket underlättade införandet.

En erfarenhet är att kontakten och övergången mellan förskola och grundskola har förbättrats genom reformen. Satsningarna på åldersblandade grupper och flexibel skolstart under läsåret, som ingick i reformen de första åren, har nu tonats ner. Fortfarande är inslagen av temaarbete, lek, utforskande och andra arbetssätt, som är inspirerade av förskolans pedagogik, större i årskurs 1 än längre upp i grundskolan. Den förberedande läsinläringen har dock numera stor plats i verksamheten för sexåringarna.

Förskollärarna var vid införandet av reformen behöriga att undervisa i årskurs 1. De måste dock förbinda sig att inom fem år genomgå en fortbildning för att bli behöriga att undervisa upp till och med årskurs 4. Skolorna får själva bestämma hur bemanningen ska se ut och numera är det ovanligt att ha både en förskollärare och en grundskollärare i årskurs 1.

En sammanfattande slutsats är att undervisningen i årskurs 1 allt eftersom har anpassat sig till grundskolans traditioner. Efter in-

förändret av den nya läroplanen 2006 (Kunnskapsløftet) är som tidigare nämnts betoningen av läs- och skrivfärdigheter mycket starkare i de lägsta årskurserna än tidigare.

3.4 Skolplikt i skollagen

Skolplikt och rätt till utbildning

Grundskoleutredningens tre deluppdrag (två alternativ till utbildning för sexåringar, förlängd skolplikt för elever som efter årskurs 9 inte är behöriga till ett yrkesprogram i gymnasieskolan samt obligatoriskt erbjudande av lovskola) innehåller alla förslag som mer eller mindre handlar om och påverkar skolplikten. Skolplikten är en central del i skollagen och bestämmelserna har stor och ingripande betydelse för elever, vårdnadshavare och huvudmän. Vi har därför valt att inleda avsnittet om förskoleklassen med ett samlat avsnitt om skolpliktens ställning i lagstiftningen i dag.

I avsnitt 4 om förlängd skolplikt upprepas vissa delar av denna redovisning i ett inledande avsnitt om de skolpliktsregler som är aktuella i det sammanhanget.

Reglering av skolplikten och rätten till utbildning

Skolplikten regleras i 7 kapitlet i skollagen (2010:800). I kapitlet finns bestämmelser som bland annat anger vilka som omfattas av skolplikten, hur skolplikten fullgörs, när skolplikten inträder, när den upphör och vilka parter som har ansvaret för att skolplikten fullföljs. Tidigare fanns bestämmelserna om skolplikt på olika håll i skollagen och i skolformsförordningarna. För att göra reglerna mer överblickbara och lättare att tillämpa har bestämmelserna samlats i ett kapitel i den nya skollagen.

Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning för den enskilde som ytterst har sin grund i 2 kap. 18 § regeringsformen (1974:152), RF, och som upprepas i skollagen (7 kap. 3 §) där det anges att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola. Rätten till utbildning har grundlagsskydd och är även reglerad i FN:s

konvention om barns rättigheter, FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter samt Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

Enligt skollagen har barn som är bosatta i landet skolplikt och en rätt till utbildning som motsvarar skolplikten (7 kap. 2 § första och andra styckena och 3 § första stycket). Med bosatt i landet avses i skollagen den som ska vara folkbokförd här (29 kap. 2 § första stycket). Vid tillämpningen av skollagen ska också vissa barn som inte är folkbokförda här anses som bosatta i landet, bl.a. asylsökande och barn som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd samt barn som vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning, s.k. gömda barn (29 kap. 2 § andra stycket). Barn som enligt dessa bestämmelser ska anses bosatta i landet utan att vara folkbokförda har inte skolplikt, men de har samma rätt till utbildning som skolpliktiga barn (7 kap. 2 § tredje stycket).

Skolplikt gäller dock inte barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola (7 kap. 2 §).

Skolplikten inträder vid höstterminens start det kalenderår då barnet fyller sju år. Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först det kalenderår då barnet fyller åtta år. Frågan om uppskjuten skolplikt prövas av hemkommun efter begäran av barnets vårdnadshavare (7 kap. 10 §). Beslut om uppskjuten skolstart kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 2). Om barnets vårdnadshavare begär det hos hemkommunen ska barnet redan höstterminen det år då barnet fyller sex år jämföras med skolpliktiga barn i fråga om rätten att börja skolan (7 kap. 11 §).

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning kan fullgöra sin skolplikt i grundsärskolan (7 kap. 5 §). Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller av andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan ska tas emot i specialskolan om de är dövblinda eller annars är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning, i annat fall är döva eller hörselskadade, eller om de har en grav språkstörning (7 kap. 6 §). Samiska barn, och om

det finns särskilda skäl även andra barn, får fullgöra sin skolplikt i sameskolan upp till årskurs 6 (7 kap. 7 §).

Skolplikten kan fullgöras i grundskolan och grundsärskolan oavsett om utbildningen bedrivs av en offentlig eller enskild huvudman. Skolplikten kan även, under särskilt angivna förutsättningar, fullgöras i en internationell skola eller genom utbildning vid särskilda ungdomshem (7 kap. 4 §, 24 kap. 2 och 8 §§). Skolplikten kan, efter medgivande, även fullgöras på annat sätt än som beskrivits ovan om verksamheten framstår som ett fullgott alternativ till den utbildning som annars står barnet till buds, behovet av insyn i verksamheten kan tillgodoses och det finns synnerliga skäl (24 kap. 23 §).

Det är barnets hemkommun eller, om barnet har sådan funktionsnedsättning som kan vara grund för att fullgöra skolplikten i specialskolan, Specialpedagogiska skolmyndigheten som prövar frågan om medgivande (24 kap. 25 §). Sameskolstyrelsen prövar om ett barn ska få fullgöra sin skolplikt i sameskolan (7 kap. 7 § andra stycket).

Skolpliktens upphörande

Skolplikten upphör som huvudregel vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten (7 kap. 12 §). För den elev som inte gått ut högsta årskursen det nionde året upphör skolplikten i stället ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år (7 kap. 13 §).

Skolplikten kan också upphöra i förtid om eleven uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås för den skolform där eleven fullgör sin skolplikt (7 kap. 14 §). Frågan om skolpliktens förlängning och tidigare upphörande prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas dessa frågor av Specialpedagogiska skolmyndigheten (7 kap. 13–14 §§). Beslut om skolpliktens förlängning och tidigare upphörande kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 3 och 28 kap. 14 § första stycket 2).

Rätten att slutföra skolgången

En elev i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan har alltid rätt att slutföra den högsta årskursen, även om skolplikten upphör dessförinnan (7 kap. 15 §). Elever i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan har också rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har nått upp till de kunskapskrav som minst ska uppnås för respektive skolform (7 kap. 15 §).

En elev som har tagits emot i specialskolan på grund av att han eller hon är dövblind eller annars är synskadad och har ytterligare funktionsnedsättning och som på grund av sina funktionsnedsättningar inte kan få tillfredsställande förhållanden i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan, får efter det att skolplikten har upphört och i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i specialskolan till och med vårterminen det kalenderår eleven fyller 21 år, om eleven inte bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen under de två åren (7 kap. 15 § tredje stycket).

Frågan om rätt att slutföra skolgången prövas av elevens hemkommun. För en elev som går i specialskolan prövas dock frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten (7 kap. 16 §). Beslut om rätt att slutföra skolgången kan inte överklagas (jfr. 28 kap. 18 §).

Närvaro och ansvaret för fullgörande av skolplikten

En elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli (7 kap. 17 §). Det innebär att skolpliktiga såväl som icke skolpliktiga elever har en så kallad närvaroplikt.

Rektorn har ett ansvar för att se till att eleven närvarar och därigenom uppfyller sin skolplikt. En del i detta är att rektorn, som huvudregel, ska se till att vårdnadshavaren informeras samma dag om eleven uteblir från den obligatoriska verksamheten (7 kap. 17 §). Även rektorns beslut om ledighet och befrielse från skyldighet att delta i obligatoriska inslag i undervisningen är en del i ansvaret att säkerställa skolplikten (7 kap. 18–19 §§).

Kommunen där skolan är belägen har ett övergripande ansvar att se till att eleverna i dess skolor fullgör sin skolgång och

huvudmannen för specialskolan och sameskolan har motsvarande ansvar (7 kap. 22 §). Elevens vårdnadshavare har ett ansvar genom att den ska se till att barnet fullgör sin skolplikt (7 kap. 20 §). Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning (7 kap. 21 §). När en skolpliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning från obligatoriska inslag, ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen (7 kap. 22 §).

Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. För en elev i specialskolan eller i sameskolan är det i stället huvudmannen för respektive skolform som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. Ett föreläggande får förenas med vite (7 kap. 23 §) och får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (28 kap. 5, 7–8 §§).

Andra utredningar om skolplikten

Skolplikt är som tidigare nämnts en central del i skollagstiftningen och har därför berörts i många utredningar på skolområdet. Förslagen i *I rättan tid? Om ålder och skolstart* (SOU 2010:167) om en försöksverksamhet med flexibel skolstart, där barn skulle ges möjlighet att börja grundskolan både vid höst- och vårterminernas början, har inte genomförts.

I *Utbildning för nyanlända* (Ds 2013:6) finns också en rad förslag som berör skolplikten. I propositionen *Utbildning för nyanlända elever – mottagande och skolgång* (prop. 2014/15:45) skriver regeringen att frågan om skolplikt och rätt till utbildning numera ingår i Grundskoleutredningens uppdrag. Utredningen har inte fått något tilläggsdirektiv om detta, men vi har gått igenom förslagen i departementspromemorian. Vi konstaterar sammanfattningsvis att våra generella förslag om skolplikt och förlängd skolplikt i allmänhet tar över förslagen i betänkandet. Några särskilda regler för nyanlända behövs inte i förhållande till våra förslag. I avsnitt 3 och 4 finns på några ställen särskilda

kommentarer till hur våra förslag relaterar till förslagen i promemorian.

3.5 Skolplikt för sexåringar i båda alternativen

Förslag: Sexåringarna ska ha skolplikt både i alternativet obligatorisk förskoleklass och i alternativet sexårsklass, förskoleklass som en del av grundskolan.

Grundskoleutredningen ska enligt direktiven föreslå att förskoleklassen ska bli obligatorisk för alla sexåringar som ett av två alternativa förslag. Det andra alternativet innebär att förskoleklassen för sexåringar blir en del av grundskolan. Vi föreslår att förskoleklassen inte bara ska bli obligatorisk utan även att sexåringarna ska ha skolplikt i båda alternativen. Genom att införa skolplikt för sexåringarna kommer det att finnas ett enhetligt system för de delar av skolväsendet som är obligatoriska.

Skolplikten är en av hörnstenarna i det svenska utbildningssystemet och motsvaras av en rätt till utbildning för eleven. I 2 kap. 18 § RF anges att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola. Rätten till utbildning är alltså grundlagsskyddad och upprepas i 7 kap. 3 § skollagen. I regeringsformens förarbeten talas om att grundlagsbestämmelsen inte hindrar att omfattningen av skolplikten förändras (prop. 1993/94:117). Utredningen anser därför att om förskoleklassen blir obligatorisk, alternativt om förskoleklassen blir en del av grundskolan (i det följande under beteckningen sexårsklassen), innebär det också att eleverna kan ha skolplikt. Samma skolpliktsregler som i dag gäller för sjuåringar i grundskolan ska gälla för sexåringar i förskoleklassen och därmed också för huvudmän och elevens vårdnadshavare. Det innebär att 7 kap. om skolplikt i skollagen ska omfatta obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass. Skolplikten inträder alltså höstterminen det kalenderår som barnet fyller 6 år.

Egentligen kan man säga att bestämmelserna om skolplikt betyder att vårdnadshavarna ska se till att deras barn infinner sig i skolan. Hemkommunens skolpliktsansvar kommer att utvidgas till att även omfatta elever i förskoleklassen. Om vårdnadshavarna inte

lever upp till sitt ansvar kan samhället genom hemkommunen använda sanktioner, i detta fall vitesföreläggande (7 kap. 20 § och 23 § skollagen).

Det kan finnas barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola enligt 7 kap. 2 § skollagen. Vi bedömer att denna bestämmelse utan förändringar också kan användas för barn som inte kan börja i den obligatoriska förskoleklassen eller i sexårsklassen som en del av grundskolan.

Skolplikten motsvaras av en rätt till utbildning. I princip skulle man kunna säga att denna rätt finns redan i dag, genom att alla sexåringar ska erbjudas undervisning i förskoleklassen. Däremot är det inte definierat vilket innehåll i utbildningen som denna rätt syftar på. I grundskolan kan innehållet i rätten till utbildning direkt utläsas av timplanen, kursplanerna och kunskapskraven. I dag kan man inte relatera rätten till utbildning till ett sådant specificerat innehåll för förskoleklassen.

Om man jämför med förskolans läroplan (LpFö 98, reviderad 2010) så innehåller den tydliga mål och riktlinjer för verksamheten, vilket alltså inte finns för förskoleklassen. I den senaste revideringen förtydligades till exempel målen för språkutveckling, matematik, naturvetenskap och teknik för de yngsta barnen i skolsystemet. Skolverkets förslag till nya avsnitt i läroplanerna om förskoleklassen och fritidshemmet kommer att medföra ett förtydligande av förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll (se avsnitt 3.1.1).

För att markera skillnaden mot den obligatoriska förskoleklassen i alternativ 1 väljer utredningen, som redan nämnts, benämningen *sexårsklassen* för alternativ 2, där verksamheten för sexåringar är en del av grundskolan. Se vidare avsnitt 3.10.

3.5.1 Obligatorisk förskoleklass med eller utan skolplikt?

Utredningen har övervägt om förskoleklassen i alternativ 1 skulle vara obligatorisk men att sexåringarna inte skulle ha skolplikt. Vår tolkning av ett obligatorium utan skolplikt är att det skulle likna det finska systemet med en skyldighet för eleven att närvara men utan sanktioner mot vårdnadshavare, som inte ser till att eleven

infinner sig. Kommunen skulle heller inte ha någon skyldighet att bevaka att elever kommer till förskoleklassen. Därmed skulle vi införa en mellanform mellan frivillig och skolpliktig verksamhet, som inte har funnits tidigare och som skulle bli unik för förskoleklassen i skolväsendet.

Vi ser inga vinster med att införa en sådan mellanform. För vårdnadshavare och huvudmän skulle det bli diffust vad som är skillnaden mellan en obligatorisk verksamhet i förskoleklassen och en skolpliktig verksamhet i årskurs 1. Skolplikt är väl inarbetat i det svenska skolväsendet och det är bättre att använda ett system som redan finns än att införa ett nytt för bara en enda årskull. I skollagen skulle det medföra två olika regleringar av skyldigheten att gå i förskoleklassen respektive skolplikten i årskurs 1.

Det finns också ett värde i att hemkommunen har ett övergripande ansvar för att övervaka att alla barn fullgör sin skolgång. Samhället markerar genom skolplikten att det är viktigt att sexåringen går i förskoleklassen året före starten i grundskolan. Vi anser alltså att man kan införa skolplikt även om de pedagogiska förutsättningarna är annorlunda i förskoleklassen, där det inte finns mål och kunskapskrav för den enskilda eleven. Vi ser heller inget problem med att förskoleklassen kvarstår som en egen skolform i skollagen, även om eleverna får gå från en obligatorisk skolform till en annan.

Att sexåringarna i alternativ 2, sexårsklassen, där förskoleklassen är en införlivad del av grundskolan, ska ha skolplikt är enligt vår uppfattning mer självklart, även om rätten till utbildning inte heller i detta alternativ är definierad. Utbildningen kommer dock in i samma skolform som grundskolan. Vi återkommer till detta i avsnitt 3.10.

I promemorian *Utbildning för nyanlända* (Ds 2013:6) föreslogs att ett förtydligande om när skolplikten inträder för nyanlända skulle införas i skollagen. För ett barn som har inflyttat till Sverige och därmed är bosatt här inträder skolplikten antingen vid sju eller åtta års ålder eller vid tidpunkten för inflyttningen, om eleven då är äldre.

Vår bedömning är att en sådan regel inte behövs. Den skulle i så fall även gälla andra grupper än flyktingar, till exempel svenska barn som bott utomlands och sedan återkommit till Sverige eller barn som har varit allvarligt sjuka och sedan ska börja skolan, när de

blivit friska. Det är självklart att skolplikten inträder när asylsökande barn får uppehållstillstånd och därmed räknas som bosatta i landet. Många har också redan börjat i skolan, eftersom asylsökande barn har rätt till utbildning.

3.6 Alternativ 1: Förskoleklassen blir obligatorisk

Förslag: Förskoleklassen ska bli obligatorisk för alla sexåringar. Eleverna ska ha skolplikt. Syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser kvarstår oförändrade. Undervisningen ska som i dag omfatta minst 525 timmar under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Grundskoleutredningen ska enligt direktiven presentera som ett av två alternativa förslag att förskoleklassen ska bli obligatorisk för alla sexåringar. I avsnitt 3.10 presenteras det andra alternativet, nämligen att sexårsklassen blir det första förberedande året inom ramen för grundskolan, som därmed kommer att omfatta tio år.

Det är ett värde i sig och en viktig likvärdighetsfråga att alla barn får tillgång till den pedagogiska verksamhet som erbjuds i förskoleklassen. I skollagen beskrivs förskoleklassens syfte som både är att stimulera elevers utveckling och lärande och att förbereda dem för fortsatt utbildning (9 kap. 2 §). När man kan räkna med att nå alla barn i förskoleklassen kan också ett större pedagogiskt ansvar än i dag läggas på förskoleklassen, särskilt när det gäller elevernas förberedelse för starten i grundskolans årskurs 1.

Det ingår inte i utredningens uppdrag att föreslå någon ändring av förskoleklassens tidsomfattning, det vill säga 525 timmar per läsår, eller organisation. Liksom i dag ska förskoleklassen ha terminsindelning och pågå under ett läsår.

3.6.1 Pedagogiska och organisatoriska konsekvenser för huvudmannen

I dag är det cirka 2 procent av sexåringarna, cirka 2 000 barn, som inte deltar i förskoleklassen eller någon annan pedagogisk

verksamhet, som är reglerad i skollagen. När förskoleklassen blir obligatorisk kommer därutöver ytterligare cirka 2 000 sexåringar från förskola och pedagogisk omsorg att i stället börja i förskoleklassen med motsvarande minskningar i dessa verksamheter. Ett införande av obligatorisk förskoleklass betyder därför en faktisk ökning av elevantalet i förskoleklassen med sammanlagt cirka 4 000 barn i hela landet, dvs. ungefär 4 procent. Om de ekonomiska konsekvenserna av detta, se avsnitt 6.1.2.

Skälen till varför en sexåring inte deltar i verksamheten i förskoleklassen i dag kan variera. Som redan nämnts finns det ett litet antal sexåringar som går kvar i förskolan eller i pedagogisk omsorg. Cirka 1 procent av sexåringarna har börjat i årskurs 1 i grundskolan. Utredningen antar att de resterande barnen är hemma med någon familjemedlem eller tas om hand på något annat sätt, om föräldrarna arbetar eller studerar.

Huvudmännen har sedan 1998 haft ansvar för att erbjuda förskoleklass och de allra flesta sexåringar har också befunnit sig där. Eftersom det bara är ett litet antal barn som inte deltar alls i dag eller som finns i grundskolan, förskolan eller i pedagogisk omsorg bör de tillkommande eleverna enligt utredningens uppfattning inte medföra några större organisatoriska problem för huvudmännen. De flesta sexåringar finns i förskoleklassen på förmiddagen och tillbringar sedan resten av dagen i fritidshemmet.

När skolplikten börjar gälla för sexåringar är det viktigt att kommunerna informerar alla vårdnadshavare om detta. I enstaka kommuner kan man ha haft ett antal sexåringar i pedagogisk omsorg eller i hemmet. Där kan det krävas en informationsinsats för att vårdnadshavarna ska få kännedom om att detta val inte längre kommer att finnas. Det är dock viktigt att påpeka att den obligatoriska förskoleklassen (liksom sexårsklassen i alternativ 2) kommer att ha samma omfattning som i dag, det vill säga cirka tre timmar om dagen, och att vårdnadshavaren är fri att välja verksamhet eller omsorg för sitt barn utanför denna tid. Ett antal av de barn som tidigare gått i förskola eller pedagogisk omsorg antas behöva en plats i fritidshem.

I 9 kap. 4 § andra stycket skollagen står det att hemkommunen ska informera vårdnadshavarna om förskoleklassen och syftet med denna samt verka för att barnen deltar i den. När nu eleverna får skolplikt förlorar denna bestämmelse sin aktualitet. Vi förutsätter

att hemkommunen i fortsättningen kommer att använda samma rutiner för sexåringarna som för sjuåringarna vid starten i grundskolan, eftersom sexåringarna ska ha skolplikt. Vårdnadshavarna får alltså välja en förskoleklass för sin sexåring som sedan ska placeras enligt detta önskemål, om det inte skulle medföra att ett annat barns berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts. Om inte vårdnadshavaren framställt något önskemål placeras kommunen sexåringen vid en skolenhet nära hemmet. Man bör dock observera att en ny bestämmelse om kommunens informationsansvar i skollagen började gälla den 1 juli 2015. Där sägs bland annat att kommunen ska informera vårdnadshavare och elever om utbildning i förskolor, förskoleklasser och grundskolor (29 kap. 19 §).

Genom att sexåringarna får skolplikt får vårdnadshavarna ett nytt ansvar för att eleven fullgör sin skolplikt i förskoleklassen. Det betyder att eleven ska infinna sig och delta i undervisningen, om det inte finns giltiga skäl att utebli. I extrema fall kan också en vårdnadshavare bli vitesförelagd, om han eller hon inte gör det som kan förväntas för att eleven ska komma till förskoleklassen.

För huvudmännen, rektor, lärare eller förskollärare som undervisar i förskoleklassen får inte det faktum att sexåringarna ska ha skolplikt några större pedagogiska konsekvenser i övrigt. Skälet är att vi enligt våra direktiv inte ska föreslå några förändringar i syfte, uppdrag, innehåll eller behörighetskrav i förskoleklassen.

Samarbete mellan förskoleklassen och grundskolan

Samarbete mellan förskoleklass, grundskola och i många fall fritidshem, när det gäller undervisningen, har förkommit under lång tid och i varierande omfattning på många skolor. De flesta förskoleklasser är lokaliserade i grundskolans lokaler och har i de flesta fall samma rektor. Det finns många exempel på sådant samarbete mellan förskoleklass, fritidshem och grundskola i olika ålderskonstellationer och med olika personalkategorier involverade. Även förskolan och förskoleklassen kan samarbeta, till exempel när en förskollärare arbetar med femåringar i förskolan och sedan följer med dem upp i förskoleklassen det påföljande läsåret.

När man diskuterar ett mer organiserat och permanent samarbete mellan förskoleklass och grundskola kommer man in på åldersblandad undervisning i allmänhet. Forskningen på området är delvis motsägelsefull. Inställningen till organisationsformen har förändrats och det är nu enligt forskningen ovanligare med åldersblandade grupper i grundskolan än i början av 2000-talet (se bilaga 4 i SOU 2010:67). Att förskoleklassen blir obligatorisk kommer knappast att förändra förutsättningarna för samarbete mellan de olika skolformerna, eftersom syfte, uppdrag, innehåll och behörighetskrav på förskollärare och lärare ska vara oförändrade. Utredningen anser att man på lokal nivå ska avgöra vilka arbetsformer och vilken samverkan man vill ha och att detta inte behöver regleras i skolförfattningarna.

3.6.2 Förskoleklassen i fristående skolor

Förslag: Enskilda huvudmän, som är godkända för förskoleklass, ska med automatik få anordna obligatorisk förskoleklass, där eleverna har skolplikt.

I dag kan enskilda efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem (2 kap. 5 § skollagen). Vårt förslag innebär att skolplikten även kan fullgöras i en förskoleklass med enskild huvudman.

Utredningen anser att enskilda huvudmän som är godkända för förskoleklassen med automatik ska få anordna obligatorisk förskoleklass, där eleverna har skolplikt. Det finns inga skäl till att de enskilda huvudmännen ska behöva ansöka på nytt hos Skolinspektionen på grund av att förskoleklassen blir obligatorisk.

3.6.3 Skolmåltider och skolskjuts

Förslag: Huvudmannen ska erbjuda elever i förskoleklassen kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider. Eleverna i förskoleklassen ska ha rätt till kostnadsfri skolskjuts på samma villkor som grundskoleelever.

Utbildningen i förskoleklassen ska vara avgiftsfri. Elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan har rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider. Någon motsvarande rättighet finns inte i dag för elever i förskoleklassen, även om i stort sett alla kommuner erbjuder detta.

Kommunen är i vissa fall skyldig att erbjuda elever kostnadsfria skolskjuts. Rätten gäller för elever i grundskolor och grundsärskolor med offentlig huvudman, om eleven går i den skola som kommunen har placerat dem i. Elever i specialskolan och sameskolan har rätt till de resor som krävs för utbildningen. Staten ska stå för kostnaderna för dessa resor. Inte heller när det gäller resor och skolskjuts finns någon motsvarande rättighet för elever i förskoleklassen i dag.

Utredningens uppfattning är att skolplikt i en obligatorisk förskoleklass ska ge eleverna rätt både till kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider och till skolskjuts på samma villkor som grundskolans elever. Huvudmännen blir skyldiga att tillgodose dessa krav även för sexåringarna i förskoleklassen.

Alla kommuner erbjuder enligt en enkätundersökning, som utredningen har genomfört (se vidare avsnitt 6.1.2) kostnadsfria skolmåltider i förskoleklassen i dag. I ett tjugotal kommuner är det visserligen bara elever med en fritidshemsplacering som erbjuds kostnadsfria skolmåltider, men detta betyder att mindre än 1 procent av alla elever i förskoleklassen har ett sådant villkor. Utredningen föreslår att sexåringarna i förskoleklassen ska ha rätt till kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider liksom eleverna i grundskolan, trots att förskoleklassen oftast bara rör sig om tre timmar per dag. Det ligger även ett pedagogiskt värde i att sexåringarna får börja äta i skolmatsalen. Om de ekonomiska konsekvenserna, se avsnitt 6.

Utredningen föreslår vidare att eleverna i den obligatoriska förskoleklassen ska få rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka. Eleven ska få skolskjuts, om sådan behövs på grund av färdvägens längd, trafikförhållandena, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Av skollagspropositionen framgår att kommunen fritt kan organisera skolskjutsverksamheten på lämpligt sätt (prop. 2009/10:165). Detta gäller också skjuts för

elever till och från förskoleklassen. Rättigheten till skolskjuts betyder att det behöver göras en bedömning utifrån regler om avstånd i kommunens skolskjutsreglemente och en eventuell utredning av förskoleklasselevens behov av skolskjuts på samma sätt som för elever i grundskolan. Kommunen ska fatta myndighetsbeslut i varje enskilt ärende och beslutet är också överklagbart.

Utredningen har, som närmare beskrivs i avsnitt 6.1.2, undersökt på kommunernas hemsidor om sexåringar erbjuds skolskjuts till förskoleklassen i dag. Majoriteten av kommunerna erbjuder elever i förskoleklassen skolskjuts på samma villkor som grundskoleeleverna. Genom vårt förslag blir detta en skyldighet för kommunerna, oavsett hur frågan hanteras i dag.

Elever i fristående förskoleklass föreslås få samma rätt till skolskjuts som elever i en fristående grundskola. Hemkommunen ska anordna skolskjuts för elever som går i en fristående förskoleklass inom kommunen i de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter. Detta gäller också elever som väljer att gå i en annan skolenhet än den kommunen skulle ha placerat dem i. Kostnadskonsekvenserna för den utökade skyldigheten att erbjuda skolskjuts finns beskrivna i avsnitt 6.1.2.

3.6.4 Övrig reglering i skolförfattningarna

Grundlärare med inriktning mot förskoleklassen och årskurs 1–3 samt förskollärare är behöriga att undervisa i förskoleklassen enligt 2 kap. 2 § i förordningen om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare (SFS 2011:326, behörighetsförordningen). Sedan 2011 finns i högskoleförordningen, bilaga 2 examensordningen, en inriktning mot förskoleklassen och årskurs 1–3 inom grundlärarutbildningen. Att förskoleklassen blir obligatorisk ska enligt utredningens direktiv inte medföra någon förändring i behörighetsreglerna för förskollärare och lärare i förskoleklassen.

I dag finns inga regler om närvaro eller ledighet i förskoleklassen. Att förskoleklassen blir obligatorisk innebär att eleverna blir skyldiga att delta i den verksamhet som anordnas. Vi föreslår därför att förskoleklassen ska omfattas av bestämmelsen i 7 kap. 17 § skollagen. En elev har inte rätt att godtyckligt välja bort

vissa delar av undervisningen, i likhet med vad som gäller i grundskolan.

Här aktualiseras också frågan om vad som är obligatorisk verksamhet i förskoleklassen. I 3 kap. 2 § skolförordningen (2011:185) anges att läsåret ska ha minst 178 skoldagar. I 10 kap. 5 § skollagen finns den totala undervisningstiden för grundskolan för varje elev reglerad (motsvarande finns också för grundsärskolan, specialskolan och sameskolan i förordning) samt uppdelat per ämne i timplanen (för grundskolan bilaga 1 till skollagen).

För grundskolan regleras också i 7 kap. 17 § det högsta antalet dagar per läsår, 190 dagar, och det högsta antalet timmar per dag för eleverna, åtta timmar per dag och i de två lägsta årskurserna högst sex timmar per dag. Denna reglering av obligatorisk verksamhet passar inte för förskoleklassen, eftersom de 525 timmarna inte motsvarar 178 dagar och bara räcker till tre timmar per dag under förutsättning att man har verksamhet fem dagar i veckan.

Det ingår inte i utredningens uppdrag att föreslå en utökning av antalet timmar för verksamheten i förskoleklassen. Vi föreslår heller inte någon skyddsparagraf om högsta antalet timmar för eleverna i förskoleklassen, eftersom utredningen bedömer det som osannolikt att huvudmännen skulle organisera sin verksamhet så att det blir för långa dagar i förskoleklassen för en sexåring.

Bestämmelserna om ledighet och befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen kommer också att gälla för sexåringarna i förskoleklassen (7 kap. 18 §). Detta är en markering av att det är positivt för eleven att delta i förskoleklassens verksamhet, även om det självklart också finns ett utrymme att bedöma hur angelägen ledigheten är för eleven. Rektorn ska göra en samlad bedömning av elevens situation (prop. 2009/10:165, s. 707).

Flera av bestämmelserna i 5 kap. skollagen om trygghet och studiero gäller inte förskoleklassen, då regeringen bedömde att reglerna inte kan användas för så unga elever (prop. 2009/10:165, s. 321). I propositionen uttalades också att rektorer och lärare måste vara särskilt återhållsamma med att besluta om disciplinära åtgärder, när det gäller elever i förskoleklassen eller i grundskolans lägre åldrar. Det finns ett krav på proportionalitet vid tillämpningen av bestämmelserna om disciplinära åtgärder (5 kap.

6 § tredje stycket). Utgångspunkten måste också vara att åtgärden vidtas med hänsyn till barnets bästa i enlighet med 1 kap. 10 § skollagen (barnkonventionen).

Genom motiven till nya skollagen har lagstiftaren redan markerat att hänsyn ska tas till de yngre barnen vid tillämpningen och att skolan ska vara återhållsam med åtgärder när det gäller yngre elever. Exempelvis gäller i dag bestämmelser om ordningsregler och allmänna befogenheter för rektor och lärare även för förskoleklassen. Däremot är förskoleklassen undantagen när det gäller till exempel utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning och avstängning. Utredningen anser att motivuttalandena får anses vara tillräckliga för att man ska behålla de undantag som finns och det ska inte behöva göras några ytterligare undantag för förskoleklassen. Det behövs därför inte några förändringar i 5 kap. Trygghet och studiero med anledning av att förskoleklassen blir obligatorisk.

Elevhälsan omfattar redan i dag förskoleklassen (2 kap. 25 §). När det gäller hälsobesöken får det första hälsobesöket göras i förskoleklassen (2 kap. 27 §). Vi föreslår ingen ändring av detta med anledning av att förskoleklassen blir obligatorisk.

Skollagens regler om placering vid en skolenhet med offentlig huvudman innebär att elever som gått i förskoleklassen och som vill fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet får företräde framför andra elever (10 kap. 31 §). Att förskoleklassen blir obligatorisk innebär enligt vår bedömning inte några förändringar i detta avseende. Däremot föreslår vi en ny bestämmelse som innebär att den elev som blivit placerad vid en viss skolenhet som huvudregel får gå kvar där under hela läsåret i förskoleklassen.

Särskilt stöd

Bestämmelserna om särskilt stöd i 3 kap. skollagen gäller även förskoleklassen. I skollagspropositionen skriver regeringen att förskoleklassen och fritidshemmet visserligen inte har egna mål men följer läroplanen för de obligatoriska skolformerna och därmed arbetar mot samma mål. En elev kan behöva stöd i förskoleklassen eller fritidshemmet för att förebygga svårigheter att

uppnå skolans mål. Därför föreslås i propositionen att bestämmelserna i 3 kap. även ska gälla elever i förskoleklassen och fritidshemmet (prop. 2009/10:165, s. 287).

I grundskolan är reglerna om särskilt stöd knutna till den enskilda elevens möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och de är därför i sin nuvarande utformning inte anpassade för förskoleklassen. I 3 kap. skollagen har från och med den 1 juli 2014 införts nya regler om stöd i form av extra anpassningar och särskilt stöd. Skillnaden mellan extra anpassningar och särskilt stöd förtydligas i regleringen.

I sitt stödmaterial om förskoleklassen (*Förskoleklassen – uppdrag, innehåll, kvalitet*, Skolverket 2014) skriver Skolverket ”Det är viktigt att tidigt uppmärksamma tecken på om en elev kan vara i behov av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen eller särskilt stöd. Så är fallet när en elev riskerar att inte utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som senare kommer att ställas i den aktuella obligatoriska skolformen.” Mer om detta finns att läsa i Skolverkets *Allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram* (2014).

Skolverkets skrivning om särskilt stöd skulle kunna tolkas som att grunderna för hur man bedömer behovet av stöd inte skiljer sig särskilt mycket åt mellan förskoleklassen och grundskolan. Utredningen anser dock att så länge styrdokumentet inte innehåller tydliga mål och kunskapskrav för den enskilda eleven i förskoleklassen är elevernas rätt till särskilt stöd svagare än i grundskolan.

Som tidigare nämnts har regeringen tillsatt en utredning om en läsa-skriva-räkna-garanti (dir. 2015:65) som ska kunna inträda redan i förskoleklassen. I direktiven framhåller regeringen att förskoleklassen följer läroplanen för de obligatoriska skolformerna och därmed arbetar mot samma mål. Eleverna kan således redan i förskoleklassen behöva stöd för att senare kunna uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås i skolan. Bedömningen av stödbehovet bör därför enligt direktiven utöver läroplanens avsnitt om värdegrundsarbetet och övergripande mål och riktlinjer även utgå från hur eleven kommer att utvecklas i riktning mot de kunskapskrav som senare kommer att ställas i grundskolan, sameskolan och specialskolan. Vi vet inte i dagsläget vilka förslag

denna utredning kommer att lägga och hur dessa kommer att förändra rättigheten till särskilt stöd för elever i förskoleklassen.

Studiehandledning på modersmål

I 5 kap. 4 § skolförordningen under rubriken Särskilt stöd finns en bestämmelse om studiehandledning på modersmålet, som säger att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det. Denna bestämmelse gäller idag inte elever i förskoleklassen. Vi anser emellertid att en elev i förskoleklassen med annat modersmål än svenska också kan ha behov av handledning på sitt modersmål, även om de pedagogiska förutsättningarna är annorlunda i förskoleklassen. Många aktiviteter i förskoleklassen handlar om läs-, skriv- och språkutveckling och då kan en elev, som nyligen kommit till Sverige, utvecklas snabbare med hjälp av sitt modersmål. Utredningen anser därför att man bör överväga att införa bestämmelsen även för förskoleklassen, men vi har svårt att överblicka konsekvenserna av ett sådant förslag. Vi föreslår därför att man hanterar detta vidare i samband med frågan om modersmålsundervisning i förskoleklassen (se nedan).

Modersmålsundervisning

Förskoleklassen ska medverka till att elever med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål (9 kap. 10 § skollagen). Bestämmelsen infördes i samband med den nya skollagen (2010:800) och motsvarar det som gäller i förskolan. Enligt Skolverkets statistik finns det 26 000 elever i förskoleklassen, som har ett annat modersmål än svenska läsåret 2014/15. Detta motsvarar 23 procent av alla elever i förskoleklassen. Av de elever som har ett annat modersmål än svenska får 45 procent stöd i sitt modersmål.

I grundskolan är ambitionen med modersmålet betydligt högre. En elev som har en vårdnadshavare med ett annat modersmål än svenska ska erbjudas modersmålsundervisning i detta språk om språket är elevens dagliga umgängesspråk i hemmet och eleven har grundläggande kunskaper i språket. Elev som tillhör någon av de

nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk (10 kap. 7 §).

Bestämmelsen för förskoleklassen i skollagen är allmänt hållen och garanterar inte att elever får möjligheter att utveckla sitt modersmål. Enligt Skolinspektionens granskning fungerar modersmålsstödet mindre bra eller inte alls i många av de granskade klasserna. Skolinspektionen påpekar att det är en tillgång att eleven kan flera språk och att stödja och uppmuntra eleven att använda sina språk kan bidra till att eleven utvecklar alla sina språk (*Undervisning i förskoleklass*, rapport 2015:03, Skolinspektionen 2015).

Det kan nämnas att det finns en särskild bestämmelse i skolförordningen om ersättning för modersmålsundervisning i fristående förskoleklass. Där sägs att om en kommun erbjuder modersmålsundervisning i egen förskoleklass, ska kommunen lämna motsvarande bidrag till sådan verksamhet i fristående förskoleklass (14 kap. 9 § skolförordningen, prop. 2008/09:171, s. 44), se vidare avsnitt 3.11.2.

En förändring av regelverket i riktning mot grundskolans ämnesundervisning skulle förstärka sexåringarnas möjlighet att få undervisning i sitt modersmål. Utredningen anser att man bör överväga att närma sig grundskolans reglering även för förskoleklassen. Olika former av samarbete mellan förskoleklassen och grundskolans organisation för modersmålsundervisning borde kunna utnyttjas. En sådan regeländring skulle dock med all sannolikhet medföra organisatoriska och ekonomiska konsekvenser för huvudmännen. Frågan ligger utanför direktiven för denna utredning.

3.6.5 Förskoleklassen i läroplanen och skolförordningen

Av 1 kap. 11 § skollagen framgår att det ska finnas en läroplan för varje skolform och för fritidshemmet, alltså även för förskoleklassen. I 1 § förordningen om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11, SKOLFS 2010:37) anges: ”Den läroplan som framgår av bilagan till denna förordning ska gälla för grundskolan. Den ska i tillämpliga delar gälla för förskoleklassen och fritidshemmet”. Skolverket har nu, som

tidigare nämnts, i uppdrag att se över läroplanerna i dessa delar, (U 2015/191/S).

Skolförordningen innehåller en enda bestämmelse om förskoleklassen, 8 kap. 1 § om läroplan. ”För förskoleklassen gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen (2010:800)”.

Läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. För förskoleklass som anordnas vid en skolenhet med specialskola eller sameskola finns dock läroplanen i förordningen (SKOLFS 2010:250) om läroplan för specialskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall respektive förordningen (SKOLFS 2010:251) om läroplan för sameskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall. Utredningen anser inte att våra förslag om obligatorisk förskoleklass medför några behov av förändringar i denna bestämmelse i skolförordningen.

3.7 Sexåringar som börjar i årskurs 1 i grundskolan

Förslag: En sexåring ska på föräldrarnas önskemål kunna få börja i grundskolans årskurs 1, men eleven ska till skillnad mot i dag ha skolplikt. Rektorn ska göra en bedömning av elevens förutsättningar och fatta beslut om skolstart.

Utredningen ser inget skäl att avskaffa möjligheten för sexåringar att kunna börja i årskurs 1 i grundskolan, om föräldrarna så önskar. I dag är dessa sexåringar jämställda med skolpliktiga barn i fråga om rätten att börja i skolan (7 kap. 11 § skollagen). Detta innebär dock inte att de har skolplikt.

Vi föreslår däremot att en sexåring, som börjar årskurs 1 i grundskolan, i fortsättningen ska ha skolplikt. Visserligen ska man ha respekt för vad det innebär att lägga på en plikt och det är ett frivilligt val av vårdnadshavarna att begära att eleven ska få börja i grundskolan. Det är dock ologiskt att en sexåring ska ha skolplikt i förskoleklassen men inte om han eller hon börjar i grundskolans årskurs 1, där sjuåringarna i samma klass har skolplikt. Vi anser därför att skolplikten ska inträda samtidigt för alla sexåringar, oavsett om de går i förskoleklassen eller börjar i årskurs 1 i grundskolan.

Den sexåring som går direkt in i grundskolans årskurs 1 kommer att hoppa över den obligatoriska förskoleklassen, där skolplikt vanligtvis inträder för första gången. Vi föreslår en bestämmelse i 7 kap. skollagen, som säger att skolplikt ska fullgöras i förskoleklassen och därefter i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan. Det behövs därför en reglering som gör det möjligt för en sexåring att gå direkt in i årskurs 1 i grundskolan utan att först ha gått i förskoleklassen.

I skolförordningen finns regler om uppflyttning (4 kap. 4–7 §§). Vi föreslår att man inför en bestämmelse som motsvarar 7 §. Dagens bestämmelse innebär att rektorn får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra, om eleven har goda förutsättningar att delta i denna utbildning och elevens vårdnadshavare medger det. Vårt förslag innebär alltså att en sexåring efter rektors bedömning ska kunna hoppa över året i förskoleklassen och börja direkt i årskurs 1 i grundskolan.

Konsekvensen av att använda en bestämmelse som motsvarar 7 § är att elevens vårdnadshavare inte som i dag oinskränkt får bestämma om eleven ska få börja i årskurs 1 som sexåring. I dag har inte rektorn eller någon annan något inflytande över vårdnadshavarnas beslut. Sexåringen har inte heller skolplikt, utan hon eller han kan avbryta skolgången i årskurs 1 och gå till förskoleklassen, pedagogisk omsorg eller stanna hemma.

Eftersom skolplikten nu inträder för sexåringar och den sexåring som börjar i årskurs 1 i grundskolan gör detta under skolplikt motiverar det att en bedömning av elevens förutsättningar ska komplettera vårdnadshavarnas önskemål. Detta innebär dock inte att man behöver införa obligatoriska tester eller ”skolmognadsprov”. Bedömningen av elevens förutsättningar ska alltså göras på liknande sätt, som när rektor i dag ska bedöma och besluta om en elev får hoppa över en av årskurserna 1–9 i grundskolan. I båda fallen kan elevens skolplikt komma att förkortas med ett år. Vikten av detta bör markeras genom att den som kommer att vara pedagogiskt ansvarig för eleven får fatta beslutet. Rektorn bedömer bland annat om skolans sätt att arbeta passar även för en sexåring och ska självklart utgå från det som bedöms vara barnets bästa.

3.8 Sjuåringar, åttaåringar och femåringar

Förslag: Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först vid 7 års ålder. Ett barn som får uppskjuten skolplikt kan få gå kvar i förskolan. En sjuåring kan på vårdnadshavarens önskemål få gå i förskoleklassen ytterligare ett läsår, om det finns särskilda skäl, och börja i årskurs 1 först vid 8 års ålder. Femåringar ska inte få börja i förskoleklassen.

Utredningen är angelägen om att den flexibilitet som finns i reglerna om skolplikt i dag inte ska bli mindre med de nya förutsättningar som kommer att gälla, när skolplikten också ska gälla sexåringar. Enligt utredningens förslag ska skolplikten som huvudregel inträda det kalenderår barnet fyller 6 år.

Vi föreslår dock att ett barn ska kunna få skjuta upp påbörjandet av skolplikten till 7 år om det finns särskilda skäl för detta. Det naturliga är att barn som har fått uppskjuten skolplikt till 7 år sedan börjar fullgöra skolplikten i förskoleklassen. Det betyder att eleven är 8 år när han eller hon börjar i årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan. Hemkommunen ska fatta beslut om uppskjuten skolplikt och beslutet bör också som i dag kunna överklagas.

I dag är det möjligt för en vårdnadshavare att välja förskola för en sexåring. Av 8 kap. 3 § skollagen framgår att barn som inte har börjat i förskoleklassen eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikt ska erbjudas förskola. Vi anser att denna möjlighet ska finnas kvar om det finns särskilda skäl för att skjuta upp skolplikten. Exempelvis kan det handla om barn med en utvecklingsstörning, en funktionsnedsättning eller en sjukdom. Vårdnadshavarna kan då välja om de vill låta barnet vara i förskolan. Utredningen utgår dock ifrån att det kommer att bli ovanligare med uppskjuten skolplikt, eftersom den gäller att skjuta upp starten i förskoleklassen, inte som nu skolstarten i årskurs 1.

När en sjuåring ska gå från förskoleklassen till årskurs 1 kan det hända att vårdnadshavaren önskar att eleven ska få vänta ytterligare ett år och börja i grundskolan eller i någon av de andra skolformerna först vid 8 års ålder. Eleven ska då kunna gå i förskoleklassen ytterligare ett läsår, om det finns särskilda skäl. Rektorn bör pröva frågan på begäran av elevens vårdnadshavare.

Även detta kan jämföras med den bedömning som rektor ska göra vid uppflyttning till en högre årskurs i grundskolan och som i dag regleras i skolförordningen (4 kap. 4–6 §§). Sådana beslut går inte att överklaga i dag och vi ser heller inga skäl att införa en sådan möjlighet.

I dag finns ett litet antal femåringar i förskoleklassen, cirka 900 elever eller knappt 0,8 procent av eleverna. Skolplikt i förskoleklassen innebär att det blir större skillnad mellan förskolan och förskoleklassen än i dag. Förskoleklassen blir en obligatorisk skolform till skillnad från förskolan och det första året av de tio skolpliktiga åren. När alla sexåringar kommer att finnas i förskoleklassen med skolplikt blir uppdraget att förbereda dem för grundskolans årskurs 1 tydligare. I alternativet med sexårsklass blir detta förberedande år till och med en del av grundskolan (se avsnitt 3.10).

Samtidigt har förskolan fått en reviderad läroplan med större fokus på språkutveckling, matematik, teknik och naturvetenskap som gör det möjligt att planera aktiviteter som kan stimulera även tidigt utvecklade femåringar. Det naturliga är att femåringarna finns i förskolan, som är en frivillig skolform avpassad för barn som ännu inte har börjat fullgöra sin skolplikt. Vårt förslag är därför att femåringar inte längre ska få börja i förskoleklassen.

3.9 Obligatorisk förskoleklass vid andra skolformer än grundskolan

3.9.1 Grundsärskolan

Sexåringar med utvecklingsstörning finns tillsammans med andra barn i förskoleklassen, i vissa fall i förskolan eller i pedagogisk omsorg. Att förskoleklassen blir obligatorisk innebär i detta avseende ingen förändring. I de allmänna råden om mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan skriver Skolverket om övergången mellan förskola och förskoleklass (Skolverket 2013). Förskolechefen behöver, efter samråd med barnets vårdnadshavare, säkerställa att hemkommunen är informerad om att det finns ett barn i förskolan som efter utredning eventuellt kan komma att tillhöra grundsärskolans målgrupp vid skolstarten.

Skolverket skriver vidare att ”det också är viktigt att denna information delges personalen i den förskoleklass där barnet eventuellt ska gå. En utredning om målgruppsstillhörighet kan däremot bli aktuellt i förskoleklassen”. Att förskoleklassen blir obligatorisk och eleverna i förskoleklassen får skolplikt förändrar inte situationen för barn som eventuellt ska tas emot i grundsärskolan, när de ska börja i årskurs 1.

3.9.2 Specialskolan

Förslag: En sexåring ska kunna fullgöra det första året av skolplikten i förskoleklassen vid en skolenhet med specialskola.

Staten är genom Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) huvudman för specialskolan samt för förskoleklass och fritidshem vid skolenheter med specialskola (2 kap. 4 § skollagen). Specialskolan omfattar i dag årskurserna 1–10. För att ett barn ska tas emot i förskoleklassen vid en specialskola ska barnet enligt myndighetens interna regler ha en sådan funktionsnedsättning som motiverar att barnet också kan komma att tas emot i den specialskola, där barnet går i förskoleklassen.

Förskoleklassen vid specialskolan infördes 2010 i samband med den nya skollagen och är därför enligt SPSM fortfarande i ett uppbyggnadsskede. År 2014 fanns 31 barn i förskoleklass vid specialskolan. SPSM gör bedömningen att de flesta barn som inte har gått i förskoleklassen i myndighetens regi har gått i förskoleklassen, alternativt i pedagogisk omsorg hos hemkommunen. I flera fall har de gått i språkförskola eller liknande verksamhet. Myndigheten har enligt uppgift till utredningen gjort antagandet att elevantalet i specialskolans förskoleklass kommer att fortsätta öka under ytterligare några år, oavsett om förskoleklassen görs obligatorisk eller inte.

I dag mottas dessa barn, som redan nämnts, enligt myndighetens interna regler om de bedöms ha en sådan funktionsnedsättning, som motiverar att barnet också kan komma att tas emot i den aktuella specialskolan. Den sexåring som inte tas emot i förskoleklassen vid specialskolan kan dock gå i en kommunal eller fristående förskoleklass.

Det formella beslutet om mottagande i specialskolan fattas inför starten i årskurs 1 i specialskolan. Enligt uppgifter från SPSM händer det att en sexåring som har tagits emot i förskoleklassen enligt beslutsunderlag från rektorn senare inte bedöms motsvara kriterierna i 7 kap. 6 § skollagen för att tas emot i specialskolan av Nämnden för mottagande i specialskolan och för Rh-anpassad utbildning. (Förkortningen Rh står för rörelsehinder).

Ett alternativ skulle vara att det formella beslutet om att tas emot i specialskolan enligt skollagen fattas redan inför starten i förskoleklassen. Vi bedömer dock att förslaget om skolplikt inte kräver en sådan förändring, eftersom förskoleklassens syfte, uppdrag och omfattning inte kommer att förändras jämfört med i dag. I skollagens mening är det ingen skillnad på förskoleklassen vid en specialskola eller vid en grundskola. Att verksamheten sedan utformas annorlunda beror på de elever, som går där.

Utredningen föreslår således att det ska vara möjligt för en sexåring att fullgöra det första året av skolplikten i förskoleklassen vid en skolenhet med specialskola. När det blir obligatoriskt för eleverna att gå i förskoleklassen ska enligt vår bedömning rätten till kostnadsfria skolmältider och resor införas även för de elever som går i en förskoleklass vid en skolenhet med specialskola. Även om det i dag inte finns någon reglering av kostnadsfria skolmältider och resor för förskoleklassens elever, erbjuder specialskolan detta till sina elever och därför innebär den nya regleringen ingen kostnadsökning.

De kostnader som specialskolan har för resor till och från undervisningen samt skolmältider täcks av den ersättning som betalas av elevernas hemkommuner. (Om de ekonomiska konsekvenserna av detta, se avsnitt 6.1.4).

3.9.3 Sameskolan

Förslag: En sexåring ska kunna fullgöra det första året av skolplikten i förskoleklassen vid en skolenhet med sameskola.

Sameskolan omfattar årskurs 1–6. Det finns fem sameskolor i landet på orterna Karesuando, Kiruna, Gällivare, Jokkmokk och Tärnaby. Förskoleklass och fritidshem finns vid samtliga enheter.

Vi utgår ifrån att de flesta barn som ska börja i årskurs 1 i sameskolan också finns i den samiska förskoleklassen. Utredningen föreslår att det ska vara möjligt för en sexåring att fullgöra det första året av skolplikten i förskoleklassen vid en skolenhet med sameskola.

Sameskolstyrelsen, som är huvudman för sameskolan, har enligt uppgift till utredningen gjort antagandet att elevantalet inte kommer att påverkas av om förskoleklassen blir obligatorisk. För förskoleklassen vid sameskolan gäller redan i dag 9 kap. i skollagen. De förändringar vi föreslår kommer därför att gälla förskoleklassen vid sameskolan, även när sexåringarna får skolplikt. Det blir exempelvis obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider och resor. Sameskolan erbjuder redan i dag måltider och resor till eleverna i förskoleklassen och detta ingår i den ersättning som hemkommunen betalar till sameskolan. Om de ekonomiska konsekvenserna, se avsnitt 6.1.4.

3.10 Alternativ 2: Sexårsklassen blir ett obligatoriskt första år för sexåringar i grundskolan

Bedömning: Sexårsklassen blir ett obligatoriskt första år för sexåringar i grundskolan. Eleverna får skolplikt. Syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser kvarstår oförändrade som i förskoleklassen. Undervisningen bedrivs som i dag minst 525 timmar under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Utredningen redovisar i det följande det andra alternativet enligt direktiven, där sexårsklassen blir ett obligatoriskt första år för sexåringar i grundskolan. I vår samlade bedömning i avsnitt 3.13 anger vi att detta alternativ inte bör genomföras. Därför presenterar vi alternativ 2 som en bedömning och inte som ett förslag. Vi redovisar dock de förändringar som skulle behöva vidtas på samma sätt som för alternativ 1. I avsnitt 8 finns motivtext, författningskommentarer och ett samlat författningsförslag.

I alternativ 2 kommer grundskolan att omfatta tio år och förskoleklassen upphör som egen skolform. Eftersom förskoleklassen blir en del av grundskolan är det naturligt att eleverna ska

ha skolplikt. Sexårsklassen blir dock inte en ny årskurs 1 utan ett förberedande år i grundskolan precis som förskoleklassen. Innehållet i verksamheten skiljer sig dock inte mellan de olika alternativen, obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass.

Att sexårsklassen, som vi har valt att kalla detta förberedande år, blir det första året i grundskolan kommer framför allt att synas i skollagstiftningen. Kapitlet om förskoleklassen i 9 kap. skollagen upphör som redan nämnts och bestämmelserna om sexårsklassen förs in i 10 kap. om grundskolan. Verksamheten införlivas härigenom i grundskolan.

Som i dag ska förskoleklassen bedrivas minst 525 timmar under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin. Timplanen, som fördelar tid per ämne för årskurs 1–9 i grundskolan, gäller inte för sexårsklassen, liksom inte heller kursplaner och kunskapskrav.

Delvis är skillnaden mellan våra två alternativ en semantisk fråga. De praktiska konsekvenserna skulle bli begränsade, som vi återkommer till nedan. Om man väljer att definiera grundskola som de obligatoriska skolåren är det naturligt att det första året för sexåringar, sexårsklassen, blir en del av grundskolan. Detta år kommer liksom de följande nio åren att vara förenat med skolplikt.

Som utredningen redan beskrivit framgår det av regeringsformen att skolplikten gäller grundskola. Utredningen har tidigare föreslagit att elever i obligatorisk förskoleklass för sexåringar enligt alternativ 1 ska ha skolplikt. När det gäller vårt alternativ 2, sexårsklassen, som är ett förberedelseår för sexåringar i grundskolan, anser vi att det också är självklart att eleverna ska ha skolplikt. Eleverna kommer att finnas i ett första skolår som både juridiskt tekniskt och i praktiken är införlivat med grundskolan, eftersom skolformen förskoleklassen har upphört. Sett ur ett elevperspektiv får dock eleverna inte samma rättigheter som eleverna har i årskurs 1 i dag. Det gäller bland annat rätten till utbildning (se avsnitt 3.4) och till särskilt stöd (se 3.6.4). Att föreslå förändringar på dessa områden ligger som redan nämnts utanför utredningens direktiv.

Möjligheten för sexåringar att få börja i årskurs 1 efter bedömning av rektor, att av särskilda skäl få skjuta upp skolstarten i sexårsklassen till sju år, liksom möjligheten att gå ytterligare ett år i sexårsklassen kommer att finnas på samma sätt som i alternativ 1, obligatorisk förskoleklass (se avsnitt 3.7 och 3.8). Femåringar

kommer inte heller att kunna gå i sexårsklassen, eftersom skolplikten inträder för sexåringar.

Sexårsklassen blir det första förberedande året i grundskolan

Av utredningens direktiv framgår att vårt alternativ 2 inte är detsamma som obligatorisk förskoleklass och inte heller detsamma som årskurs 1 i grundskolan. Jämfört med våra ursprungsdirektiv (dir. 2014: 41) ingår det inte i våra tilläggsdirektiv (dir. 2014:159) att föreslå att sexåringarna ska börja i årskurs 1 i grundskolan. Skillnaden är framför allt att syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser ska kvarstå oförändrade i de nu aktuella alternativen. Vidare ska förskollärare liksom i dag vara behöriga att undervisa sexåringarna, till skillnad mot i årskurs 1 i grundskolan, där läraren ska vara behörig och legitimerad för undervisning i årskurs 1.

Sexåringarna ska alltså inte heller i alternativ 2, sexårsklassen, arbeta enligt grundskolans timplan, kursplaner och kunskapskrav, som man gör i årskurs 1. Detta följer av utredningens direktiv. Sexårsklassen kan således inte i formell mening vara en årskurs i grundskolan. Bland annat beror det på att årskurserna 1–9 har en definierad tidsram i timplanen, där varje ämne har en minsta garanterad undervisningstid. Huvudmännen ska enligt 9 kap. 4 § skolförordningen besluta om fördelningen av undervisningstiden mellan årskurserna. Där ingår inte sexårsklassen, som har en egen omfattning i tid, 525 timmar per läsår.

Det förhållandet att sexårsklassen blir en del av grundskolan i alternativ 2 kommer alltså inte att betyda att verksamheten för sexåringar i formell mening kommer närmare grundskolan, när det gäller styrning och innehåll. Det är svårt att bedöma om det ändå skulle bli lättare att samarbeta mellan sexårsklass och grundskola, när de skulle finnas inom samma skolform. I forskningen betonas att man förväntar sig av lärare i förskoleklassen att ha goda insikter i det pedagogiska och innehållsliga arbetet både i förskolan och i grundskolan.¹⁰ Detta gäller dock oavsett om förskoleklassen är en egen skolform eller en del av grundskolan.

---

¹⁰ Ackesjö: Läraridentiteter i förskoleklass. Berättelser från ett gränsland (Göteborg 2010).

Enligt de ursprungliga intentionerna med förskoleklassen var syftet också att föra in förskolans pedagogik i grundskolan. Det framhölls att förskoleklassen skulle fungera som en bro mellan förskolan och skolan. Ett ökat pedagogiskt samarbete mellan förskolan och skolan skulle bidra till att utveckla en helhetssyn på barn samt barns lärande och utveckling, vilket skulle leda till en bättre kvalitet i verksamheterna (se prop. 1997/98:6). Ett närmare samarbete mellan sexårsklass och årskurs 1 skulle även i detta avseende kunna underlättas av att båda verksamheterna även i skollagens mening finns inom grundskolan.

Benämningen sexårsklassen i grundskolan

Pedagogisk verksamhet avsedd för sexåringar har under årens lopp haft olika benämningar, till exempel sexårsgrupp i daghem eller förskola, deltidsförskola, sexårsverksamhet och populärt även nollan eller nollklass. När förskoleklassen infördes som en egen skolform i skollagen år 1998 var många remissinstanser kritiska till benämningen förskoleklass (prop. 1997/98:6). Regeringen framhöll att benämningen inte skulle ses som ett sätt att styra organisationen eller föreskriva att verksamheten skulle bedrivas i åldershomogena grupper. I skollagspropositionen föreslogs att verksamheten i förskola, förskoleklass och skola ska kallas undervisning (prop. 2009/10:165).

För att markera skillnaden mot den obligatoriska förskoleklassen i alternativ 1 har utredningen valt benämningen *sexårsklassen*. Denna benämning är mer korrekt än förskoleklassen, eftersom verksamheten inte är förskola men avsedd för sexåringar. Å andra sidan är sexårsklassen inte heller en klass i grundskolans mening, det vill säga årskurs, men utredningen har ändå valt den benämningen.

Många omvittnar att sexåringarna själva och deras omgivning länge har betraktat inträdet i förskoleklassen som att börja skolan. Förskoleklassen har också sedan länge ingått som en naturlig del av konstellationen förskoleklass och årskurserna 1–3 i grundskolan. Detta gäller till exempel indelningen av lärarutbildningen och olika former av statistik över skolenheter, som oftast förkortas F–3. Som

tidigare nämnts gick mer än 99 procent av eleverna läsåret 2013/14 i en förskoleklass som hade samma rektor som grundskolan.

Det finns emellertid invändningar mot att säga att sexåringarna börjar skolan i sexårsklassen. Det kan leda tanken till att sexåringarna faktiskt börjar i årskurs 1 med allt vad det innebär av förändring av förskoleklassens syfte, innehåll och behörighetskrav för lärare, vilket det inte ingår i våra direktiv att föreslå.

Sexårsklassen bör därför inte få benämningen 1, utan årskurs 1 bör även i fortsättningen beteckna året efter sexårsklassen, när eleverna i allmänhet är 7 år. När man talar om hela grundskolan gäller det dock en obligatorisk sexårsklass, ett introduktionsår, som följs av nio årskurser i grundskolan. Skolplikten inträder det år barnet fyller 6 år.

3.10.1 Sexårsklassen i fristående skolor

Bedömning: Enskilda huvudmän som är godkända för förskoleklassen och grundskola med årskurs 1 och uppåt ska med automatik få anordna sexårsklassen i grundskolan. För en enskild huvudman som är godkänd för grundskola men inte har förskoleklass ska godkännandet även anses omfatta sexårsklass. Fristående förskoleklass utan anknytning till grundskola kommer att upphöra.

Vår bedömning är att för en enskild huvudman som är godkänd för grundskola men inte har förskoleklass ska godkännandet även anses omfatta sexårsklassen. Det är ett trettioital grundskolor som inte har förskoleklass i dag. Eftersom innehållet i sexårsklassen inte kommer att skilja sig från det som finns i förskoleklassen i dag och lärare med utbildning för grundskolan kommer att vara behöriga att undervisa anser vi att detta är rimligt.

Det fåtal enskilda huvudmän som enbart är godkända för förskoleklass får däremot ansöka om nytt tillstånd för att anordna grundskola. Vissa enskilda huvudmän kan också vilja göra om sin organisation med anledning av införandet av sexårsklassen.

För dem som inte har förskoleklass i dag men vill ha sexårsklass kan förberedelsetiden eventuellt vara i knappaste laget och de får då senarelägga sin ansökan. Verksamheten i grundskolan från och med

årskurs 1 kan dock fortsätta, men huvudmannen kan inte anordna sexårsklass förrän det finns ett godkännande.

För fristående grundskolor finns möjlighet till undantag från regeln om öppenhet för alla. Det gäller begränsning till vissa årskurser elever i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för (10 kap. 35 § skollagen). Vi bedömer att dessa undantag också kan omfatta sexårsklassen.

3.11 Reglering av sexårsklassen i grundskolan

3.11.1 Utbildningens syfte

Som tidigare nämnts ingår det inte i utredningens uppdrag att utreda och föreslå förändringar av förskoleklassens syfte, uppdrag, innehåll eller behörighet för dem som ska undervisa i en obligatorisk utbildning för sexåringar. När det gäller vårt alternativ 2 sexårsklassen måste det dock göras en redaktionell ändring i grundskolans syftesbestämmelse i 10 kap. 2 § skollagen.

När man tar bort hela 9 kap. om förskoleklassen blir det inte möjligt för 9 kap. 2 § om utbildningens syfte i förskoleklassen att stå kvar självständigt. Sexårsklassen är nu det första läsåret i grundskolan och bör ingå i samma syftesbestämmelse som resten av grundskolan. Vi övervägde också en egen syftesparagraf för sexårsklassen i 10 kap., men detta skulle skapa en alltför stor obalans gentemot de övriga nio årskurserna.

Eftersom vi inte gör några ändringar i sak har vi bara redaktionellt sammanfogat förskoleklassens syftesparagraf med grundskolans. Alla delar i de nuvarande syftesparagraferna finns kvar och vissa delar var gemensamma redan tidigare. Lydelsen blir följande.

Utbildningens syfte

2 § Grundskolan ska ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa.

I sexårsklassen ska utbildningen stimulera elevers utveckling och lärande, utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov samt förbereda dem för fortsatt utbildning i grundskolan. Utbildningen i de följande årskurserna ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning.

Utbildningen i grundskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

3.11.2 Övrig reglering i skollagen

Det som i övrigt främst skiljer alternativ 1 och 2 åt är regleringen av förskoleklassen i skollagen. I alternativ 1 kvarstår 9 kap. medan det upphör i alternativ 2 och vissa särskiljande bestämmelser om sexårsklassen införlivas i 10 kap. om grundskolan. Detta gäller exempelvis bestämmelser om omfattning, utvecklingssamtal och modersmålsstöd, som inte är desamma som i årskurs 1. Sexårsklassen ingår dock fortsättningsvis i skolformen grundskola.

Våra bedömningar om att bestämmelserna om särskilt stöd, studiehandledning på modersmålet och modersmålsundervisning i förskoleklassen borde förändras i riktning mot det som gäller för grundskolan gäller även alternativ 2 sexårsklassen (se avsnitt 3.6.4).

Vi har tidigare nämnt att det finns en särskild bestämmelse i skolförordningen om ersättning för modersmålsundervisning i fristående förskoleklass (14 kap. 9 § skolförordningen). Där sägs att om en kommun erbjuder modersmålsundervisning i egen förskoleklass, ska kommunen lämna motsvarande bidrag till sådan verksamhet i fristående förskoleklass. Eftersom det enligt nuvarande bestämmelser inte skulle vara möjligt att anordna modersmålsundervisning i sexårsklassen med utgångspunkt i kursplanen och kunskapskraven i modersmål som i grundskolan, anser vi att paragrafen behöver ses över. Skolkostnadsutredningen (dir. 2014:126) har i uppdrag att se över bidragssystemet till fristående skolor och vi lägger därför inget förslag om hur detta skulle se ut.

Det är även många andra av grundskolans allmänna bestämmelser i 10 kap. som inte kommer att kunna gälla sexårsklassen, nämligen bestämmelserna om grundskolans årskurser, ämnen, undervisningstid, modersmålsundervisning, kursplaner, utvecklingssamtal och individuell utvecklingsplan samt betyg (10 kap. 3–8, 12–23 §§). Timplanen, som finns i bilaga 1 till skollagen, kommer inte heller att gälla för sexårsklassen. Detta innebär att en sexåring inte får samma rättigheter till undervisning som en elev i årskurs 1.

Som vi nämnt i avsnitt 3.6.4 gäller flera av bestämmelserna i 5 kap. skollagen om trygghet och studiero inte förskoleklassen. När nu sexårsklassen tillhör grundskolan gör vi bedömningen att till exempel regler om avstängning inte kan bli aktuella för sexåringar på grund av elevernas ålder (se prop. 2009/10:165 s. 321). Bestämmelserna i 7 kap. om deltagande i utbildningen och närvaro i grundskolan kommer med automatik att gälla sexårsklassen (7 kap. 17–19 §§).

Reglerna i 10 kap. om läsår och terminer, förbud mot tester och prov, avgifter i grundskolan samt placering vid skolenhet har en motsvarighet i 9 kap. om förskoleklassen i dag och kan därför i stort gälla även för sexårsklassen i fortsättningen. Grundskolans avgiftsbestämmelse och bestämmelsen om skolskjuts medför också att sexåringarna får kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider och rätt till skolskjuts i sexårsklassen (se avsnitt 3.6.3).

Alternativ 2 innebär att termen förskoleklassen tas bort ur en rad bestämmelser och definitioner i de allmänna delarna av skollagen. Exempelvis finns förskoleklassen nämnd i en bestämmelse om tystnadsplikt i enskild verksamhet (29 kap. 14 § skollagen). Sexårsklassen kommer att ingå i grundskolan och inte definieras som en egen skolform. I 28 kap. om överklagande påverkas bestämmelser om mottagande och placeringsbeslut.

Den 1 januari 2016 träder en del bestämmelser i kraft som rör nyanlända. Bl.a. införs en definition av *nyanländ* samt bestämmelser om mottagande och skolgång för nyanlända elever i 3 kap. skollagen (3 kap. 12 a–f §§, prop. 2014/15:45). Förskoleklassen omfattas inte av reformen. Vi ser ingen anledning att ändra definitionen så att åldern sänks från sju till sex år, eftersom syfte, uppdrag och innehåll i sexårsklassen inte ändras jämfört med förskoleklassen i dag. Det kan behöva förtydligas att sexårsklassen inte omfattas av definitionen.

3.11.3 Skolförordningen

Som vi tidigare nämnt har förskoleklassen bara en egen paragraf i skolförordningen (8 kap. 1 § skolförordningen) som även gäller för specialskolan och sameskolan. Den handlar om läroplanen och ska finnas kvar i alternativ 1. I alternativ 2 tas paragrafen bort eftersom

sexårsklassen är en del av grundskolan och omfattas av grundskolans läroplan.

I de två första kapitlen i skolförordningen, Inledande bestämmelser respektive Huvudmän, tas förskoleklassen bort i uppräknings- och definitioner i alternativ 2.

I 3 kap. regleras lärotider och bestämmelserna gäller för grundskolan om inte annat anges. I 2 § regleras läsårets längd; läsåret ska ha minst 178 skoldagar och minst 12 lovdagar. Bestämmelserna kommer att omfatta sexårsklassen, om inget undantag görs. I skollagen regleras att sexårsklassen omfattar minst 525 timmar under ett läsår. Utredningen har beräknat att omfattningen av sexårsklassen bara räcker till 175 skoldagar, om man räknar med tre timmar per dag. Bestämmelsen i 2 § kan därför inte införas utan att ramen för sexårsklassen utökas. Vi bedömer då att bestämmelsen inte ska gälla sexårsklassen, men att tre extra dagar knappast har någon betydelse för undervisningen.

Enligt 4 § ska skolarbetet förläggas måndag till fredag och vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt. Antalet skoldagar i veckan får begränsas till fyra för en grupp elever i årskurs 1 eller 2, om det finns särskilda skäl. Denna bestämmelse kan enligt vår uppfattning även gälla sexårsklassen, när den organiseras inom grundskolan.

4 kap. skolförordningen har rubriken Elever. Den bestämmelse som måste justeras är 4 § om uppflyttning till högre årskurs. I dag innebär den som huvudregel att varje elev vid slutet av läsåret ska flyttas till närmast högre årskurs. Denna reglering kommer fortsättningsvis att gälla årskurs 1–9. För sexårsklassen krävs en speciell bestämmelse om övergång till årskurs 1. Det behövs därför en ny regel, som innebär att varje elev ska påbörja skolgången i årskurs 1 efter sexårsklassen. I detta alternativ ska också finnas en möjlighet för eleven att gå ytterligare ett år i sexårsklassen, om det finns särskilda skäl, på samma sätt som i alternativ 1 om förskoleklassen. Övriga bestämmelser i 4 kap. som gäller grundskolan kan också gälla sexårsklassen.

5 kap. handlar om utbildningen och gäller för grundskolan, om inte annat anges. Bestämmelsen om studiehandledning på modersmålet kommer alltså att omfatta sexårsklassen, om man inte gör ett undantag. Vi har dock i avsnitt 3.6.4 föreslagit att man ska överväga behovet av studiehandledning på modersmål i

förskoleklassen och att frågan behöver utredas vidare. Med nuvarande innehåll i 5 kap. gäller dock ingen av bestämmelserna sexårsklassen och detta måste anges i första paragrafen. 6 kap. om betyg berör självklart inte sexårsklassen.

Alternativ 2 medför däremot inte att man behöver föra in sexårsklassen i några bestämmelser i 9 kap. Grundskolan i skolförordningen. Dessa bestämmelser förutsätter nämligen att man arbetar enligt timplanen, kursplaner och kunskapskrav, vilket inte ska gälla för sexårsklassen. Det ska framgå av en inledande bestämmelse att sexårsklassen inte omfattas av 9 kap. om grundskolan i skolförordningen, som är ett centralt kapitel i skolförordningen när det gäller grundskolans innehåll. Uppräkningen av skolformer i 1 § andra stycket behöver ändras, eftersom läroplanen nu enbart ska gälla grundskolan och fritidshemmet medan förskoleklassen ska strykas.

Övrig reglering

Införandet av sexårsklassen och förskoleklassens upphörande kommer även att medföra följdändringar i till exempel behörighetsförordningen och förordningarna om statsbidrag till kulturell verksamhet, om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar, om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare samt om statsbidrag till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd. Se vidare avsnitt 8.3.

Vidare behövs följdändringar i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), när förskoleklassen tas bort i 7 kap. 2 §. Sexåringarna kommer att omfattas av grundskolans sekretess, det vill säga samma som förskoleklassen i dag.

3.11.4 Sexårsklassen i andra skolformer

Grundsärskolan

Vårt alternativ 2, införandet av en sexårsklass som det första steget i grundskolan, medför inte någon skillnad mot alternativ 1 för grundsärskolan. Utredningen och beslutet om en elev ska tas emot i grundsärskolan görs utifrån en bedömning av om eleven kan nå

upp till grundskolans kunskapskrav, eftersom de har en utvecklingsstörning. Detta bör rimligtvis precis som i dag ske inför starten i årskurs 1. Vi bedömer därför att en elev kan vara inskriven i grundskolan under läsåret i sexårsklassen. Som vi tidigare nämnt föreslår vi en möjlighet att skjuta upp skolstarten till 7 år och att ett barn kan få gå kvar i förskolan om det finns särskilda skäl (se avsnitt 3.8).

Specialskolan

För att ett barn i dag ska tas emot i förskoleklassen vid en specialskola ska barnet enligt interna regler från Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) ha en sådan funktionsnedsättning, som motiverar att barnet också kan komma att tas emot i den specialskola där barnet går i förskoleklassen. Inget hindrar dock att en sådan elev i stället går i en förskoleklass med kommunal eller enskild huvudman.

Vi bedömer att en elev skulle kunna vara inskriven i sexårsklassen i grundskolan och sedan tas emot i specialskolan från och med årskurs 1. Alternativet att förskoleklassen ska bli det första året i specialskolan (sexårsklassen) enligt samma principer som för grundskolan går enligt vår bedömning inte att genomföra utan omfattande ingrepp i specialskolans struktur och regelsystem (se nedan).

Bedömningarna enligt 7 kap. 6 § i skollagen innebär att barn som är dövblinda eller annars är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning, i annat fall är döva eller hörselskadade eller har en grav språkstörning ska tas emot i specialskolan. Dessa bedömningar skulle i så fall behöva göras redan inför starten i sexårsklassen. Det finns inget annat sätt att ringa in denna målgrupp än att införa bedömningsgrunderna i 7 kap. 6 § inför sexårsklassen.

I utredningens sammanfattande bedömning (se avsnitt 3.13) skriver vi att alternativ 2, sexårsklassen som en del av grundskolan, inte bör genomföras. Skälet är framför allt att man måste göra så många undantag från grundskolans regler att det som blir kvar inte längre kan betecknas som grundskola. Vi gör motsvarande bedömning när det gäller att införa en sexårsklass i specialskolan.

Utredningen bedömer att sexårsklassen inte kan bli det första året i specialskolan. Utgångspunkten är därför att eleverna ska vara inskrivna i sexårsklassen i grundskolan och sedan tas emot i specialskolan från och med årskurs 1.

Vi föreslår dock att man ska kunna inrätta en sexårsklass vid en enhet med specialskola, men att verksamheten motsvarar förskoleklassen som i dag och inte ingår i skolformen specialskola. Den fortsatt tioåriga specialskolan får ha en verksamhet där sexåringar får fullgöra det första året av sin skolplikt. Detta ska enligt vår uppfattning regleras i skolförordningen.

Även om utredningen presenterar ett teoretiskt förslag till reglering i bilaga 6 bedömer vi dock att konstruktionen är olämplig. Målgruppen för sexårsklassen vid specialskolan är inte definierad och sexårsklassen kan därmed inte ingå i specialskolan.

Just nu bereds inom Regeringskansliet andra förändringar av specialskolans regler för mottagande av elever med anledning av förslagen i betänkandet *Med rätt att välja – flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp* (SOU 2011:30). Vidare ska den nationella samordnaren i utredningen om kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar (U 2013:02) bl.a. lägga förslag om en definition av begreppet språkstörning, vilket eventuellt kan påverka diskussionen om mottagande av elever i specialskolan (dir. 2013:29).

Sameskolan

För sameskolan innebär alternativ 2 att sexårsklassen införlivas i sameskolan. En sexåring kan börja i sexårsklassen i sameskolan enligt samma kriterier som Sameskolstyrelsen tillämpar i dag, när elever ska börja i årskurs 1. I övrigt skiljer sig inte konsekvenserna från det som gäller för sexårsklassen i grundskolan.

3.12 Skillnader och likheter mellan alternativ 1 och 2

Skillnader

Den största skillnaden mellan obligatorisk förskoleklass (alternativ 1) och sexårsklass (alternativ 2) blir att skolformen förskoleklassen tas bort i alternativ 2. Sexårsklassen blir en del av grundskolan. Detta kommer att framgå av skollagens indelning, där kapitlet om förskoleklassen (9 kap.) finns kvar i alternativ 1 men tas bort i alternativ 2. I båda alternativen har dock sexåringarna skolplikt.

En annan skillnad blir att sexåringar i alternativ 1 väljer förskoleklass, som sedan ger företräde till grundskolan vid samma skolenhet. I alternativ 2 väljer man grundskola redan för en sexåring. Som vi noterade i samband med alternativ 1 kommer hemkommunen i fortsättningen att använda samma skolpliktsrutiner för sexåringarna som för sjuåringarna, eftersom sexåringarna ska ha skolplikt och gå i grundskolan. Vårdnadshavarna får välja en förskoleklass för sin sexåring som ska placeras enligt detta önskemål, om det inte skulle medföra att ett annat barns berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts. Om inte vårdnadshavaren framställt något önskemål placeras kommunen sexåringen vid en skolenhet nära hemmet.

En fristående förskoleklass utan anknytning till en grundskola kan fortfarande finnas enligt alternativ 1. I alternativ 2 behöver den enskilde huvudmannen för en fristående förskoleklass också ha tillstånd att bedriva grundskola. För fristående grundskolor finns möjlighet till undantag från regeln om öppenhet för alla. Det gäller begränsning till vissa årskurser, elever i behov av särskilt stöd och vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för (10 kap. 35 §). Dessa undantag kommer också att omfatta sexårsklassen.

Likheter

Jämfört med i dag medför våra alternativ en del förändringar oavsett vilket alternativ man väljer. Vi föreslår skolplikt för sexåringar, skolpliktsansvar för hemkommunen, möjlighet att vitesförelägga vårdnadshavare, kostnadsfria skolmåltider och skolskjutsar, att rektor ska fatta beslut om sexåringar ska få börja i årskurs 1 samt att det inte ska få finnas femåringar i förskoleklassen

alternativt sexårsklassen. Syfte, uppdrag, innehåll, behörighetsbestämmelser för personal samt omfattningen av verksamheten och indelningen av läsåret blir oförändrade jämfört med i dag, oavsett vilket alternativ man väljer.

Sett ur ett elevperspektiv innebär de olika alternativen samma rättigheter, till exempel när det gäller rätten till kostadsfria skolmåltider och skolskjuts.

Övriga skolformer

För förskoleklass alternativt sexårsklass vid sameskolan följer samma konsekvenser av förslagen som för grundskolan. Grundsärskolan påverkas inte heller. Specialskolan kan införa obligatorisk förskoleklass med samma förutsättningar som i dag. Som tidigare nämnts anser vi dock inte att sexårsklassen går att införa i specialskolan utan omfattande ingrepp i struktur och regelsystem, vilket skulle kräva en fortsatt utredning.

3.13 Utredningens samlade bedömning

Bedömning: Utredningen förordar att alternativ 1, obligatorisk förskoleklass med skolplikt, ska införas. Alternativ 2 med sexårsklassen framstår som en olämplig lösning.

Våra direktiv från den 18 december 2014 (dir. 2014:159) definierar alternativet till en obligatorisk förskoleklass som ett första steg eller en del av grundskolan med oförändrat syfte, uppdrag och innehåll. Både lärare och förskollärare ska vara behöriga för undervisningen.

Utredningen har gått igenom skollag och skolförordning för att försöka skapa en juridisk ram för det alternativ, som vi kallar sexårsklassen. Vi konstaterar då att den lagstiftning som krävs är svårförenlig med skollagens struktur. Mängden undantag från grundskolans regler gäller det som är kärnan i grundskolans uppdrag, nämligen allt som är relaterat till kursplaner, kunskapskrav och timplan. Resultatet blir ett tomt organisatoriskt skal utan grundskolans innehåll.

Alternativet med sexårsklassen framstår av detta skäl som en olämplig lösning och artfrämmande i grundskolan. Vi bedömer att en sådan förändring i skollagen inte skulle tillföra något till elever eller verksamhet utan bara skapa oklarheter.

Skolverket har som vi tidigare redogjort för i uppdrag att föreslå förtydliganden i läroplanen för förskoleklassen och fritidshemmet. Uppdraget ger dock mycket begränsat utrymme för förslag om förändringar av förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll så att det skulle motsvara det som gäller för grundskolan. Det är därför inte sannolikt att vårt förslag till lagstiftning av denna anledning kommer att fyllas med ett konkret pedagogiskt innehåll för sexårsklassen.

Utredningens samlade bedömning är därför att alternativ 2, sexårsklassen, inte bör införas. Alternativet till en obligatorisk förskoleklass skulle i stället vara en sänkning av skolpliktsåldern till sex år för elever i årskurs 1 i grundskolan. En sådan lösning innebär att eleverna skulle få samma rättigheter som eleverna i årskurs 1 i dag. Enligt direktiven ingår dock inte detta i vårt uppdrag och vi förordar därför att alternativ 1, obligatorisk förskoleklass med skolplikt, ska införas.

3.14 Genomförandet av obligatorisk förskoleklass alternativt sexårsklass i grundskolan

Förslag: Bestämmelserna om skolplikt för sexåringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2017. Den obligatoriska förskoleklassen (alternativt sexårsklassen) startar höstterminen 2017, alltså läsåret 2017/18.

Utredningen föreslår att bestämmelserna om skolplikt för sexåringar i ska träda i kraft den 1 juli 2017. Den obligatoriska förskoleklassen (alternativt sexårsklassen) startar från och med höstterminen 2017, alltså läsåret 2017/18.

Huvudmännen kan självklart planera, förbereda och informera som inför andra skolreformer. För vissa huvudmän kan införandet av en obligatorisk verksamhet för sexåringar innebära ett något utökat elevantal och ett utökat ansvar för att informera vårdnadshavare om förändringen. Enstaka huvudmän kan få

problem av praktisk art, om elevantalet stiger märkbart. Vårdnadshavare behöver också veta i god tid att sexåringarna får skolplikt.

När det gäller behovet av pedagogiska utvecklingsinsatser i den obligatoriska förskoleklassen (alternativt sexårsklassen i grundskolan) har detta ingen koppling till att den blir obligatorisk och att eleverna får skolplikt. Förändringen motiverar alltså inga stora implementeringsinsatser för personalen i förskoleklassen.

Däremot förutsätter utredningen att Skolverket kommer att erbjuda implementeringsinsatser med anledning av uppdraget om läroplansförändringar. Resultaten av Skolinspektionens kvalitetsgranskning av förskoleklassen visar också på behov av utvecklingsinsatser. Detta kan då kombineras med information om de formella förändringarna för förskoleklassen.

3.15 Finansieringsmodell och ekonomiska konsekvenser

Eftersom obligatorisk förskoleklass (alternativt sexårsklass i grundskolan) innebär ett ökat åtagande för kommunerna ska finansieringsprincipen tillämpas. Det innebär att anslaget för kommunalekonomisk utjämning ska höjas. Huvudmännen kommer att få ökade kostnader, eftersom fler elever än i dag kommer att delta i verksamheten. Likaså kommer de skärpta bestämmelserna om skolmåltider och skolskjutsar att medföra ökade kostnader för huvudmännen. Om de ekonomiska konsekvenserna av detta, se avsnitt 6.1.

4 Förlängd skolplikt – mer tid för kunskap

4.1 Uppdraget

Grundskoleutredningen har i uppdrag att utreda hur en förlängd skolplikt med upp till ett år skulle kunna införas för elever som inte uppnått behörighet till gymnasieskolans nationella program efter årskurs 9 i grundskolan. Skälet är bland annat att elever som inte uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan kan behöva mer tid för att nå kunskapskraven som behövs för behörighet. Utredningen ska också överväga hur individuellt anpassade lösningar ska främjas, med utgångspunkten att eleven ska påbörja ett nationellt program så fort som möjligt. Vi tolkar direktiven som att vårt uppdrag också innefattar elever i specialskolans årskurs 10.

En förlängd skolplikt med ett år syftar till att de elever som inte uppnått behörighet efter årskurs 9 ska nå kunskapskraven i grundskolans ämnen, så att de blir behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. En utgångspunkt för uppdraget är att huvudmannen ska kunna besluta var den förlängda skolplikten organisatoriskt ska förläggas. Förutom inom gymnasieskolans introduktionsprogram kan detta vara i grundskolan eller specialskolan. Förslagen ska utformas så att huvudmännens incitament att tidigt sätta in särskilt stöd inom den ordinarie undervisningen inte minskar.

I utredningens uppdrag ingår att beakta vilka pedagogiska och organisatoriska konsekvenser förslaget kan medföra inklusive konsekvenser för antagningen till gymnasieskolan, liksom behovet av flexibilitet i antagningen till nationella program.

Utredaren ska hålla sig informerad om den fortsatta beredningen av de förslag som har lämnats i betänkandet *Med rätt att välja – flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans mål-*

grupp (SOU 2011:30). I betänkandet föreslås bland annat att specialskolan ska bli nioårig. Slutligen ska utredningen redovisa konsekvenser för studiestödssystemet och lämna förslag till nödvändiga författningsändringar.

4.2 Sjunkande kunskapsresultat i svensk skola

Under de senaste årtiondena har kunskapsresultaten sjunkit i den svenska skolan. Detta framgår av den årliga statistiken över betyg från årskurs 9 i grundskolan och andelen behöriga elever till gymnasieskolans nationella program samt av resultaten från internationella studier.

Mot denna bakgrund har regeringen under ett antal år tagit initiativ till flera omfattande reformer för att höja kunskapsnivån och öka såväl likvärdigheten som målpuffyllelsen i grundskolan. Det anges i budgetpropositionen för 2014 att målet för utbildningen i grundskolan är att uppnå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan (prop. 2013/14:1, utgiftsområde 16). Andelen elever som inte når behörighet till gymnasieskolans nationella program har ökat över tid. Våren 2014 var det cirka 13 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 utan att vara behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan (nästan 12 procent av flickorna och drygt 14 procent av pojkarna). När det gäller nyanlända elever, det vill säga elever som gått i svensk skola i högst fyra år, var 73 procent av eleverna (72 procent av flickorna och 74 procent av pojkarna) inte behöriga våren 2014. Nästan 35 procent av eleverna i årskurs 9, med föräldrar som bara har förgymnasial utbildning, saknade behörighet till ett nationellt program våren 2014. Motsvarande andel för elever med föräldrar som har eftergymnasial utbildning var cirka 5 procent.

Av de elever som slutade grundskolan våren 2014 gick 88,6 procent (89,5 procent av flickorna och 87,3 procent av pojkarna) direkt vidare till ett nationellt program. Av eleverna gick 9,9 procent (8,2 procent av flickorna och 10,1 procent av pojkarna) vidare till ett introduktionsprogram i gymnasieskolan under hösten 2013. Resten av eleverna, 2,6 procent (2,2 procent av flickorna och 2,5 procent av pojkarna), påbörjade inte studier i gymnasieskolan.

Sammanfattade resultat från 40 internationella studier

Resultaten från internationella studier får alltid stort genomslag i skoldebatten. Sedan 1995 har svenska elever deltagit i ett fyrtiotal undersökningar som har sammanfattats i en rapport från Skolverket (*Grundskolan i internationella kunskapsmätningar – kunskap, skolmiljö och attityder till lärande*, rapport 407, 2014). Den samlade bilden är att kunskapsutvecklingen i huvudsak är negativ men att såväl kunskaperna som skolmiljön också har positiva inslag.

Mätningarna har gjorts inom de program som går under förkortningarna PISA, TIMSS, PIRLS, ICCS/Cived och ESLC.¹ De flesta av mätningarna kan jämföras med resultaten från tidigare mätningar, vilket gör att trender kan avläsas. Skolverket konstaterar att det finns en envist negativ trend inom kompetensområden som läsförmåga och matematik i svensk skola.

När det gäller läsförmåga är resultaten sjunkande och ligger nu under OECD-genomsnittet enligt de senaste mätningarna (både PISA och PIRLS). Flera indikationer finns också på sjunkande läslust och läsvanor. Könsskillnaderna i PISA (15-åringar) är påfallande stora och växande, till pojkarnas nackdel. Även matematik och naturvetenskap har sjunkande resultat och ligger under OECD-genomsnittet i både PISA och TIMSS.

Mätningar av medborgarkunskaper och demokratisk kompetens visar jämförelsevis goda resultat i ICCS 2009. Positivt är också att svenska elever presterar i topp i engelska i den europeiska studien ESLC 2011, medan resultatet i spanska däremot är svagt.

Svenska elever presterade strax under genomsnittet i det PISA-prov i problemlösningsförmåga som gjordes 2012. De relativa resultaten på de digitala PISA-proven i läsförmåga och matematik är bättre än på de motsvarande traditionella penna-och-papper-proven, vilket talar för en hyggligt god digital kompetens.

Skolverket noterar i sin rapport att resultaten jämfört med andra länder under lång tid har varit genomsnittligt bättre bland de yngre eleverna (9–10 år) jämfört med äldre (14–15 år) och att det

---

¹ PISA – Programme for International Student Assessment, TIMSS – Trends in International Mathematics and Science Study, PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study, ICCS – International Civic and Citizenship Study, Cived – Civic Education, ESLC – European Survey on Language Competences.

mönstret syns även i dag. Genomgången tyder också på att Sverige klarar sig relativt bättre i internationell jämförelse på kunskapsområden där skolan har stöd av elevernas erfarenheter utanför skolan.

Efter publiceringen av resultaten av den senaste PISA-undersökningen beställde regeringen en fördjupad analys av OECD. Rapporten publicerades i oktober 2014 och innehåller en genomgång av styrkor och utmaningar samt en lista över utvecklingsområden. En utmaning är att öka förväntningarna på elevernas prestationer och utveckla miljöer som främjar alla elevers lärande på varierande sätt genom utbildningssystemet. De elever, som med vårt förslag skulle få förlängd skolplikt, är en av de viktigaste målgrupperna för en sådan förändring (Sweden Education Policy Review, OECD 2014).

4.3 Skolplikten

I det följande redovisar vi de bestämmelser i 7 kap. skollagen (2010:800) om skolplikt som är aktuella för vårt förslag om förlängd skolplikt i de skolformer som berörs, dvs. grundskolan och specialskolan.

Skolplikt – rätt till utbildning

Skolplikt, som har sin grund i regeringsformen, är en av hörnstenarna i det svenska utbildningssystemet och motsvaras av en rätt till utbildning för eleven. I 2 kap. 18 § regeringsformen (RF) anges att alla barn som omfattas av den allmänna skolplikten har rätt till kostnadsfri grundläggande utbildning i allmän skola. Det allmänna ska också svara för att det finns högre utbildning. Rätten till utbildning är alltså grundlagsskyddad och upprepas i 7 kap. 3 § skollagen. De utbildningar som avses med allmän skola i regeringsformen är grundskola, grundsärskola, specialskola och sameskola.

Det är rätten till själva undervisningen som garanteras. Däremot omfattas inte kostnadsfria skolmältider, resor till och från skolan, läromedel eller andra liknande förmåner av bestämmelsen i RF. Rätten för den som omfattas av skolplikten att få kostnadsfri

utbildning kan inte inskränkas genom lag. Däremot finns det inget som hindrar att omfattningen av skolplikten förändras.

I bestämmelsen anges vidare att det allmänna också ska svara för att det finns högre utbildning, till exempel gymnasieskola. Med denna skyldighet följer dock ingen ovillkorlig rätt för den enskilde till högre utbildning. Ett skäl till detta är enligt förarbetena att det inom högre utbildning behövs villkor för tillträde på grund av utbildningens syfte och tillgång på plats (prop. 1993/94:117, s. 27 och prop. 2009/10:165, s. 333 och s. 698).

Barn som är bosatta i Sverige har skolplikt (7 kap. 2 § skollagen). Med bosatt i Sverige avses enligt samma lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481). Skolplikt gäller dock inte för barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skolan (7 kap. 2 §). Skollagen reglerar den svenska skolan, vilket innebär att skolplikt inte gäller skolgång i utländsk skola. Skollagen begränsar skolplikten till att gälla barn under 18 år.

Skolpliktens upphörande

Skolplikten inträder normalt vid 7 års ålder eller i vissa fall vid 8 års ålder och upphör för de flesta elever nio år senare, dvs. vid 16 års ålder. Detta uttrycks i skollagen på så sätt att skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven har börjat fullgöra skolplikten.

Det finns redan i dag bestämmelser i skollagen om förlängd skolplikt. Skolplikten kan upphöra senare för elever som inte har gått nio eller i specialskolan tio år i skolan utan att ha avslutat den högsta årskursen. För dessa elever upphör skolplikten ett år senare, dock senast när de fyller 18 år (7 kap. 12 och 13 §§). I praktiken blir denna bestämmelse oftast aktuell för elever som gått samma årskurs två gånger någon gång under skoltiden, elever som börjat skolan vid 8 års ålder eller för elever som kommit till Sverige sent under sin skolgång och placerats i en årskurs som inte motsvarar deras ålder.

Skolplikten kan också upphöra i förtid om eleven före de tidpunkter som beskrivits ovan uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås för den skolform där eleven fullgör sin skolplikt (7 kap. 14 §). Slutligen finns det en rätt för en elev i grundskolan eller specialskolan att frivilligt slutföra den högsta årskursen även om skolplikten upphör dessförinnan (7 kap. 15 §).

Frågor om skolpliktens förlängning och tidigare upphörande prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas dessa frågor av Specialpedagogiska skolmyndigheten (7 kap. 13 och 14 §§). Beslut om skolpliktens förlängning och tidigare upphörande kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 12 § första stycket 3 och 28 kap. 14 § första stycket 2). Att frågan om upphörande ska prövas av hemkommunen motiveras i förarbetena till skollagen med att elevens hemkommun har det yttersta ansvaret för skolplikten och att denna form av myndighetsutövning inte bör utövas av enskilda.

Skolplikt i grundskolan och specialskolan

En elev i grundskolan och specialskolan ska enligt skollagen delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen om eleven inte har giltiga skäl att utebli (7 kap. 17 §). Rektorn har ett ansvar för att se till att eleven närvarar och därigenom uppfyller sin skolplikt. En del i detta är att rektorn som huvudregel ska se till att vårdnadshavaren informeras samma dag om en elev uteblir från den obligatoriska verksamheten (7 kap. 17 §). Även rektorns beslut om ledighet och befrielse från skyldighet att delta i obligatoriska inslag i undervisningen är en del av ansvaret för att säkerställa skolplikten (7 kap. 18 och 19 §§).

Ansvaret för att skolplikten fullföljs vilar även på fler parter. Kommunen har ett ansvar för att se till att eleverna i kommunens skolor fullgör sin skolgång och huvudmannen för specialskolan har motsvarande ansvar (7 kap. 22 §). Elevens vårdnadshavare har också ett ansvar för att se till att eleven fullgör sin skolplikt (7 kap. 20 §). Hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning (7 kap. 21 §). Med hemkommun avses den kommun där eleven är folkbokförd (29 kap. 6 §). När en skol-

pliktig elev börjar eller slutar vid en fristående skola eller utan giltig orsak är frånvarande i betydande utsträckning från obligatoriska inslag ska huvudmannen snarast lämna uppgift om detta till hemkommunen (7 kap. 22 §).

Om en skolpliktig elev inte fullgör sin skolgång och detta beror på att elevens vårdnadshavare inte har gjort vad denne är skyldig att göra för att så ska ske, får hemkommunen förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. Detta gäller oavsett om eleven går i skolan hos en offentlig eller enskild huvudman. För en elev i specialsolan är det i stället huvudmannen som får förelägga elevens vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter. Ett föreläggande får förenas med vite (7 kap. 23 §) och får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol (28 kap. 5, 7 och 8 §§).

Elevers närvaro i gymnasieskolan

Någon närvaroplikt som motsvarar skolplikten i de obligatoriska skolformerna finns inte i gymnasieskolan. Att skolformen är frivillig innebär dock inte att det är frivilligt att delta i undervisningen. En elev som har valt att påbörja en gymnasieutbildning måste delta i undervisningen om eleven inte har giltigt skäl att utebli, exempelvis sjukdom eller beviljad ledighet för enskild angelägenhet. Detta är en förutsättning för att eleven ska kunna nå utbildningsmålen. Närvaro är också en förutsättning för att lärarna ska kunna planera undervisningen och göra en rättvis och likvärdig bedömning av elevens kunskaper (prop. 2009/10:165, s. 413). Men eftersom gymnasieskolan är en frivillig skolform finns inga rättsliga möjligheter att ingripa mot en elev som inte deltar. Rektorn ska dock se till att elevens vårdnadshavare informeras samma dag om eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver inte elevens vårdnadshavare informeras samma dag (15 kap. 16 § skollagen).

4.4 Förlängd skolplikt – förslag

4.4.1 Skolpliktens upphörande

Förslag: Huvudregeln om skolpliktens upphörande ska ändras på så sätt att skolplikten ska upphöra när eleven går ut den högsta årskursen. Skolplikten ska dock senast upphöra när eleven fyller 18 år.

Ändring av bestämmelsen om skolpliktens upphörande

Som tidigare nämnts är huvudregeln att skolplikten upphör vid utgången av det nionde året eller i specialskolan det tionde året. Avsikten är bland annat att markera att skolan har ett ansvar för att eleverna fullföljer sin utbildning och uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås. I 1985 års skollag var skolpliktens upphörande kopplad till elevens ålder och den upphörde det år eleven fyllde 16 år (17 år i specialskolan).

Eftersom skolplikten nu är knuten till antalet skolår är det oklart när skolplikten upphör för en elev som börjar sin svenska skolgång vid en senare tidpunkt än när skolplikten generellt inträder. Dagens reglering är enligt vår uppfattning onödigt komplicerad för elever som hoppat över eller gått om en årskurs. Detta har delvis uppmärksammats i promemorian *Utbildning för nyanlända elever* (Ds 2013:6), där det föreslås att skolplikten som huvudregel ska upphöra vid utgången av den högsta årskursen i stället för efter det nionde respektive tionde året, som i dag.

Såväl de allmänna bestämmelserna om grundskolans indelning i årskurser (10 kap. 3 § skollagen) som bestämmelserna om timplan och läroplan utgår från att utbildningen i grundskolan består av nio årskurser. Huvudmannen ska besluta om fördelning av undervisningstiden mellan årskurserna. Elevens kunskapsutveckling ska bedömas mot de kunskapskrav som finns i årskurs 3, 6 och 9 (10 kap. 3 § skollagen och 9 kap. 2 § skolförordningen [2011:185]) För specialskolan finns motsvarande bestämmelser om indelning i tio årskurser och kunskapskrav i årskurs 4, 7 och 10 (12 kap. 3 § skollagen) och förordningen (SKOLFS 2010:250) om läroplan för specialskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa

fall. Genom vårt förslag kopplas skolplikten på ett tydligare sätt till att eleverna ska nå kunskapskraven i grundskolan och specialskolan och därmed bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan.

I Ds 2013:6 konstateras att dessa bestämmelser utgår ifrån att eleven förväntas avsluta sina studier i den obligatoriska skolan efter årskurs 9, eller i specialskolan årskurs 10. Mot denna bakgrund föreslår vi att huvudregeln om skolpliktens upphörande ändras på så sätt att skolplikten för alla elever normalt ska upphöra när eleven går ut den högsta årskursen. Förslaget innebär att bestämmelsen bättre stämmer överens med övriga bestämmelser om elevernas utbildning mot målen och att reglerna om skolplikt blir tydligare och mer ändamålsenliga i förhållande till våra förslag om förlängd skolplikt.

Som tidigare nämnts gäller skolplikten i dag som längst till dess eleven fyller 18 år. För att bättre kunna planera undervisningen och behålla ett läsårsperspektiv föreslogs i Ds 2013:6 att skolplikten i stället bör gälla till och med vårterminen det kalenderår eleven fyller 18 år (s. 93).

Vi kan se ett värde i att skolplikten inte upphör plötsligt precis på elevens artonårsdag. Det skulle innebära att elever som fyller 18 år under vårterminen skulle ha skolplikt som längst fyra–fem månader efter artonårsdagen. Å andra sidan kan en skolplikt som sträcker sig längre än artonårsdagen ifrågasättas av principiella skäl. Myndighetsdagen 18 år är en mycket viktig gräns, till exempel när det gäller vårdnadshavarnas inflytande. Det finns inte några sanktionsmöjligheter mot en elev som avbryter sina studier efter artonårsdagen och detta skulle även bli fallet om man införde förslaget. Vi avstår därför från att föreslå skolplikt efter 18 år. Frågan är komplicerad och det är inte i vår utredning som ett sådant genomgripande förslag ska presenteras. Vi anser heller inte att elevens rätt till utbildning påverkas av detta, eftersom en elev frivilligt kan fortsätta sin utbildning inom introduktionsprogrammet i gymnasieskolan eller i grundskolan efter den förlängda skolplikten.

4.4.2 Förlängd skolplikt – omfattning och innehåll

Förslag: En elev som inte är behörig till ett nationellt yrkesprogram efter att ha avslutat den högsta årskursen i grundskolan ska ha förlängd skolplikt under högst ett år. Den förlängda skolplikten ska få fullgöras inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan.

Skolplikten ska omfatta de åtta ämnen som behövs för att bli behörig till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan. De elever som vill bli behöriga till ett högskoleförberedande program ska få möjlighet att komplettera med ytterligare ämnen under året med förlängd skolplikt.

Grundskoleutredningen föreslår i enlighet med direktiven (dir. 2014:41) att skolplikten ska förlängas för en elev som inte uppnått behörighet till ett nationellt program, när eleven har avslutat den högsta årskursen i grundskolan. Den förlängda skolplikten ska enligt direktiven kunna fullgöras inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan. Vi utvecklar förslagen om var utbildningen kan fullgöras i avsnitt 4.4.3.

Våra förslag gäller också generellt för specialskolans årskurs 10, men av tydlighetsskäl samlar vi resonemang och förslag som rör specialskolan i ett särskilt avsnitt, 4.5.7.

I direktiven till Grundskoleutredningen anges att det är av stor vikt att eleverna utifrån sina behov och förutsättningar får tillräckligt med tid på sig för att tillgodogöra sig en undervisning av god kvalitet. En förlängning av skolplikten med ett år för de elever som efter grundskolans årskurs 9 och specialskolans årskurs 10 inte har uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan kan därför vara ett sätt att stödja enskilda elever och bidra till att förbättra resultaten generellt.

I förarbetena till 2010 års skollag uttalade regeringen att skälet att då införa en förlängd skolplikt för elever som inte har gått nio år i skolan utan att avsluta den högsta årskursen var att markera vikten av att grundskolan fullgör sitt uppdrag innan eleven går vidare till nästa nivå (prop. 2009/10:165). De förslag om förlängd skolplikt som vi lägger fram berör ett mycket större antal elever, eftersom den förlängda skolplikten är kopplad till behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram. Därför ska det finnas möjlighet att

organisera den förlängda skolplikten antingen i grundskolan eller i ett introduktionsprogram.

Det är väsentligt att inte stödinsatser för en elev under läsåret uteblir eller skjuts upp med hänvisning till att eleven senare ska ha förlängd skolplikt. Utgångspunkten är skolans grunduppdrag att se till att eleverna når kunskapskraven på ordinarie undervisningstid, vilket ytterst är huvudmannens ansvar. Utredningen vill betona vikten av att huvudmän, rektorer och lärare tillämpar reglerna om stödinsatser i den dagliga verksamheten på det sätt som har avsetts. Detta gäller även förslaget om lovskola (se avsnitt 5 Lovskola).

Behörighet till ett nationellt program avser behörighet till ett nationellt yrkesprogram, det vill säga godkända betyg i åtta ämnen. Detta innebär i praktiken att endast elever som inte har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, matematik och engelska samt ytterligare fem av grundskolans ämnen kommer att omfattas av den förlängda skolplikten.² Den valda begränsningen kan dock få som konsekvens att elever indirekt styrs till att läsa vidare endast på något av yrkesprogrammen. För att motverka detta föreslår vi därför att de elever som vill bli behöriga till ett högskoleförberedande program ska få möjlighet att komplettera med ytterligare ämnen under det extra året i grundskolan eller inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan men utan skolplikt.

När eleven har uppnått behörighet i de åtta ämnen som krävs upphör skolplikten. Skolplikten upphör under alla omständigheter när eleven fyller 18 år. En elev som är myndig när han eller hon lämnar grundskolan omfattas därför inte av förlängd skolplikt.

En elev som vill gå ett högskoleförberedande program och har åtta godkända betyg kan välja att komplettera sin behörighet i mellan ett och fyra ämnen i ett introduktionsprogram utan att omfattas av den förlängda skolplikten. Eftersom vi föreslår att året med förlängd skolplikt ska kunna fullgöras inom ett introduktionsprogram innebär det att det kan finnas elever både med och utan skolplikt i samma grupper.

Ett introduktionsprogram behöver inte vara organiserat i årskurser, men av praktiska skäl är Skolverkets statistik indelad på

---

² En elev kan maximalt få betyg i 18 ämnen i grundskolan, inklusive språkval, modersmål och ytterligare ett språk inom ramen för elevens val.

det sättet. Hösten 2013 gick drygt 22 800 elever i årskurs 1 eller motsvarande på ett introduktionsprogram. Av dessa kom cirka 8 800 från årskurs 9 utan att vara behöriga till ett nationellt program. Det innebär, om man antar att siffrorna är ungefär desamma år från år, att drygt 40 procent av eleverna i årskurs 1 på introduktionsprogrammet skulle ha förlängd skolplikt enligt våra förslag. Övriga elever kommer inte att omfattas av skolplikten utan bedöms vara elever som redan gått ett år på ett nationellt program eller ett introduktionsprogram men av olika skäl går ytterligare ett år (se vidare avsnitt 4.5).

Utgångspunkten är att eleven så fort som möjligt ska nå kunskapskraven och bli behörig till ett nationellt program. Vi föreslår en bestämmelse om att eleven har förlängd skolplikt under högst ett år och rätt till undervisning med syfte att bli behörig i de grundskoleämnena som krävs för att tas emot på ett nationellt program. Det ska som i dag finnas utrymme för att läsa gymnasiekurser eller att delta i andra aktiviteter för att underlätta övergången till ett nationellt program. Den elev som inte uppnår behörigheten under det förlängda skolpliktsåret kan som tidigare nämnts fortsätta i ett introduktionsprogram på frivillig väg.

Av Skolverkets rapport *Introduktionsprogram* (2014:413) framgår att det är få elever som går över från ett introduktionsprogram till ett nationellt program under det första läsåret. Sådana övergångar sker främst mellan det första och andra läsåret. Över hälften av eleverna på preparandutbildning (57 procent) går över till ett nationellt program efter två år. Hälften av eleverna i programinriktat individuellt val har efter två år börjat på ett nationellt yrkesprogram. Från språkintröduktion går ungefär en tredjedel av eleverna över till ett nationellt program efter två år.

Det är också vanligt att elever går över från ett introduktionsprogram till ett annat mellan läsåren. Ett antal elever, ungefär en tredjedel, finns inte kvar som registrerade elever i gymnasieskolan alls efter två år i ett introduktionsprogram. Detta är vanligast för elever på språkintröduktion respektive individuellt alternativ.

Det tycks alltså som att eleverna behöver mer tid än ett år på introduktionsprogram för att bli behöriga till ett nationellt program. En del av de elever som kommer att gå på ett introduktionsprogram med förlängd skolplikt kommer förmodligen också att tillbringa ytterligare minst ett läsår där. Skolverket skriver

i sin rapport att det är en stor utmaning för skolan att eleverna inte är klara över vad de vill med sin utbildning och att deras avsikter och mål förändras under tiden i introduktionsprogrammet. Det är därför viktigt med motivationskapande och studievägledande insatser, liksom möjligheter för en elev att få komplettera även till godkända betyg i tolv ämnen, om detta krävs för det program som eleven vill söka.

Det finns flera syften med bestämmelsen om förlängd skolplikt. En elev som har förutsättningar att genom en samlad insats kunna bli behörig till ett nationellt program skulle kunna gå över till ett sådant redan under året med förlängd skolplikt. Andra elever kan komma en bit på väg till behörighet under året med förlängd skolplikt. Här sammanfaller motiven för införandet av förlängd skolplikt med motiven för lovskola (se avsnitt 5 Lovskola).

Läsåret 2013/14 lämnade 2,6 procent av eleverna (2,2 procent av flickorna och 2,5 procent av pojkarna) årskurs 9 utan att sedan påbörja en gymnasieutbildning hösten 2014. Även om vi inte vet hur många av dessa som inte var behöriga till ett nationellt program kan man anta att många av dessa elever skulle ha ingått i målgruppen för förlängd skolplikt. Till skillnad mot i dag kommer de elever som inte är behöriga att få plikt att infinna sig till utbildningen och huvudmannen har ett ansvar att se till att de får en utbildning inom ett introduktionsprogram eller i grundskolan. Dessutom kommer även i övrigt samma skolpliktsregler att gälla som för elever i grundskolan. Exempelvis kan elevernas vårdnadshavare under vissa omständigheter få föreläggande och vite, om de inte medverkar till att eleven går i skolan (7 kap. 23 § skollagen).

Den förlängda skolplikten gäller under högst ett läsår från och med att eleven har lämnat årskurs 9 i grundskolan utan att vara behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan. Den förlängda skolplikten gäller inte för elever som varaktigt vistas utomlands, oavsett motivet till varför eleven har flyttat från Sverige (7 kap. 2 § skollagen). En elev som kommer tillbaka till Sverige efter ett läsår har gått omfattas inte heller av skolplikten. Detsamma gäller elever som har hunnit fylla 18 år under bortovaron. Kommunen har ansvar för dessa ungdomar inom ramen för aktivitetsansvaret (29 kap. 9 § skollagen).

4.4.3 Var ska den förlängda skolplikten fullgöras?

Förslag: Förlängd skolplikt ska kunna förläggas antingen inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan. En elev ska kunna fullgöra den förlängda skolplikten i en annan kommun eller hos en enskild huvudman enligt samma regler som i dag gäller för skolgång hos en annan huvudman.

Utgångspunkten i direktiven är att huvudmannen ska kunna välja var den förlängda skolplikten organisatoriskt ska förläggas. Utredningen föreslår därför att förlängd skolplikt ska kunna förläggas antingen i grundskolan eller inom introduktionsprogrammet i gymnasieskolan. En skolpliktig elev kan gå kvar i grundskolan eller överföras till ett introduktionsprogram enligt de regler som gäller för mottagande i dag (17 kap. 8–14 §§ skollagen). Alltså ska huvudmannen göra samma bedömningar som i dag när det gäller vilket introduktionsprogram eleven ska gå i.

Gymnasieskolan är till sin konstruktion en urvalsskola och kan därför vara svår att i tanken förena med skolplikt. Det finns antagningsregler som innefattar såväl behörighetskrav som ett urval även till vissa introduktionsprogram. Ingen elev blir dock med vårt förslag lämnad utanför utbildningssystemet på grund av dessa regler. Den elev som inte kan antas till ett visst introduktionsprogram ska alltid ha rätt att bli mottagen på ett annat. Vi har därför bedömt att det går att ha elever med skolplikt inom ramen för gymnasieskolans introduktionsprogram.

Det finns skäl som talar för att elever som omfattas av den förlängda skolplikten som regel borde vara mottagna i grundskolan och gå en utbildning som utöver bestämmelser om skolpliktens rättigheter och skyldigheter följer bestämmelserna för grundskolan. Man ska dock komma ihåg att målet för eleverna är att de ska bli behöriga till ett nationellt program så fort som möjligt. Om eleverna befinner sig inom ett introduktionsprogram underlättas övergången till ett nationellt program, när eleven blivit behörig.

Det kan också finnas starka psykologiska skäl att låta en grundskoleelev ”gå vidare” med sina jämnåriga kamrater till en ny miljö. Av dessa skäl är introduktionsprogram en bättre organisatorisk lösning än grundskolan för många elever, vilket inte hindrar att det finns enstaka elever som kan föredra att få stanna kvar i

grundskolan ytterligare ett år. Vi föreslår därför att elevens önskemål om att få fullgöra den förlängda skolplikten i grundskolan så långt som möjligt ska beaktas. I de fall kommunen har fattat ett generellt beslut om att förlängd skolplikt ska fullgöras i grundskolan ska elevens önskemål om att få gå i ett introduktionsprogram på motsvarande sätt beaktas så långt som möjligt.

Vårt förslag innebär således att huvudmannen ska avgöra om utbildningen ska förläggas till grundskolan eller organiseras inom ett introduktionsprogram. Om kommunen inte har en egen gymnasieskola ska eleverna kunna erbjudas plats i ett introduktionsprogram hos en annan kommun. Det finns regler i 17 kap. skollagen om vad som gäller för mottagande av elever från andra kommuner och vilka ersättningsbestämmelser som då gäller. Vi föreslår att samma regler ska gälla även för mottagande av elever med förlängd skolplikt.

4.4.4 Förlängd skolplikt i en fristående skola

Utgångspunkten i skollagen är att huvudmannen har ett stort ansvar för att alla elever i grundskolan ges sådant stöd att de har möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i grundskolan (se prop. 2009/10:165, s. 285). Detta gäller även enskilda huvudmän.

I godkännandet av en enskild huvudman för en fristående grundskola ingår att ansvara för att eleverna når kunskapskraven i årskurs 9. En följd av detta blir att en fristående grundskola får anses skyldig att anordna förlängd skolplikt efter årskurs 9 för de aktuella eleverna. En enskild huvudman som inte själv anordnar gymnasieskola och därmed inte heller introduktionsprogram blir då skyldig att erbjuda förlängd skolplikt i sin grundskola. Den elev som inte vill gå kvar i grundskolan ska dock alltid kunna vända sig till sin hemkommun för att få gå i ett introduktionsprogram.

Även elever, som har gått ut grundskolan i sin hemkommun, ska ha möjlighet att söka sig till en enskild huvudman med tillstånd att anordna introduktionsprogram med stöd av bestämmelserna i 17 kap. skollagen. Detta gäller också för elever som har gått i grundskola hos en enskild huvudman som inte har egen gymnasieskola.

För fristående skolor finns dock särskilda regler när det gäller anordnande av introduktionsprogram, vilket begränsar deras möjligheter att erbjuda elever förlängd skolplikt på ett introduktionsprogram. Det finns vidare regler om när en fristående gymnasieskola får anordna introduktionsprogram liksom regler om när de är skyldiga att ta emot elever som kommunen betalar för. Slutligen finns det en bestämmelse om skyldigheten för enskilda huvudmän som anordnar programinriktat individuellt alternativ (PRIV) att ta emot behöriga sökande till utbildningen (17 kap. 28–36 §§ skollagen).

När det gäller elever som fullgör skolplikt i en internationell skola på grundskolenivå enligt 24 kap. i skollagen anser vi att dessa elever inte kan omfattas av en förlängd skolplikt, eftersom dessa skolor följer ett annat lands läroplan och kursplaner eller en internationell läroplan. Utbildningen bygger inte på samma mål eller kunskapskrav som grundskolan (jfr. Ds 2013:6).

4.4.5 Förlängd skolplikt i grundskolan

Förslag: För elever som fullgör sin förlängda skolplikt i grundskolan gäller bestämmelserna för denna skolform. En bestämmelse om individuell studieplan vid förlängd skolplikt i grundskolan ska föras in i skollagen.

Utbildningen ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier.

Förlängd skolplikt innebär en tvingande förlängning av grundskoleutbildningen och det är därför naturligt att eleven kan genomföra sin förlängda skolplikt i grundskolan och omfattas av de bestämmelser, som gäller för denna skolform. På så vis skapas rättssäkerhet och en likvärdig utbildning för de elever som fullgör förlängd skolplikt. Möjligheten att gå kvar i grundskolan understryker syftet att elever ska slutföra sin grundskoleutbildning innan de går vidare i systemet och att grundskolan ska ta sitt ansvar och se till att eleverna blir behöriga.

Det bör tilläggas att elever redan i dag kan välja att gå om högsta årskursen och även efter skolpliktens upphörande gå kvar i grundskolan under ytterligare två år om eleven inte nått de kunskapskrav

som minst ska uppnås (7 kap. 13 och 15 §§ skollagen). Det borde alltså finnas erfarenhet i grundskolan av att hantera sådana elever.

Individuell studieplan

I grundskolans regelverk finns i dag inte något dokument som täcker situationen med förlängd skolplikt. Även för elever som fullgör sin förlängda skolplikt i grundskolan kommer elevens rätt till utbildning därför att behöva kopplas till en individuell studieplan.

Vårt förslag är att det införs en särskild reglering i skollagen om kravet på en individuell studieplan för elever med förlängd skolplikt i grundskolan. Precis som i ett introduktionsprogram ska planen redovisa hur just denna elevs studiegång ska vara utformad och vilka ämnen och eventuellt andra aktiviteter som ska ingå (se avsnitt 4.5.2). Studieplanen ska utformas efter elevens förutsättningar och behov samt följas upp, utvärderas och revideras vid behov i samråd med eleven och dennes vårdnadshavare.

Vi föreslår alltså att en planering för varje elev ska finnas i en individuell studieplan, som kontinuerligt följs upp och revideras. Betygskatalogen är det enda dokument som visar att eleven inte har uppnått behörighet att tas emot på ett nationellt program. Där kan man utläsa vilka ämnen som fattas för behörighet och detta måste enligt vår uppfattning dokumenteras i en individuell planering för varje elev. Vi föreslår dock att alla elever ska få ett slutbetyg efter att ha gått ut högsta årskursen, oavsett om detta slutbetyg innehåller godkända betyg eller inte (se vidare avsnitt 4.5.6).

Utredningen är emellertid medveten om att man ska vara försiktig med att införa nya eller ökade dokumentationskrav för lärarna. Vi har därför övervägt om eleven i stället ska ha ett åtgärdsprogram enligt bestämmelserna om särskilt stöd (3 kap. 9 § skollagen). Men ett åtgärdsprogram har delvis andra syften och ett annat tidsperspektiv och passar därför inte riktigt för ändamålet. Vi förordar därför en bestämmelse om ett nytt planeringsdokument, en individuell studieplan i likhet med gymnasieskolans. Det främsta skälet är den rättsliga betydelse ett sådant dokument kommer att ha för en elev som lyder under förlängd skolplikt. Det blir förmodligen ganska få elever som kommer att fullgöra sin förlängda

skolplikt i grundskolan och därmed också få lärare som kommer att beröras av skyldigheten att upprätta en individuell studieplan. Vi bedömer att de samlade kraven på lärarna inte kommer att öka med anledning av den nya bestämmelsen.

Heltidsstudier

Liksom för introduktionsprogram ska förlängd skolplikt avse heltidsstudier i grundskolan (se avsnitt 4.5.2). Det ifrågasätts aldrig att elever har skolplikt hela dagarna i grundskolan, oavsett vilken typ av aktiviteter som ingår i skoldagen. Vår bedömning är att samma grundtanke ska gälla året med förlängd skolplikt. Enligt vårt förslag ska elever som stannar kvar i grundskolan studera grundskoleämnena men det kan också finnas behov av och utrymme för andra meningsfulla aktiviteter som gagnar elevens kunskapsutveckling. Vi föreslår alltså att plikten ska omfatta både de ämnen som behövs för behörighet och andra aktiviteter. Om eleven uppnår behörighet i alla ämnen under läsåret upphör skolplikten och eleven kan lämna grundskolan.

Vi anser dock att undantag från heltidsstudier ska kunna göras om det finns särskilda skäl på motsvarande sätt som vi föreslår i introduktionsprogrammet. I enstaka fall skulle kortare studietid än heltidsstudier under en period kunna ha avgörande betydelse för elevens förutsättningar att genomföra studierna. Det kan finnas situationer där eleven, exempelvis av fysiska, psykiska eller sociala skäl, skulle få bättre förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen om studierna är mindre omfattande under en period. Planeringen av elevens studier ska framgå av den individuella studieplanen, som beslutas av rektorn. Om studietiden minskas under en period ska detta noga följas upp för att rektorn ska kunna bedöma om studierna kan ökas i omfattning eller om eleven ska återgå till heltid. Målet är att eleven ska bli behörig inom året med förlängd skolplikt.

Huvudmannen är ansvarig för att eleven får väl avvägda skoldagar med effektiv och meningsfull sysselsättning, där man prioriterar studier i de ämnen som fattas för behörighet. Bestämmelserna i skollagen och skolförordningen om skolarbetets förläggning jämnt över veckans dagar (3 kap. 4 § skolförordningen) och struk-

turerad undervisning (5 kap. 2 § skolförordningen) gäller självklart även elever med förlängd skolplikt.

Vissa elever kan ha haft anpassad studiegång i årskurs 9 och behöver av det skälet ”fylla igen hålen” som har uppstått på grund av att ämnen eller delar av ämnen har tagits bort ur elevens studiegång. Anpassad studiegång innebär att avvikelser kan göras inte bara från timplanen och de ämnen som gäller för utbildningen, utan även från vissa mål som gäller för utbildningen. En anpassad studiegång innebär därför oftast att elevens möjligheter att nå kunskapskraven i samtliga ämnen har begränsats.

Man kan inte använda anpassad studiegång för att göra en planering av elevernas studier exempelvis i årskurs 9 som redan från början förutsätter att eleven ska få förlängd skolplikt. Beslutet om att eleven ska få förlängd skolplikt fattas när eleven får sitt slutbetyg och eventuellt efter avslutad lovskola i juni.

Bestämmelsen om anpassad studiegång kan heller inte användas för att ta bort vissa ämnen, när eleverna väl har lämnat årskurs 9 och går in i förlängd skolplikt. Eleverna måste utan undantag få godkända betyg och bli behöriga i de ämnen som krävs för att tas emot i ett nationellt program. Däremot kan ju eleven redan ha godkända betyg i vissa ämnen och av det skälet ha en studieplan som bara omfattar ett fåtal ämnen.

Förlängt barnbidrag

Förlängt barnbidrag kan betalas ut för elever som går kvar i grundskolan under förlängd skolplikt, utan att nuvarande regler behöver ändras (se 15 kap. 3–7 §§ socialförsäkringsbalken).

Dagens regler innebär att förlängt barnbidrag utbetalas beroende på när barnet fyller 16 år. Om barnet inte påbörjar studier i gymnasieskolan utan går kvar i grundskolan fortsätter utbetalningen av barnbidrag även efter det att barnet fyller 16 år. Det är skolan som informerar Försäkringskassan om att barnet ska få förlängt barnbidrag. Vi bedömer alltså att dessa regler precis som i dag kommer att gälla för elever som fullgör sin förlängda skolplikt i grundskolan. Om konsekvenserna av detta, se avsnitt 6.2.3.

4.4.6 Rätt att gå kvar i samma grundskola ?

Förslag: Om en elev med förlängd skolplikt ska fullgöra den i en grundskola med offentlig huvudman ska huvudmannen få avgöra i vilken skolenhet eleven ska gå.

Utgångspunkten i nuvarande skollagstiftning är att elever i en grundskola med offentlig huvudman som huvudregel har rätt att fullgöra sin skolgång vid den skolenhet där de har placerats (10 kap. 31 § skollagen). Frågan är om en elev även ska ha rätt att fullgöra den förlängda skolplikten vid just den skolenheten.

Det finns skäl som talar både för och emot en sådan lösning. Ur ett juridiskt perspektiv kan det finnas anledning att fullt ut behålla konstruktionen, eftersom det skapar en röd tråd i skollagstiftningen och en central princip upprätthålls. Denna rättighet begränsar dock huvudmannens möjlighet att besluta var den förlängda skolplikten organisatoriskt ska förläggas. Eleven skulle då alltid ha rätt att gå kvar i den skola där eleven ursprungligen har placerats. Vi bedömer dock att principen om det fria skolvalet inte slår igenom i detta fall utan att huvudmannen kan avgöra i vilken skolenhet eleven ska gå med stöd av undantaget för betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen (10 kap. 30 § andra stycket p 1 skollagen).

4.5 Förlängd skolplikt i gymnasieskolans introduktionsprogram

Fakta om introduktionsprogrammet

I 15 och 17 kap. skollagen och 6 kap. gymnasieförordningen finns de bestämmelser som reglerar syfte, utformning, behörighet och mottagande m. m. när det gäller introduktionsprogram.

Preparandutbildning

Syftet med preparandutbildningen är att elever som gått ut årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett visst nationellt program ska uppnå sådan behörighet. Preparandutbildningen

ska pågå högst ett år men får om det finns synnerliga skäl förlängas till två år. Utbildningen ska innehålla de grundskoleämnen som krävs för att eleven ska bli behörig till ett visst nationellt program, det vill säga både ett yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Dessutom får utbildningen innehålla gymnasiekurser och i mindre omfattning andra insatser. Preparandutbildning ska utformas för en enskild elev.

Programinriktat individuellt val

Syftet med programinriktat individuellt val är att elever ska få en utbildning som är inriktad mot ett nationellt yrkesprogram och att de så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet. Programinriktat individuellt val står öppet för ungdomar som inte är behöriga till ett yrkesprogram men som har godkända betyg i vissa ämnen så att det bara återstår två ämnen (17 kap. 10 § skollagen). Utbildningen ska innehålla dessa grundskoleämnen och arbetsplatsförlagt lärande. Programinriktat individuellt val ska utformas för en grupp elever och vara sökbart.

Yrkesintroduktion

Syftet med yrkesintroduktion är att elever ska få en yrkesinriktad utbildning som hjälper dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram. Utbildningen ska i huvudsak vara yrkesinriktad men får innehålla hela eller delar av kurser från yrkesprogram eller en annan yrkesinriktad utbildning. Yrkesintroduktion ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande och får innehålla grundskoleämnen samt andra insatser. Yrkesintroduktion får utformas för en grupp elever eller för en enskild elev.

Individuellt alternativ

Individuellt alternativ syftar till att elever ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller arbetsmarknaden. Individuellt alternativ ska utformas efter elevens behov och förutsättningar. Utbildningen får innehålla grundskoleämnen, hela eller

delar av gymnasiekurser och andra insatser. Individuellt alternativa utformas för en enskild elev.

Språkin introduktion

Syftet med språkin introduktion är att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt på svenska språket, som möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning. Språkin introduktion ska innehålla undervisning i grundskoleämnena svenska eller svenska som andraspråk. Utbildningen får också innehålla andra grundskoleämnena och kurser i gymnasieämnena. Språkin introduktion ska utformas för en enskild elev.

Utvecklingen inom introduktionsprogrammen

Enligt Skolverkets rapport *Introduktionsprogram* (rapport 413, 2014) påbörjade såväl 2012 som 2013 nära en femtedel av eleverna sina studier i gymnasieskolan på något av introduktionsprogrammen. Språkin introduktion har ökat något i elevantal medan de andra introduktionsprogrammen i stället har fått ett minskat elevantal.

De två största introduktionsprogrammen, sett till elevantalet, är språkin introduktion och individuellt alternativ som tillsammans har 59 procent av eleverna på introduktionsprogram. De introduktionsprogram som flest skolor erbjuder är programinriktat individuellt val respektive yrkesintroduktion. Det minsta av introduktionsprogrammen är preparandutbildning med sju procent av eleverna.

Elever på preparandutbildning har störst övergång till gymnasieskolans nationella program (yrkesprogram eller högskoleförberedande program). Efter två år på programmet hade 57 procent av eleverna som började på programmet 2012 gjort en sådan övergång. Programinriktat individuellt val är det program från vilket störst andel av eleverna har gått vidare till ett yrkesprogram, efter två år på programmet över hälften av eleverna.

Ungefär hälften av eleverna går kvar på samma program efter ett år. Språkin introduktion är det introduktionsprogram där eleverna efter ett år i högst utsträckning går kvar på samma program. Efter två år på introduktionsprogram fanns en femtedel kvar på samma

program och över en tredjedel hade övergått till studier på ett nationellt program.

Nära en tredjedel av eleverna är inte längre registrerade i gymnasieskolan två år efter att de påbörjat ett introduktionsprogram. Det är vanligast för elever på språkintrouktion respektive individuellt alternativ. I vissa fall beror det på utvandring eller att eleven inte har fått uppehållstillstånd. Rörligheten från introduktionsprogram är som störst mellan läsåren, och inte under ett läsår. Preparandutbildning har störst andel elever som från ett år till ett annat bytt till ett annat introduktionsprogram. De få byten från introduktionsprogram till nationella program som görs under ett läsår sker i regel antingen i början eller i slutet av läsåret.

Gymnasieutredningen (dir. 2015:31) ska analysera och, om det finns behov, föreslå hur introduktionsprogrammen kan utvecklas så att de bättre svarar mot behoven hos och motiverar de elever som inte är behöriga till ett nationellt program och bidrar till att förbättra elevernas studieresultat.

4.5.1 Samma behörighetsregler som i dag men med skolplikt under det första året

Förslag: En elev med förlängd skolplikt ska tas emot på ett introduktionsprogram enligt samma regler som i dag men med skolplikt under det första året. Eleven ska läsa minst ett grundskoleämne som eleven saknar godkänt betyg i under året med skolplikt. En elev med förlängd skolplikt ska få studiebidrag.

Behörighetsvillkor för bli mottagen i ett introduktionsprogram

I dag gäller olika mottagningsregler för preparandutbildning, programriktat individuellt val, språkintrouktion, yrkesintrouktion och individuellt alternativ inom introduktionsprogrammet (17 kap. skollagen). De olika programmen har också delvis olika syften. Yrkesintrouktion och individuellt alternativ har exempelvis inte samma starka inriktning på behörighet till ett nationellt program som de andra introduktionsprogrammen, utan kan också leda till andra studier eller underlätta direkt etablering på arbetsmarknaden.

Preparandutbildning står öppen för ungdomar som saknar de godkända betyg som krävs för behörighet till alla nationella program, det vill säga godkända betyg i åtta ämnen.

Programinriktat individuellt val står öppet för ungdomar som inte har alla de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram, men som från grundskolan har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk och i engelska eller matematik samt i minst fyra andra ämnen, eller i engelska och matematik samt i minst tre andra ämnen.

Yrkesintroduktion och individuellt alternativ står öppna för ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram. De står dock inte öppna för ungdomar som ska erbjudas språkintröduktion.

Om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl, får ungdomar som uppfyller behörighetskraven för ett yrkesprogram tas emot till yrkesintroduktion eller individuellt alternativ.

Språkintröduktion står öppen för ungdomar som nyligen har anlant till Sverige och som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

Redan i dag vänder sig introduktionsprogrammen till elever som inte uppnått behörighet till ett nationellt program. Den elevkategori som i framtiden kommer att omfattas av förlängd skolplikt är i stort sett densamma som i dag finns inom ett introduktionsprogram på frivillig grund med sikte på vidareutbildning eller arbete. Skillnaden blir att utbildningen, formellt sett, görs obligatorisk med skolplikt det första året. Eleven måste vara i skolan och kan inte lämna utbildningen om han eller hon inte har uppnått kunskapskraven. Denna modell tillmötesgår direktiven om att den förlängda skolplikten ska kunna förläggas inom gymnasieskolan och skapar goda förutsättningar för individuella lösningar. Eleverna får dessutom vistas i gymnasiemiljö med jämnåriga kamrater.

Vi föreslår att man ska använda samma regler för mottagande till introduktionsprogram som finns i dag även när det gäller skolpliktiga elever. Eleverna kommer att läsa ett eller flera grundskoleämnen under sitt första år på ett introduktionsprogram. Som

tidigare nämnts blir den individuella studieplanen ett mycket viktigt instrument för att utforma elevens individuella studieplanering och att sedan följa upp och förändra vid behov. Vi föreslår också att de skolpliktiga eleverna ska kunna studera gymnasieskurser och delta i praktik eller andra aktiviteter precis som i dag.

Utredningen har redan tagit ställning för att det går att förena skolplikt med en frivillig skolform som gymnasieskolans introduktionsprogram (se avsnitt 4.4.3). Även om det finns regler som innebär såväl behörighetskrav som ett urval till vissa introduktionsprogram blir ingen elev med skolplikt lämnad utanför utbildningssystemet på grund av dessa regler.

Programinriktat individuellt val har i dag krav för mottagande som innebär att vissa elever med förlängd skolplikt inte kommer att vara behöriga att gå på detta program. För en elev som uppfyller kraven kan programinriktat individuellt val vara en snabb väg att bli behörig och gå över till ett nationellt yrkesprogram. Vi bedömer därför att det inte behövs någon ändring av reglerna med anledning av förlängd skolplikt. Som vi tidigare framhållit kommer det alltid att finnas en möjlighet för elever med förlängd skolplikt att få undervisning på något av introduktionsprogrammen, även om de inte är behöriga till just programinriktat individuellt val.

Ett introduktionsprogram behöver inte vara organiserat i årskurser eftersom det inte finns någon fastställd längd för de flesta av programmen. Som framgår av skollagen har flera av introduktionsprogrammen som syfte att eleverna ska gå vidare till andra studier, vilket inte behöver innebära nationella program. Det är därför helt rimligt att det finns elever på introduktionsprogram som går i ett sådant program men inte är nybörjare i gymnasieskolan. Det kan exempelvis röra sig om en elev som börjar yrkesintroduktion och efter ett år har uppnått behörighet i så många ämnen att han eller hon nästa år kan vara behörig att söka programinriktat individuellt val.

När det gäller individuellt alternativ står det uttryckligen i lagen att ett syfte är att eleverna ska gå vidare till yrkesintroduktion. Vissa skolor låter ungdomar som är mycket osäkra på vad de vill eller som inte ens kommer till skolan först tas emot inom individuellt alternativ för att sedan gå vidare i till exempel yrkesintroduktion eller preparandutbildning.

Språkintrouktion har ett tydligt syfte att eleverna ska gå vidare i sin utbildning. Beroende på elevens bakgrund och vilket mål eleven har kan det handla om flera andra introduktionsprogram som preparandutbildning, programinriktat individuellt val och yrkesintroduktion.

Elever från preparandutbildning eller programinriktat individuellt val som inte har förutsättningar att klara utbildningen och gå vidare till ett nationellt program inom ett år eller "så snart som möjligt" börjar många gånger sitt andra år i gymnasieskolan på individuellt alternativ eller yrkesintroduktion.

Enligt Skolverket finns det en mycket stor variation när det gäller hur introduktionsprogrammen organiseras. Det kan röra sig om program för grupper men lika ofta om enstaka elever. Ibland läser de integrerat med elever i nationella program, ibland i egna grupper eller integrerat med elever från andra introduktionsprogram. I vissa fall handlar det helt och hållet om individuella lösningar där en elevs utbildning i huvudsak består av praktik och där andra ämnen introduceras successivt och genomförs i s.k. studieverkstäder.

Den vägledning som eleverna får inför sina val till gymnasieskolan är oerhört viktig. Grundfrågan i vägledningen är vilka alternativ som finns för den som är obehörig. Huvudmännen har enligt bestämmelserna skyldighet att upprätta en plan för sina introduktionsprogram. Planen ska vara tydlig så att studie- och yrkesvägledaren kan ge eleverna en optimal vägledning när de ska välja bland de olika introduktionsprogrammen. Den studie- och yrkesvägledning som eleverna får i grundskolan är också av avgörande betydelse för att eleverna med förlängd skolplikt ska hitta rätt i introduktionsprogrammet från början.

Konsekvenser av att eleverna har skolplikt

Utbildningen ska bedrivas under ett läsår som omfattar hösttermin och vårtermin (15 kap. 10 § skollagen). Preparandutbildningen ska pågå högst ett år. Huvudmannen får besluta att preparandutbildningen får förlängas till två år om det finns synnerliga skäl. I övrigt innehåller inte skollagen några regler om hur länge utbildningen på ett introduktionsprogram ska pågå. Det finns heller

ingen indelning i årskurser. Vi anser inte att den förlängda skolplikten föranleder några ändringar av dessa regler.

Redan i dag måste eleverna som påbörjar utbildningen i gymnasieskolan delta i den verksamhet som anordnas. Med skolplikten följer underförstått att eleverna och deras vårdnadshavare får ett större ansvar för att eleven ska fullfölja utbildningen. Elever som fullgör förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram får en närvaroplikt som motsvarar skolplikt. Eleverna kan inte lämna utbildningen under året med förlängd skolplikt utan att ha uppnått kunskapskraven.

Som tidigare nämnts kommer bestämmelsen om föreläggande och vite i skollagen (7 kap. 23 §) att gälla även för elever med skolplikt i ett introduktionsprogram. Vårdnadshavarna riskerar föreläggande och vite om de inte ser till att eleverna går i skolan, oavsett om eleverna finns i grundskolan eller i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Ett större ansvar för att se till att eleverna får föreskriven utbildning läggs också på hemkommunen (7 kap. 21 §). Hemkommunen har ansvar för skolpliktbevakningen och ska fatta beslut om dessa åtgärder. Om eleven går hos en annan huvudman måste denne rapportera till hemkommunen om eleven bryter mot skolplikten och vårdnadshavarna inte tar sitt ansvar (se avsnitt 4.5.5 om informationsansvaret).

Studier i grundskoleämnena

Utredningen anser att studier i de grundskoleämnena som saknas för behörighet om möjligt ska prioriteras i planeringen för att eleven så snart det går ska kunna gå över till ett nationellt gymnasieprogram. Vi föreslår därför att eleven ska läsa *minst* ett grundskoleämne under året med skolplikt. Redan i dag gäller krav på studier i grundskoleämnena för preparandutbildning och programinriktat individuellt val.

Vårt förslag innebär en skärpning av reglerna i gymnasieförordningen för yrkesintroduktion och individuellt alternativ, eftersom studier i grundskoleämnena i dag inte är obligatoriska men *får* förekomma. I språkintrödnin ska eleverna undervisas i svenska eller svenska som andraspråk och reglerna behöver därför

inte ändras. Utöver detta behövs enligt vår uppfattning inte någon ytterligare reglering av innehållet i introduktionsprogram med tanke på de varierande behov och förutsättningar som eleverna har. Det ska finnas utrymme för en individuell planering för varje elev.

Preparandutbildningen får pågå under högst ett år (17 kap. 5 §). För en elev som inte blir behörig till ett yrkesprogram under året med förlängd skolplikt kan preparandutbildningen bara förlängas med ytterligare ett år om det finns synnerliga skäl. Detta gäller också en elev som önskar komplettera sin behörighet även till ett högskoleförberedande program på preparandutbildningen efter den förlängda skolplikten. Detta bör enligt utredningens bedömning bli möjligt, men eftersom Gymnasieutredningen (dir. 2015:31) ser över introduktionsprogrammen lägger vi inget förslag om detta.

4.5.2 Individuell studieplan och heltidsstudier

Förslag: För varje elev med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan ska det göras en individuell bedömning och planering som dokumenteras i en individuell studieplan.

Utbildningen ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier.

Individuell studieplan

I skollagen finns en särskild bestämmelse om en plan för utbildningen och individuell studieplan för elever på introduktionsprogram (17 kap. 7 §). Där står att utbildningen på introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. För varje elev ska det också upprättas en individuell studieplan, som beslutas av rektor. Av förarbetena framgår att en individuell studieplan bör ha olika karaktär beroende på vilket introduktionsprogram som eleven studerar på och den kan också skilja sig från den individuella studieplan som ska upprättas för alla elever på nationella program. Tanken är att det ska redovisas hur just denna elevs studieväg är utformad, vilka kurser som ingår och vilka eventuella val som eleven har gjort. Studieplanen ska utformas

efter elevens intressen och behov samt följas upp, utvärderas och revideras vid behov i samråd med eleven och i förekommande fall dennes vårdnadshavare (prop. 2009/10:165, s. 455 och s. 806).

I läroplanen för gymnasieskolan föreskrivs att rektorn har ett särskilt ansvar för att skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov (avsnitt 2.6 Rektors ansvar i läroplan för gymnasieskolan, Lgy 11).

Gymnasieförordningen anger mer detaljerat vad den individuella studieplanen ska innehålla (1 kap. 7 § gymnasieförordningen). En elevs studieplan ska bland annat innehålla uppgifter om elevens studieväg, det vill säga det program och i förekommande fall den inriktning som eleven går på. Om eleven följer ett introduktionsprogram ska de grundskoleämnena som eleven läser framgå av den individuella studieplanen. Likaså ska andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling och som är avsedda att ingå i utbildningen på introduktionsprogram anges i den individuella studieplanen. Det kan gälla t.ex. gymnasiekurser eller fler grundskoleämnena än de som krävs för behörighet till ett yrkesprogram. Eleven kan då sikta på att bli behörig till att söka ett högskoleförberedande program.

Inom gymnasieskolans nationella program är stora delar av utbildningen reglerad, bl.a. genom poängplan, ämnesplaner och kunskapskrav. På introduktionsprogram saknas nationellt fastställda programstrukturer och examensmål. Innehållet är i mycket större utsträckning anpassat till den enskilda eleven.

Utredningen anser att den individuella studieplanen kommer att ha en viktig funktion för elever med skolplikt i ett introduktionsprogram. Eftersom förlängd skolplikt är en tvingande åtgärd för eleven är det väsentligt att utbildningen följer en genomarbetad plan, som kontinuerligt följs upp och revideras. Skolplikten är knuten till att eleven ska uppnå behörighet i de grundskoleämnena som fattas och det behöver därför finnas en tydlig planering och uppföljning av studierna.

Vi bedömer att den reglering som finns i dag av individuell studieplan för elever på gymnasieskolans introduktionsprogram också kan omfatta elever med förlängd skolplikt. På grund av den rättsliga betydelse som den individuella studieplanen kommer att ha för dessa elever kan bestämmelsen behöva förstärkas i förord-

ningen, exempelvis när det gäller krav på uppföljning och revidering, som i dag bara följer av uttalanden i förarbetena till skollagen.

Heltidsstudier

Utbildningen i introduktionsprogram ska i dag bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. Utbildningens omfattning får dock minskas om en elev begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med syftet med elevers utbildning (17 kap. 6 § skollagen). Innebörden av detta är enligt förarbetena att utbildningen ska utformas så att den kräver ungefär samma studieinsats som utbildning på ett nationellt program. För att utbildningen ska få göras mindre omfattande krävs såväl att eleven önskar detta som att anledningen till minskningen av utbildningstiden är sådan att den kan ligga i linje med syftet med den aktuella utbildningen (prop. 2009/10:165, s. 805).

Elevernas rätt till heltidsstudier är central för utbildningens kvalitet och likvärdighet över landet. Vi anser också att det är självklart att elever med förlängd skolplikt ska ha heltidsstudier. Eftersom förlängd skolplikt som längst avser ett läsår och det handlar om skolplikt anser vi att undantag från heltidsstudier bara ska kunna göras om det finns särskilda skäl. Exempelvis skulle det kunna finnas enstaka fall där kortare studietid än heltidsstudier under en period skulle ha avgörande betydelse för elevens förutsättningar att genomföra studierna (jfr. också avsnitt 4.4.5).

Elever som går över till ett nationellt program under året med förlängd skolplikt

När det gäller elever som lyckas läsa in de grundskoleämnena som saknas kan det bli aktuellt att gå över till ett nationellt program under läsåret med skolplikt. Skolplikten upphör då men huvudmannen har självklart ett ansvar för att eleven får så goda förutsättningar som möjligt i sina fortsatta studier. Som vi sett av Skolverkets statistik är det relativt ovanligt med övergångar under året i dag, utan de flesta byten sker mellan läsåren.

Enligt nuvarande reglering i 7 kap. 8 § gymnasieförordningen är det möjligt för en huvudman att ta emot en behörig sökande till

gymnasieskolan vid en senare tidpunkt än vid utbildningens början. Det ska finnas plats på den aktuella studievägen och den sökande ska vara behörig och ha de kunskaper och färdigheter som krävs för att tillgodogöra sig undervisningen. Huvudmannen får också besluta att den sökande ska genomgå ett inträdesprov för att visa om han eller hon har de kunskaper och färdigheter som krävs.

Under dessa förutsättningar kan till exempel en elev inom preparandutbildningen som blir behörig under läsårets gång tas in på ett nationellt program. I förarbetena till skollagen framhölls att huvudmannen i så stor utsträckning som möjligt bör sträva efter att de elever som når behörighet till det nationella program de önskar också ska få möjlighet att komma in på det programmet. Om behörighet uppnås först sent under läsåret är det enligt propositionen sannolikt det mest lämpliga att eleven i stället söker till det nationella programmet följande läsår. Under tiden finns möjlighet för eleven att läsa gymnasiekurser på introduktionsprogrammet. Ju tidigare under läsåret övergången kan ske, desto större blir naturligtvis elevens möjligheter att följa undervisningen i normal takt (prop. 2009/2010:165, s. 430). Utredningen anser att den nuvarande regleringen i 7 kap. 8 § gymnasieförordningen kan användas även för elever som har skolplikt inom ramen för introduktionsprogrammet.

4.5.3 Studiehjälp

Studiestödslagen (1999:1395) innehåller bestämmelser om vem som kan få studiehjälp och studiemedel. Elever som är under 20 år och studerar i gymnasieskolan, den kommunala vuxenutbildningen eller folkhögskola kan få studiehjälp. Studiehjälpen består av studiebidrag, extra tillägg och inackorderingstillägg. Elever som påbörjar studier behöver inte ansöka om studiebidraget, förutsatt att de ska studera i Sverige.

Utredningen föreslår att de elever som ska fullgöra den förlängda skolplikten i ett introduktionsprogram ska genomföra utbildningen inom ramen för gymnasieskolans regelsystem och därmed få studiebidrag. De som börjar studera i gymnasieskolan får studiebidrag från Centrala studiestödsnämnden (CSN) som betalas ut automatiskt från och med september.

Vi anser inte att skolplikten i sig motiverar andra regler för elever på introduktionsprogrammet än för andra gymnasieelever. De skolpliktiga eleverna kommer i de flesta fall efter året med förlängd skolplikt att fortsätta på ett nationellt program i gymnasieskolan eller inom ett introduktionsprogram. Det ska också vara möjligt för en elev att gå över till ett nationellt program under läsåret, om hon eller han uppnår behörighet i de grundskoleämnena som behövs. Det är därför naturligt att reglerna om studiebidrag börjar gälla när eleven har påbörjat sina studier i gymnasieskolan, även om det under det första året är förenat med skolplikt.

Om eleven är borta från skolan utan giltig anledning, räknas det som skolk och eleven kan då bli av med studiebidraget. Som giltig anledning till frånvaro räknas exempelvis beviljad ledighet eller sjukdom. Om eleven skolkar ska skolan rapportera det till CSN. Det är inte bara studiebidraget som påverkas av skolk utan även utbetalning av inackorderingstillägg eller extra tillägg från CSN. Vissa bidrag till familjen från Försäkringskassan kan också påverkas, exempelvis bostadsbidrag, underhålls- och flerbarnstillägg.

Alternativet förlängt barnbidrag för elever med förlängd skolplikt i introduktionsprogrammet skulle innebära ett onödigt krångligt system. Utredningen anser att samma regler ska gälla för elever med skolplikt, eftersom de i likhet med andra gymnasieelever har skyldighet att närvara i skolan. En tydlig information om vilka regler som gäller är självklart viktig för alla elever som får studiebidrag.

4.5.4 Särskilda regler för elever med förlängd skolplikt i gymnasieskolan

Förslag: En elev som fullgör sin förlängda skolplikt inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan ska ha samma rätt till näringsriktiga skolmåltider som elever i grundskolan. Huvudmannen ska inte kunna besluta att eleven ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel.

När det gäller elevresor ska samma regler gälla som för andra elever i gymnasieskolan.

Avstängning av en elev som fullgör förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram ska inte få avse längre tid än två veckor.

Elever med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram blir gymnasieelever. En viktig fråga är vilka skillnader i regelverket det finns om eleverna är grundskoleelever eller gymnasieelever, dock med skolplikt. I samband med den nya skollagen har det skett en samordning av bestämmelserna så att de är mer likartade för de olika skolformerna. Men det finns fortfarande olikheter när det gäller omfattning, innehåll och elevens rättigheter inom respektive skolform. Dessa skillnader ställs på sin spets om elever ska fullgöra förlängd skolplikt i en annan skolform än där skolplikt annars fullgörs.

Det kan diskuteras vilka konsekvenser dessa skillnader medför för organisationen av den förlängda skolplikten. Om elever som har förlängd skolplikt fullt ut ska följa gymnasieskolans bestämmelser innebär det att elevens utbildning skiljer sig från det som gäller för grundskolan. Därför kan man diskutera om det behövs undantagsbestämmelser, exempelvis när det gäller läroplanen och vilka kursplaner som ska användas i undervisningen. Å andra sidan har man i många år undervisat i grundskoleämnena inom introduktionsprogram och tidigare i individuella program utan någon sådan reglering. Vi anser därför inte att det krävs någon juridisk särlösning för att elever med skolplikt ska kunna läsa grundskoleämnena.

Det kan vara svårt att motivera att det ska finnas olika regelsystem för elevernas rättigheter beroende på om en elev befinner sig i grundskolan eller i ett introduktionsprogram. Detta skulle kunna lösas genom att vissa bestämmelser om elevens rätt i grundskolan görs tillämpliga på elever, som fullgör förlängd skolplikt i gymnasieskolan. Ett exempel är kostnadsfria skolmåltider.

Det finns ingen regel om avgiftsfria skolmåltider för elever i gymnasieskolan. Det är visserligen enligt vad utredningen erfarit ytterst få kommuner som tar ut en avgift för skolmat i gymnasieskolan, men vi anser ändå att det behövs en regel om avgiftsfria näringsriktiga skolmåltider för elever med skolplikt i ett introduktionsprogram, på samma sätt som i grundskolan (10 kap. 10 § skollagen). Möjligheten för huvudmännen att låta eleverna hålla sig med enstaka egna hjälpmedel ska inte gälla för elever med förlängd skolplikt (15 kap. 17 § andra stycket). Därmed blir regleringen kring avgifter lika oavsett i vilken skolform som eleven fullgör sin förlängda skolplikt.

Regelsystemet om elevresor i gymnasieskolan bör kunna användas även för elever med förlängd skolplikt (lagen om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor [1991:1110]). Eleverna är lika gamla som övriga elever i årskurs 1 i gymnasieskolan och regeln är delvis kopplad till studiehjälp. Vi har därför stannat för att det nuvarande systemet är tillräckligt även för elever med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram.

Disciplinära åtgärder är ett problematiskt område, eftersom grundskolans och gymnasieskolans regler skiljer sig åt exempelvis när det gäller avstängning. Om man låter gymnasieskolans regler för avstängning gälla även för elever med skolplikt skulle det i värsta fall kunna betyda att eleven blir avstängd under större delen av läsåret med skolplikt (5 kap. 17–21 §§ skollagen). I grundskolan och specialskolan kan man stänga av en elev högst en vecka och inte vid fler tillfällen än två gånger per kalenderhalvår (5 kap. 15 §). Vi anser att en rimlig avvägning mellan dessa två bestämmelser skulle vara att en elev med skolplikt i ett introduktionsprogram inte ska kunna avstängas längre tid än två veckor under ett kalenderhalvår. När elevens skolplikt upphör kommer gymnasieskolans regler att börja gälla även för dessa elever.

Precis som i dag föreslår vi att elever på ett introduktionsprogram ska bedriva heltidsstudier. Bestämmelsen om befrielse från obligatoriska inslag i undervisningen i 7 kap. 19 § föreslås gälla även för elever med skolplikt i gymnasieskolan.

Betygen kan inte sättas på samma sätt som enligt bestämmelserna för grundskolan i 10 kap. 16–22 §§. Det finns en regel i skollagen som säger att betyg ska sättas efter varje avslutad kurs och efter genomfört gymnasiearbete samt i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan (15 kap. 22 §). Regler om slutbetyg och dokumentation kommenteras i avsnitt 4.5.6.

När det gäller ansvarsfördelning så är rektorn vid gymnasieskolan precis som i dag ansvarig även för elever som läser på grundskolenivå inom introduktionsprogrammet.

4.5.5 Hemkommunens och huvudmannens ansvar

Förslag: Det är hemkommunen som ska besluta att elever som går ut årskurs 9 utan att vara behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan ska ha förlängd skolplikt.

Huvudmannen ska anmäla till hemkommunen vilka elever som inte är behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan och därmed blir aktuella för förlängd skolplikt.

Frågan om skolpliktens förlängning och tidigare upphörande prövas i dag av elevens hemkommun. I dag gäller förlängd skolplikt bara för elever som inte har avslutat högsta årskursen, när de gått nio år i grundskolan. Beslutet kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd (7 kap. 13 § skollagen).

Utredningen anser att elevens hemkommun ska pröva frågan om en elev ska ha förlängd skolplikt. Det är ingripande för en elev att bli skolpliktig ett extra läsår och det behöver därför finnas ett skriftligt beslut, även om innehållet i beslutet grundar sig på objektiva fakta, nämligen elevens studieresultat. Vi anser inte att beslut om förlängd skolplikt behöver kunna överklagas. Skälet är att en sådan prövning saknar en reell funktion, eftersom det finns objektiv information om eleven är behörig eller inte i betygskatalogen eller slutbetyget, enligt vårt förslag. Det finns egentligen inget utrymme för hemkommunen att göra någon annan bedömning än den som grundar sig på dessa uppgifter.

När en elev går i en annan huvudmans skola än i hemkommunens, såväl i en annan kommun som i en fristående skola, ska huvudmannen anmäla till hemkommunen vilka elever som inte blir behöriga till ett nationellt yrkesprogram och därmed blir aktuella för förlängd skolplikt. Det är viktigt att sådan information även överförs internt inom kommunen, eftersom det är en förutsättning för bedömningen av vilka elever som ska ha förlängd skolplikt.

I vissa fall kan också eleven gå i lovskola efter vårterminens slut, vilket kan påverka bedömningen om eleven ska ha förlängd skolplikt eller inte. I avsnitt 5 om lovskola föreslår vi därför att huvudmannen ska informera hemkommunen om vilka elever som går i lovskola efter vårterminens slut och vilka resultat som det ger.

När en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med en annan huvudman än hemkommunen ska huvudmannen snarast

meddela detta till hemkommunen (15 kap. 15 §). Denna informationskyldighet gäller också när en elev fullgör förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram hos en annan huvudman än hemkommunen.

Hemkommunen kommer förmodligen att fatta de flesta beslut om förlängd skolplikt efter vårterminens slut i juni. För de elever som går i lovskola efter årskurs 9 kan resultatet påverka beslutet. Lovskolan ska emellertid enligt utredningens förslag vara avslutad före juni månads utgång och eleverna kan få sina beslut om förlängd skolplikt i god tid före terminsstarten i augusti.

Undantag från förlängd skolplikt?

Utredningen har övervägt om förlängd skolplikt ska förenas med en möjlighet till undantag. Vi har dock stannat för att de fall som kan uppstå då eleven helt saknar förutsättningar att fullfölja utbildningen kan rymmas i den bestämmelse som finns i skollagen (7 kap. 2 § andra stycket). Som tidigare nämnts gäller den förlängda skolplikten inte för elever som varaktigt vistas utomlands under hela det läsår som den förlängda skolplikten omfattar eller de som hinner fylla 18 år medan de är utomlands.

Skolplikten gäller inte heller barn vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola. Detta kan exempelvis inträffa vid svår eller långvarig sjukdom. Skolplikten ska i så fall anses ha upphört, även om eleven inte har nått kunskapskraven i grundskolans ämnen. I dag används bestämmelsen oftast när man ska bedöma om ett barn ska börja skolan, men vi bedömer att den också kan täcka situationer med elever som egentligen ska ha förlängd skolplikt.

Det finns också exempel på elever som inte befunnit sig i skolan under lång tid även av andra skäl än sjukdom. Utredningen har övervägt alternativet att det ska finnas en möjlighet till undantag från skolplikten av synnerliga skäl. Vi anser emellertid att skolplikt bör vara generell och att huvudregeln är att huvudmannen har skyldighet att så långt som möjligt försöka förmå alla elever att slutföra sin utbildning.

4.5.6 Dokumentation efter förlängd skolplikt

Förslag: En elev med förlängd skolplikt ska ha rätt till ett nytt slutbetyg när den förlängda skolplikten upphör, om eleven har fått godkänt betyg i något ämne. En elev som inte har fått ett godkänt betyg ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling i ämnet.

Eftersom förlängd skolplikt är en tvingande åtgärd för eleven har vi tidigare betonat vikten av att utbildningen följer en väl genomarbetad plan och att studierna kontinuerligt följs upp. Vi har i det sammanhanget föreslagit en regel om individuell studieplan i grundskolan och ett förtydligande av motsvarande regel för introduktionsprogram. I det följande behandlar utredningen vilken dokumentation som måste finnas om elevens skolgång vid förlängd skolplikt och vilka dokument om sin kunskapsutveckling eleven har rätt att få när skolplikten upphör. Dessa frågor har betydelse för elevens rättssäkerhet och fortsatta utbildning.

Nuvarande reglering

I grundskolan ska slutbetyg utfärdas när skolplikten upphör. En sådan elev som därefter har slutfört den högsta årskursen har rätt att få ett nytt slutbetyg. För en elev som inte har skolplikt ska slutbetyg utfärdas när eleven har slutfört den högsta årskursen. Rektorn utfärdar slutbetyg (6 kap. 14 § skolförordningen).

För gymnasieskolan gäller att en elev som genom studier i gymnasieskolan har fått betyg i ett av grundskolans ämnen har rätt att få ett nytt slutbetyg från grundskolan. Rektorn i gymnasieskolan utfärdar det nya slutbetyget (8 kap. 11 § gymnasieförordningen).

I fall där ett icke godkänt betyg sätts i grundskolan i ett ämne som inte är avslutat ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges. Av bedömningen får också de stödåtgärder som vidtagits framgå. Bedömningen undertecknas av läraren (10 kap. 22 § skollagen).

Betyg ska sättas efter varje avslutad kurs och efter genomfört gymnasiearbete samt i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan (15 kap. 22 § skollagen).

En elev som inom ramen för ett introduktionsprogram har läst grundskoleämnena utan att få godkänt betyg ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling i varje sådant ämne (8 kap. 20 § gymnasieförordningen).

Elever kan inte få någon examen från ett introduktionsprogram. Däremot ska rektorn utfärda ett gymnasieintyg på den som visar vilken utbildning eleven har fått. Av intyget ska samtliga betyg framgå (8 kap. 21 § gymnasieförordningen).

Utredningens förslag

Skolförordningens bestämmelser om slutbetyg måste justeras om skolplikten knyts till att eleven har fullgjort den högsta årskursen i grundskolan. I dag ska slutbetyg utfärdas när skolplikten upphör, vilket innebär att elever med förlängd skolplikt inte skulle få något slutbetyg från grundskolan när de går ut högsta årskursen. Betygskatalogen är då det enda dokument som visar elevens betyg. Enligt vår uppfattning ska slutbetyg alltid utfärdas när eleven gått ut högsta årskursen, även om eleven har ett eller flera icke godkända betyg. Det innebär att elever som ska gå i lovskola efter årskurs 9 samt elever som får förlängd skolplikt också ska få ett slutbetyg från högsta årskursen.

Vi har tidigare föreslagit att elever som går i lovskola på sommaren efter årskurs 9 och som får ett eller flera nya betyg i grundskolans ämnen har rätt att få ett nytt slutbetyg. Även elever som fullgör förlängd skolplikt i grundskolan ska enligt vår mening få rätt till ett nytt slutbetyg.

Elever i introduktionsprogram som under läsåret fått betyg i något av grundskolans ämnen har med dagens regler rätt att få ett nytt slutbetyg. Vi bedömer att denna reglering även kommer att omfatta elever med förlängd skolplikt inom introduktionsprogram. Om något av grundskoleämnena inte är godkänt ska eleven få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling. Vårt förslag är alltså att även elever som fullgör förlängd skolplikt i grundskolan

har rätt att få ett nytt slutbetyg när han eller hon har fått godkänt betyg i något av grundskolans ämnen under läsåret.

Den nuvarande regleringen om skriftlig bedömning i grundskolan är otydlig (10 kap. 22 § skollagen). Där sägs att i de fall ett icke godkänt betyg sätts i ett avslutat ämne ska en skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling i ämnet ges. Av bedömningen får också de stödåtgärder som vidtagits framgå. Denna regel kom till innan de nuvarande bestämmelserna om särskilt stöd, åtgärdsprogram och betygssättning infördes. Det är osäkert hur den ska användas, om den riktas till eleven själv eller om den ska användas av den som är ansvarig för elevens utbildning i fortsättningen.

Vi anser därför inte att bestämmelsen passar elever som har förlängd skolplikt. För dessa elever bör bestämmelsen utformas på motsvarande sätt som den som i dag finns på introduktionsprogrammet. Där sägs att en elev som inom ramen för ett introduktionsprogram läst grundskoleämnena utan att få ett godkänt betyg ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling i varje sådant ämne (8 kap. 20 § gymnasieförordningen).

Förslagen innebär en ökad rättssäkerhet för eleverna eftersom det i så fall kommer att finnas en fullständig dokumentation av elevens kunskapsutveckling i form av slutbetyg och en skriftlig bedömning av de ämnen där eleven inte fått godkända betyg, när skolplikten upphör. Om eleven skulle fortsätta studierna på ett introduktionsprogram eller i vuxenutbildningen kan den skriftliga bedömningen bli ett tydligt underlag för att göra elevens fortsatta skolgång effektiv och underlätta för eleven att nå behörighet. Å andra sidan innebär förslaget i vissa avseenden ökade krav på dokumentation. Det handlar dock om få elever och det blir bara en viss kategori lärare som får dessa uppgifter varje år. Eftersom regleringen av skriftlig bedömning finns redan i dag och vi föreslår ett förtydligande bedömer vi inte att vårt förslag kommer att medföra några nämnvärt ökade krav på skolans organisation eller ekonomi jämfört med i dag.

Att bestämmelserna återfinns i respektive skolformskapitel i skollagen eller i skolförordningen eller gymnasieförordningen är en teknisk juridisk lösning som bland annat beror på skollagens struktur. På detta sätt tydliggörs vilket ansvar som rektorn i respektive skolform har för dokumentationen.

Elever på introduktionsprogrammet som efter det första obligatoriska året fortfarande inte är behöriga och som fortsätter på introduktionsprogram omfattas av den nuvarande regleringen om slutbetyg, skriftlig bedömning och gymnasieintyg (8 kap. 11 §, 20 och 21 §§ gymnasieförordningen).

4.5.7 Förlängd skolplikt för specialskolans målgrupper

Förslag: Specialpedagogiska skolmyndigheten ska besluta att skolplikten ska förlängas högst ett år för en elev som inte uppnått behörighet till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan efter att ha avslutat den högsta årskursen, årskurs 10, i specialskolan.

Den förlängda skolplikten ska få fullgöras inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i specialskolan.

En elev med förlängd skolplikt ska tas emot på ett introduktionsprogram enligt samma regler som i dag men med skolplikt under det första året. Eleven ska läsa minst ett ämne som eleven saknar godkänt betyg i under året med skolplikt. En elev med förlängd skolplikt ska få studiebidrag.

För elever som fullgör sin förlängda skolplikt i specialskolan gäller bestämmelserna för denna skolf orm.

De regler som vi har föreslagit för förlängd skolplikt i grundskolan ska också rent generellt gälla för elever i årskurs 10 i specialskolan. Elever i specialskolan som har läst efter grundsärskolans kursplaner omfattas dock inte av den förlängda skolplikten, i likhet med elever i grundsärskolan. I grundsärskolan finns andra regler för betygsättning och antagning till gymnasiesärskolan som inte passar ihop med tanken om förlängd skolplikt.

Det är Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) som fattar beslut om mottagande och andra skolpliktsfrågor för elever i specialskolan. Vi anser därför att myndigheten ska besluta att elever som inte är behöriga får förlängd skolplikt. För elever som fullgör sin förlängda skolplikt i specialskolan får SPSM fortsatt ansvar för elevens skolgång.

När elever med förlängd skolplikt lämnar specialskolan återgår skolpliktsansvaret till hemkommunen. Om eleven ska fullgöra sin

förlängda skolplikt exempelvis på ett introduktionsprogram på någon av gymnasieskolorna för döva och hörselskadade i Örebro (RDD/RGH) tar Örebro kommun över ansvaret för elevens skolgång. Hemkommunen betalar ersättning till Örebro kommun, eller till någon annan kommun där eleven har tagits emot, enligt de regler som gäller i dag för interkommunal ersättning. Våra förslag till särskilda regler för elever med förlängd skolplikt, t.ex. om kostnadsfria skolmåltider och avstängning, kommer då att gälla även för dessa elever (se avsnitt 4.5.4). För övrigt gäller de generella reglerna om introduktionsprogram som i dag.

Förslag: Utbildningen ska bedrivas i en omfattning som motsvarar heltidsstudier. För varje elev med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan ska det göras en individuell bedömning och planering som dokumenteras i en individuell studieplan.

En elev med förlängd skolplikt ska ha rätt till ett nytt slutbetyg när den förlängda skolplikten upphör, om eleven har fått godkänt betyg i något ämne. En elev som inte har fått ett godkänt betyg ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling i ämnet.

Våra förslag om individuell studieplan och heltidsstudier (se avsnitt 4.5.2) samt om nytt slutbetyg och skriftlig bedömning av elevens kunskapsutveckling (se avsnitt 4.5.6) föreslås också gälla för elever som fullgör sin förlängda skolplikt i specialskolan.

Av direktiven framgår att utredaren ska hålla sig informerad om den fortsatta beredningen av de förslag som har lämnats i betänkandet *Likvärdig utbildning för elever med funktionsnedsättningar* (SOU 2011:30). I betänkandet föreslås bl.a. att specialskolan ska bli nioårig. Om dessa förslag genomförs kommer det också att påverka utformningen av förlängd skolplikt i specialskolan, som i så fall kommer att infalla efter årskurs 9 även för eleverna i specialskolan. Frågan bereds för närvarande inom Utbildningsdepartementet.

4.5.8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: De generella bestämmelserna om att skolplikten ska upphöra när eleven har gått ut högsta årskursen ska träda i kraft den 1 januari 2017. Bestämmelsen om förlängd skolplikt ska också träda i kraft den 1 januari 2017. Övriga bestämmelser om organisationen av förlängd skolplikt ska träda i kraft den 1 juli 2017.

Utredningen föreslår att den generella bestämmelsen om att skolplikten upphör när eleven har gått ut högsta årskursen träder i kraft den 1 januari 2017. Den nuvarande bestämmelsen om förlängd skolplikt för elever som inte har gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört måste fortsatt gälla under läsåret 2016/17 för denna kategori elever (7 kap. 13 § skollagen). Det syftar bland annat på elever som har förlängd skolplikt eftersom de har börjat grundskolan ett år senare eller gått om en årskurs.

Vårt förslag om nya bestämmelser om förlängd skolplikt i 7 kap. 13 § skollagen ska träda i kraft den 1 januari 2017. Detta ger både huvudmän och elever tid att förbereda sig på genomförandet från och med läsåret 2017/18. Våra övriga förslag som följer av förlängd skolplikt, till exempel fria skolmåltider för dessa elever i introduktionsprogrammet, föreslås träda i kraft den 1 juli 2017 och kommer att tillämpas läsåret 2017/18.

Förlängd skolplikt är en genomgripande reform för de elever som det berör. Det hade varit önskevärt att de elever som börjar årskurs 9 i augusti 2016 redan vid läsårets start hade fått veta vilka förutsättningar som gäller om de inte uppnår kunskapskraven och blir behöriga till ett nationellt yrkesprogram. Vi har dock gjort bedömningen att ett riksdagsbeslut kan tas tidigast under hösten 2016 och ikraftträdandet kan då ske tidigast den 1 januari 2017. Eleverna har då inte ännu hunnit söka till gymnasieskolans program och det finns tid för information om förlängd skolplikt. I fortsättningen bör dock huvudmannen informera eleverna vid starten av årskurs 9 i augusti.

4.5.9 Ekonomiska konsekvenser av förlängd skolplikt

Utredningen bedömer att kommunerna får ökade kostnader med 355,3 miljoner kronor per år från och med 2018 för elever med förlängd skolplikt. Under 2017 blir det halvårseffekt och kostnadsökningen beräknas till 168 miljoner kronor. Eftersom den förlängda skolplikten innebär ett utökat åtagande för huvudmännen ska finansieringsprincipen tillämpas och anslaget för kommunal-ekonomisk utjämning höjas med motsvarande summor.

Beräkningarna bygger på att den förlängda skolplikten fullgörs inom introduktionsprogrammen i gymnasieskolan och att det bara är kostnaderna för de elever som i dag inte går vidare till gymnasieskolan som tillkommer. Kommunen har redan i dag kostnader för flertalet av de elever som inte är behöriga till gymnasieskolan, eftersom de frivilligt går på ett introduktionsprogram. För de elever som redan finns på introduktionsprogrammen sker ingen förändring. Ökade kostnader för administration avser dock alla elever som kommer att omfattas av förlängd skolplikt.

Kostnaderna för barnbidrag och studiestöd påverkas inte för de elever som med dagens regelverk frivilligt går på introduktionsprogrammet. Däremot kommer kostnaderna för studiestöd inklusive inackordering och extra tillägg att öka för de elever som beräknas tillkomma utifrån vårt antagande om att den förlängda skolplikten genomförs i gymnasieskolan. Helårseffekten 2018 beräknas till 11,8 miljoner kronor och halvårseffekten för 2017 beräknas till 3,6 miljoner kronor.

Om några elever väljer att fullgöra den förlängda skolplikten inom grundskolan kommer de faktiska kostnaderna att öka något för grundskolan men i gengäld uteblir då kostnadsökningen i gymnasieskolan, där genomsnittlig kostnad per elev är högre än i grundskolan (se avsnitt 6.2.2 för kostnadsberäkningar).

Kostnaderna för specialskolans elever beräknas öka med 6,8 miljoner kronor. I de kostnaderna ingår kostnader för resor och boende.

Se avsnittet Konsekvensanalys (avsnitt 6.2.2) för en mer utförlig redovisning av de ekonomiska konsekvenserna.

5 Lovskola – en chans för eleverna

5.1 Uppdraget

Grundskoleutredningen ska enligt sina direktiv (dir. 2014:41) utreda införandet av obligatorisk sommarskola riktad till elever i årskurs 8 och 9 i grundskolan. Enligt direktiven har erfarenheter från den tidigare nationella satsningen på sommarskola visat att vissa elever under koncentrerad tid därigenom kan nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Införandet av obligatorisk sommarskola ger fler elever förutsättningar att nå målen för utbildningen i grundskolan och därmed bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. I direktiven anges att sommarskolan ska vara obligatorisk för huvudmännen att erbjuda. Det ska även övervägas om det ska vara obligatoriskt för eleverna att delta. Utredningens förslag ska utformas så att de inte minskar huvudmännens incitament att sätta in särskilt stöd så tidigt som möjligt inom den ordinarie undervisningen.

Utredningen ska utreda och föreslå hur en skyldighet för huvudmän att erbjuda sommarskola med rätt till prövning för betyg kan utformas och genomföras, riktad till de grundskoleelever som efter nuvarande årskurs 9 inte har nått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Skyldigheten att erbjuda sommarskola gäller också de grundskoleelever som efter nuvarande årskurs 8 löper stor risk att inte nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan.

Utredningen ska beakta hur det tidsbegränsade statliga bidraget till sommarskola för elever i årskurserna 6–9 utformas och används av huvudmännen. I uppdraget ingår att analysera och redovisa olika alternativa ambitionsnivåer för sommarskola och bedömning av lämplig ambitionsnivå. Ersättning på lika villkor för de fristående skolorna ska säkerställas. Förslag om obligatorisk sommarskola kan

också få konsekvenser för studiestödssystemet och dessa ska särredovisas. Utredaren ska slutligen föreslå nödvändiga författningsändringar.

5.2 Tidigare satsningar på sommarskola och undervisning på andra skollov

Sammanfattningsvis konstaterar utredningen att lovskola hittills kan betraktas som en lyckad insats, både för individen och för samhället. För en elev kan tiden i lovskolan ha medfört personliga fördelar i form av ökade kunskaper, ökade möjligheter att bli antagen till ett nationellt program och på sikt chanser till en bättre framtid. För samhället betyder varje elev som genomför ett nationellt program i gymnasieskolan en ekonomisk vinst jämfört med om eleven får en förlängd studietid i gymnasieskolan eller i värsta fall hamnar utanför studier och arbetsmarknad.

Rapporter från tidigare satsningar med undervisning på sommarlovet och andra skollov har visat på goda erfarenheter. I en utvärdering från Statens skolverk (*Sommarskola 2008 – en utvärdering*) konstaterades att det statliga bidraget hade gett vissa huvudmän möjlighet att erbjuda eleverna denna typ av stöd, medan det för andra hade förstärkt en redan befintlig verksamhet. I kommuner som redan hade sommarskola fanns det ofta ett stort antal ”eldsjälar” bland lärarna som hade utvecklat verksamheten och uppnått goda resultat.

Vissa kommuner har alltså lång tradition av att anordna undervisning på loven, oberoende av om det har funnits statliga stimulansbidrag att söka eller inte. För vissa elever har insatsen lett till att de har blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Andra elever har uppskattat att få en meningsfull sysselsättning under sommaren. Sommarskolan har dessutom ökat deras möjligheter att nå kunskapskraven och kanske få ett högre betyg under påföljande terminer.

Viktiga komponenter för en lyckad sommarskola är enligt Skolverket att den är frivillig för eleverna, att klasserna är små, att det finns gott om tid att stödja enskilda elever samt att man har koncentrationsläsning av ämnena. Eleverna får förutom bättre resultat studieträning och stärkt självförtroende. Sommarskolan ger

dessutom möjlighet till otraditionella arbetssätt. Verksamhet som är väl förberedd och organiserad med goda kontakter mellan de ordinarie lärarna och lärarna i sommarskolan och där eleverna är delaktiga i planeringen blir ofta framgångsrik.

År 2006 fick dåvarande Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att fördela bidrag till kommuner och fristående skolhuvudmän som anordnar sommarskola till elever i åldrarna 14–18 år med svårigheter att nå målen för utbildningen. När myndigheten lades ner i oktober 2008 överfördes uppdraget till Skolverket. Uppdraget löpte fram till och med 2012.

I den utvärdering av sommarskolan, som Myndigheten för skolutveckling gjorde 2007 berättar en av de intervjuade huvudmännen att sommarskolan delvis varit ifrågasatt i kommunen. ”Grundskolans rektorer undrar om eleverna verkligen kan lära sig på tre veckor det som de inte har kunnat lära sig på flera år. Samtidigt finns det en självkritik hos dem: varför har vi inte kunnat göra detta på läsårstid? Rektorer har också påtalat att en del elever lägger av under terminen och tänker att det här kan jag göra i sommarskolan i stället.” (*Sommarskola 2007 – en utvärdering*, Myndigheten för skolutveckling, 2007)

I mars 2010 fick Skolverket ett särskilt regeringsuppdrag att följa upp sommarskolans resultat, omfattning och organisering. Uppföljningen innehåller en redovisning av prioriteringar mellan olika ämnen, urvalet av elever och fördelningen av elever mellan olika årskurser. Rapporten (*Redovisning av uppdrag om uppföljning av sommarskolor 2010, dnr 2010:207*) visar att de flesta grundskoleelever som deltog i sommarskola hade gått ut årskurserna 8 och 9. Nästan hälften av eleverna i årskurserna 7–9 läste matematik och ungefär en fjärdedel läste engelska. Tre av fyra skolhuvudmän på grundskolenivå erbjöd eleverna prövning i samband med sommarskola. Fyra av tio elever i årskurs 9 som gick i sommarskola där prövning erbjöds blev behöriga till gymnasieskolan.

Det är inte reglerat hur prövning ska gå till och uppföljningen visar också att det har varierat hur prövningar har genomförts. Eleverna har kunnat göra slutprov, delprov eller kontinuerliga inlämningsuppgifter. Resultaten från enkätundersökningen visade också att det vanligaste var att sommarskolans lärare ansvarade för bedömningen.

Både på grundskole- och gymnasienivå svarade nio av tio skolhuvudmän att undervisningen i huvudsak hade bedrivits av ämnesbehöriga lärare. Nästan samtliga skolhuvudmän upplevde att sommarskola hade gett dem möjlighet att bedriva undervisning i mindre grupper och att sommarskolan gav stöd till elever som riskerade att inte nå målen. Hälften av skolhuvudmännen ansåg att sommarskolans erfarenheter till stor del togs till vara i den ordinarie undervisningen.

Skolhuvudmännens största redovisade kostnad för att anordna sommarskola var lärarlöner, cirka 80 procent. Resterande kostnader var administration, elevers resor och måltider, studiebesök och undervisningsmaterial. Sammanlagt finansierade bidraget 99 procent av skolhuvudmännens kostnader för att anordna sommarskola.

Statsbidrag till lovskola under 2014 och 2015

Under 2013 avsattes inte några medel för statsbidrag till sommarskola, men under 2014 återkom möjligheten. Totalt fick Skolverket 78 miljoner kronor att fördela till lovskolor. Det riktade statsbidraget kunde beviljas för elever i årskurserna 6–9 i grundskolan, årskurs 6 i sameskolan, eller årskurserna 7–10 i specialskolan, för elever på gymnasieskolans yrkesprogram som läser den inledande kursen i matematik samt för undervisning under andra skollov för elever i årskurs 9 i grundskolan eller årskurs 10 i specialskolan som behöver det för att nå kunskapskraven i ett eller flera ämnen. Kommuner och fristående skolor har själva kunnat bestämma hur många veckor de vill bedriva sommarskola. Bidraget för sommarskolan 2014 var 1 000 kronor per elev och vecka. De riktade statsbidragen avser en frivillig verksamhet och fungerar som stimulansmedel.

I Skolverkets uppföljning av bidraget för lovskola 2014 har 243 huvudmän fått bidrag. Av dessa är 191 kommuner, 4 kommunalförbund och 48 enskilda huvudmän.

Grundskoleutredningen har undersökt om det var fler kommuner med stor andel elever som inte var behöriga till ett nationellt gymnasieprogram våren 2014 som sökte bidrag för lovskola än kommuner som hade högre andel behöriga elever. I de 191 kommuner som fått statsbidrag var det i genomsnitt 14,7 procent av

eleverna som inte var behöriga till ett nationellt gymnasieprogram medan andelen uppgick till 12,8 procent i de kommuner som inte begärt statsbidrag. Av de elever som inte var behöriga fanns cirka 82 procent i en kommun som fått statsbidrag. Någon motsvarande statistik för fristående skolor på skolenhetsnivå finns inte tillgänglig.

Enligt uppgifter på webbplatsen ansökte skolorna om 50 av de då anslagna 78 miljonerna för undervisning under loven 2014. I slutändan betalades endast 25 miljoner ut. Det betyder att en stor del av det totala bidragsutrymmet på 78 miljoner inte utnyttjades, vilket bland annat beror på att färre elever än förväntat antog erbjudandet om sommarskola.

Skolverket presenterade i oktober 2014 *Redovisning av uppdrag om elevers behörighet till gymnasieskolans nationella program efter betygsprövning i anslutning till sommarskola (dnr 2014:519)*. Där framgår att 2 637 elever i årskurs 9 hade deltagit i sommarskola. Av dessa var det 1 781 elever som prövade för nytt betyg och 1 094 elever som efter prövning blev behöriga till ett nationellt gymnasieprogram. Det innebär att av samtliga elever i årskurs 9 som deltagit i sommarskola var det drygt 40 procent som uppnådde behörighet under sommarskolan. De flesta elever som gjorde betygsprövning deltog två veckor i sommarskola och matematik var det vanligaste ämnet för betygsprövning. Skolverkets sammanställning av statistiken visar att det totalt från de olika årskurserna var drygt 11 000 elever som deltog i någon form av lovskola under påsk-, sommar- och höstlov, oftast mellan en och två veckor.

För 2015 har regeringen gett Skolverket 178 miljoner kronor att fördela till skolor som ordnar undervisning under loven. Drygt 300 huvudmän har beviljats bidrag om totalt 44 miljoner kronor för sommarskola och nästan 10 miljoner kronor för övriga lov.

Detta innebär att kommunerna och de fristående huvudmännen bara har ansökt om mindre än tredjedel av pengarna, 50 miljoner kronor. Enligt Skolverket tyder det låga intresset på brist på lärare, brist på elever och ett bidrag som inte täcker skolans kostnader. Svårigheter att motivera elever att delta i lovskolan när den väl startar kan också vara en bidragande orsak.

Skolverket anger att det under 2015 har tillkommit en ännu viktigare faktor, nämligen legitimationskravet, som har trätt i kraft

fullt ut den 1 juli 2015 och som innebär att det bara är legitimerade lärare som får sätta betyg.

Skolverket påpekar i sina rapporter att det kan vara en stor framgång för varje enskild elev att lyckas bli behörig till gymnasieskolan, men att skolorna inte får förlita sig på att lovskolorna ska lösa hela situationen med elever som har svårt att nå kunskapskraven. Skolan är skyldig att ge elever tillräckligt stöd under hela skoltiden.

I Skolverket rapport från 2007 konstaterar en huvudman att man för varje elev som blev behörig till ett nationellt program i sommarskolan hade sparat 32 000 kronor per elev och läsår, skillnaden mellan kostnaden för det individuella programmet och ett nationellt program. Även om det inte hade funnits statsbidrag skulle sommarskolan enligt denna huvudman ha gått med vinst ...”förutom att vi får elever som är bättre rustade för livet!”

Sommarskolan i Botkyrka

Botkyrka kommun har tjugo års erfarenhet av att anordna sommarskola. Sommarskolan är populär och resultaten har under åren varit relativt goda. Verksamheten är helt inbyggd i organisationen och ingår som en naturlig del i planeringen från och med februari–mars, när man väljer ut värdsolor och rekryterar lärare till årets sommarskola. Lärarna rekommenderar vilka elever som ska erbjudas sommarskola. Det är vårdnadshavaren som ansöker för sitt barns räkning och ansökningstiden för eleverna går ut den 20 maj.

Kommunen marknadsför och informerar elever och vårdnadshavare om sommarskolan genom en rad insatser. I samarbete med kommunens kommunikationsavdelning tar man fram informationsblad och lägger ut information på kommunens hemsida. Ett annat exempel på marknadsföring är annonser i lokaltidningen.

Sommaren 2014 genomförde utbildningsförvaltningen sommarskola för elever i grundskolan och gymnasieskolan. Sommarskolan är frivillig och vänder sig till de elever som inte når de lägsta kunskapskraven. Man räknar med att tre veckors intensiva studier av ett ämne motsvarar ungefär en termins studier om man jämför med antalet timmar i timplanen.

I sin egen utvärdering *Rapport från sommarskolan 2014 (tjänsteskrivelse, dnr UF/2014:106)* anger Botkyrka kommun att de goda resultaten som uppnås i sommarskolan kan förklaras av samma framgångsfaktorer som Skolverket tidigare har identifierat i sin utvärdering av sommarskolan. Dessa är exempelvis möjligheten till individualiserad undervisning, hög motivation hos både lärare och elever, frivilligt deltagande samt koncentrationsläsning av ett ämne. Dessutom lyfter utvärderingen fram det positiva i att elever får nya lärare, får byta miljö och på så sätt hjälp att bryta gamla mönster och stärka självförtroendet.

I årskurs 9 erbjöds eleverna undervisning och prövning i matematik, engelska, svenska eller svenska som andraspråk.

Grundskoleeleverna studerar ett ämne fem timmar om dagen under tre veckors tid. De får kort till kollektivtrafiken och skol-lunch. Sommaren 2014 valde man en värdskola, där fritidshemsverksamheten pågick även under sommaren för att kunna ordna lagad lunch varje dag. För nyanlända fanns en särskild verksamhet som också innehåller utflykter och fritidsaktiviteter.

Alla lärare är behöriga och noggrant utvalda och det har visat sig populärt att undervisa i sommarskolan. Lärarna arbetar systematiskt med att diagnostisera elevernas kunskapsbrister och gör sedan en plan för hur dessa kan avhjälpas under den tid som står till buds. De använder bland annat diagnostiskt material och gamla nationella prov. Eleverna får också läxor varje dag.

Sammanlagt erbjöds 334 elever både från grund- och gymnasieskolan plats i sommarskolan 2014. Av dessa kom cirka 300 till starten av lovskolan medan 36 valde att avbryta efter några dagar. Utbildningsförvaltningen kunde dessutom erbjuda nio gymnasieelever kommunalt sommarjobb. Gymnasieeleverna arbetade som så kallade "hjälp-lärare" under handledning av ansvariga lärare i utvalda grupper.

Alla elever i sommarskolan i Botkyrka som vill bli behöriga genomgår särskild prövning. Det finns rutiner för hanteringen av nya betyg från sommarskolan. Underlaget för resultatet av prövningen lämnas in och förvaras på förvaltningen. Läraren i sommarskolan och projektledaren skriver under ett intyg om att eleven ska få ett nytt betyg och detta skickas sedan till elevens hemskola. Skolassistenten på hemskolan skriver in det nya betyget i betygskatalogen och eleven får också en kopia av intyget. En Excel-fil med resultaten från prövningen i sommarskolan skickas

till antagningsnämnden. Rektorn på elevens hemskola utfärdar ett nytt slutbetyg till eleven.

Gymnasieantagningen hjälper de elever som blir behöriga att hålla kontakt med gymnasieskolan. Eleverna får efter sommarskolan antingen en plats på ett nationellt program eller i annat fall information om introduktionsprogrammet.

År 2014 saknade 173 elever i kommunen behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan efter att ha gått ut årskurs 9. Av dessa var det 70 elever som sökte och erbjöds plats i sommarskola på grundskolenivå. 22 av 70 elever blev genom särskild prövning behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. 13 av dessa elever blev behöriga till ett högskoleförberedande nationellt program och 9 till ett yrkesförberedande program. Utöver detta blev 22 elever antagna till ett programinriktat introduktionsprogram. De senaste åren har andelen elever som blivit behöriga till ett nationellt program ökat något.

5.2.1 Nuvarande reglering av statsbidrag till undervisning på skollov

Som framgått har det under ett antal år varit möjligt för huvudmän att ansöka om statsbidrag för sommarskola. År 2014 kom en ny förordning (2014:47) om statsbidrag för sommarskola eller undervisning under andra skollov, som trädde i kraft den 25 februari 2014. Förordningen innehåller bestämmelser om statsbidrag för frivillig stödundervisning som bedrivs mellan vår- och hösttermin (sommarskola) eller under andra skollov.

Statsbidrag kan enligt 4 § i förordningen lämnas för kostnader för sommarskola för en elev som behöver den för att nå kunskapskraven i ett eller flera ämnen och som under vårterminen har gått i årskurs 6, 7, 8 eller 9 i grundskolan, årskurs 6 i sameskolan, eller årskurs 7, 8, 9 eller 10 i specialskolan. Huvudmän kan också få bidrag för sommarskola för elever på gymnasieskolans yrkesprogram som behöver den för att nå kunskapskraven i den inledande kursen i matematik. Slutligen kan stimulansbidrag utbetalas för undervisning under andra skollov för en elev i årskurs 9 i grundskolan eller årskurs 10 i specialskolan som behöver den för att nå kunskapskraven i ett eller flera ämnen.

Statsbidrag får lämnas till den som är huvudman för en grundskola, sameskola, specialskola eller gymnasieskola (3 §). Huvudmannen ska använda lärare som får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning för den sommarskola som uppbär statsbidrag. Förutom en hänvisning till bestämmelserna om prövning för betyg finns ingen ytterligare reglering av verksamheten.

5.3 Obligatorisk lovskola – förslag

5.3.1 Obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda undervisning i lovskola

Förslag: Undervisning i lovskola ska erbjudas elever som går i årskurs 9 och riskerar att inte nå kunskapskraven eller som har gått ut årskurs 9 och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskola ska också erbjudas elever i årskurs 8 som inte uppnår kunskapskraven och därmed riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan efter årskurs 9.

I utredningens direktiv (dir. 2014:41) talas om skyldighet för huvudmännen att erbjuda sommarskola. Vi föreslår i det följande att obligatoriskt erbjudande om undervisning på skollov inte ska begränsas till sommaren och därför föreslår vi också att benämningen i fortsättningen ska vara *lovskola*.

Syftet med dagens sommarskola eller undervisning på andra skollov för grundskoleelever är att de ska få ökade möjligheter att nå kunskapskraven och slutligen bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Utredningen föreslår enligt direktiven att det ska vara obligatoriskt för alla huvudmän att erbjuda lovskola för elever som går i årskurs 8 och 9 och riskerar att inte nå kunskapskraven eller som har avslutat årskurs 9 och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan.

För en elev i årskurs 9 kan möjligheten att gå i lovskola under höst-, sport- eller påsklov förbättra chanserna att få ett slutbetyg som räcker till att bli antagen till ett nationellt program i gymnasieskolan. Det preliminära antagningsbeskedet till gymnasieskolan, som oftast kommer i april, kan ge eleven motivation till att också

anmäla sig till lovskola efter vårterminens slut. När slutbetyget kommer visar det sig om sommarskolan skulle kunna vara räddningen för några elever, som har kort väg till behörigheten.

När det gäller årskurs 8 måste lärare och rektor göra en bedömning av vad det innebär att eleven riskerar att inte nå kunskapskraven och därmed riskerar att inte bli behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan efter årskurs 9. Höstterminsbetyget kan självklart ge vägledning, liksom resultatet på nationella prov och den bedömning som görs av elevens ordinarie lärare. Med anledning av de goda erfarenheter som finns av undervisning efter vårterminens slut och på andra skollov föreslår vi att det ska vara obligatoriskt för huvudmännen att erbjuda lovskola. För varje elev som på detta sätt kan uppnå behörighet till ett nationellt program eller förkorta tiden i introduktionsprogrammet gör både samhället och individen en vinst.

Utredningens överväganden när det gäller lovskola för elever i specialskolans årskurs 10 finns i ett separat avsnitt, 5.3.11 Sameskolans och grundsärskolans elever berörs inte av våra förslag om lovskola av samma skäl som redovisades i samband med förslaget om förlängd skolplikt. Sameskolan omfattar bara årskurserna 1–6 och sameskolans elever fullgör därefter sin skolplikt i grundskolan och kommer eventuellt att erbjudas lovskola på samma sätt som övriga elever i grundskolan. Utredningen har bedömt att lovskola inte passar för grundsärskolans målgrupp. Eleverna får bara betyg på begäran och det är då svårt att knyta uppnående av behörighet till godkända betyg (11 kap. 19 § skollagen). En elev som har gått ut grundsärskolan har dessutom alltid rätt att tas emot i gymnasiesärskolan (18 kap. 8 §).

Rätt till särskilt stöd

Lovskola kan fungera som ett viktigt komplement till den ordinarie undervisningen, speciellt för elever som är högt motiverade och har en kort väg kvar till behörighet. Det är dock väsentligt att inte andra stödinsatser för en elev under läsåret uteblir eller skjuts upp med hänvisning till lovskolan.

Regleringen om vad som avses med stöd och särskilt stöd har nyligen förtydligats i skollagen för att skapa förutsättningar för

tidiga och adekvata stödinsatser och en ökad rättssäkerhet för eleverna. Alla elever har rätt att skyndsamt få stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, när man befarar att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en elev efter en tids stöd fortfarande inte når de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska stödinsatserna intensifieras och anpassas ytterligare utifrån elevens behov. I de fall stödet trots detta inte är tillräckligt ska frågan om elevens behov av särskilt stöd anmälas till rektorn. Efter en anmälan ska rektor se till att elevens behov av särskilt stöd utreds (3 kap. 5 a § och 8 § skollagen).

Utgångspunkten är skolans grunduppdrag att se till att eleverna når kunskapskraven på ordinarie undervisningstid, vilket ytterst är huvudmannens ansvar. Utredningen vill betona vikten av att huvudmän, rektorer och lärare tillämpar reglerna om stödinsatser i den dagliga verksamheten på det sätt som har avsetts. Lovskolan får inte ersätta andra och mer skyndsamma insatser för en elev som behöver stöd. Syftet är att fokus ska ligga på stöd tidigt i form av extra anpassningar inom ramen för undervisningen eller som särskilt stöd.

Lovskolan är ingen lösning på behov av omfattande och långvariga stödinsatser inom ramen för den ordinarie undervisningen utan en kompletterande och tillfällig insats. Det är således inget mål i sig att bygga upp en stor och väl fungerande lovskoleverksamhet. Även om det bland annat av sociala skäl kan vara positivt att gå i lovskola för många elever är självklart avsikten att så få elever som möjligt ska behöva den insatsen.

Lagstiftningen om särskilt stöd har som tidigare nämnts nyligen förtydligats och Skolverket har gett ut allmänna råd med kommentarer (*Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*, Skolverket 2014). Utredningen anser därför inte att det behövs några ytterligare förtydliganden i författningarna om elevs rätt till stöd eller särskilt stöd med anledning av nya bestämmelser om lovskola.

5.3.2 Frivilligt för elever att delta i lovskola

Förslag: Deltagande i lovskola ska vara frivilligt för elever i årskurs 9 under läsåret och efter vårterminens slut. Även för elever i årskurs 8 ska deltagande vara frivilligt. De elever som deltar i undervisning i lovskola ska vara skyldiga att närvara.

Skolans grunduppdrag är att se till att eleverna får de kunskaper de ska ha under terminerna. För att lovskolan ska nå goda resultat är det viktigt att eleverna är motiverade och inte ser det som en bestraffning att tvingas gå i skolan under sommaren eller under andra lov. De elever som har en chans att nå kunskapskraven och bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan är förmodligen beredda att satsa några veckor på skolloven. Av detta skäl anser utredningen att lovskolan ska vara frivillig för eleverna.

Utredningen föreslår att deltagandet i lovskolan ska vara frivilligt för eleverna, men att de elever som deltar ska vara skyldiga att närvara. Det innebär att den som har accepterat en plats ska komma till skolan och delta i undervisningen, om det inte finns giltiga skäl att utebli (7 kap. 17 § skollagen). Eleverna har alltså inte rätt att godtyckligt välja bort vissa delar av undervisningen (prop. 2009/10:165, s. 694).

De elever, som i årskurs 9 inte är godkända i något eller några av de åtta ämnen som behövs för att tas emot på ett nationellt yrkesprogram ska erbjudas undervisning i lovskola. Detsamma gäller elever som vill söka ett högskoleförberedande program men inte har tolv godkända ämnen. De som har gått ut årskurs 9 och deltar i lovskola under sommaren ska också erbjudas prövning för betyg (se vidare avsnitt 5.3.6).

Utredningen har också övervägt att föreslå att skolan ska välja ut vilka elever, som ska erbjudas lovskola. Kriteriet skulle vara att eleven har en reell möjlighet att uppnå behörighet. Vi har dock stannat för att alla elever, som är aktuella, ska få erbjudandet. Det kan annars uppstå svåra urvalssituationer och det finns ett värde i att erbjuda eleverna samma möjlighet. Dessutom är det viktigt för motivationen att deltagandet ska vara frivilligt och ett urvalsförfarande kan motverka detta syfte.

Förslaget innebär att även elever som inte bedöms kunna uppnå behörighet till ett nationellt program efter genomgången lovskola

ska få möjlighet att läsa minst ett ämne. Eleverna får på så sätt en chans att höja nivån i något ämne och kanske få ett godkänt betyg senare.

Det kommer att ställas krav på skolans studie- och yrkesvägledare, lärare och skolledning att informera elever och vårdnadshavare om vilka fördelar det kan ha för eleven att delta. En realistisk bedömning är dock att färre elever, som har långt kvar till att uppnå kunskapskraven, kommer att anta erbjudandet om lovskola.

Vi föreslår som tidigare nämnts att det ska vara en skyldighet för huvudmannen att erbjuda lovskola. Enligt vår uppfattning behöver inte en sådan skyldighet rent juridiskt motsvaras av ett obligatorium för eleverna. Redan i dag finns liknande konstruktioner i skollagen där huvudmannen har skyldighet att erbjuda viss verksamhet och vissa inslag, men där elevens deltagande är frivilligt. Ett exempel är modersmålsundervisning i grundskolan där huvudmannen under vissa angivna förutsättningar måste erbjuda sådan undervisning, trots att deltagandet är frivilligt för eleven. Modersmålsundervisning genomförs dessutom ofta utanför den garanterade undervisningstiden precis som lovskolan.

Utredningen har även funnit skäl, som talar för att lovskolan borde vara obligatorisk för eleverna. Ett sådant argument skulle kunna vara att samhället genom ett obligatorium vill markera vikten av att eleverna blir behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan, när de avslutar grundskolan. Vi menar dock att det skäl som handlar om motivation från elevernas sida väger tyngst. Motivationen bygger på att eleven tycker att det är värdefullt att förbättra sina kunskaper och underlätta de fortsatta studierna.

Även för elever i årskurs 8 ska huvudmannen enligt direktiven vara skyldig att erbjuda sommarskola (i utredningens förslag lovskola). Ett argument för obligatoriskt deltagande skulle kunna vara att elever i tidigare årskurser av tidsskäl får en bättre chans att bli behöriga före utgången av årskurs 9. En obligatorisk lovskola förutsätter då att man tydligt definierar vilka elever som ingår i målgruppen. Detta kan vara svårt att göra när det gäller elever i årskurs 8 ”som riskerar att inte bli behöriga.” Elevens terminsbetyg och resultat från nationella prov är självklart vägledande underlag i denna bedömning.

Det är en ingripande åtgärd att tvinga elever att gå i skolan på sommaren och andra skollov. Utredningen bedömer att även elever i årskurs 8 kan vara motiverade att gå i frivillig lovskola, om de kan uppnå kunskapskraven och därmed i årskurs 9 blir behöriga till ett nationellt program.

Genom att lovskola blir frivillig för eleverna undviker man också de ingripande förändringar av grundskolans struktur, som skulle bli konsekvensen av ett obligatorium. Det gäller exempelvis det högsta antalet obligatoriska skoldagar under ett läsår och andra bestämmelser om utbildningens omfattning.

5.3.3 Lovskola ska erbjudas under minst två veckor

Förslag: Lovskola ska erbjudas mellan terminerna eller på skollov under terminen och omfatta sammanlagt minst två veckor per läsår. För elever i årskurs 9 ska lovskolan vara avslutad före utgången av juni månad. Huvudmannen kan välja under vilka lov undervisningen ska förläggas.

Det finns många exempel på lyckade resultat av sommarskola och detsamma gäller också undervisning som satts in under höstlov, sportlov eller påsklov. En elev, som sökt till ett nationellt program i gymnasieskolan och befarar att inte bli behörig, kan vara särskilt motiverad att delta i undervisning som erbjuds tidigare under året än efter terminens slut. Det finns mer tid kvar innan slutbetygen ska sättas och chansen kan därmed vara större för eleven att kunna höja betygen och få godkända betyg i det reguljära vårterminsbetyget.

Utredningen förutsätter att många huvudmän av praktiska skäl liksom i dag främst kommer att erbjuda sommarskola efter vårterminens slut. Vi utesluter dock inte att det kan finnas huvudmän som vill erbjuda både lovskola och sommarskola eller uteslutande undervisning på andra lov än sommarlovet. I Skolverkets rapporter (se avsnitt 5.2) finns exempel på huvudmän som erbjuder elever i årskurs 8 lovskola en eller två veckor i augusti före höstterminens start för att ”värma upp”.

För en elev som efter avslutningen i årskurs 9 inte är behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan kan lovskola på sommaren

vara sista chansen att komma med i gymnasieantagningen. Även om huvudmannen på goda grunder har prioriterat att erbjuda lovskola under andra skollov kan det därför vara lämpligt att erbjuda just dessa elever undervisning i lovskola efter terminens slut.

Bestämmelsen i 7 kap. 7 § gymnasieförordningen reglerar tidpunkten för antagningen till gymnasieskolan. Beslut om preliminär antagning som baseras på höstterminsbetygen fattas under vårterminen. Det slutliga beslutet om antagning fattas om möjligt före den 1 juli. Lovskolan för elever i årskurs 9 ska därför vara avslutad före juni månads utgång, eftersom det kan ha en avgörande betydelse för en elevs framtid att bli antagen till ett nationellt program i gymnasieskolan. I övrigt föreslår vi att huvudmannen fritt kan bestämma på vilket eller vilka skollov lovskola ska anordnas utifrån de behov som eleverna har.

Enligt vårt förslag är huvudmannen skyldig att erbjuda lovskola i minst två veckor per läsår. Utifrån den statistik som finns på Skolverkets hemsida har vi gjort bedömningen att detta kan vara ett rimligt krav på alla huvudmän. Den föreslagna ekonomiska kompensationen är också beräknad utifrån undervisning i minst ett ämne i minst två veckor per elev (se avsnitt 6.3.2). I vårt förslag regleras däremot inte ytterligare insatser som huvudmannen kan erbjuda utöver de två obligatoriska veckorna.

I utredningens direktiv talas om skyldighet för huvudmännen att erbjuda sommarskola. Vi föreslår som tidigare nämnts att obligatoriskt erbjudande om undervisning på skollov inte ska begränsas till sommaren och därför föreslår vi också att benämningen i fortsättningen ska vara *lovskola*. Våra förslag innebär att lovskola är undervisning som ligger mellan terminerna eller på skollov under terminen. Självklart ligger den undervisningstid som används i lovskolan utanför den minsta garanterade undervisningstiden i timplanen, eftersom lovskolan inte gäller alla elever.

5.3.4 Undervisningens organisation och innehåll

Förslag: Både för elever som går i eller har gått ut årskurs 9 och för elever i eller efter årskurs 8 ska undervisningen i lovskola omfatta ett eller flera ämnen.

Omfattning och innehåll för lovskola bör regleras. Det blir tydligare för huvudmännen vad som åligger dem att erbjuda och för elever vad de har rätt att kräva. Utredningens förslag är att huvudmannen ska vara skyldig att erbjuda undervisning i ett eller flera ämnen i minst två veckor per läsår både för elever som går i eller har gått ut årskurs 9 och för elever i eller efter årskurs 8.

Enligt vår uppfattning behövs det i övrigt inte några detaljregler om innehåll och organisation. En del huvudmän lägger in fritidsaktiviteter i lovskolan för att dagarna inte ska bli så kompakta för elever, som kan ha problem med motivation och uthållighet. På andra håll förekommer det att schemat är koncentrerat och att eleven bara studerar ett enda ämne fyra till fem timmar om dagen fem dagar i veckan. Båda varianterna har fördelar och kan leda till goda resultat beroende på omständigheterna.

Huvudmannen har stor frihet att organisera lovskolan så att gruppstorlek och sammansättning ska bli optimala och erbjuda en positiv studiemiljö. Utredningen föreslår att Skolverket ska få i uppdrag att ge ut ett stödmaterial om hur man kan organisera undervisningen i lovskola.

För varje elev måste man göra en bedömning av vilket eller vilka ämnen som eleven ska studera, hur undervisningen ska läggas upp och hur prövningen ska gå till för de elever som ska erbjudas prövning. Av praktiska skäl kommer förmodligen inte huvudmannen att kunna erbjuda undervisning i mer än några ämnen under lovskolan. Vissa ämnen kan också lämpa sig bättre för koncentrerad undervisning än andra. Huvudmannen har alltid ett ansvar för att elever som inte når upp till kunskapskraven i något speciellt ämne, som behövs för behörighet, får möjlighet att göra detta inom ramen för reglerna om särskilda anpassningar och särskilt stöd under det ordinarie läsåret.

Det är viktigt att uppgifterna om vilka ämnen eleven läser dokumenteras, eftersom detta kan ha stor betydelse för enskilda elever i samband med betygssättning, prövning och antagning till

gymnasieskolan. Även för elever i andra årskurser än årskurs 9 eller för elever som inte lyckas bli behöriga i lovskolan kan undervisningen ha stor betydelse för de framtida studierna. Betyg sätts inte i lovskolan med undantag för den prövning som elever som gått ut årskurs 9 ska erbjudas i lovskola på sommaren. Om lärarna i lovskolan antecknar vad eleven arbetat med och gör en bedömning av prestationen kan dock en sådan dokumentation bli ett värdefullt underlag vid nästa betygstillfälle. Se också avsnittet om prövning (5.3.6).

Det är också viktigt att huvudmannen har rutiner för hur en elev som uppnår behörighet i sommarskolan kan komma med i antagningen till gymnasieskolan. Utgångspunkten är ofta den ansökan som eleven redan har gjort till ett nationellt gymnasieprogram. Den fristående skolan ska informera hemkommunen om vilka elever som kommer att gå i lovskola efter vårterminens slut i årskurs 9 (se avsnitt 5.3.8). Detta kan ha betydelse för vilka elever som ska ha förlängd skolplikt.

5.3.5 Information och beslut om lovskola

Förslag: Eleverna och vårdnadshavarna ska i god tid få information om möjligheten att delta i lovskola. Rektorn ska fatta beslut om att eleven ska erbjudas lovskola.

Eleverna och elevernas vårdnadshavare ska i god tid innan lovskolan genomförs informeras om möjligheten att gå i lovskola. Genom nära kontakt med lärare och studie- och yrkesvägledare kan eleven och vårdnadshavarna också själva avgöra om lovskolan skulle vara ett positivt alternativ.

Även om lärarnas bedömning är den viktigaste föreslår utredningen att elevens rektor ska fatta de formella besluten om vilka elever som ska erbjudas plats och vilka ämnen eleven ska läsa. Både eleverna och vårdnadshavarna bör om möjligt involveras i planeringen för att familjerna ska uppfatta lovskolan som ett attraktivt erbjudande.

5.3.6 Prövning för betyg

Förslag: I lovskola under sommaren ska huvudmannen erbjuda elever som slutfört årskurs 9 i grundskolan tillfälle till prövning för betyg. Betygssättning av dessa elever ska alltid ske genom prövning. Ingen avgift får tas ut.

Bestämmelser om betyg och prövning finns i skollagen, skolförordningen och läroplanerna (3 kap. 13–21 § §, 10 kap. 14–23 § §, 12 kap. 14–23 § § skollagen, 6 kap. 1–22 § § skolförordningen, avsnitt 2.7 i läroplanen för grundskolan och 2.7 i läroplanen för specialskolan). Dessutom finns föreskrifter från Skolverket, till exempel om betygs katalog i grundskolan (SKOLFS 2009:27).

Det finns en generell bestämmelse i skollagen om prövning för betyg i grundskolan (10 kap. 23 §). Där står att den som vill ha betyg från grundskolan har rätt att genomgå prövning för betyg. Prövningen kan avse hela utbildningen i grundskolan eller ett eller flera ämnen som ingår i utbildningen. Detta gäller även den som tidigare fått betyg i ett ämne eller slutbetyg från grundskolan.

Vårt förslag är att all betygssättning av elever som har gått ut årskurs 9 och går i lovskola efter vårterminens slut ska ske genom prövning. Ett skäl är att de ordinarie reglerna om betygssättning inte täcker den tidpunkt då lovskola på sommaren arrangeras. Man kan i och för sig hävda att rätten för elever i lovskola att begära prövning redan omfattas av bestämmelsen i 10 kap. 23 § skollagen. Enligt vår bedömning blir dock elevernas rätt starkare om man dessutom reglerar huvudmannens skyldighet att erbjuda prövning i lovskola. Eftersom deltagandet i lovskola är frivilligt ska dock eleven kunna bestämma om hon eller han vill genomföra en prövning eller inte.

Det är ofta en annan lärare som genomför prövningen i lovskolan än den som satte elevens betyg i årskurs 9. Prövning innebär en ny bedömning av elevens kunskaper i ämnet och handlar alltså inte om en omprövning av den förra lärarens underlag för betygssättning.

Bestämmelserna i författningarna om hur betyg sätts kan ändå i tillämpliga delar gälla även för prövning i lovskolan. Till exempel ska läraren vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till de nationella kunskaps-

kraven och göra en allsidig bedömning av dessa kunskaper. Alla betygssteg ska kunna uppnås i ämnet.

Elever som går i lovskola efter terminens slut i årskurs 9 har i allmänhet redan fått ett slutbetyg. Om läraren genom prövningen får underlag för bedömningen att eleven nu uppfyller kunskapskraven sätts ett nytt betyg i ämnet. Det kan dock vara så att eleven inte har gjort några framsteg och han eller hon får då behålla sitt gamla betyg i ämnet och sitt slutbetyg. Bestämmelserna innebär att de elever som genom prövning i lovskola på sommaren får ett eller flera nya betyg i grundskolans ämnen har rätt att få ett nytt slutbetyg (6 kap. 14–16 §§ och 21 § skolförordningen).

Reglerna för prövning kan självklart användas om en elev även före årskurs 9 vill pröva för ett högre betyg eller för att kunna avsluta ett ämne oberoende av om eleven har gått i lovskola. Det är också möjligt för elever som inte är behöriga att enligt nuvarande regler begära att få göra prövning för ett nytt betyg i ett eller flera ämnen utan att först ha deltagit i lovskola. Detta är dock exempel på situationer som kan förekomma när som helst under året och det förutsätter inte att prövningen sker i anslutning till lovskola.

Eftersom formerna för och innehållet i prövning för betyg inte är reglerade kan huvudmannen organisera den på olika sätt. I Skolverkets utvärdering av sommarskolan från 2010 kan man se att eleverna till exempel hade fått slutprov, delprov eller kontinuerliga inlämningsuppgifter. Där framgick också att det var vanligt att sommarskolans lärare ansvarade för bedömningen, men att det även förekom gemensam bedömning av den ordinarie läraren och sommarskolans lärare. I fristående skolor förekom det relativt ofta att det enbart var elevens ordinarie lärare som ansvarade för bedömningen vid prövning. Utredningen anser som tidigare nämnts att all betygssättning i lovskola på sommaren för elever som har gått ut årskurs 9 ska ske genom prövning för betyg, även om den genomförs av elevens ordinarie lärare.

Inget i de nationella utvärderingarna av lovskolor tyder på att det har varit lättare att få ett godkänt betyg där än i den ordinarie undervisningen. När nu omfattningen ökar är det ändå viktigt att huvudmannen skapar betryggande rutiner för prövning och betygssättning för att garantera lovskolans legitimitet.

Formerna för prövning ska kunna variera och bör därför enligt vår uppfattning inte regleras i detalj. I vissa kommuner har man en

central organisation av lovskolan där lärarna bygger upp provbanker och kontinuerligt diskuterar undervisning, prövning och betygssättning med varandra. Skolledning och lärare kan dock känna sig osäkra på hur man bäst genomför en prövning som uppfyller krav på rättssäkerhet för eleverna. Av det skälet föreslår utredningen att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett stödmaterial om hur man organiserar en rättssäker prövning i lovskolan.

Enligt förordningen (1991:1124) om avgifter för prövning inom skolväsendet får inte avgift tas ut för den som har gått ut grundskolan och inte uppnått de kunskapskrav som minst ska ha uppnåtts i årskurs 9 i det ämne prövningen gäller. I övrigt är det tillåtet att ta ut en avgift på högst 500 kronor för särskilt anordnad prövning även i grundskolan. Det är utredningens uppfattning att det inte ska vara möjligt att ta ut avgift av de elever som går i lovskola efter vårterminens slut i årskurs 9 och som enligt vårt förslag ska ha rätt till prövning. För tydlighetens skull föreslår vi ett tillägg i förordningen om att avgifter inte får tas ut av dessa elever.

5.3.7 Huvudmannens ansvar

Förslag: Undervisning i lovskola är en del av grundskoleutbildningen. Elever ska erbjudas skolmältider och skolskjuts.

Lovskola är en del av grundskoleutbildningen

Syftet med dagens sommarskola eller undervisning på andra skollov är att elever ska få ökade möjligheter att nå kunskapskraven och bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Lovskola kan således redan i sin nuvarande utformning betraktas som en del av elevernas grundskoleutbildning. En sådan slutsats överensstämmer även med definitionerna av utbildning och undervisning i skollagen (1 kap. 3 § skollagen).

Utredningen föreslår att lovskola ska ses som en frivillig del i grundskoleutbildningen, för de elever som deltar i den. Som en följd av att det är grundskola ska det även finnas en rektor som är ansvarig för verksamheten. Likaså ska huvudmannen vara skyldig

att använda legitimerade och behöriga lärare i lovskolan med samma möjlighet till undantag, om det inte finns någon sådan att tillgå (2 kap. 18 § skollagen). Det ska alltså ställas samma krav på kvalitet i undervisningen i lovskola som på annan grundskoleundervisning samt på systematiskt kvalitetsarbete. Ett sätt att mäta kvaliteten i lovskolan kan vara att följa upp hur det sedan går i gymnasieskolan för de elever som lyckas bli behöriga genom prövning i lovskolan.

Enligt skollagen har elever i grundskolan rätt till kostnadsfria och näringsriktiga skolmåltider. Förslaget om lovskola kommer även att innebära att huvudmännen blir skyldiga att erbjuda måltider för elever i lovskolan, beroende på hur skoldagarna planeras. Kommunen är dessutom under vissa förutsättningar skyldig att erbjuda elever kostnadsfri skolskjuts. Vår uppfattning är att bestämmelserna om rätt till skolskjuts även omfattar de fall där kommunen anvisar plats i en lovskola vid en annan skolenhet än den ordinarie.

Elever har som huvudregel rätt att gå kvar vid den kommunala skolenhet där han eller hon blivit placerad (10 kap. 30 § skollagen). Vi bedömer inte att detta är något hinder för att kommunen ska kunna organisera lovskola samlad vid en eller flera skolenheter i kommunen.

5.3.8 Fristående grundskolor

Förslag: En fristående grundskola ska erbjuda lovskola för sina egna elever. Den fristående skolan ska informera hemkommunen om vilka elever som deltar i lovskola efter vårterminens slut i årskurs 9, vilka ämnen de läser och vilka som blir behöriga.

När en enskild huvudman blir godkänd för att driva en fristående grundskola ingår det i huvudmannens ansvar att eleverna får förutsättningar att uppnå kunskapskraven i årskurs 9. Därmed ska en fristående grundskola erbjuda undervisning på skollov för sina egna elever på samma sätt som en kommun. En enskild huvudman som har tillstånd att anordna grundskola med årskurs 9 kan anordna lovskola för elever i årskurs 8 och 9.

Vi föreslår vidare att hemkommunen ska vara skyldig att anordna skolskjuts för en elev i en fristående skola som deltar i lovskola under samma förutsättningar som gäller skolskjuts till den fristående skolans ordinarie verksamhet.

Den fristående skolan ska informera hemkommunen om vilka elever som går i lovskola efter vårterminens slut i årskurs 9, vilka ämnen de läser och vilka elever som blir behöriga. Som nämnts tidigare kan detta ha betydelse för vilka elever som ska ha förlängd skolplikt. Hemkommunen har alltid ett övergripande ansvar för elevernas fortsatta skolgång efter årskurs 9.

5.3.9 Lovskola i annan huvudmans grundskola

Enligt utredningens bedömning bör eleverna som regel gå i lovskola hos den egna huvudmannen. Det ska dock också finnas en möjlighet för en elev att delta i lovskola i hemkommunen.

En elev bör också efter önskemål kunna delta i lovskola till exempel under sommaren i en annan huvudmans skola i mån av plats. Det kan vara en elev i en fristående grundskola som vill delta i lovskola i en annan fristående grundskola. En elev i en kommunal skola kan också önska att få gå i lovskola i en annan kommunal grundskola eller hos en enskild huvudman enligt vanliga regler för mottagande, se 10 kap. 25 § (särskilda skäl) och 10 kap. 27 § (i mån av plats).

Det är dock alltid rektorn vid elevens ”hemskola” som avgör om eleven ska erbjudas lovskola. Den nya huvudmannen ska ta ställning till om det finns plats för eleven och ansvarar också för undervisning och prövning utifrån den organisation och de ämnen som huvudmannen erbjuder i lovskolan. Om en skola tar emot andra elever än sina egna i lovskola ska mottagande huvudman få ersättning enligt de vanliga reglerna om interkommunal ersättning eller när det gäller fristående skolor genom ett bidrag från hemkommunen (se nedan).

Den mottagande skolan har ett ansvar för att informera hemkommunen om vilka elever som kommer att gå i lovskola och vilka som blir behöriga. Detta gäller även en kommunal skola, som har tagit emot elever från andra kommunala skolor. Hemkommunen har ett ansvar för alla sina elevers fortsatta skolgång efter årskurs 9

och behöver veta om eleven blir behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan eller om eleven ska ha förlängd skolplikt.

5.3.10 Lovskola på entreprenad

Förslag: Huvudmän ska kunna överlämna undervisning inom ramen för lovskola till en annan huvudman genom entreprenad, såväl till en enskild huvudman som till en kommun. Den myndighetsutövning som hör till en lärares undervisningsuppgifter får också överlämnas.

Hos vissa huvudmän, exempelvis i små fristående skolor, kan det vara bara några få elever som har behov av och vill delta i lovskola. Huvudmannen kan ha svårt att tillgodose detta behov, till exempel på grund av lärarbrist. Det ska därför enligt utredningens uppfattning finnas möjligheter att lösa detta genom entreprenad mellan huvudmän. Ett sådant behov kan också uppstå i mindre kommuner. Utredningen har övervägt två olika alternativ, antingen en möjlighet att överlämna undervisning inom ramen för lovskola till en annan huvudman genom entreprenad eller att hemkommunen ska vara skyldig att ta över ansvaret för lovskolan.

Alternativet lovskola på entreprenad

Entreprenad innebär att en kommun eller en enskild huvudman med bibehållet huvudmannaskap sluter avtal med en enskild fysisk eller juridisk person att för kommunens eller den enskilde huvudmannens räkning utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen (23 kap. 1 §). Huvudregeln är att de bestämmelser som finns för en utbildning eller en annan verksamhet enligt skollagen ska gälla även den utbildning som lämnas över på entreprenad.

Vilka uppgifter som får överlämnas på entreprenad inom skolväsendet varierar beroende på vilken skolform eller verksamhet det gäller. I grundskolan är utrymmet för att lämna över uppgifter mycket begränsat. Uppgifter som handlar om undervisning får inte lämnas över. Undantag gäller för modersmålsundervisning, där en

enskild huvudman får överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person, men alltså inte till en kommun (23 kap. 4 § andra stycket).

Frågan om undervisning i modersmål har behandlats i förarbetena till den nuvarande skollagen. Innan den nya skollagen trädde i kraft kunde en enskild huvudman enligt reglerna i förordningen om fristående skolor överlåta modersmålsundervisning till *annan*, det vill säga till såväl en kommunal som en enskild huvudman. I bestämmelsen om entreprenad i den nya skollagen har dock möjligheten begränsats till att bara avse en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 1 §). I förarbetena anges att möjligheten för en enskild huvudman att överlämna modersmålsundervisning till en kommun bör finnas kvar. Något krav på lagstöd för att överlämna uppgiften finns dock inte (prop. 2009/10:165, s. 513 f).

Samtidigt kan man hävda att reglerna om entreprenad i 23 kap. innebär att det endast skulle vara möjligt att lämna över undervisning till någon annan, om det uttryckligen framgår av kapitlet i skollagen. Till bilden hör också att enligt regeringsformen ska föreskrifter om kommunernas befogenheter meddelas med stöd av lag (8 kap. 2 § första stycket 3). Det mesta talar alltså för att det krävs lagstöd för att en kommun ska kunna vara utförare av undervisning i grundskolan åt en enskild huvudman. Ett sådant lagstöd finns inte i dag.

Utredningen ser det som ett alternativ att en huvudman med bibehållet huvudmannaskap ska kunna överlämna undervisning inom ramen för lovskola till såväl en enskild huvudman som en kommun. Om en huvudman överlämnar uppgiften att bedriva undervisning får också den myndighetsutövning, exempelvis betygssättning, som hör till en lärares undervisningsuppgift överlämnas. Detta kräver en ändring i 23 kap. 4 § skollagen enligt vårt författningsförslag.

Lagförslaget gör det möjligt för en kommun att svara för utförandet av lovskola åt en enskild huvudman men också åt en annan kommun. Enligt kommunallagen får en kommun ägna sig åt angelägenheter som är av allmänt och till kommunen knutet intresse (kommunernas allmänna kompetens). Det ingår utan tvivel i den kommunala kompetensen att bedriva utbildning inom skolväsendet och att ansvara för den myndighetsutövning som tillhör utbildningen. En annan princip är att kommunen i sin verksamhet

ska ta hänsyn till den så kallade lokaliseringsprincipen som innebär att kommunen ska ha hand om sådana angelägenheter av allmänt intresse som har anknytning till kommunens område eller dess medlemmar. Kommunen får inte ta på sig uppgifter som ankommer på någon annan att göra och den får som huvudregel heller inte understödja enskilda personer eller företag. Den ändring av entreprenadbestämmelserna, som vi beskriver, innebär i viss utsträckning undantag från dessa kommunalrättsliga principer.

Man kan invända att den beskrivna situationen kommer att uppstå mycket sällan. Frågan är därför om en så principiell lagändring när det gäller kommunens möjlighet att vara utförare åt en enskild huvudman eller en annan kommun är motiverad. Detta gäller särskilt med tanke på att det kan komma att handla om mycket få elever.

Alternativet att hemkommunen tar över ansvaret för lovskolan

Utredningen har av ovanstående skäl övervägt ett andra alternativ. Om elever vid till exempel en liten fristående grundskola inte kan få möjlighet att gå i lovskola vid den skolan och det inte finns någon annan enskild huvudman inom rimligt avstånd att teckna avtal med, skulle en möjlig lösning kunna vara att hemkommunen blir ansvarig för att erbjuda eleverna lovskola. Detta motiveras av att hemkommunen har ansvar för alla skolpliktiga elever.

En bestämmelse om hemkommunens ansvar skulle i detta fall kunna tas in i 10 kap. skollagen och ha följande innebörd.

”Om ett fåtal elever ska erbjudas lovskola vid en fristående grundskola och betydande svårigheter uppstår för huvudmannen ska istället hemkommunen erbjuda eleverna undervisningen enligt 22 a §”.

Med betydande svårigheter avses till exempel att det finns alltför få elever för att det ska bli meningsfullt att bedriva undervisning eller svårigheter att få en behörig lärare till ämnet. Det är viktigt att påpeka att svårigheterna ska vara av betydande art och att den enskilde huvudmannen inte skulle få skjuta över ansvaret för lovskolan till hemkommunen utan orsak. Likaså har även en enskild huvudman ansvar för att alla elever har fått möjligheter att

nå kunskapskraven under ordinarie terminstid, bl.a. genom att erbjuda särskilt stöd enligt bestämmelserna i 3 kap. skollagen.

Även med en lösning där hemkommunen är ansvarig behöver det finnas en möjlighet för en enskild huvudman att överlämna undervisning inom lovskolan till en annan enskild huvudman på entreprenad. I skollagen omfattar bestämmelsen om undervisning på entreprenad såväl kommuner som enskilda huvudmän, vilket följer av den grundläggande principen om lika villkor för offentliga och enskilda huvudmän. Bestämmelsen om lovskola behöver också vara gemensam. En bestämmelse som innebär att hemkommunen skulle ta över ansvaret för lovskola för elever i fristående skolor skulle bryta principen om lika villkor och dessutom vara en krånglig lösning. Som nämnts ovan kan det finnas en risk att huvudmannen inte tar sitt ansvar för att eleverna blir behöriga och ger det stöd som eleverna har rätt till. Vid entreprenad behåller huvudmannen ansvaret för eleven.

Utredningens förslag

Som utredningen har visat finns det både skäl som talar för och emot de olika alternativen. Utredningen stannar för förslaget att entreprenad ska bli möjlig att använda för såväl kommuner som enskilda huvudmän inom ramen för lovskola. Därmed skapas en enhetlig lagstiftning om entreprenad inom lovskolan.

Även om det kan komma att handla om mycket få elever anser vi att en entreprenadlösning är ett bättre alternativ än att hemkommunen skulle gå in och ta över ansvaret för de elever som behöver lovskola. En sådan ordning skulle vara krånglig och man riskerar att huvudmannen inte tar sitt ansvar för eleverna. Huvudmannen behåller ansvaret för eleven om man använder sig av entreprenad.

Utredningen föreslår att den juridiskt tekniska regleringen av lovskola på entreprenad ska göras genom ett tillägg i den paragraf som reglerar modersmålsundervisning på entreprenad i skollagen (23 kap. 4 §). Det ligger därför nära till hands att också föreslå utvidgade möjligheter till entreprenad inom modersmålsundervisning. Förslaget skulle innebära att en huvudman även där skulle

kunna överlämna undervisning till en annan huvudman, dvs. såväl till en kommun som till en annan enskild huvudman.

Det är väl känt att det är ett problem för många huvudmän, även för kommuner, att hitta lärare till alla språk som är aktuella i modersmålsundervisningen. Även om det inte ligger inom ramen för utredningens uppdrag att lägga förslag inom detta område konstaterar vi att detta skulle kunna lösas med entreprenad på samma sätt som förslaget om lovskola.

5.3.11 Lovskola i andra skolformer

Grundsärskolan och sameskolan

Att lagstifta om skyldighet för huvudmännen att erbjuda lovskola är inte aktuellt för grundsärskolan. Lovskolan bygger på att elever genom några veckors intensiva studier har en möjlighet att genom prövning bli godkända i de ämnen som krävs för att bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. För grundsärskolans elever är betygssystemet och antagningsreglerna till gymnasiesärskolan annorlunda uppbyggda än de som gäller för grundskolan och gymnasieskolan. Elever i grundsärskolan får betyg på sin eller vårdnadshavarens begäran, det finns ingen underkändnivå i betygsskalan och elever, som tillhör målgruppen, har rätt att få utbildning i gymnasiesärskolan. Obligatorisk lovskola passar därför inte in i den strukturen. Det står dock huvudmannen fritt att anordna lovskola för eleverna inom ramen för sin egen verksamhet och sina egna resurser.

Sameskolan har bara årskurserna 1–6 och behöver således inte erbjuda obligatorisk lovskola. De elever, som kan bli aktuella, finns i årskurs 8 och 9 i grundskolan.

Lovskola i specialskolan

Förslag: Elever som har gått ut årskurs 10 i specialskolan och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan ska erbjudas lovskola som så långt som möjligt motsvarar lovskolan i grundskolan.

Det ska vara frivilligt för eleverna att anta erbjudandet. Eleverna ska också erbjudas tillfälle till prövning för betyg.

Enligt skollagen är specialskolan avsedd för elever som är dövblinda eller annars är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning, är döva eller hörselskadade, eller har en grav språkstörning (jfr. 7 kap. 6 § skollagen). Regionskolorna finns för elever som är döva eller har en hörselnedsättning och som inte behöver utbildning med särskilda insatser vid riksskolorna. Riksskolorna finns för elever som är dövblinda, elever som är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning, elever som är döva eller hörselskadade och som på grund av utvecklingsstörning inte kan få sin utbildning i en regionskola samt elever med grav språkstörning (9–10 §§ instruktion för Specialpedagogiska skolmyndigheten, SFS 2011:130).

Staten ansvarar genom Specialpedagogiska skolmyndigheten för elevernas utbildning i specialskolan samt för resor mellan skolan och hemmet. Detta ansvar gäller också elevhemsboende och fritidsverksamhet för de elever som inte kan bo hos sina föräldrar under veckorna.

Läsåret 2013/14 fanns sammanlagt 478 elever i specialskolan. Av dem återfanns 43 elever i avgångsklasserna i betygsstatistiken. Enligt årsredovisningen från Specialpedagogiska skolmyndigheten brukar andelen elever som avslutat årskurs 10 i specialskolan och är behöriga till ett nationellt gymnasieprogram variera mellan 25 och 40 procent. Läsåret 2012/13 var det 34,9 procent av eleverna som var behöriga. På grund av att det finns så få elever i specialskolan kan andelen behöriga variera kraftigt mellan åren. Det är i huvudsak regionskolorna som sätter betyg och som därmed i första hand skulle beröras av skyldigheten att erbjuda lovskola.

De elever som bedöms ha en utvecklingsstörning och därför läser efter grundsärskolans kursplaner i specialskolan är inte aktuella för att gå i lovskola.

Statens skolinspektion gjorde under oktober 2010 till och med januari 2011 en tillsyn av specialskolorna (dnr. 40-2010:406). Av inspektionsbeslutet framgår att kunskapsresultaten inom specialskolan behöver förbättras. Alla elever får enligt rapporten inte förutsättningar att nå minst godkänt i alla ämnen. Specialskolan har i dag möjlighet att söka statsbidrag för sommarskola eller undervisning på andra skollov, även om denna möjlighet inte har utnyttjats. Detta talar för att även eleverna i specialskolan ska erbjudas lovskola.

Utredningen anser därför att elever som har gått ut årskurs 10 i specialskolan och inte blivit behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan ska erbjudas lovskola som så långt som möjligt motsvarar lovskolan i grundskolan. Eleverna ska också erbjudas tillfälle till prövning för betyg enligt 12 kap. 23 § skollagen. Liksom i grundskolan ska det vara obligatoriskt för huvudmannen i specialskolorna att erbjuda lovskola men frivilligt för eleverna att anta erbjudandet.

På grund av det låga antal elever, som kan bli aktuella för lovskola, och att eleverna är utspridda på ett antal skolor i landet, föreslår inte utredningen någon ytterligare skyldighet för specialskolan att erbjuda lovskola. Vi bedömer att det finns goda möjligheter för huvudmannen att erbjuda elever, som behöver extra insatser, sådan individuellt utformad undervisning inom ramen för terminstiden. Vi avstår också från att detaljreglera formerna för lovskolan, eftersom specialskolan kan behöva frihet att organisera undervisningen efter elevernas speciella behov, till exempel i form av lägerverksamhet eller fjärrundervisning.

Vår bedömning är att det kommer att vara ett fåtal elever som väljer att delta i lovskola i specialskolans regi varje år. Därför anser vi inte att det behövs någon kompensation för detta, utan att det kan rymmas inom myndighetens nuvarande anslag. Se vidare avsnitt 6.3.3.

5.3.12 Förslag till reglering av lovskolan

Förslag: Lovskola i grundskolan ska regleras i 10 kap. skollagen. Mer detaljerade regler för grundskolan ska tas in i skolförordningen. Motsvarande reglering för specialskolan ska göras i skolförordningen.

Utredningen föreslår att lovskola ska ingå i skolväsendet. Lovskola på sommaren och undervisning på andra skollov ska betraktas som grundskoleutbildning och således vara en frivillig del av skolformen grundskola. Bestämmelser om skyldigheten för huvudmännen att erbjuda lovskola ska därför finnas i de kapitel i skollagen som innehåller bestämmelser om grundskolan. Även skyldigheten att informera eleven och elevens vårdnadshavare om möjligheten att delta i lovskola bör regleras i skollagen.

En sådan juridiskt teknisk lösning innebär att bestämmelser som gäller för grundskolan också kommer att gälla i lovskolan. Det innebär exempelvis att bestämmelserna om disciplinära åtgärder, kränkande behandling, särskilt stöd, skolmåltider och skolskjuts blir tillämpliga.

Lovskola i specialskolan ska på motsvarande sätt vara en del av specialskolan. Skyldigheten för huvudmannen i specialskolan att erbjuda lovskola ska regleras i skolförordningen, 5 kap. om Utbildningen. Eftersom lovskola är en del av specialskolan har eleverna rätt till de resor som krävs för utbildningen (12 kap. 25 §). Vi föreslår också att staten ska stå för kostnaderna för dessa resor.

Som nämnts ovan föreslår utredningen att omfattning och innehåll för lovskola ska regleras. Sådana bestämmelser ska för grundskolans del tas in i skolförordningens 5 kap. om Utbildningen. Med hänsyn till detta föreslås ett bemyndigande i skollagen som gör det möjligt för regeringen att meddela föreskrifter om omfattningen av lovskola.

Införandet av lovskola medför också ändringar i andra bestämmelser, exempelvis en ny bestämmelse om rätten att genomgå provning för betyg och förbud mot avgifter för provning för betyg i lovskola. Vidare behöver förordningen om statsbidrag för lovskola ses över (SFS 2014:47).

Förlängt barnbidrag

Av direktiven framgår att utredningen ska analysera och särredovisa konsekvenser för barnbidraget och studiestödssystemet. Regelverket för barnbidrag återfinns i Socialförsäkringsbalken (se 15 kap. 3–7 §§ socialförsäkringsbalken [2010:110]).

Elever i grundskolan får barnbidrag eller förlängt barnbidrag och vi har därför undersökt om barnbidragen berörs av förslaget om lovskola. Eftersom lovskolan är en del av grundskolan och ska vara avslutad senast vid utgången av juni månad för elever i årskurs 9 kommer lovskolan inte att påverka reglerna om barnbidrag eller förlängt barnbidrag.

Om barnet fyller år mellan januari och mars och går i grundskolan, kommer det sista barnbidraget i juni. Från och med april månad kallas det förlängt barnbidrag. De som fyller år i april till och med juni får det sista barnbidraget i juni. För dem som fyller år i juli till och med september kommer det sista barnbidraget i september.

Gymnasieelever får studiebidrag oavsett om de går på ett nationellt program eller på ett introduktionsprogram. Möjligtvis kan kostnaderna för studiebidrag minska på sikt om lovskolan leder till att fler elever blir behöriga och dessutom klarar av att fullfölja gymnasieskolan på tre i stället för på fyra år.

5.3.13 Ikraftträdande av obligatorisk lovskola

Förslag: Bestämmelserna om obligatorisk lovskola ska träda i kraft den 1 januari 2017. Lovskola efter vårterminens slut för elever som har gått ut årskurs 9 ska erbjudas från och med juni 2017.

Huvudmannen ska erbjuda lovskola inför vårterminen läsåret 2016/17. Det krävs en rätt omfattande planering för att huvudmannen ska vara beredd att erbjuda lovskola till alla elever i årskurs 8 och 9 som riskerar att inte bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan samt elever som har gått ut årskurs 9 och inte är behöriga. Utredningen föreslår därför att reformen med obligatorisk lovskola ska träda i kraft den 1 januari 2017, så att den

huvudman som vill kan anordna lovskola första gången till exempel under sportlovet i februari–mars 2017.

Lovskola efter vårterminens slut för elever som har gått ut årskurs 9, som förmodligen kräver mest planering och till exempel organisation av provning, kan då anordnas första gången i juni 2017. Dessa elever ingår också i målgruppen som kan bli aktuella för förlängd skolplikt. Det är därför särskilt viktigt att eleverna får information så tidigt som möjligt om vilka möjligheter till lovskola som kommer att erbjudas under läsåret.

Huvudmannen för specialskolan ska på motsvarande sätt planera för erbjudande om lovskola efter terminens slut för elever som har gått ut årskurs 10 i juni 2017.

5.4 Lovskola – finansieringsmodell

Hittills har sommarskola och undervisning på andra skollov varit en frivillig verksamhet både för huvudmän och för elever. För att stimulera huvudmännen att anordna lovskola har Skolverket, som tidigare nämnts, under åren 2006–2012 betalat ut ett specialdestinerat statsbidrag. Detta fortsätter även under läsåret 2014–16. Statsbidraget har haft den positiva effekten att resurserna har riktats till huvudmän med hög andel elever som har behov av lovskola.

Eftersom det ska bli obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda lovskola ska finansieringsprincipen tillämpas. När staten fattar beslut om obligatoriska åtgärder som direkt tar sikte på kommunal verksamhet ska kommuner och landsting enligt principen inte behöva höja skatten eller omprioritera annan verksamhet för att finansiera nya uppgifter. Anslaget för kommunalekonomisk utjämning kommer därför enligt vårt förslag att höjas.

När det gäller fristående skolor ska utredningen enligt direktiven utreda och föreslå hur ersättning på lika villkor till dem ska säkerställas. Ersättningen till fristående skolor bygger i dag på likabehandlingsprincipen, som innebär att bidrag ska bestämmas enligt samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna grundskolan. Bidraget till fristående skolor består av ett grundbelopp och i vissa fall ett tilläggsbelopp (10 kap. 37 § skollagen). Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett

omfattande behov av särskilt stöd eller som ska erbjudas modersmålsundervisning.

Ett skäl för att ersättning för lovskolan skulle fördelas via grundbeloppet är att det rör sig om jämförelsevis tämligen blygsamma belopp per skola, enligt utredningens förslag cirka 50 kronor per elev i snitt. Tilläggsbeloppet är tänkt att användas för mer omfattande behov eller verksamheter. En fördelning via grundbeloppet skulle dock kunna medföra att en enskild huvudman som inte har några elever i behov av lovskola får ett bidrag utan krav på motprestation.

Utredningen har övervägt om lovskolan borde ersättas via ett tilläggsbelopp, eftersom det finns vissa skäl som talar för det. Liksom med modersmål är lovskolan en obligatorisk verksamhet för huvudmännen men det är frivilligt för eleverna att delta. Alla skolor har inte samma behov och ett tilläggsbelopp skulle ge möjlighet att rikta resurserna till skolor med många elever som bedöms ha behov av att gå i lovskola i årskurs 8 och 9.

Vi föreslår således att man av rättviseskäl ska använda tilläggsbeloppet och att enskilda huvudmän ska få bidrag till lovskola från elevens hemkommun genom ett tilläggsbelopp. Vårt förslag innebär en ändring i bestämmelsen om tilläggsbelopp i 10 kap. 39 §.

Se avsnitt 6.3 för mer utförliga beräkningar av de ekonomiska konsekvenserna av införandet av lovskola.

6 Konsekvensanalys

I detta avsnitt presenteras en analys av vilka konsekvenser utredningens förslag kan innebära bland annat för kommuner, enskilda huvudmän och staten. Konsekvenserna redovisas för de olika deluppgifterna: obligatorisk förskoleklass med alternativet sexårsklass som ett obligatoriskt första år i grundskolan, förlängd skolplikt och lovskola.

6.1 Obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass i grundskolan

6.1.1 Utredningens förslag i korthet

Av direktiven framgår att utredningen ska lägga förslag om obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass som ett obligatoriskt första år för sexåringar i grundskolan. Syfte, uppdrag, innehåll och behörighetsbestämmelser för förskoleklassen eller sexårsklassen ska vara oförändrade. Omfattningen ska vara minst 525 timmar under ett läsår med en hösttermin och en vårtermin.

Utredningen föreslår att

- sexåringar ska ha skolplikt i båda alternativen,
- sexåringarna ska få kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider,
- sexåringarna ska få kostnadsfri skolskjuts på samma villkor som grundskoleelever,
- en sexåring ska kunna börja i grundskolans årskurs 1 med skolplikt efter beslut av rektor, skolplikten ska kunna skjutas upp till 7 år av särskilda skäl, en elev med särskilda skäl ska kunna gå i förskoleklass eller sexårsklass två gånger och att femåringar inte ska få gå i förskoleklass eller sexårsklass,

- förskoleklass eller sexårsklass får finnas i sameskolan,
- förskoleklass men inte sexårsklass får finnas vid specialskolan,
- reformen ska träda i kraft den 1 juli 2017 och genomföras från och med läsåret 2017/18.

Utredningen förordar införandet av obligatorisk förskoleklass (alternativ 1), eftersom sexårsklass (alternativ 2) är en olämplig juridisk lösning.

Vilka berörs av regleringen?

Utredningens förslag berör sexåringar och deras vårdnadshavare. Kommunala och enskilda huvudmän, Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) som huvudman för specialskolan samt Sameskolstyrelsen som huvudman för sameskolan får vissa ändrade förutsättningar. Dessutom berörs skolledning och personal i förskoleklassen, grundskolan och sameskolan.

6.1.2 Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

I båda våra alternativ, obligatorisk förskoleklass (alternativ 1) eller sexårsklass som ett obligatoriskt första år för sexåringar i grundskolan (alternativ 2) ska förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll vara oförändrade. En utgångspunkt för båda alternativen är att såväl lärare som förskollärare precis som i dag ska vara behöriga för undervisningen. De förändringar som utredningen beskriver i alternativ 2 jämfört med alternativ 1 innebär enligt våra förslag samma åtaganden för kommunerna och staten när det gäller antal elever, skolmåltider och skolskjutsar etc. De ekonomiska konsekvenserna beräknas därför bli desamma, oavsett vilket alternativ som väljs.

Kommunerna kommer att få ökade kostnader i båda fallen, eftersom antalet elever som deltar i verksamheten kommer att öka. De sexåringar som i dag går i förskoleklass kommer också att föranleda ökade kostnader. Som framgår senare i detta avsnitt föreslår utredningen att kommunerna ska bli skyldiga att erbjuda kostnadsfria näringsriktiga måltider samt kostnadsfri skolskjuts

enligt samma bestämmelser som i grundskolan. Samtidigt kommer kommunerna att få lägre kostnader för ett antal barn som i dag finns i förskola eller pedagogisk omsorg och som i stället kommer att gå i förskoleklassen och på fritidshem, när det blir skolplikt.

Kostnader för förändrat antal barn och elever

Tabell 6.1 Prognos för 2017 och 2018 utifrån dagens situation

	andel i dag	2017 ht	2018
<i>Totalt antal sexåringar</i>	<i>100,0 %</i>	<i>118 320</i>	<i>118 850</i>
Sexåringar i kommunal eller fristående förskoleklass	95,3 %	112 770	113 260
Sexåringar i specialskolan eller sameskolan	0,0 %	60	60
Sexåringar i åk 1	1,1 %	1 320	1 330
Sexåringar i förskola	1,5 %	1 730	1 740
Sexåringar i pedagogisk omsorg	0,3 %	360	360
Sexåringar ej inskrivna i någon verksamhet i dag	1,8 %	2 080	2 100
<i>Nya i förskoleklass (=ej inskrivna+förskola+ped omsorg)</i>	<i>3,5 %</i>	<i>4 190</i>	<i>4 200</i>

Källa: Skolverket och egna beräkningar.

De barn som inte är inskrivna i någon verksamhet alls i dag (1,8 procent av sexåringarna) och de barn som går i förskola (1,5 procent) eller pedagogisk omsorg (0,3 procent) kommer att beröras av att det blir obligatoriskt att gå i förskoleklass. Totalt motsvarar det cirka 3,5 procent av alla sexåringar, vilket innebär cirka 4 200 nya elever i förskoleklassen år 2018. Andelen sexåringar som börjar i årskurs 1 i grundskolan har varit stabil under så lång tid att vi räknar med att cirka 1 procent kommer att göra det även i fortsättningen, vilket kommer att vara möjligt i utredningens förslag. De är därför undantagna i beräkningarna.

Genomsnittlig kostnad per elev i förskoleklassen uppgick enligt statistik från Statens skolverk till 50 400 kronor år 2013. De poster som särredovisas i statistiken är kostnader för personal, cirka 65 procent av de totala kostnaderna och lokalkostnader, cirka 20 procent. Resterande kostnader, dvs. 15 procent, redovisas bara som Övrigt, där bl.a. lärverktyg och lekutrustning ingår. Verksamheten i förskoleklass är ofta både lokal- och personalmässigt integrerad med grundskola och fritidshem. Det gör att huvud-

männen ibland tvingas göra skattningar och schablonmässiga fördelningar av kostnaderna. Uppgifterna bör därför tolkas med viss försiktighet men måste ändå ligga till grund för utredningens beräkningar. Uppräknat till 2017 års nivå blir kostnaden 57 008 kronor och till 2018 års nivå 58 660 kronor per elev och år.

Antalet tillkommande elever som i dag inte är inskrivna i någon verksamhet beräknas uppgå till cirka 2 100 (se tabell 6.1). Kostnaden för 2 100 tillkommande barn och de barn som i dag är i förskolan eller i pedagogisk omsorg, alltså totalt 4 200 barn, blir cirka 119,7 miljoner kronor (halvårseffekt) år 2017 och 246,3 miljoner kronor år 2018 enligt tabell 6.2. Om alla sexåringar går över till förskoleklassen från förskolan och pedagogisk omsorg kommer barnantalet där att minska med 1 740 respektive 360. Ett barn i förskolan kostar 140 260 kr och ett barn i pedagogisk omsorg 120 550 kr under 2017. Den ekonomiska nettoeffekten av detta redovisas i tabell 6.3.

Vi gör antagandet att de barn som tidigare funnits hemma med en förälder inte kommer att efterfråga fritidshem i samma utsträckning som de barn som befunnit sig i förskoleklassen. Därför räknar vi med att bara 2 100 av sammanlagt 4 200 tillkommande barn kommer att efterfråga fritidshemsplats, motsvarande det antal barn som tidigare gått i förskola eller pedagogisk omsorg. Denna kostnadsökning beräknas till cirka 34,6 miljoner kronor år 2017 och 69,3 miljoner kronor år 2018, se tabell 6.2.

Tabell 6.2 Kostnader för utökad antal elever

Förskoleklass	2017 halvår	2018
Antal elever	4 200	4 200
Kostnad per elev	57 008	58 660
<i>Total kostnad</i>	<i>119 716 800</i>	<i>246 372 000</i>
Fritidshem	2017 halvår	2018
Antal elever	2 100	2 100
Kostnad per elev	33 030	33 030
<i>Total kostnad</i>	<i>34 681 500</i>	<i>69 363 000</i>

När förskoleklassen blir obligatorisk med skolplikt för sexåringar innebär det i princip att alla sexåringar kommer att finnas i förskoleklassen. Detsamma gäller med alternativ 2, sexårsklassen, som

det första året i grundskolan. Vi föreslår dock, som framgår av avsnitt 3.7, att en sexåring som i dag ska kunna börja direkt i årskurs 1, men enligt vårt förslag ska detta ske efter en bedömning av rektor i grundskolan. Som tidigare nämnts har vi redan undantagit cirka 1 procent av sexåringarna från våra beräkningar, eftersom vi förutsätter att ungefär samma andel kommer att vilja börja i årskurs 1 i grundskolan även i fortsättningen. Vi föreslår visserligen en viss skärpning av reglerna jämfört med i dag genom att rektorn ska göra en bedömning av barnets förutsättningar. De vårdnadshavare som vill att deras barn ska gå direkt in i årskurs 1 i grundskolan har dock säkerligen en positiv drivkraft och vi räknar därför med att de är beredda att genomgå processen med en bedömning. Sammantaget bör dock antalet sexåringar i årskurs 1 snarare minska än öka med de nya förutsättningarna.

Det kommer fortfarande att finnas en viss möjlighet för en sexåring att få uppskjuten skolplikt. Om det finns särskilda skäl ska en sexåring kunna få uppskjuten skolplikt till 7 år, liksom en sjuåring i dag kan få sin skolplikt uppskjuten till 8 år. I dag handlar uppskjuten skolplikt om att vänta ett år med att börja i årskurs 1 i grundskolan, som styrs av kursplaner och kunskapskrav. Vårt förslag handlar däremot om att vänta ett år med att börja i förskoleklass. Vårdnadshavare, som hyser oro för sitt barns utveckling, kan därför ha lättare att acceptera att barnet ändå får börja fullgöra sin skolplikt, när han eller hon inträder i förskoleklassen. Därför skulle benägenheten att begära uppskjuten skolplikt kunna minska jämfört med i dag.

En elev som ändå beviljas uppskjuten skolplikt ska kunna få plats i förskolan eller som ett alternativ i pedagogisk omsorg. Eftersom det nu krävs två olika åtgärder, begäran om uppskjuten skolplikt av särskilda skäl och aktiv efterfrågan av förskoleplats för att en sexåring ska få stanna kvar i förskolan, tror vi att det kan bli färre sexåringar kvar i förskolan eller i pedagogisk omsorg än i dag.

Det ska också vara möjligt att gå två år i förskoleklass om det finns särskilda skäl och sedan börja som åttaåring i årskurs 1 i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan (se avsnitt 3.8). Även här tror vi att den process som måste till i form av prövning av särskilda skäl kan verka återhållande på vårdnadshavarnas intresse.

Vår utgångspunkt är att eleverna kommer att finnas i de grupper där majoriteten av deras jämnåriga finns. De ekonomiska beräkningarna bygger därför på antagandet att så få sexåringar kommer att få uppskjuten skolplikt eller gå två år i förskoleklassen att kostnaderna för detta blir försumbara. Samma andel som i dag beräknas börja i grundskolans årskurs 1 som sexåringar.

I tabell 6.3 redovisar vi nettoeffekten av att kommunerna får minskade kostnader för barn i förskolan och pedagogisk omsorg jämfört med i dag.

Tabell 6.3 Nettokostnadsökning

Förändringar i elevantal	Förskoleklass	Fritidshem	Förskola	Ped omsorg	<i>Totalt halvår netto</i>	<i>Totalt helår netto</i>
Antal elever	4 200	2 100	-1 740	-360		
Kostnad	58 660	33 030	140 620	120 550		
Summa	246 372 000	69 363 000	-244 678 800	-43 398 000	13 829 100	27 658 000

När man beräknar nettoeffekten för det hela utökade antalet elever i förskoleklassen och fritidshem samt det minskade antalet barn i förskolan och pedagogisk omsorg blir detta alltså cirka 13,8 miljoner kronor 2017 med halvårseffekt och 27,6 miljoner kronor år 2018. Utredningen föreslår att kommunerna kompenseras enligt finansieringsprincipen för nettokostnadsökningen enligt beräkningen ovan i tabell 6.3. Till detta kommer sedan kostnader för skolskjuts och skolmåltider, vilket framgår av nästa avsnitt. Utredningen gör i sin konsekvensanalys en helhetsbedömning av hur kompensationen för detta till kommunerna ska ske (se tabell 6.5).

Kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider

Det finns en lång tradition med fria måltider i skolan men det var först 1998 som huvudmännen för grundskolan, sameskolan, specialskolan och grundsärskolan blev skyldiga att erbjuda kostnadsfria skolmåltider. I samband med denna lagreglering bedömdes förslaget inte innebära några direkta konsekvenser varken för verksamheten eller för ekonomin, eftersom alla kommuner redan

serverade skolmåltider för elever i grundskolan och särskolan (prop. 1997/98:6 *Förskoleklass och andra skollagsfrågor*).

Det finns däremot ingen lagstadgad skyldighet att erbjuda kostnadsfria skolmåltider i förskoleklassen. För att undersöka om kommunerna ändå erbjuder sådana i dag har utredningen genomfört en enkätundersökning som skickades till samtliga 290 kommuner. Det var 275 kommuner som svarade på enkäten, vilket betyder en svarsfrekvens på 95 procent. Antalet elever i de svarande kommunerna representerar 96 procent av totalt antal elever i förskoleklassen. Alla kommuner har uppgett att de erbjuder kostnadsfria skolmåltider till elever i förskoleklassen.

Kostnaderna för skolmåltider utgår från kostnaden för en grundskoleelev och förväntas uppgå till 6 480 kronor per elev år 2017 och 6 690 kronor per elev år 2018. En så kallad bottenfinansiering av skolmåltider för alla elever i förskoleklassen, 112 770 elever år 2017 och 113 260 elever år 2018, skulle innebära en kompensation till kommunerna på cirka 365,3 miljoner år 2017 (halvårseffekt) och 757,7 miljoner kronor 2018.

I 19 kommuner är det dock bara elever i förskoleklass med en fritidshemsplacering som erbjuds kostnadsfria skolmåltider. I dessa kommuner är det i genomsnitt cirka 10 procent av eleverna i förskoleklassen som inte går i fritidshem. Utifrån detta kan man anta att cirka 0,7 procent av alla elever i förskoleklass inte erbjuds kostnadsfria skolmåltider i dag, dvs. 795 elever.

Genomsnittskostnaden för skolmåltider är 6 480 kronor per elev år 2017 och 6 690 kronor per elev 2018. Kostnadsökningen för alla tillkommande barn, 4 200, samt de 795 som finns i förskoleklass men inte får skolmat i dag, skulle alltså bli cirka 16,2 miljoner kronor 2017 och 33,4 miljoner kronor 2018.

Om man bara räknar med de 795 elever som inte får skolmat i dag innebär detta en kostnadsökning på cirka 2,5 miljoner kronor för halvåret 2017 och 5,3 miljoner kronor 2018. Utredningen anser att kommunerna ska kompenseras för dessa elever.

Skolskjuts på samma villkor som grundskolan

När det blir obligatoriskt för eleverna att gå i förskoleklass kommer huvudmännen också att få ökade kostnader för sexåringarna som i dag går i förskoleklass. Vi föreslår att eleverna ska få rätt till kostnadsfri skolskjuts när förskoleklassen blir obligatorisk på samma villkor som elever i grundskolan. Det innebär att eleven ska få skolskjuts från en plats i anslutning till hemmet till den plats där utbildningen, dvs. förskoleklassen, bedrivs och tillbaka, om sådan behövs på grund av färdvägens längd, trafikförhållandena, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Rätten till skolskjuts ska bedömas med utgångspunkt från avståndet mellan elevens hem och den plats där utbildningen bedrivs (prop. 2009/10:165, s. 741). Hemkommunen ska även anordna skolskjuts för elever som går i en annan skolenhet än den där annars kommunen skulle ha placerat dem eller som går i en annan kommuns förskoleklass i de fall då det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter. Detta gäller även för elever som går i en fristående förskoleklass inom kommunen.

Det finns ingen officiell statistik över skolskjuts i förskoleklassen. Utredningen har hämtat information från kommunernas hemsidor om vilka som i dag erbjuder skolskjuts för sexåringar. 249 kommuner uppger att de erbjuder skolskjuts till elever i förskoleklass, i de allra flesta fall på samma villkor som för elever i årskurs 1. 19 kommuner ger tydlig information om att elever i förskoleklass inte har rätt till skolskjuts. I ett tjugotal kommuner är det oklart vilka regler som gäller och i några fall gick hemsidorna inte att nå av tekniska skäl.

Undersökningen visar alltså att det är mycket vanligare att kommunerna erbjuder skolskjuts för sexåringar i förskoleklass än att de inte gör det. Utredningen har inte gjort ytterligare analyser av exempelvis relationen mellan skolskjuts och glesbygd eller kommunstorlek och skolskjuts.

När det gäller skolskjuts borde det rimligtvis bli färre elever i de lägre årskurserna som har lång väg till skolan och därför får rätt till skolskjuts. I gengäld krävs det oftare särskild skolskjuts för de yngre eleverna, medan äldre elever kan få ett busskort. Det är också mer troligt att yngre elever beviljas skolskjuts på grund av trafikförhållandena än äldre elever.

Den nya rätten till skolskjuts avser skolpliktiga elever i förskoleklassen och har utformats med samma villkor som i bestämmelsen om rätten till skolskjuts i grundskolan, i likhet med det som gäller exempelvis elever i årskurs 1. Det står alltid kommunen fritt att organisera skolskjutsarna på lämpligt sätt, dock med hänsyn till trafikförhållandena och övriga omständigheter, som anges i paragrafen. Skjutsarna behöver dock inte anpassas till varje elevs skoltider. Eleverna kan hänvisas till särskilda uppsamlingsplatser i skolans närhet (prop. 2009/10:165 s. 381, 741–742).

Vi gör antagandet att de flesta sexåringar som i dag kommer att vara inskrivna i fritidshem efter förskoleklassen, på motsvarande sätt som sjuåringarna i årskurs 1. Fritidshemmet omfattas dock inte av rätten till skolskjuts. Inget hindrar dock att kommunen organiserar skjutsarna för eleverna i anslutning till fritidshemmet, som ofta ligger i skolan eller i närheten. Med utgångspunkt i samma system som för grundskolan bedömer utredningen att kostnaden för skolskjuts i förskoleklassen bör beräknas motsvara den genomsnittliga kostnaden för en elev i grundskolan år 2013. Kostnaderna har sedan räknats upp till 2017 och 2018 års nivå och beräknats till 3 460 respektive 3 580 kronor per elev.

Om vi antar att andelen inskrivna elever i förhållande till prognostiserat antal folkbokförda elever är densamma som under 2013 blir det 112 770 elever år 2017 och 113 260 elever år 2018 som kan komma att omfattas av huvudmännens utökade åtagande för kostnadsfria skolskjutsar. Genomsnittskostnaden för skolskjuts för en grundskoleelev är 3 460 (2017) respektive 3 580 (2018) kronor per elev och år. Kostnadsökningen för bottenfinansiering till kommunerna skulle därmed beräknas till cirka 195 miljoner kronor år 2017 och till 405,4 miljoner kronor när det blir helårseffekt år 2018.

En finansiering av skolskjuts enbart för 4 200 tillkommande elever skulle innebära en kostnadsökning på cirka 7,2 miljoner kronor 2017 och 15 miljoner kronor 2018.

Kompensation för skolmåltider och skolskjuts

Som tidigare redovisats skulle en så kallad bottenfinansiering av skolmåltider för alla elever i förskoleklassen innebära en kompensation till kommunerna på cirka 757 miljoner kronor 2018. Utredningen bedömer emellertid att kommunerna inte behöver kompenseras för de kostnader som de redan i dag har för skolmåltider i förskoleklassen. Kompensation har dock beräknats för den andel (0,7 procent) som inte får skolmåltider i förskoleklassen i dag, cirka 800 stycken. Huvudmännens kostnadsökningar för ökat antal elever som får kostnadsfria skolmåltider beräknas därmed till 2,5 miljoner kronor år 2017 och till 5,3 miljoner kronor när det blir helårseffekt år 2018.

När det gäller skolskjuts för elever i förskoleklassen beräknas som tidigare nämnts kostnadsökningen för bottenfinansiering till kommunerna till 195,1 miljoner kronor år 2017 och till 405,5 miljoner kronor, när det blir helårseffekt år 2018. Utredningens förslag är att kommunerna ska få kompensation för skolskjuts till samtliga elever i förskoleklassen enligt ovanstående beräkning.

Anledningen till att vi resonerar olika när det gäller kompensation till kommunerna för skolmåltider och skolskjuts när förskoleklassen blir obligatorisk är följande. Kostnadsfria skolmåltider är ett generellt beslut som kommunen tar utan någon bedömning av enskilda elevers behov. Genom vår enkät vet vi att så gott som samtliga kommuner erbjuder fria skolmåltider till elever i förskoleklassen i dag. 1998 infördes som redan nämnts skyldigheten för huvudmännen för grundskolan, sameskolan, specialskolan och grundsärskolan att erbjuda kostnadsfria skolmåltider i skollagen. Enligt prop. 1997/98:6 *Förskoleklass och andra skollagsfrågor* bedömdes detta inte innebära några direkta konsekvenser varken för verksamheten eller för ekonomin, eftersom alla kommuner redan serverade skolmåltider för elever i grundskolan och sarskolan. Vi använder alltså samma resonemang som grund för vår ståndpunkt att kommunerna inte ska kompenseras annat än för ett litet antal tillkommande sexåringar.

När det gäller skolskjuts kommer förslaget om skolskjuts för sexåringar att få konsekvenser för kommunerna, oavsett hur man gör i dag. Det ställs höga krav på samhället att se till att alla elever kan ta

sig till en obligatorisk verksamhet, där det till och med kan utdömas sanktioner för vårdnadshavarna, om eleven inte infinner sig.

Även om en majoritet av kommunerna enligt vår undersökning redan erbjuder skolskjuts finns det en inbyggd oförutsägbarhet i systemet i dag för elever i förskoleklassen jämfört med för elever i årskurs 1. Kommunen kan varje år ompröva sitt beslut om skolskjuts till elever i förskoleklassen. Vi har sett exempel i vår undersökning på kommuner som ändrar på villkoren med hänvisning till att det inte är en rättighet att få skolskjuts till förskoleklassen. Det förekommer att sexåringarna får åka med befintliga skjutsar i mån av plats, vilket kan variera över tid. Förmodligen görs inte individuella utredningar av sexåringarnas behov av skjuts i samma utsträckning som för grundskoleelever, även om kommunen har en avståndsregel även för förskoleklassens elever.

När det blir en skyldighet för kommunerna att erbjuda skolskjuts till en ny årskull måste kommunerna införa ett nytt system med en bedömning, en utredning i förekommande fall och ett myndighetsbeslut för varje berörd elev. Alla förutsättningar ska prövas individuellt i varje enskilt fall (se prop. 2009/10:165, s. 381). Skolskjuts blir en rättighet som kan utkrävas av den som berörs, i det här fallet vårdnadshavarna. Besluten är överklagbara till allmän förvaltningsdomstol, vilket också kan innebära ett visst merarbete för kommunen. På samma sätt som i grundskolan tillkommer också en skyldighet att anordna skolskjuts för sexåringar i fristående förskoleklass under vissa förutsättningar. Dessa förändringar utgör enligt vår mening skäl för att kommunerna ska kompenseras för den nya skyldigheten att erbjuda eleverna i förskoleklass skolskjuts.

Å andra sidan kan man invända mot att kommunerna skulle bli kostnadsfria för något som de redan erbjuder. Ur samhällsekonomisk synpunkt innebär införandet av kostnadsfria skolmältider och skolskjuts ingen ambitionshöjning av verksamheten i förskoleklassen, eftersom innehållet inte förändras. Tillskottet av nya barn innebär att kostnaden för varje barn blir hög.

Utredningen stannar ändå efter en samlad bedömning för förslaget att kommunerna ska kompenseras för cirka 800 tillkommande elever när det gäller skolmältider och att skyldigheten att erbjuda skolskjuts ska medföra en så kallad bottenfinansiering.

Tabell 6.4 Skolmåltider och skolskjuts

Skolmåltider	2017 halvår	2018
<i>Antal elever</i>		
Alla	112 770	113 260
Tillkommande	4 200	4 200
Tillkommande ej måltid i dag	795	795
Kostnad per elev	6 480	6 690
<i>Totalt alla elever</i>	<i>365 374 800</i>	<i>757 709 400</i>
<i>Totalt tillkommande elever</i>	<i>13 608 000</i>	<i>28 098 000</i>
<i>Totalt ej måltid i dag</i>	<i>2 575 800</i>	<i>5 318 550</i>
Skolskjuts	2017 halvår	2018
<i>Antal elever</i>		
Alla	112 770	113 260
Tillkommande	4 200	4 200
Kostnad per elev	3 460	3 580
<i>Totalt alla elever</i>	<i>195 092 100</i>	<i>405 470 080</i>
<i>Totalt tillkommande elever</i>	<i>7 266 000</i>	<i>15 036 000</i>

Total kompensation till kommunerna

Eftersom obligatorisk förskoleklass medför utökade åtaganden för huvudmännen ska finansieringsprincipen tillämpas. Anslaget för kommunalekonomisk utjämning ska därför enligt vårt förslag höjas med cirka 222,5 miljoner kronor med halvårseffekt år 2017 och 461,2 miljoner kronor per år från och med 2018.

Enskilda huvudmän ska få ersättning från elevens hemkommun i enlighet med skollagens regler om bidrag till fristående förskoleklass (9 kap. 19–21 §§). Om eleven blir beviljad skolskjuts ska hemkommunen stå för dessa kostnader.

Tabell 6.5 Sammanlagd kostnad för kommunerna för obligatorisk förskoleklass

Sammanlagd kostnad för obligatorisk förskoleklass	2017 halvår	2018
Nettokostnad elevökning förskoleklass och fritidshem	13 860 000	27 672 000
Skolmåltider tillkommande elever	13 608 000	28 098 000
Skolskjuts alla elever	195 092 100	405 470 080
Summa	222 560 100	461 240 080

Organisatoriska konsekvenser

När förskoleklassen blir obligatorisk förväntas cirka 4 200 fler elever att vara inskrivna i verksamheten och då måste personalen utökas. Med utgångspunkt från 2013 års personaltäthet på 16,4 elever per lärare (heltidstjänster) kommer det att behövas ytterligare cirka 250 årsarbetare, eller drygt 400 fler anställda, i förskoleklassen.

Det är rimligt att anta att de barn som i dag inte går i förskoleklass finns hemma med en förälder och därmed inte kommer att efterfråga fritidshem i samma utsträckning som övriga barn. Vi har därför beräknat att antalet tillkommande sexåringar som behöver plats i fritidshem blir cirka 2 100. Med en personaltäthet på 21,3 barn per årsarbetare ökar personalbehovet med cirka 100 årsarbetare, vilket motsvarar cirka 160 anställda.

I förskolan och i pedagogisk omsorg förväntas personalbehovet minska. Med en personaltäthet på 5,3 barn per årsarbetare i förskolan och 4,9 barn per personal minskar behovet med cirka 325 årsarbetare respektive 75 antal personal. Eftersom det inte framgår av den officiella statistiken hur lång tid barnen tillbringar i pedagogisk omsorg eller hur många timmar de anställda arbetar är det svårt att avgöra exakt hur verksamheten kommer att påverkas.

De sexåringar som i dag är inskrivna i pedagogisk omsorg kommer att ha minskad vistelsetid där, när det blir obligatoriskt att gå i förskoleklass cirka tre timmar om dagen. Därmed kommer barngrupperna i pedagogisk omsorg att minska, åtminstone under en del av dagen, vilket kan leda till vissa anpassningsbehov inom pedagogisk omsorg.

Förändringarna inom förskoleklass, fritidshem och förskola tar nästan ut varandra; nettobehovet blir cirka 25 årsarbetare på

riksnivå. Beroende på vilken behörighet de anställda i förskolan har är det möjligt att behovet av ny personal inom förskoleklass och fritidshem inte fullt ut kommer att matchas av de tjänster som frigörs i övriga verksamheter.

Anpassningsbehoven kan variera mellan huvudmän beroende på hur stor andel av sexåringarna som tidigare gått i förskola, pedagogisk omsorg eller som inte varit inskrivna i någon verksamhet alls. En matematisk beräkning visar att antalet elever i förskoleklassen beräknas öka med mer än 16 barn i cirka 50 kommuner, vilket innebär att det behövs minst en årsarbetare till i den verksamheten. I vissa fall kan behoven täckas genom att personal flyttas från förskolan, i andra fall krävs nyanställningar.

Förutom anpassningar i bemanningen kan vissa kommuner även behöva se över lokalbeståndet. Kommuner som växer fort och som redan har svårt att tillgodose lokalbehoven kan få svårigheter att inrymma fler grupper i befintliga lokaler.

6.1.3 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Förslaget begränsar i viss mån den kommunala självstyrelsen eftersom kommunerna får nya obligatoriska uppgifter. Skyldigheten att erbjuda utbildning i förskoleklass för sexåringar finns dock redan och nästan alla sexåringar utnyttjar detta erbjudande. Dessutom kommer inte syfte, uppdrag, innehåll eller behörighetskrav för förskoleklassen eller sexårsklassen att förändras.

Vi bedömer därför att ingreppet i självstyrelsen är litet och motiverat genom det värde som det medför att alla sexåringar kommer att nås av obligatorisk pedagogisk verksamhet året före starten i grundskolan (alternativt börja i sexårsklass i grundskolan). Med hänsyn till att likvärdigheten blir större när alla sexåringar får ett obligatoriskt år i förskoleklassen som förberedelse för inträdet i grundskolan måste denna inskränkning i den kommunala självstyrelsen anses vara proportionerlig i förhållande till syftet.

6.1.4 Konsekvenser för staten

Ekonomiska konsekvenser för specialskolan

Av skollagen framgår att hemkommunen är skyldig att betala ersättning till staten för vissa kostnader för den som är elev i specialskolan eller i förskoleklass eller fritidshem vid en skolenhet inom specialskolan. Den ersättning som hemkommunen ska betala framgår av förordningen (SKOLFS 1997:1) om ersättning för elever i specialskolan. När det gäller specialskolans årskurs 1–10 står ersättningen från kommunerna endast för en del av de totala kostnaderna medan resterande del täcks av statsbidrag.

Enligt regleringsbrevet för Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) är det ekonomiska målet att kommunernas ersättning för förskoleklass och fritidshem ska ge full kostnadstäckning. För budgetåret 2013 var ersättningen för en elev i förskoleklass inom specialskolan 222 740 kronor. Kostnaderna uppgick enligt SPSM till 332 000 kronor per elev, men i ett längre perspektiv ger ersättningarna från kommunerna full kostnadstäckning. År 2014 fanns 31 barn i förskoleklass vid specialskolan.

Utredningen har inte beräknat några kostnader för tillkommande elever. Förskoleklassen i specialskolan är fortfarande under uppbyggnad och SPSM gör själva bedömningen att förskoleklassverksamheten kommer att fortsätta öka under ytterligare några år, oavsett om förskoleklassen görs obligatorisk eller inte.

Även om det i dag inte finns någon reglering av kostnadsfria resor och skolmältider för förskoleklassens elever, erbjuder specialskolan detta redan i dag till sina elever och därmed innebär våra förslag ingen kostnadsökning. De kostnader som specialskolan har för resor till och från undervisningen samt skolmältider täcks i dag av den ersättning som betalas av elevernas hemkommuner. Därmed är det kommunerna som eventuellt ska kompenseras för resor och skolmältider. När det gäller skolmältider gör vi samma bedömning för elever i specialskolans förskoleklasser som för övriga elever, det vill säga att kommunerna inte ska kompenseras eftersom de redan i dag har kostnader för skolmältider i förskoleklassen.

Staten står i dag för kostnaderna för resor mellan skolan och hemmet för elever i specialskolans årskurs 1–10. Detsamma gäller också boende och fritidsverksamhet för de elever som inte kan bo hos sina föräldrar under veckorna.

Vi beräknar att kostnaderna för elevernas resor kommer att uppgå till cirka 1,2 miljoner kronor med helårseffekt från och med 2018. Halvårseffekten år 2017 beräknas till 0,6 miljoner kronor. Tills vidare utgår vi från att finansieringen av förskoleklassen ska följa nuvarande system inom specialskolan och anslaget för SPSM därmed ska utökas med motsvarande kostnader.

I betänkandet *Med rätt att välja – flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp* (SOU 2011:30) finns förslag om att öka hemkommunernas finansiella ansvar. Vi lägger därför inget förslag om ett ändrat kostnadsansvar utan denna bedömning får göras i samband med beredningen av betänkandet.

Ekonomiska konsekvenser för sameskolan

Det ekonomiska målet enligt regleringsbrevet för Sameskolstyrelsens verksamhet är att avgiftsintäkterna från barnens hemkommuner för förskola samt ersättningen för fritidshem, förskoleklass och sameskola delvis ska täcka kostnaderna för verksamheten. Kostnader som inte finansieras med ersättningar finansieras via statsbidrag. Den ersättning som hemkommunen ska betala framgår av förordningen (SKOLFS 2011:62) om ersättning för elever i sameskolan eller i förskoleklass eller fritidshem vid en skolenhet inom sameskolan. Ersättningen ska bestämmas efter samma grunder som elevens hemkommun tillämpar vid fördelning av resurser i sin egen grundskola, förskoleklass eller fritidshem.

År 2013 gick 196 elever i sameskolan, varav 28 i förskoleklass. Genomsnittskostnaden per elev i sameskola uppgick enligt Skolverkets statistik till 181 200 kronor 2013, exklusive kostnader för skolskjuts och elevhem. Kostnaderna för skolskjuts och elevhem uppgick till 11 028 kronor per elev 2013 och avser i huvudsak kostnader för skolskjuts, då det enligt Sameskolstyrelsens årsredovisning 2013 endast fanns en elev som ersattes för boende utanför det egna hemmet. Det finns ingen redovisning av kostnader per elev i förskoleklassen, vare sig i den officiella statistiken eller hos Sameskolstyrelsen.

Vi har inte beräknat några kostnader för tillkommande elever då vi delar Sameskolstyrelsens bedömning att antalet elever i same-

skolans förskoleklasser inte påverkas nämnvärt av om verksamheten görs obligatorisk eller inte.

Även om det i dag inte finns någon reglering av kostnadsfria resor och skolmältider för förskoleklassens elever, erbjuder sameskolan detta till sina elever. Därför innebär den nya regleringen ingen kostnadsökning. De kostnader som sameskolan har för detta ingår i den ersättning som betalas av hemkommunen. När det gäller kompensation till kommunerna gör vi samma bedömning för elever i sameskolans förskoleklasser som för övriga elever, det vill säga att kommunerna inte ska kompenseras för skolmältider, eftersom de redan i dag har dessa kostnader.

Rätten till skolskjuts bör precis som för övriga elever i sameskolan finansieras av staten i stället för av kommunerna. Kostnaden för skolskjutsar i förskoleklassen beräknas till cirka 0,3 miljoner kronor från och med 2018. Halvårseffekten år 2017 beräknas till 0,2 miljoner kronor. Anslaget för Sameskolstyrelsen ska därför enligt vårt förslag höjas med motsvarande summor.

Övriga kostnader för staten

Skolverket behöver uppdatera sin information på webb-sidan till föräldrar om förskoleklass och grundskola, när barnen får skolplikt från sex år. Detta bedöms dock rymmas inom myndighetens ordinarie resurser.

När ytterligare en årskull får rätt till skolskjuts kan det medföra ett ökat antal överklaganden till förvaltningsdomstolarna. Enligt statistik från Sveriges domstolar är den genomsnittliga styckkostnaden för ett mål i förvaltningsrätten 7 854 kronor. Det är mycket svårt att bedöma hur vanligt det kommer att bli med överklaganden av beslut om skolskjuts för sexåringar. Ett antagande kan vara att det kommer att röra sig om ytterligare ett tjugotal överklaganden, vilket innebär en försumbar kostnad utslaget på kommunkollektivet. Att överklaga vidare till högre instans förutsätter att man får prövningstillstånd för att målet ska komma upp, vilket sällan sker.

Reformen medför inget behov av någon omfattande implementeringsinsats för personalen i förskoleklassen. Vi bedömer därför att förslagen inte får några övriga kostnadskonsekvenser för staten.

6.1.5 Övriga konsekvenser

Konsekvenser för företag

De enskilda huvudmän som berörs av förslagen om obligatorisk förskoleklass eller sexårsklass är de företag, föreningar och andra juridiska eller fysiska personer som är huvudmän för fristående grundskolor med förskoleklasser. Cirka 11 800 elever, vilket motsvarar 10 procent av alla elever i förskoleklass, gick läsåret 2014/15 i en skolenhet med fristående skola med grundskola och förskoleklass. Det fanns 564 fristående skolenheter med förskoleklass och dessa är oftast mindre än de kommunala skolorna.

Enskilda huvudmän ska få ersättning för tillkommande elever genom att elevens hemkommun betalar ett bidrag. Bidraget ska, enligt den så kallade likabehandlingsprincipen, beräknas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till den egna verksamheten av motsvarande slag i enlighet med 9 kap. 19–21 §§ skollagen.

Vissa enskilda huvudmän kan behöva se över sin organisation. Elevökningen kommer dock att bli väldigt liten och vi bedömer därför att förslagen inte kommer att medföra några negativa konsekvenser för enskilda huvudmän med förskoleklasser.

Däremot kan vissa enskilda huvudmän inom pedagogisk omsorg påverkas eftersom barnantalet kommer att minska, åtminstone under en del av dagen. Under 2013 fanns det 127 sexåringar i pedagogisk omsorg med enskild huvudman. Den obligatoriska förskoleklassen kommer dock fortfarande bara att omfatta cirka tre timmar om dagen. Sexåringarna kan vara i pedagogisk omsorg resten av dagen, om föräldrarna så önskar. Vi bedömer därför att de ekonomiska konsekvenserna blir små.

Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Förslagen får endast marginell inverkan på sysselsättningen, eftersom det totala behovet av mer eller mindre personal i förskoleklassen inte blir särskilt märkbart. De flesta sexåringar finns redan i förskoleklassen och i fritidshemmet och behovet av nyanställningar

blir därför litet. En viss omfördelning av förskollärare mellan förskola och förskoleklass kan behövas i enstaka kommuner.

Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Pojkar har generellt lägre skolresultat än flickor i grundskolan. Genom att alla sexåringar kommer att vara i obligatorisk förskoleklass och får ett års förberedelse för skolstarten kan införandet av obligatorisk förskoleklass påverka ett litet antal pojkars skolresultat på ett positivt sätt.

För de föräldrar, framför allt kvinnor, som i dag är hemma med sina sexåringar blir det en omställning, när barnen får plikt att infinna sig i förskoleklassen. De kan få mer utrymme till förvärvsarbete eller studier och på så sätt bli mer jämställda. Den tillkommande gruppen är dock liten och effekterna på nationell nivå förväntas bli små.

Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen

När alla sexåringar får tillgång till ett års pedagogisk verksamhet i förskoleklassen får de möjlighet att använda svenska språket och att vara tillsammans med andra barn i grupper med olika bakgrund. Detta gör dem bättre förberedda att börja skolan som sjuåringar. Även föräldrar kan få utökade kontakter med svenskspråkiga miljöer och fördjupad inblick i det svenska samhället genom att barnet går i förskoleklassen.

Den tillkommande gruppen sexåringar är liten. Det finns ingen statistik över hur stor andel av barnen som har utländsk bakgrund och det är därför svårt att bedöma konsekvenserna av förslagen på nationell nivå.

Barnperspektivet

Utredningen bedömer att reformen med obligatorisk förskoleklass och skolplikt för sexåringar kommer att få positiva konsekvenser för de barn som berörs. Utredningen har inte gjort egna intervju-

undersökningar men ny forskning¹ och en kvalitetsgranskning² från Statens skolinspektion bekräftar att eleverna i förskoleklassen har en trygg och lärande miljö. De brister som finns handlar mest om otydliga styrdokument och bristande samarbete mellan förskoleklassen och grundskolan. Det är därför värdefullt för en sexåring att få tillgång till utbildning i förskoleklass, både för det som erbjuds under läsåret och som förberedelse för starten i grundskolan.

Plikten i sig innebär en markering av att samhället fäster stor vikt vid att alla barn kommer till förskoleklassen och därmed får bättre förutsättningar att lyckas med sin skolgång. Vårdnadshavarna kan inte längre välja att barnet ska stå utanför den förberedelse för grundskolan som de allra flesta barn får i dag i förskoleklassen. Barnen blir därmed delaktiga i den verksamhet som styrs av läroplanernas värderingar, bland annat när det gäller mänskliga rättigheter och jämställdhet.

Det är omvittnat att de flesta barn i förskoleklassen uppfattar det som att de redan har börjat skolan precis som sina ett år äldre kamrater i årskurs 1. För barnen behöver därför inte införandet av skolplikt bli särskilt dramatiskt. Det kan därför anses vara förenligt med barnets bästa att det blir skolplikt för sexåringar i förskoleklassen.

Förslagen om att rektor ska besluta om att en sexåring ska få börja i årskurs 1 och att femåringar inte ska få gå i förskoleklassen innebär förändringar jämfört med i dag. Utgångspunkten för den bedömning som ska göras ska alltid vara barnets bästa (se avsnitt 3.7 om rektors bedömning).

När det gäller möjligheten att tidigt upptäcka elever i behov av särskilt stöd och åtgärder för att ge detta stöd betyder inte införandet av skolplikt några nya generella förutsättningar, eftersom våra förslag inte medför några förändringar av förskoleklassens syfte, uppdrag eller innehåll. Se avsnitt 3.6.4 om särskilt stöd, studiehandledning på modersmål och modersmålsundervisning.

Det finns bestämmelser om särskilt stöd i förskoleklassen i skollagen och ett barn som till exempel har en funktionsnedsättning har därför redan i dag rätt att få det stöd som behövs. För de barn som tidigare stått utanför systemet och nu kommer att

---

¹ Ackesjö: Barns övergångar till och från förskoleklass, Växjö 2014.

² Undervisning i förskoleklass, rapport 2015:03 från Statens skolinspektion.

omfattas av skollagens bestämmelser om stöd i förskoleklassen kan detta självklart betyda mycket i individuella fall.

Utredningen om en läsa-skriva-räkna-garanti (dir. 2015:65) har i uppdrag att lämna förslag om vad en sådan garanti ska innehålla och vilka åtgärder som kan vidtas redan i förskoleklassen. I utredningens direktiv ingår också att analysera hur en sådan garanti förhåller sig till regleringen av särskilt stöd.

Övrigt

Utredningen bedömer inte att förslagen får några konsekvenser för den personliga integriteten, överensstämmelse med EU-rätten eller för brottsligheten.

6.2 Förlängd skolplikt

6.2.1 Utredningens förslag i korthet

Av direktiven framgår att elever utan behörighet till yrkesprogram i gymnasieskolan ska fullgöra förlängd skolplikt under högst ett läsår i grundskolan eller i ett introduktionsprogram.

Utredningen föreslår att

- skolplikten som huvudregel ska upphöra efter högsta årskursen, senast när eleven fyller 18 år,
- att elever ska ha skolplikt för de åtta ämnen som behövs för att kunna antas till ett nationellt yrkesprogram och ha möjlighet att komplettera med ytterligare fyra ämnen till ett högskoleförberedande program,
- att eleverna ska bedriva heltidsstudier och ha en individuell studieplan,
- eleverna ska ha förlängt barnbidrag i grundskolan eller studie-stöd i introduktionsprogrammet,
- elever på introduktionsprogram ska läsa minst ett grundskoleämne,
- eleverna ska få kostnadsfria näringsriktiga skolmåltider och elevresor enligt dagens regler,

- hemkommunen beslutar om förlängd skolplikt och att huvudmannen anmäler till hemkommunen,
- elever i specialskolan ska ha förlängd skolplikt enligt samma system som grundskolan.

Vilka berörs av regleringen?

Utredningens förslag berör elever i grundskolan och specialskolan som inte blivit behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan och i viss mån deras vårdnadshavare. Kommunala och enskilda huvudmän samt personal i grundskolans och specialskolans högre årskurser och i gymnasieskolans introduktionsprogram får delvis förändrade uppgifter.

6.2.2 Ekonomiska konsekvenser för kommunerna

Tabell 6.6 Total kostnad för kommunerna per år för tillkommande elever

	Antal elever	Kostnad/ elev	Total kostnad elever	Kostnad administration	Total kostnad
Elever som ej skulle gått i gymnasieskolan ht 2017	2 051	81 554	167 300 000	700 000	168 000 000
Elever som ej skulle gått i gymnasieskolan vt 2018	2 051	84 229	172 800 000	700 000	173 500 000
Elever som ej skulle gått i gymnasieskolan ht 2018	2 150	84 229	181 100 000	700 000	181 800 000
Summa ht 2017 (halvår)	2 051	81 554	167 300 000	700 000	168 000 000
Summa 2018 (helår)	2 101	168 457	353 900 000	1 400 000	355 300 000

Källa: Egna beräkningar (se nedan)

Utredningen beräknar att förlängd skolplikt kommer att ge kommunerna ökade kostnader med 353,9 miljoner kronor per år från och med 2018. Under 2017 blir det halvårseffekt och kostnadsökningen beräknas till 167,3 miljoner kronor. Beräkningarna bygger på att den förlängda skolplikten fullgörs inom introduktionsprogrammen i gymnasieskolan och att det bara är kostnaderna för de elever som i dag inte går vidare till gymnasieskolan som tillkommer. Kommunerna har redan i dag kostnader för flertalet av de

elever som inte är behöriga till gymnasieskolan, eftersom dessa frivilligt går på introduktionsprogram. Ökade kostnader för administration avser dock alla elever som kommer att omfattas av förlängd skolplikt.

Om några elever fullgör den förlängda skolplikten inom grundskolan kommer de faktiska kostnaderna att öka något för grundskolan, men i gengäld uteblir då kostnadsökningen i gymnasieskolan, där genomsnittlig kostnad per elev är högre än i grundskolan. Beräkningen av kompensationen till kommunerna bygger på att skolplikten fullgörs inom gymnasieskolan. För varje elev som i stället fullgör den förlängda skolplikten i grundskolan minskar kostnaden. De uppgifter och antaganden som ligger till grund för beräkningarna redovisas nedan.

Antagande om elevantal

Tabell 6.7 Övergångsfrekvens till gymnasieskolan 2014/15

	Antal	Andel
Elever som slutade åk 9 vt 2014	97 260	–
Elever som slutade åk 9 vt 2014 utan behörighet till nationellt yrkesprogram	12 741	13,1 %
Elever som slutade åk 9 vt 2014 och fanns i gymnasieskolan ht 2014	94 762	97,4 %
– varav på yrkesprogram	26 253	27,0 %
– varav på högskoleförberedande program	58 912	60,6 %
– varav på introduktionsprogram	9 597	9,9 %
Elever som slutade åk 9 och ej gick i gymnasieskolan ht 2014	2 498	2,6 %

Källa: Skolverket

Med utgångspunkt från antalet elever i årskurs 9 läsåret 2013/14 och med hänsyn till befolkningsförändringar enligt SCB:s prognos beräknas cirka 101 100 elever lämna årskurs 9 våren 2017. Om andelen som inte är behöriga i förhållande till totalt antal elever är densamma som 2013, beräknas 13 200 elever sakna behörighet till ett nationellt yrkesprogram. Av dessa beräknas 2 408 elever inte gå över till gymnasieskolan höstterminen 2017. Inför höstterminen 2018 beräknas antalet som inte skulle gått över till gymnasieskolan uppgå till 2 525 elever.

Det framgår inte av statistiken om de elever som inte fortsätter till gymnasieskolan är behöriga till ett nationellt program eller inte. Vissa elever skulle nog inte omfattas av förlängd skolplikt men i gengäld finns det med dagens regler elever som går i gymnasieskolan vid elevmätningarna i oktober men som sedan hoppar av, vilket de inte kommer att kunna göra med förlängd skolplikt. Utredningen har utifrån de två senaste årens statistik antagit att 98 procent av eleverna som lämnar årskurs 9 går vidare direkt till gymnasieskolan.

Antagande om kostnad per elev

Med förlängd skolplikt kommer kommunerna således att få ökade kostnader för de elever som i dag inte går vidare till gymnasieskolan. Beroende på om eleverna kommer att fullgöra skolplikten inom gymnasieskolan eller grundskolan kan kostnaderna förändras även för de elever som i dag frivilligt börjar på något av introduktionsprogrammen. Genomsnittlig kostnad per elev är lägre i grundskolan än i gymnasieskolan och därmed skulle man kunna anta att kostnaderna minskar om kommunerna beslutar att alla elever som omfattas av den förlängda skolplikten ska fullgöra denna i grundskolan. Utredningen bedömer dock att de flesta elever även fortsättningsvis kommer att fullgöra sin skolplikt inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan och att kostnaden per elev därmed inte kommer att förändras för den andel elever som redan i dag frivilligt går på introduktionsprogram.

Det finns ingen nationell statistik över kostnad per elev och program. Sedan år 2010 är det kommunens budget för verksamheten det kommande året som ska ligga till grund för bestämningen av bidrag till fristående skolor. Grundbeloppet bygger på budgeterade värden och alla kostnader ingår inte i grundbeloppet. Kostnader för modersmålsundervisning och extraordinära stödåtgärder ska fördelas via ett tilläggsbelopp. Dessutom är det endast bidragsbelopp för nationella program som rapporteras. Kostnader för introduktionsprogram ingår därför inte i den insamling som SCB genomför åt Skolverket.

Eftersom det inte finns uppgifter om kostnad per elev på introduktionsprogrammen har utredningen försökt uppskatta hur

stor kostnadsskillnaden är mellan genomsnittlig kostnad per elev på ett nationellt program och kostnad per elev på ett introduktionsprogram. Utredningen har tagit fram fastställda bidragsbelopp i ett antal kommuner och sedan beräknat ett vägt genomsnittligt bidragsbelopp (hänsyn har tagits till hur många elever som går på respektive program) för de nationella programmen. Detta har sedan jämförts med ett vägt genomsnittligt bidragsbelopp för introduktionsprogrammen.

I genomsnitt är bidragsbeloppen för introduktionsprogrammen drygt 30 procent högre än för de nationella programmen. Utredningen antar därmed att även den faktiska kostnaden per elev på introduktionsprogrammen är 30 procent högre än den genomsnittliga kostnaden per gymnasieelev. Kostnaden har sedan räknats upp till 2017 respektive 2018 års nivå.

Administrativa kostnader

Ökade kostnader för administration beräknas till 1,4 miljoner år 2018 och till 0,6 miljoner hösten 2017. Beräkningarna bygger på en tidsuppskattning om 10 minuter per elev för hantering av administration kring förlängd skolplikt och skolpliktsbevakning.

Vi bedömer att de samlade kraven på lärarna inte kommer att öka med anledning av den nya bestämmelsen om individuella studieplaner för elever som slutför skolplikten i grundskolan och därmed räknar vi heller inte med några extra kostnader. Det blir förmodligen ganska få elever som kommer att fullgöra sin förlängda skolplikt i grundskolan och därmed också få lärare som kommer att beröras av skyldigheten att upprätta en individuell studieplan.

Vårt förslag att det ska finnas en fullständig dokumentation av elevens kunskapsutveckling i form av slutbetyg och en skriftlig bedömning av de ämnen där eleven inte fått godkända betyg, när skolplikten upphör, innebär i vissa avseenden ökade krav på dokumentation. Det handlar dock om få elever och det blir bara en viss kategori lärare som får dessa uppgifter varje år. Eftersom regleringen av skriftlig bedömning finns redan i dag och vi föreslår ett förtydligande, bedömer vi inte att vårt förslag kommer att medföra några nämnvärt ökade krav på skolans organisation eller ekonomi jämfört med i dag.

Kostnader för skolmåltider och vissa egna hjälpmedel i gymnasieskolan

Utredningen föreslår att elever med förlängd skolplikt i introduktionsprogrammet ska få kostnadsfria skolmåltider. Huvudmannen ska heller inte kunna kräva att dessa elever ska hålla sig med vissa egna hjälpmedel. Skälet till förslagen är att elever med förlängd skolplikt i gymnasieskolan generellt inte ska ha sämre villkor än elever som fullgör den förlängda skolplikten i grundskolan.

Utredningen har erfarit att det bara är ett fåtal kommuner som i dag tar ut avgift för skolmåltider i gymnasieskolan. När det gäller egna hjälpmedel är det rimligt att undervisningen planeras så att elever med förlängd skolplikt inte blir tvungna att skaffa sådana. Vi bedömer därför att dessa förslag endast kommer att medföra försumbara kostnader.

Finansieringsmodell kommunerna

Den förlängda skolplikten innebär ett utökat åtagande för huvudmännen och finansieringsprincipen ska därmed tillämpas. Anslaget för kommunalekonomisk utjämning bör därför enligt vårt förslag höjas med 168 miljoner kronor från och med 2017, när det blir halvårseffekt. Från och med 2018 blir det helårseffekt med 355,3 miljoner kronor.

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Förslaget om förlängd skolplikt begränsar i viss mån den kommunala självstyrelsen eftersom kommunerna får en ny obligatorisk uppgift. Detta innebär en ökad styrning av en verksamhet där kommunerna redan har en uppgift och ett ansvar.

För samhället innebär varje elev som blir behörig till ett nationellt program eller förkortar sin tid i ett introduktionsprogram en vinst. En gymnasieutbildning är en avgörande förutsättning för att en individ ska få inträde på arbetsmarknaden eller för att kunna gå vidare till högre studier. Med hänsyn till samhällets intresse av att eleverna utifrån sina behov och förutsättningar ska nå kunskapskraven i grundskolans ämnen får denna inskränkning i

den kommunala självstyrelsen därför anses vara proportionerlig i förhållande till syftet med förlängd skolplikt.

6.2.3 Ekonomiska konsekvenser för staten

Ekonomiska konsekvenser och finansiering för elever från specialskolan

Cirka 60 procent av de elever som lämnade specialskolan 2011/2012 gick vidare till riksgymnasiet för döva och hörselskadade (RGD/RGH). Drygt 15 procent gick vidare till gymnasiesärskolan. Resterande elever gick till andra gymnasieskolor, folkhögskolor eller började i daglig verksamhet.

RGD/RGH finns för elever som är döva, har en hörselnedsättning, är dövblinda eller har en språkstörning. Örebro kommun har ett statligt uppdrag att anordna utbildning för elever från hela landet. Riksgymnasierna finns integrerade på fyra av Örebros gymnasieskolor. Vilka elever som får gå där regleras i gymnasieförordningen.

De ekonomiska konsekvenserna blir olika beroende på om den förlängda skolplikten förläggs till specialskolan eller till gymnasieskolan. År 2013 var kostnaden per elev i specialskolans regionskolor i genomsnitt 799 000 kronor enligt Skolverkets statistik. Total kostnad per elev i RGD/RGH var i genomsnitt 581 000 kronor inklusive dagliga resor som hemkommunen bekostar.

Eftersom eleverna redan har gått tio år i specialskolan bedömer utredningen att de flesta elever som inte är behöriga till ett nationellt program kommer att genomföra den förlängda skolplikten i gymnasieskolan. Studierna i riksgymnasierna finansieras dels genom att hemkommunen betalar en interkommunal ersättning till Örebro kommun, dels genom statsbidrag som finansierar cirka 75 procent av utbildningskostnaden. Boende, kost och resor betalas dels av riksgymnasiebidrag (Rg-bidraget) från Centrala Studiestödsnämnden (CSN), dels av inackorderingstillägget från elevens hemkommun. Respektive hemkommun ansvarar för busskort för dagliga resor mellan boendet i Örebro och skolan. Sammanlagt står staten för cirka 85 procent av kostnaderna för elevhem och resor.

Med utgångspunkt från kostnaden per elev i riksgymnasierna beräknas de totala kostnaderna till 14,7 miljoner kronor under

2018, då det blir helårseffekt och till 6,5 miljoner kronor 2017, då det är halvårseffekt.

Om den förlängda skolplikten skulle genomföras i specialskolan beräknas helårseffekten 2018 bli 20,4 miljoner kronor och halvårseffekten för 2017 beräknas till 9,0 miljoner kronor. Vi bedömer dock, som nämnts ovan, att detta är ett mindre troligt alternativ.

Tabell 6.8 Kostnadsökningar förlängd skolplikt för specialskolans elever

Höstterminen 2017	Utbildning	Elevhem/resor	Summa
Kommunerna	1 300 000	300 000	1 600 000
Staten	3 300 000	1 600 000	4 900 000
<i>Totalt</i>	<i>4 600 000</i>	<i>1 900 000</i>	<i>6 500 000</i>
Helår 2018	Utbildning	Elevhem/resor	Summa
Kommunerna	3 000 000	600 000	3 600 000
Staten	7 400 000	3 600 000	11 000 000
<i>Totalt</i>	<i>10 400 000</i>	<i>4 200 000</i>	<i>14 600 000</i>

Utredningen föreslår att kommunerna kompenseras för de ökade kostnaderna för elever i RGD/RGH genom att anslaget för kommunalekonomisk utjämning höjs med 1,6 miljoner kronor under 2017 och med 3,6 miljoner kronor från och med 2018. Vi bedömer också att Skolverkets anslag för särskilda bidrag för rikskryterande gymnasial utbildning för elever med funktionsnedsättning bör tillföras 3,0 miljoner kronor under 2017 och 6,7 miljoner kronor från och med 2018. CSN bör kompenseras för ökade kostnader för elevernas resor och boende på elevhem med 1,9 miljon under 2017 och 4,3 miljoner kronor från och med 2018.

Konsekvenser för och finansiering av systemen för barnbidrag och studiestöd

Barnbidraget betalas ut till och med det kvartal som barnet fyller 16 år. Hur länge barnbidraget betalas ut beror på barnets födelse-datum. För den som inte studerar på gymnasieskolan utan går kvar i grundskolan eller grundsärskolan fortsätter utbetalningen av barnbidrag även efter det att barnet har fyllt 16 år (förlängt barnbidrag).

Elever som börjar studera på gymnasieskola får studiebidrag. Studiebidraget betalas ut automatiskt från CSN. Elever som fyller 16 år mellan januari och juni får det första studiebidraget i september. För elever som fyller 16 år i juli till och med september betalas det första studiebidraget ut i oktober. Slutligen får elever som fyller 16 år i oktober till och med december den första utbetalningen i januari.

Tabell 6.9 Kostnader för barnbidrag och studiestöd

	Nya elever	Förändrad kostnad				Totalt
		Barnbidrag	Studiestöd	Inackordering	Extra tillägg	
Halvårs-effekt 2017	2 051	0	5 700 000	200 000	200 000	6 100 000
Helårs-effekt 2018	2 101	0	18 800 000	600 000	600 000	20 100 000

Med vårt antagande om att de flesta elever kommer att fullgöra sin förlängda skolplikt på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan påverkas inte kostnaderna för barnbidrag och studiestöd för de elever som i dag finns där frivilligt. Däremot kommer kostnaderna för studiestöd inklusive inackordering och extra tillägg att öka för de elever som beräknas tillkomma.

Helårseffekten 2018 beräknas till 11,8 miljoner kronor och halvårseffekten för 2017 beräknas till 3,6 miljoner kronor. Den stora skillnaden på halvårs- och helårseffekt beror på att elever som slutar årskurs 9 och fyller år under det andra halvåret fortsätter att få barnbidrag under vissa månader under höstterminen oavsett om de går vidare till gymnasieskolan eller inte, medan samtliga elever beräknas få studiestöd under vårterminen.

Vi bedömer att anslaget till CSN bör höjas med 3,6 miljoner kronor från och med 2017 då det blir halvårseffekt. Från och med 2018 blir det helårseffekt med 11,8 miljoner kronor.

Övriga kostnader för staten

Enligt vår bedömning kommer inte förlängd skolplikt kommer att medföra några påtagliga ökade kostnader för staten. Det kan finnas ett visst behov av implementeringsinsatser av reformen från Skol-

verket, främst till huvudmän och rektorer i grundskolan och gymnasieskolan.

Skolverket bör också göra en utåtriktad informationskampanj till elever, föräldrar och allmänhet. Syftet är att understryka allvaret i att det läggs skolplikt ytterligare ett år på elever som inte är behöriga till ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Vi tror emellertid att information om förlängd skolplikt kan samordnas med andra insatser och främst göras via Skolverkets webb-sida och övriga digitala kanaler. Därför räknar vi inte med några nya kostnader för Skolverket i samband med införandet av förlängd skolplikt.

Det finns en möjlighet att överklaga den förlängda skolplikt som inträder enligt dagens regler. Vi föreslår inte någon sådan möjlighet till överklagande i det nya systemet med förlängd skolplikt. Skolväsendets överklagandenämnd har hittills bara haft ett fåtal sådana ärenden per år och effekten förväntas därför bli försumbar.

6.2.4 Övriga konsekvenser

Konsekvenser för företag

De enskilda huvudmän som berörs av förslagen om förlängd skolplikt är de företag, föreningar och andra juridiska och fysiska personer som är huvudmän för fristående skolor. Enskilda huvudmän som enbart är godkända för grundskola är skyldig att erbjuda och anordna förlängd skolplikt i sin grundskola. Om en elev väljer att stanna kvar i grundskolan hos den enskilda huvudmannen betalar elevens hemkommun ersättning enligt de regler som gäller för bidrag till fristående grundskola.

En fristående grundskola kan inte erbjuda introduktionsprogram med mindre än att skolan också är en fristående gymnasieskola. I avsnitt 4.4.4 redogör vi för de regler som gäller för att en enskild huvudman ska få anordna introduktionsprogram.

För enskilda huvudmän finns begränsningar i skyldigheten att ta emot alla behöriga elever till ett introduktionsprogram, vilket också kommer att gälla för elever med förlängd skolplikt. En enskild huvudman är skyldig att ta emot en elev till yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkin introduktion bara om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det

bidrag som kommunen ska betala för utbildningen. För preparand-utbildning och programriktat individuellt val betalar hemkommunen bidrag enligt särskilda regler (se avsnitt 4.4.4).

Den elev som inte vill stanna kvar i grundskolan eller inte vill gå i något av de introduktionsprogram som enskild huvudman kan anordna får vända sig till hemkommunen. Hemkommunen har ansvar för att eleven fullgör sin förlängda skolplikt i grundskolan eller i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Den fristående skolan beräknas inte få några ytterligare kostnader för administration, även om de ska rapportera till elevens hemkommun att eleven ska ha förlängd skolplikt. Våra förslag innebär inga större skillnader mot hur systemet fungerar i dag för de fristående skolorna.

Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Vi bedömer inte att sysselsättningen kommer att påverkas annat än genom marginella öknings av personalbehovet i grundskolan och introduktionsprogrammet i gymnasieskolan.

Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Färre pojkar än flickor blir behöriga till ett nationellt gymnasieprogram. Andelen pojkar som blev behöriga läsåret 2013/14 var 85,5 medan andelen flickor som blev behöriga uppgick till 88,3 procent. Om fler pojkar blir behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan genom den förlängda skolplikten kan detta indirekt påverka jämställdheten.

Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen

Elever som har gått samtliga nio år i svensk grundskola har andra förutsättningar att klara sig i skolan än elever som kommit till Sverige sent under sin skolgång. Av elever födda i Sverige var 90 procent behöriga till gymnasieskolan 2014. Drygt 86 procent av

elever födda utomlands och som kommit hit före ordinarie skolstart var behöriga. Andelen elever som kommit till Sverige efter ordinarie skolstart och uppnådde behörighet till gymnasieskolan var bara lite drygt hälften, 52 procent. Om fler elever, som har lämnat årskurs 9 utan att vara behöriga till ett yrkesprogram i gymnasieskolan, lyckas bli behöriga inom ramen för förlängd skolplikt kan detta påverka integrationen.

Barnperspektivet

Ungdomar utan fullföljd utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan löper hög risk för framtida utanförskap både från arbetsmarknad och vidare utbildning. De löper också risk för ekonomiskt utanförskap och psykisk ohälsa. Med varje elev som får en gymnasieutbildning gör både samhället och individen en vinst. Även om förlängd skolplikt innebär en utökad plikt för individen innebär det också en utökad rätt till utbildning. Särskilt för elever, som har problem med motivationen för att slutföra sin grundskoleutbildning, kan ytterligare ett år med skolplikt fungera som ett stöd. Utredningen bedömer därför att förslagen är i enlighet med barnets bästa, eftersom de kan bidra till att individen senare får utökade möjligheter till arbete eller fortsatt utbildning.

I avsnitt 4.4.2 betonar utredningen vikten av att huvudmännen inte får använda den förlängda skolplikten (eller lovskolan som redovisas i nästa avsnitt) som incitament för att skjuta upp eller låta bli att införa stödinsatser för en elev under den ordinarie undervisningstiden.

Utredningen har inte gjort egna intervjuer med ungdomar men tagit intryck bland annat av de elevröster som kommit till tals i Skolverkets rapport om introduktionsprogram³. Där framgår bland annat att många ungdomar inte är klara över vad de vill med sin utbildning och att behovet av studie- och yrkesvägledning både på grundskolan och i gymnasieskolan är stort. Våra förslag om skärpningar av regleringen av individuella studieplaner ligger därför i linje med iakttagelserna i rapporten.

---

³ Introduktionsprogram, rapport 2014:413 från Skolverket.

Konsekvenser för brottsligheten

Enligt flera undersökningar, bl.a. från Brottsförebyggande rådet, är det många gånger större risk att en person utan gymnasieutbildning begår ett brott, jämfört med en person som har gymnasieutbildning. Riskerna för ungdomsbrottslighet sammanfaller till stor del med riskfaktorer för social utslagning, såväl i tonåren som senare i livet. En ökad andel ungdomar som påbörjar en gymnasieutbildning kan därför även leda till minskad brottslighet.

Övrigt

Utredningen bedömer inte att förslagen får några konsekvenser för den personliga integriteten eller för överensstämmelse med EU-rätten.

6.3 Lovskola

6.3.1 Utredningens förslag i korthet

Av direktiven framgår att lovskola ska erbjudas elever i årskurs 9 som riskerar att inte nå kunskapskraven eller efter årskurs 9 inte är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan samt elever i årskurs 8 som riskerar att inte bli behöriga. Elever som gått ut årskurs 9 ska utan avgift få tillfälle till prövning för betyg.

Utredningen föreslår att

- deltagande i lovskola ska vara frivilligt för alla elever men med skyldighet att närvara,
- lovskola ska anordnas utanför terminstid eller på skollov under terminerna, ska omfatta sammanlagt minst två veckor och innehålla undervisning i ett eller flera ämnen,
- eleverna och vårdnadshavarna ska få information och rektorn ska fatta beslut,
- eleverna ska erbjudas skolmåltider och skolskjuts,
- elever som gått ut årskurs 10 i specialskolan ska erbjudas lovskola som så långt som möjligt motsvarar grundskolan.

Vilka berörs av regleringen?

Utredningens förslag berör framför allt elever som inte uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan eller riskerar att inte göra det. För kommunala och enskilda huvudmän, liksom för Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) innebär förslaget nya skyldigheter inom grundskolan respektive specialskolan.

6.3.2 Konsekvenser för kommunerna**Ekonomiska konsekvenser för kommunerna****Tabell 6.10 Total kostnad för kommunerna under 2017, kronor**

	Kostnadslag
Lärlöner	42 800 000
Administration	1 300 000
Elevresor	4 300 000
Måltider	8 000 000
Lokaler	1 300 000
Summa huvudmännen	57 700 000
Summa per elev	2 600

Utredningen beräknar att kostnaderna för kommunerna kommer att uppgå till 57,7 miljoner kronor under 2017, vilket innebär en kostnad på 2 600 kronor per elev för två veckors lovskola eller 1 300 kronor per elev och vecka.

Jämfört med det riktade statsbidraget för 2014, som huvudmän kunnat ansöka om hos Skolverket, innebär beräkningarna för den obligatoriska lovskolan att kostnaden per elev ökar. Det riktade statsbidraget kan i dag beviljas för elever i årskurs 6–9 i grundskolan, årskurs 6 i sameskolan, eller årskurs 7–10 i specialskolan samt för elever på gymnasieskolans yrkesprogram. Bidraget för lovskolan 2014 är 1 000 kronor per elev och vecka. Uppräknat till 2017 års nivå är 2014 års riktade statsbidrag cirka 170 kronor lägre per elev och vecka än utredningens förslag.

De riktade statsbidragen avser en frivillig verksamhet och fungerar som stimulansmedel. När det blir obligatoriskt för huvudmännen att erbjuda lovskola ska kostnaderna täckas.

Antagande om elevantal

Enligt Skolverkets statistik lämnade 13,1 procent av eleverna årskurs 9 utan att vara behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan läsåret 2013/2014. Det motsvarar cirka 12 700 elever. 13 procent, nästan 12 600 elever, nådde inte kunskapskraven i ämnena engelska, matematik, svenska eller svenska som andraspråk. Knappt 5 600 elever (5,7 procent) nådde inte kunskapskraven i ett av ämnena och knappt 8 400 (8,6 procent) nådde inte kunskapskraven i två ämnen. Med samma andel obehöriga i förhållande till det totala antalet som i dag bedömer vi att antalet elever som inte är behöriga till ett nationellt yrkesprogram kommer att vara cirka 13 300 läsåret 2016/17.

Det totala antalet elever i årskurserna 8 och 9 läsåret 2016/17 har beräknats utifrån Skolverkets statistik över senast kända antal elever som lämnade årskurs 9 läsåret 2013/2014 med hänsyn till förändringar av antalet fjorton- till femtonåringar mellan åren 2013 och 2016 enligt SCB:s befolkningsprognos. Det är inte troligt att alla elever som saknar behörighet till gymnasieskolan kommer att tacka ja till lovskolan. Elever som inte uppnått kunskapskraven i många ämnen hinner knappast bli behöriga under två veckors lovskola och är kanske inte heller motiverade till studier under loven. Däremot kan elever som inte nått kunskapskraven i ett eller två ämnen ha chans att bli behöriga i lovskolan.

Som beräkningsgrund är det därför rimligt att anta att de elever i årskurs 8 som riskerar att inte uppnå kunskapskraven, och elever i årskurs 9 som inte har uppnått kunskapskraven i ett eller två av ämnena engelska, matematik, svenska eller svenska som andraspråk tackar ja till erbjudandet om lovskola. Dessutom antar vi att hälften av de elever som inte uppnått målen eller riskerar att inte uppnå målen i tre av ämnena enligt ovan tackar ja. De elever som faktiskt deltar i lovskolan kan dock läsa flera ämnen där de inte nått kunskapskraven eller där risken är stor att de inte når kunskapskraven.

*Antagande för beräkning av kostnader för lärarlöner***Tabell 6.11 Kostnader för lärarlöner**

	Åk 8	Åk 9	Summa
Antal elever	11 320	10 870	22 190
Antal elever per grupp	11,0	11,0	11,0
Antal grupper	1 030	990	2 020
Antal lärartimmar per dag och grupp	8	8	8
Antal lärartimmar totalt två veckor	82 400	79 200	161 600
Genomsnittlig kostnad per timme, kronor	265	265	265
<i>Total kostnad undervisning</i>	<i>21 800 000</i>	<i>21 000 000</i>	<i>42 800 000</i>
Motsvarar antal heltidstjänster	47	45	91

Beräkningen av kostnader för lärarlöner bygger på att lovskolan erbjuds i två veckor. Som grund för undervisningsgruppernas storlek används Skolverkets statistik över genomsnittligt antal elever per lärare läsåret 2013/14, exklusive svenska som andraspråk och modersmål. Personaltätheten var 12,7 elever per lärare. Med hänsyn till att huvudmännen inte alltid kan fylla grupperna beroende på hur många elever som inte är behöriga till gymnasieskolan, antar vi att den genomsnittliga personaltätheten uppgår till 11 elever per lärare i lovskolan.

De beräknade kostnaderna för lärarlöner i lovskolan motsvarar cirka 90 ordinarie heltidstjänster. Lovskolan innebär därmed att behovet av legitimerade och behöriga lärare ökar.

Antagande om kostnader för administration, elevresor, måltider och lokaler

Utredningen har gjort ett antagande att administrativa kostnader i samband med lovskola och provning består av kostnader för intagningskansli och skoladministratör beräknat på 10 minuter per elev i årskurs 9 och rektor 5 minuter per elev i årskurs 8 och 9. Kostnader för elevresor och måltider har beräknats utifrån Skolverkets uppgifter om genomsnittlig årskostnad per elev, uppräknad till 2017 års nivå, vilken sedan beräknats per undervisningsdag multiplicerat med 10 dagar. I beräknad kostnad för lokaler ingår endast städning.

*Alternativa scenarier***Tabell 6.12 Huvudscenariot jämfört med alternativa antaganden**

	Alternativ 1	Alternativ 2	Alternativ 3
Antal elever	22 190	17 670	26 980
Antal grupper	2 020	1 610	2 460
Antal lärartimmar totalt två veckor	161 600	128 800	196 800
<i>Total kostnad undervisning, kronor</i>	<i>42 800 000</i>	<i>34 100 000</i>	<i>52 100 000</i>
Administration, kronor	1 300 000	1 000 000	1 600 000
Elevresor, kronor	4 300 000	3 400 000	5 200 000
Måltider, kronor	8 000 000	6 400 000	9 800 000
Lokaler, kronor	1 300 000	1 000 000	1 600 000
Summa huvudmännen, kronor	57 700 000	45 900 000	70 300 000
Summa per elev, kronor	2 600	2 600	2 600
Motsvarar antal lärartjänster	91	73	111

Eftersom det är svårt att uppskatta hur många elever som kommer att delta i lovskolan har utredningen förutom huvudscenariot enligt ovan också utarbetat några alternativa scenarier. I huvudscenariot, alternativ 1, beräknar vi att de elever i årskurs 8 och 9 som inte uppnått målen i ett eller två av ämnena engelska, matematik, svenska eller svenska som andraspråk, kommer att tacka ja till erbjudandet om lovskola. Dessutom bedömer vi att hälften av de elever som inte uppnått målen i tre av ämnena kommer att gå i lovskolan.

Alternativ 2 bygger på att antalet elever som tackar ja till lovskolan motsvarar det antal elever i årskurs 8 och 9 som inte uppnått kunskapskraven i ett eller två av ämnena engelska, matematik, svenska eller svenska som andraspråk.

I *alternativ 3* beräknar vi att alla elever som inte är behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram kommer att delta i lovskolan.

Kostnaden per elev är densamma i alla alternativen, men eftersom alternativen bygger på olika elevantal varierar de totala kostnaderna. Vi bedömer att scenariot i alternativ 1 är det mest troliga och därefter alternativ 2 medan alternativ 3 är mindre troligt. Många elever som inte har uppnått kunskapskraven i flera ämnen, eller de som har mycket stora brister i ett eller två ämnen, har inte en rimlig

chans att bli behöriga under några veckors undervisning i lovskolan och många av dessa elever kommer därför att avstå från lovskolan.

Finansieringsmodell

Eftersom det ska bli obligatoriskt för huvudmannen att erbjuda lovskola ska finansieringsprincipen tillämpas även i denna del av utredningens förslag. Anslaget för kommunalekonomisk utjämning kommer därför enligt vårt förslag att höjas med 60 miljoner kronor från och med 2017.

Enskilda huvudmän ska få kompensation från elevens hemkommun i enlighet med ett tilläggsbelopp. Utredningen föreslår ett tillägg i reglerna om tilläggsbelopp till fristående skolor i 10 kap. 39 § skollagen. Därmed blir en enskild huvudman kompenserad för varje elev som går i lovskola.

Förutsättningarna för vårt förslag kan förändras genom arbetet i Skolkostnadsutredningen (U 2014:14), som bland annat har i uppdrag att se över bestämmelserna om beräkning av och beslut om bidrag till fristående skolor i syfte att säkerställa lika villkor mellan kommunala och fristående huvudmän (dir. 2014:126).

Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Förslaget begränsar i viss mån den kommunala självstyrelsen eftersom kommunerna får en ny obligatorisk uppgift. Med hänsyn till intresset av att eleverna utifrån sina behov och förutsättningar ska få mer tid att nå kunskapskraven i grundskolans ämnen får denna begränsade inskränkning i den kommunala självstyrelsen anses vara proportionell i förhållande till syftet med lovskolan.

6.3.3 Konsekvenser för staten

Ekonomiska konsekvenser för specialskolan

Som behandlats i avsnitt 5.3.11 är vår bedömning att det endast kommer att vara 3–4 elever per år som kan vara aktuella att delta i lovskola i specialskolans regi. Deltagandet är dessutom frivilligt.

Därför anser vi inte att det behövs någon ekonomisk kompensation för detta, utan att lovskolan kan rymmas inom myndighetens nuvarande resurser.

Barnbidrag och studiestöd

Utredningen ska analysera och särredovisa konsekvenser för studiestödssystemet. Eftersom elever i grundskolan får barnbidrag eller förlängt barnbidrag har vi även undersökt om barnbidragen berörs av förslaget.

Barnbidraget betalas ut till och med det kvartal som barnet fyller 16 år. Hur länge barnbidraget betalas ut beror på när barnet fyller år. Vi har redogjort för systemet under avsnittet om förlängd skolplikt (se 4.4.5). Om barnet inte studerar i gymnasieskolan utan går kvar i grundskolan eller grundsärskolan fortsätter utbetalningen av barnbidrag även efter att barnet fyller 16 år.

Eftersom lovskolan är en del av grundskolan och ska vara avslutad senast vid utgången av juni, ser utredningen inga konsekvenser när det gäller barnbidrag. När det gäller studiebidrag får gymnasieeleverna det oavsett om de går på ett nationellt program eller på ett introduktionsprogram. Möjligtvis kan kostnaderna för studiebidrag ändå minska på sikt om lovskolan leder till att fler elever blir behöriga och dessutom klarar av att fullfölja gymnasieskolan på tre år i stället för fyra år.

Övriga kostnader/kostnader för staten

Som tidigare nämnts föreslår utredningen att Skolverket bör få i uppdrag att ta fram stödmaterial med exempel på organisation av lovskola och prövning. Kostnaden för detta beräknas till 2 miljoner kronor 2017.

Totala kostnader

Kommunernas kostnader beräknas öka med 60 miljoner kronor från och med 2017. Övriga kostnader för staten beräknas öka med 2 miljoner kronor under 2016 då Skolverket föreslås få i uppdrag

att ta fram ett stödmaterial. Kostnaderna för barnbidrag och studiestöd påverkas inte av förslagen. Vi bedömer inte att Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) behöver någon ekonomisk kompensation, utan att lovskolan kan rymmas inom myndighetens nuvarande resurser.

Den totala kostnaden för den obligatoriska lovskolan blir därmed 62 miljoner kronor 2017 och därefter 60 miljoner kronor per år.

6.3.4 Övriga konsekvenser

Konsekvenser för företag

Cirka 126 000 elever, vilket motsvarar 14 procent av alla grundskoleelever gick läsåret 2013/14 i en fristående skola. Inom grundskolan är det främst elever i storstadsområdena och i större städer som väljer fristående skola.

Fristående skolor blir precis som kommunerna skyldiga att erbjuda lovskola. För små skolor med få anställda och bara enstaka elever som har behov av att erbjudas lovskola kan lovskolan bli svår att organisera och innebära en ekonomisk påfrestning.

Det är dock ingen skillnad mellan kommunala och fristående huvudmän i detta avseende. Inom kommunen kan man samordna lovskolan för flera skolor. Enskilda huvudmän får enligt vårt förslag också möjlighet att samverka med elevens hemkommun eller en annan fristående skola genom en entreprenadlösning (se avsnitt 5.3.10).

Den fristående skolan ska informera hemkommunen om vilka elever som kommer att delta i lovskola efter vårterminens slut i årskurs 9, vilka ämnen de läser och vilka som blir behöriga. Vi bedömer inte att detta innebär något märkbart merarbete.

Som nämnts under avsnittet om finansieringsmodell förslår vi att elevens hemkommun ska betala ersättning för de elever som deltar i lovskola i en fristående skola med ett tilläggsbelopp. Detta menar vi är positivt för de fristående skolorna, som får ersättning för varje enskild elev i lovskolan.

Konsekvenser för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet

Förslaget om lovskola kan möjligen innebära särskilda utmaningar för kommuner som är glesbefolkade och har stora geografiska avstånd. Det kan ibland finnas bara ett fåtal elever som har behov av och vill delta i lovskola. I en liten kommun kan det vara svårt att tillgodose detta inom kommunen och det kan även vara svårt att samverka med en annan kommun om avstånden är långa. För att motverka dessa problem har vi dock lagt flera förslag som syftar till att underlätta samverkan mellan olika huvudmän (se avsnitt 5.3.10).

Konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män

Färre pojkar än flickor blir behöriga till ett nationellt gymnasieprogram. Andelen pojkar som blev behöriga läsåret 2013/14 var 85,5 medan andelen flickor som blev behöriga uppgick till 88,3 procent. Förslagen om lovskola gynnar alla elever som inte uppnått behörighet, både flickor och pojkar. Det bör dock vara fler pojkar som blir erbjudna lovskola och därmed finns möjligheten att glappet mellan flickors och pojkars resultat minskar.

Konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen

Elever som har gått samtliga nio år i svensk grundskola har andra förutsättningar att klara sig i skolan än elever som kommit till Sverige sent under sin skolgång. Bland elever födda i Sverige var 90 procent behöriga till gymnasieskolan 2014. Bland elever födda utomlands som har kommit till Sverige före ordinarie skolstart var drygt 86 procent av eleverna behöriga. Andelen elever som kommit till Sverige efter ordinarie skolstart och uppnådde behörighet till gymnasieskolan var bara lite drygt hälften, 52 procent. Generellt kan sägas att ju äldre eleverna är när de invandrar och påbörjar sin skolgång i mottagarlandet, desto sämre presterar de.

Erbjudande om lovskola gagnar framför allt de elever som har svagare kunskapsresultat. Eftersom elever som kommit hit under sin skolgång har lägre resultat bör lovskolan kunna bidra till

strävandena mot det integrationspolitiska målet om lika rättigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

Barnperspektivet

Ungdomar utan fullföljd utbildning på ett nationellt program i gymnasieskolan löper hög risk för framtida utanförskap både från arbetsmarknad och vidare utbildning. De löper också risk för ekonomiskt utanförskap och psykisk ohälsa. Med varje elev som får en gymnasieutbildning gör både samhället och individen en vinst. Genom förslagen om lovskola får elever, som har en möjlighet att bli behöriga till ett nationellt program, genom undervisning i lovskola ytterligare en chans att lyckas med detta. Som redan påpekats i avsnittet om förlängd skolplikt får inte huvudmannen använda lovskolan som incitament till att skjuta upp eller underlåta att sätta in stödåtgärder under ordinarie terminstid.

Som vi beskriver i avsnitt 5.3.2. är det viktigt för att lovskolan ska ge goda resultat att deltagandet är frivilligt. Eleverna ska vara motiverade och inte se lovskolan som en bestraffning. Detta är ett exempel på att barnets åsikt ska tillmätas betydelse i enlighet med barnkonventionen (artikel 3 och 12) och skollagen (1 kap. 10 §).

I de rapporter och utvärderingar om sommarskolan som Skolverket har gjort (se avsnitt 5.2) framgår att frivilligheten har varit en viktig framgångsfaktor för de lyckade satsningar på sommarskola som gjorts under ett stort antal år på eget initiativ i många kommuner och där kommunerna har kunnat söka stimulansbidrag hos Skolverket. De lärare som arbetar i lovskola är också ofta skickliga och entusiasmerande. Trots detta kan lovskolan inte garantera att en elev ska lyckas bli behörig till ett nationellt program utan den innebär en möjlighet under rätt omständigheter.

Vi föreslår i avsnitt 5.3.5 att eleverna och vårdnadshavarna i god tid ska få information om möjligheten att delta i lovskolan. De ska också om möjligt involveras i planeringen för att familjerna ska uppfatta lovskolan som ett attraktivt erbjudande.

Övrigt

Utredningen bedömer inte att förslagen får några konsekvenser för den personliga integriteten, överensstämmelse med EU-rätten eller för brottsligheten.

6.4 Finansiering

Kostnaderna för utredningens samtliga förslag enligt tabellerna nedan, 390,5 miljoner kronor för kommunerna och 11,3 miljoner för staten 2017 och 874,2 miljoner för kommunerna och 24,3 miljoner för staten 2018, ska finansieras inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning. Finansieringen får ske inom ramen för budgetarbetet.

Regeringen angav i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1) att 72 miljoner kronor av anvisade medel under anslaget skulle användas för att förstärka statsbidraget för lovskola. Utbildningsutskottet uttalade dock att förstärkningen skulle uppgå till 100 miljoner kronor 2015 och att den skulle avse elever i årskurs 6–9. I vårändringsbudgeten (prop. 2014/15:99) uttalade regeringen att förstärkningen endast behöver uppgå till 72 miljoner kronor, men att den även ska omfatta elever på gymnasieskolan i dess helhet. Detta innebär att den sammanlagda satsningen på lovskola uppgår till 150 miljoner kronor 2015. Även för 2016 och framåt bedöms satsningen uppgå till 150 miljoner kronor per år.

Utredningen pekar på möjligheterna att använda delar av eller hela detta utrymme till finansiering av förslagen om lovskola från och med 2018. Utredningen har beräknat kostnaderna för den obligatoriska lovskolan till 60 miljoner kronor per år. Eftersom det avsatta utrymmet är mycket större, 150 miljoner kronor, får man överväga om bara elever i årskurs 8 och 9 ska prioriteras eller om huvudmännen fortfarande ska kunna söka statsbidrag för satsningar på yngre elever och elever i gymnasieskolan förutom den lovskola som blir obligatorisk genom våra förslag.

Tabell 6.13 Totala kostnader för kommunerna

	2017	2018
Obligatorisk förskoleklass	222 560 100	461 240 080
Förlängd skolplikt	168 000 000	355 300 000
Lovskola	57 700 000	57 700 000
<i>Summa</i>	<i>448 260 100</i>	<i>874 240 080</i>

Tabell 6.14 Totala kostnader för staten

	2017	2018
Obligatorisk förskoleklass	800 000	1 500 000
Förlängd skolplikt	8 500 000	22 800 000
Lovskola	2 000 000	
<i>Summa</i>	<i>11 300 000</i>	<i>24 300 000</i>

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till ändringar i skollagen (2010:800)

5 kap.

18 §

Paragrafen reglerar den tid som en elev kan stängas av i de frivilliga skolformerna. I normalfallet får en avstängning inte avse längre period än två veckor. Tiden får dock i vissa fall vara längre enligt andra stycket (prop. 2009/10:165 s. 688–689).

I *andra stycket* införs en ny mening. Förändringen innebär att avstängningstiden inte får förlängas för en elev som fullgör förlängd skolplikt i introduktionsprogram i gymnasieskolan. En elev med skolplikt i ett introduktionsprogram ska alltså inte kunna avstängas längre tid än två veckor under ett kalenderår.

I *tredje stycket* andra meningen har ordet *beslutet* ersatts med *får avstängningen*. Förändringen är redaktionell och det avses inte någon ändring i sak. Paragrafen behandlas i avsnitt 4.5.4.

20 §

Paragrafen reglerar den tid som en elev kan stängas av från viss utbildning med praktiska inslag.

Ett nytt *andra stycke* införs. Ändringen motsvarar ändringen i 18 §. Paragrafen behandlas i avsnitt 4.5.4.

7 kap.

4 §

I paragrafen regleras var skolplikten ska fullgöras.

Förändringen innebär att barn som har skolplikt ska börja fullgöra den i förskoleklassen. Att skolplikten ska inträda höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år följer av 10 §. Förskoleklassen blir obligatorisk för alla sexåringar. En sexåring ska kunna fullgöra det första året av skolplikten i en förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola som i dag. Av 11 § följer att en sexåring på begäran av vårdnadshavare får börja i grundskolans årskurs 1 med skolplikt om rektorn bedömer att eleven har förutsättningar för det.

Paragrafen behandlas allmänt i avsnitt 3.5 och specifikt när det gäller specialskolan och sameskolan i 3.9.2 och 3.9.3.

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om när skolplikten inträder.

Första stycket ändras på så sätt att skolplikten ska inträda höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Paragrafen behandlas i avsnitt 3.5.

Enligt *andra stycket* får barnet om det finns särskilda skäl börja fullgöra sin skolplikt höstterminen det kalenderår då barnet fyller sju år. Det innebär att vissa barn kan få uppskjuten skolplikt exempelvis om de har en utvecklingsstörning, en funktionsnedsättning eller en sjukdom. Om hemkommunen medger uppskjuten skolplikt kan barnet i så fall gå i förskolan som sexåring om vårdnadshavare väljer detta. Av 8 kap. 3 § följer att barn som inte har börjat utbildning för fullgörande av skolplikt ska erbjudas förskola enligt föreskrifterna i 8 kap. 4–7 §§.

Hemkommunens beslut om uppskjuten skolplikt ska kunna överklagas (jfr. 28 kap. 12 p 1).

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.5 och 3.8.

11 §

Paragrafen som reglerar tidigare skolstart förändras på så sätt att en sexåring på begäran av barnets vårdnadshavare får börja fullgöra skolplikten i grundskolan om rektorn bedömer att eleven har förutsättningar för detta. Det nya är att en sexåring som börjar i årskurs 1 gör detta under skolplikt och jämförelsevis med sjuåringar i fråga om hela skolgången. Sexåringen har närvaroplikt i grundskolan och kan inte avbryta skolgången och stanna hemma eller gå till pedagogisk omsorg.

Sexåringen går direkt in i grundskolans årskurs 1 och hoppar över förskoleklassen där skolplikt som huvudregel inträder. Elevens skolplikt kan komma att förkortas med ett år. Rektorn vid skolenheten ska därför bedöma om eleven har förutsättningar för att börja direkt i årskurs 1. Detta är en prövning som måste göras i varje enskilt fall när vårdnadshavare begär att barnet ska börja direkt i årskurs 1. Med elevens förutsättningar att delta i utbildningen avses en allmän bedömning av elevens utvecklingsnivå i jämförelse med ett år äldre elever. Det är naturligt att samråda med den som varit pedagogiskt ansvarig för eleven i förskolan. Rektorn kan även väga in om skolans sätt att arbeta passar för en sexåring. Rektorn fattar beslutet i varje enskilt fall.

Bestämmelsen är också tillämplig i sameskolan. En sexåring som uppfyller kriterierna för tillhörighet i sameskolan ska på begäran av barnets vårdnadshavare kunna börja direkt i årskurs 1 i sameskolan om eleven har förutsättningar för det (7 kap. 7 § skollagen). Rektorn vid sameskolan gör bedömningen och fattar beslutet.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.7.

12 §

Paragrafen som ändras reglerar skolpliktens upphörande. I stället för att koppla skolpliktens upphörande till utgången av nionde skolåret används här högsta årskursen för att ange när skolplikten enligt huvudregel upphör. Förändringen innebär att skolplikten upphör när eleven har gått ut högsta årskursen i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan eller motsvarande i annan utbildning, där eleven enligt bestämmelserna i 24 kap. fullgör sin skolplikt. Skolplikten kopplas till att eleverna ska nå kunskapskraven i

grundskolan och därmed bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Skolplikten upphör dock senast när eleven fyller 18 år.

I 13 § finns bestämmelser om förlängd skolplikt i vissa fall och i 14 § regleras skolpliktens tidigare upphörande.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.4.1.

13 §

Paragrafen innehåller i dess nuvarande lydelse bestämmelser om senare upphörande av skolplikt. Rubriken ändras till förlängd skolplikt. Paragrafen ändras så att den reglerar under vilka förutsättningar skolplikten förlängs för en elev som slutfört högsta årskursen och var eleven ska fullgöra sin förlängda skolplikt.

Av *första stycket* framgår att för den elev som slutfört högsta årskursen i grundskolan eller specialskolan, men som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram i gymnasieskolan, förlängs skolplikten och upphör i stället ett år senare om eleven inte genom prövning eller på annat sätt får godkända betyg.

För behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 § skollagen krävs godkända betyg i svenska, engelska och matematik och i minst fem andra ämnen. Elever som kommer att omfattas av förlängd skolplikt är de som inte är godkända i svenska eller svenska som andraspråk, matematik och engelska samt ytterligare fem av grundskolans ämnen. Förlängd skolplikt gäller under högst ett läsår från och med det att eleven har gått ut årskurs 9 i grundskolan eller årskurs 10 i specialskolan. Om eleven under läsåret uppnår behörighet i de åtta ämnena som krävs för behörighet upphör skolplikten före årets utgång, annars vid läsårets slut. Under alla omständigheter upphör skolplikten när eleven fyller 18 år. En elev som är myndig när han eller hon lämnar grundskolan omfattas därför inte av förlängd skolplikt. Den förlängda skolplikten gäller inte heller för elever som varaktigt vistas utomlands. Detsamma gäller elever som efter ett läsår har gått tillbaka (se vidare avsnitt 4.4.2).

Paragrafens *andra stycke* motsvarar dagens bestämmelse. Beslutet om att eleven inte är behörig och ska ha förlängd skolplikt

grundar sig på objektiva uppgifter om elevens betyg i betygskatalogen eller slutbetyget. Det är hemkommunen som beslutar att eleven ska ha förlängd skolplikt. Till skillnad från i dag är inte beslutet om förlängd skolplikt överklagbart (se avsnitt 4.4.1 och 4.5.5). För en elev i specialskolan beslutar Specialpedagogiska skolmyndigheten att eleven ska ha förlängd skolplikt (se avsnitt 4.5.7).

Tredje stycket är nytt. Övervägandena finns i avsnitt 4.4.3.

Bestämmelsen innebär att huvudmannen beslutar var den förlängda skolplikten organisatoriskt ska förläggas, antingen i introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan. Med huvudman avses kommunen eller den enskilda huvudman hos vilken eleven befinner sig. En enskild huvudman som enbart anordnar grundskola blir skyldig att erbjuda förlängd skolplikt i sin grundskola. En fristående grundskola som inte också är en fristående gymnasieskola kan inte anordna introduktionsprogram. Av 17 kap. 28–30 §§ framgår under vilka förutsättningar som en fristående skola får anordna introduktionsprogram samt skyldigheten att ta emot elever (prop. 2009/10:165 s. 815). Dessa regler gäller även för mottagande av elever med förlängd skolplikt.

Hemkommunen fattar beslut om förlängd skolplikt för eleven enligt andra stycket. Hemkommunen ska erbjuda eleven att fullgöra den förlängda skolplikten i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan eller i grundskolan utifrån sitt organisationsbeslut enligt tredje stycket. Elevens önskemål om skolform ska så långt möjligt beaktas. Ytterst är det hemkommunen som har ett ansvar för att ge eleven så goda förutsättningar som möjligt att genomföra sin skolgång under året med förlängd skolplikt.

För elever i fristående skolor, se överväganden i avsnitt 4.4.4.

För elever som har gått i specialskolan fattar SPSM beslut om att eleven ska ha förlängd skolplikt enligt andra stycket. SPSM ska erbjuda dem att fullgöra den förlängda skolplikten i specialskolan. Dessa elever kan också fullgöra skolplikten i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Detta förutsätter att eleverna som i dag söker till ett introduktionsprogram i en kommun, t.ex. i Örebro eller till en fristående skola som anordnar introduktionsprogram.

14 §

I paragrafens första stycke görs en följdändring med anledning av att skolpliktens upphörande kopplas till utgången av högsta årskursen. Här regleras nu endast att skolplikten upphör om eleven före utgången av högsta årskursen uppnått de kunskapskrav som gäller för utbildningen. Av 13 § första stycket framgår när skolplikten upphör för elever som har förlängd skolplikt.

15 §

I paragrafen regleras möjligheten att fortsätta i grundskolan efter det att skolplikten upphört.

Första stycket ändras med anledning av att skolplikten som huvudregel generellt ska upphöra när eleven gått ut högsta årskursen. Det innebär att alla elever ska slutföra högsta årskursen om inte eleven före denna tidpunkt uppnår de kunskapskrav som minst ska uppnås. I de fall en elev som fullgjort förlängd skolplikt utan att ha de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt yrkesprogram har eleven rätt att slutföra utbildningen i grundskolan eller specialskolan på frivillig väg ytterligare ett läsår. En elev kan alltså gå ytterligare två läsår i grundskolan efter det att eleven gått ut högsta årskursen, ett läsår med förlängd skolplikt och ett andra läsår frivilligt.

Andra stycket ändras på så sätt att bestämmelsen enbart gäller elever i grundsärskolan. I övrigt ingen ändring i sak.

Tredje stycket innehåller en följdändring av redaktionell karaktär. Hänvisningen görs till första stycket. Paragrafen innebär att vissa av specialskolans elever även i fortsättningen kan genomgå utbildning i specialskolan till och med det kalenderår eleven fyller 21 år.

17 §

I paragrafen regleras elevernas skyldighet att delta i utbildningen. Paragrafen behandlas i avsnitt 3.4. *Första stycket första meningen* ändras på så sätt att även eleverna i förskoleklassen omfattas av närvaroplikt. Elever som fullgör förlängd skolplikt i grundskolan är

grundskoleelever och omfattas därmed av den närvaroplikt som gäller i grundskolan. Den närmare innebörden av bestämmelsen redovisas i skollagspropositionen (prop. 2009/10:165 s. 339–341 och 706).

I *andra meningen*, som är ny, fastslås att närvaroskyldigheten även gäller elever som fullgör förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Härigenom regleras närvaroskyldigheten för elever med förlängd skolplikt samlat i 7 kap. oavsett om skolgången fullgörs i grundskolan eller i ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. I sak motsvarar bestämmelsen vad som föreskrivs i 15 kap. 16 § första stycket skollagen om närvaroplikt i gymnasieskolan (prop. 2009/10:165 s. 413–414 och 782–783). Skillnaden är dock att om en elev med förlängd skolplikt uteblir från sin utbildning på ett introduktionsprogram kan vårdnadshavarna komma att föreläggas med vite att fullgöra sin skyldighet (jfr. 7 kap. 20 § och 23 §). Eleven kan inte som en elev i en frivillig gymnasieutbildning avsluta utbildningen. Av 7 kap. 13 § framgår att skolplikten upphör senast när eleven fyller 18 år och därefter finns inga sanktionsmöjligheter för en elev som frivilligt fortsätter sin utbildning på ett introduktionsprogram.

I *andra stycket* anges yttersta gränsen för den obligatoriska verksamheten i grundskolan och motsvarande skolformer. Den enda reglering som finns för förskoleklassen är omfattningen av verksamheten. Förskoleklassen ska omfatta minst 525 timmar under ett läsår (9 kap. 7 §). Inget hindrar alltså att verksamheten utökas genom lokala beslut.

Det andra stycket kan inte gälla för elever med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram. Speciella regler om lärotider finns i 3 kap. gymnasieförordningen(2010:2039).

I *fjärde stycket* som reglerar information om frånvaro till vårdnadshavare har tillämpningsområdet vidgats till att även omfatta en elev i förskoleklassen samt en omyndig elev som fullgör förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram. Med obligatorisk verksamhet i förskoleklassen avses minst 525 timmar per läsår (se 9 kap. 7 §). För en elev på ett introduktionsprogram omfattar obligatorisk verksamhet den utbildning som anges i elevens individuella studieplan (se avsnitt 4.4.5).

18 §

I paragrafen regleras ledighet. I *första stycket* görs en följdändring på så sätt att bestämmelsen i förhållande till dagens lydelse även ska omfatta elever i förskoleklassen och elever med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram. Tekniskt har orden *en skolform* ersatts med en hänvisning till *elever som avses i 17 §*. I övrigt innebär detta ingen ändring i sak. Ledighet från skolarbetet i gymnasieskolan regleras i 12 kap. 2 § gymnasieförordningen (2010:2039). Ändringen i 18 § innebär att bestämmelsen om ledighet blir tillämplig även på elever med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.4 och 4.5.1. I övrigt se förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 340–341 och 707–708).

19 §

I paragrafen regleras befrielse från obligatoriska inslag. På motsvarande sätt som i 18 § görs bestämmelsen tillämplig för elever i förskoleklassen och elever med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram. Även om undervisningen i förskoleklassen inte följer kursplaner och kunskapskrav kan det finnas inslag som vårdnadshavare inte vill att deras barn ska delta i. Samma restriktiva hållning ska dock gälla även i förskoleklassen. Redan i dag är bestämmelsen tillämplig på grundskolan och den kommer därför också att gälla elever med förlängd skolplikt i grundskolan. För elever med förlängd skolplikt i ett introduktionsprogram är den tillämplig under det läsår som eleven har förlängd skolplikt.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.4 för förskoleklassen. I övrigt se förarbetena till skollagen (prop. 2010/09:165 s. 340–341).

21 §

I paragrafen regleras en del av hemkommunens skolpliktsansvar, den s.k. skolpliktsbevakningen, att se till att skolpliktiga barn som inte går i dess grundskola eller grundsärskola på något annat sätt får föreskriven utbildning (se prop. 1985/86:10 del A s. 90 f). Hemkommunens ansvar utvidgas till att även omfatta förskoleklassen och elever med förlängd skolplikt. Ändringen innebär att

hemkommunen ska se till att skolpliktiga barn som inte går i dess förskoleklass eller elever med förlängd skolplikt som inte fullgör sin skolplikt i kommunens skolväsende får sin utbildning på annat sätt.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.1 och 4.5.5.

22 §

I paragrafen regleras kommunens ansvar för att skolpliktiga elever i den egna verksamheten fullgör sin skolgång. Rubriken lyder *Huvudmannens ansvar*.

I *första stycket* ersätts begreppet *kommun* med *huvudman* så att det tydligt framgår att även enskilda huvudmän har ansvar för att elever i dess förskoleklass och skola fullgör sin skolgång. Bestämmelsen är tillämplig på elever som fullgör förlängd skolplikt i grundskolan. I övrigt ändras paragrafen på motsvarande sätt som 21 §. Huvudmannens ansvar utsträcks således till att även omfatta elever som går i den egna förskoleklassen och elever med förlängd skolplikt i den egna gymnasieskolans introduktionsprogram. Om en elev fullgör förlängd skolplikt i en annan kommun eller hos en enskild huvudman är det huvudmannen för utbildningen som ansvarar för att eleven fullgör sin skolgång.

Tredje stycket är nytt och reglerar en informationsskyldighet utöver vad som gäller i andra stycket. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 4.5.5 och 5.3.8.

Hemkommunen har ansvar för en skolpliktig elevs skolgång och ska enligt 7 kap. 13 § besluta om förlängd skolplikt även om eleven har gått i en skola med annan huvudman än hemkommunen. Huvudmannen är därför skyldig att lämna uppgift till hemkommunen om vilka elever som inte är behöriga till ett yrkesprogram, när de går ut högsta årskursen. Med huvudman avses såväl enskilda huvudmän som en annan kommun, när eleven går i grundskolan i en annan kommun än hemkommunen.

Huvudmannen ska också lämna information om vilka elever som deltar i lovskola efter årskurs 9, eftersom det finns en koppling mellan lovskola och förlängd skolplikt. Om eleven vid prövningen för betyg efter lovskolan blir behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan kan eleven komma med i den slutliga antagningen till

gymnasieskolan. Informationen till hemkommunen ska därför omfatta vilka ämnen eleven har läst samt vilka elever som efter prövning för betyg har blivit behöriga till ett program i gymnasieskolan.

Av 7 kap. 13 § följer att elever som inte uppfyller kunskapskraven efter lovskolan ska fullgöra förlängd skolplikt. Hemkommunen gör denna prövning. Om eleven väljer att fullgöra förlängd skolplikt i en fristående gymnasieskola ska huvudmannen informera hemkommunen om detta enligt 22 § andra stycket. Om eleven under läsåret med förlängd skolplikt är frånvarande utan giltig orsak ska huvudmannen snarast informera hemkommunen om detta. Detsamma gäller när eleven har blivit behörig och vill sluta vid den fristående gymnasieskolan enligt samma paragraf.

8 kap.

3 §

Paragrafen avgränsar den grupp barn som ska erbjudas förskola. Bestämmelsen ändras som en följd av att skolpliktsåldern sänks. I normalfallet ska skolplikten börja fullgöras i förskoleklassen. Skyldigheten att erbjuda förskola kommer dock att gälla så länge barnet inte har börjat fullgöra skolplikten antingen i förskoleklassen, i grundskolan eller i sameskolan (jfr. 7 kap. 4 § och 11 §). Ett barn som beviljas uppskjuten skolplikt med stöd av 7 kap. 10 § andra stycket ska däremot erbjudas förskola enligt vad som anges i 8 kap. 4–7 §§.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.8 och 6.1.2.

9 kap.

8 §

Paragrafen reglerar att utbildningen i förskoleklassen ska vara avgiftsfri. Införandet av skolplikt i förskoleklassen får till följd att eleverna i likhet med vad som gäller i grundskolan och motsvarande skolformer ska erbjudas näringsriktiga skolmåltider (prop. 2009/10:165 s. 374). Denna ordning motsvarar vad som i praktiken gäller i de flesta kommuner i dag.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.3 och 6.1.2.

12 §

I paragrafen regleras skyldigheten för hemkommunen att se till att förskoleklass kommer till stånd. Regleringen är redan i dag likartad med grundskolans och motsvarande skolformer (prop. 2009/10:165 s. 362–363). Ändringen är en följd av att eleverna har skolplikt i förskoleklassen och motsvarar vad som gäller för grundskolan (jfr. 10 kap. 24 § skollagen).

Av ändringarna i *första och andra styckena* följer nu att hemkommunen alltid måste vara beredd att tillhandahålla utbildning i förskoleklassen i egen regi till alla barn som har rätt till en sådan utbildning. Om eleverna väljer att fullgöra utbildningen i förskoleklassen på annat sätt, exempelvis i en fristående skola, är hemkommunen inte skyldig att anordna utbildning för dem (se vidare prop. 2009/10:165 s. 736–737). I *andra stycket* görs ett förtydligande genom att ordet *kommun* ersätts med *hemkommun*. Något stöd i förarbetena för att lagstiftaren menat något annat med ordet *kommun* går inte att finna (prop. 2009/10:165 s. 722). I övrigt görs en språklig korrigerings i andra stycket.

15 a §

Bestämmelsen är ny men har samma innebörd som motsvarande bestämmelse för grundskolan i 10 kap. 31 §. Av denna bestämmelse framgår också att en elev som tagits emot av en kommun i förskoleklassen vid en viss skolenhet får fortsätta i grundskolan vid skolenheten (se prop. 2009/10:165 s. 740).

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.4.

15 b §

Bestämmelsen är ny och reglerar rätten till skolskjuts i förskoleklass med offentlig huvudman om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållandena, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet. Rätten till skolskjuts gäller från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där förskoleklassen bedrivs och tillbaka.

Bestämmelsen motsvarar 10 kap. 32 § om skolskjuts i grundskolan (se prop. 2009/10:165 s. 380–381 och 741–742).

Av 28 kap. 5 § p 5 framgår att ett beslut om skolskjuts för en elev i förskoleklass får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.3 och 6.1.2.

15 c §

Paragrafen är ny och en följd av att rätten till skolskjuts införs för eleverna i förskoleklassen. Bestämmelsen reglerar rätten till skolskjuts för en elev som med stöd av 13 § första stycket går i en annan kommuns förskoleklass. Bestämmelsen har utformats på samma sätt som motsvarande bestämmelse för grundskolan i 10 kap. 33 §. Även om bestämmelsen kommer att tillämpas i få fall behöver rätten till skolskjuts finnas för en elev som på grund av skolgången i en annan kommun måste övernatta i den kommunen. Samma rätt finns för en elev som går i årskurs 1 i grundskolan i en annan kommun enligt 10 kap. 33 §.

I *andra stycket* har en uttrycklig bestämmelse om hemkommunens ersättningsskyldighet införts eftersom skolskjuts inte ingår i de utbildningskostnader som ersätts enligt bestämmelserna om interkommunal ersättning i 9 kap. 16 § (se prop. 2009/10:165 s. 742).

15 d §

Bestämmelsen är ny och reglerar rätten till resor för elever i förskoleklass vid en skolenhet med specialskola eller sameskola. Även dessa elever ska ha rätt till resor som krävs för utbildningen i förskoleklassen vid skolenheterna. Redan i dag erbjuder såväl specialskolan som sameskolan detta till eleverna. Bestämmelsen är utformad på samma sätt som motsvarande bestämmelser för specialskolan i 12 kap. 25 § första stycket och för sameskolan i 13 kap. 23 § första stycket skollagen.

21 a §

I paragrafen, som är ny, regleras hemkommunens skyldighet att anordna skolskjuts för elever i förskoleklass med enskild huvudman. Hänvisningen till 15 b § innebär att kommunen ska anordna kostnadsfri skolskjuts för elever som går i en fristående förskoleklass inom kommunen i de fall som de allmänna förutsättningarna för skolskjuts är uppfyllda och det kan ske utan ekonomiska och organisatoriska konsekvenser för kommunen. Bestämmelsen har sin motsvarighet för fristående grundskola i 10 kap. 40 § skollagen (prop. 2009/10:165 s. 381).

10 kap.

1 §

Paragrafen beskriver innehållet i 10 kap. om grundskolan. Flera nya bestämmelser om åtgärder för elever utan behörighet införs i kapitlet. Detta föranleder ett tillägg i 1 §.

3 §

Bestämmelsen handlar om organisationen av grundskolan i årskurser, läsår och terminer.

I ett nytt *andra stycke* införs en hänvisning till bestämmelserna i 23 d § om skyldigheten för huvudmännen att erbjuda lovskola i grundskolan. Ändringen tydliggör att huvudmannens skyldighet att erbjuda att lovskola kan sträcka sig utöver den tid som anges i första stycket.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.2, 5.3.3 och 5.3.12.

23 §

Bestämmelsen reglerar prövning för betyg från grundskolan.

Ett nytt *andra stycke* införs som innebär att en elev som går i lovskola efter årskurs 9 ska erbjudas prövning för betyg i de ämnen som ingått i utbildningen i lovskolan. Eleven avgör om hon eller han vill genomföra en prövning eller inte i anslutning till lovskolan.

I *tredje stycket* framgår att reglerna om betygssättning i grundskolan ska tillämpas vid provning för betyg. Om läraren genom provningen sätter ett nytt betyg i ämnet har eleven rätt att få ett nytt slutbetyg (6 kap. 21 § skolförordningen [2011:185]). Utredningen har föreslagit att det i 6 kap. 14 § i skolförordningen ska regleras att eleverna ska få ett slutbetyg när de slutfört högsta årskursen, oavsett om detta innehåller godkända betyg eller inte.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.6.

23 a §

Bestämmelsen är ny och reglerar rätten till utbildning för en elev som fullgör förlängd skolplikt i grundskolan. Eleven ska ha både studier i grundskoleämnena och vid behov andra aktiviteter, vilket i princip motsvarar uppbyggnaden av ett introduktionsprogram. Eleven har rätt till undervisning i de ämnen som eleven behöver för att uppnå behörighet till ett yrkesprogram.

Liksom på ett introduktionsprogram ska utbildningen motsvara heltidsstudier som i en årskurs inom grundskolan. Det betyder att eleven ska gå i skolan på heltid fram till dess att eleven uppnår behörighet och skolplikten upphör. För att utbildningen ska få göras mindre omfattande ska det finnas särskilda skäl. Det kan finnas situationer där eleven, exempelvis av fysiska, psykiska eller sociala skäl, skulle kunna få bättre förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen om studierna görs mindre omfattande under en period. Planeringen av elevens studier ska framgå av elevens individuella studieplan som beslutas av rektorn enligt 23 b §.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.4.5.

23 b §

Bestämmelsen är ny och anger att det för varje elev som fullgör förlängd skolplikt i grundskolan ska finnas en individuell studieplan. Bestämmelsen motsvarar regleringen av individuell studieplan för elever i introduktionsprogrammet i 17 kap. 7 § första stycket skollagen och 1 kap. 7 § gymnasieförordningen (2010:2039), se vidare prop. 2009/10:165 s. 455–456 och s. 806. Skolplikten är knuten till att eleven ska uppnå behörighet i de grundskoleämnena

som fattas och det behövs därför en tydlig planering och uppföljning av studierna för varje elev. I bestämmelsen regleras vad studieplanen ska innehålla, nämligen innehållet och utformningen av den enskilda elevens utbildning under året med förlängd skolplikt, vilka ämnen eleven ska läsa och vilka andra insatser som eleven ska delta i. Studieplanen ska följas upp med jämna mellanrum och vid behov revideras.

Av *andra stycket* följer att den individuella studieplanen ska beslutas av rektorn.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.4.5.

23 c §

Bestämmelsen är ny och motsvarar bestämmelsen i 8 kap. 20 § gymnasieförordningen (2010:2039) om skriftlig bedömning i introduktionsprogram för en elev som läst grundskoleämnena utan att få godkända betyg. Utredningen har föreslagit att slutbetyg ska utfärdas när eleven slutfört högsta årskursen. Utredningen har också föreslagit att en elev som fullgör förlängd skolplikt har rätt att få ett nytt slutbetyg när han eller hon har fått godkända betyg i något av ämnena. Detta görs genom ändringar i 6 kap. 14 § skolförordningen (2011:185). Den skriftliga bedömningen avser elevens kunskapsutveckling i varje ämne som eleven inte fått godkänt betyg i. Det kommer därmed att finnas en samlad dokumentation av elevens kunskapsutveckling från året med förlängd skolplikt.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.5.6.

23 d §

Bestämmelsen är ny och reglerar lovskola som är en del av grundskolan. I *första stycket* anges att lovskola ska erbjudas elever som går i årskurs 8 eller 9 och som riskerar att inte nå kunskapskraven eller som har gått ut årskurs 9 utan att bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Till skillnad mot vad som gäller för förlängd skolplikt i 23 a § avses här med nationellt program såväl högskoleförberedande som yrkesprogram. Huvud-

mannen ska erbjuda lovskola oavsett om det är en offentlig eller enskild huvudman.

Någon definition av ”lov” finns inte i dag och inte heller andra bestämmelser om lov utöver 3 kap. 2 § skolförordningen om antal lovdagar under läsåret (inget sägs om tiden mellan ett läsårs slut och nästa läsårs början). I äldre författningar definierades tid som inte ingick i läsåret som ferier, se 5 kap. 23 § skolförordningen (1971:235). I förordningen (2014:47) om statsbidrag för sommarskola eller undervisning under andra skollov finns bestämmelser om statsbidrag för frivillig stödundervisning som bedrivs mellan vår- och höstterminen (sommarskola) eller under andra skollov. Det får anses etablerat i det allmänna språkbruket att perioden mellan ett läsår och nästa kallas ”sommarlov”. Lovskola ska liksom i dag kunna erbjudas under lovdagar under en termin.

Den tid som går åt för lovskola ligger utanför den minsta totala undervisningstiden enligt 10 kap. 5 § skollagen.

I *andra stycket* finns ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om omfattningen av lovskola. Här avses den minsta sammanlagda tiden för lovskola, när lovskola får anordnas samt antal ämnen som huvudmannen ska erbjuda.

Paragrafen behandlas i avsnitten 5.3.1–5.3.4.

23 e §

Bestämmelsen är ny och innebär att elever och vårdnadshavare i god tid ska få information om möjligheten att delta i lovskola. Lovskola är frivilligt för eleven. Individuellt anpassad information är därför viktigt för att eleven själv och vårdnadshavare ska kunna ta ställning till om eleven ska delta i lovskolan.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.5.

39 §

I bestämmelsen regleras tilläggsbelopp som hemkommunen ska lämna till enskilda huvudmän för vissa elever. Angående den närmare innebörden av bestämmelsen hänvisas till prop. 2008/09:171 s. 41 f. Paragrafen ändras i *första stycket* på så sätt att tilläggsbelopp ska lämnas till fristående grundskolor för elever som deltar i lovskola.

Av 7 kap. 22 § tredje stycket följer att enskilda huvudmän ska lämna uppgifter till hemkommunen om vilka elever som deltar i lovskola efter årskurs 9, vilka ämnen en elev läser i lovskola samt vilka elever som inte blir behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.8.

12 kap.

1 §

Nya bestämmelser om åtgärder för elever utan behörighet införs i 12 kapitlet. Detta föranleder ett tillägg i paragrafen motsvarande ändringen i 10 kap. 1 §.

23 a §

Bestämmelsen är ny och reglerar rätten till utbildning för en elev som fullgör förlängd skolplikt i specialskolan. Eleven ska ha både studier i specialskolans ämnen och vid behov andra aktiviteter, vilket i princip motsvarar uppbyggnaden av ett introduktionsprogram. Eleven har rätt till undervisning i de ämnen som eleven behöver för att uppnå behörighet till ett yrkesprogram.

Liksom på ett introduktionsprogram ska utbildningen motsvara heltidsstudier som i en årskurs inom specialskolan. Det betyder att eleven ska gå i skolan på heltid fram till dess att eleven uppnår behörighet och skolplikten upphör. För att utbildningen ska få göras mindre omfattande ska det finnas särskilda skäl. Planeringen av elevens studier ska framgå av elevens individuella studieplan som beslutas av rektorn enligt 23 b §. Bestämmelsen motsvarar regleringen i grundskolan 10 kap. 23 a § skollagen, se författningskommentaren till denna regel. Paragrafen behandlas också i avsnitt 4.5.2.

23 b §

Bestämmelsen är ny och anger att det för varje elev som fullgör förlängd skolplikt i specialskolan ska finnas en individuell studieplan. Bestämmelsen motsvarar förslaget för grundskolan, 10 kap. 23 b § och har hämtats från regleringen av individuell studieplan för elever i introduktionsprogrammet i 17 kap. 7 § första stycket skollagen och 1 kap. 7 § gymnasieförordningen (2010:2039), se vidare prop. 2009/10:165 s. 455–456 och 806).

Skolplikten är knuten till att eleven ska uppnå behörighet i de ämnen i specialskolan som fattas och det behövs därför en tydlig planering och uppföljning av studierna för varje elev. I bestämmelsen anges vad studieplanen ska innehålla, nämligen innehållet och utformningen av den enskilda elevens utbildning under året med förlängd skolplikt, vilka ämnen eleven ska läsa och vilka andra insatser som eleven ska delta i. Studieplanen ska följas upp med jämna mellanrum och vid behov revideras.

Av *andra stycket* följer att den individuella studieplanen ska beslutas av rektorn.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.5.2.

23 c §

Bestämmelsen är ny för elever med förlängd skolplikt i specialskolan och motsvarar bestämmelsen i 8 kap. 20 § gymnasieförordningen (2010:2039) om skriftlig bedömning i introduktionsprogram för en elev som läst grundskoleämnena utan att få godkända betyg. Utredningen har föreslagit en generell bestämmelse om att slutbetyg ska utfärdas när eleven slutfört högsta årskursen. Utredningen har också föreslagit att en elev som fullgör förlängd skolplikt i grundskolan eller specialskolan har rätt att få ett nytt slutbetyg när han eller hon har fått godkända betyg i något av ämnena, se ändring i 6 kap. 14 § skolförordningen (2011:185). Den skriftliga bedömningen avser elevens kunskapsutveckling i de ämnen som eleven läst under året med förlängd skolplikt i specialskolan och inte fått godkänt betyg i. Det kommer därmed att finnas en samlad dokumentation av elevens kunskapsutveckling från året med förlängd skolplikt.

Bestämmelsen motsvarar förslaget i 10 kap. 23 c § för grundskolan. Paragrafen behandlas i avsnitt 4.5.6.

15 kap.

16 §

I paragrafen regleras elevernas närvaroskyldighet i gymnasieskolan och information om frånvaro till vårdnadshavare. För elever med förlängd skolplikt föreslår utredningen att närvaro och information till vårdnadshavarna regleras samlat i skolpliktskapitlet oavsett var förlängd skolplikt genomförs, 7 kap. 17 §.

I ett nytt *tredje stycke* görs en hänvisning till regleringen i 7 kap. 17 §, se vidare författningskommentaren till 7 kap. 17 §.

17 §

Bestämmelsen anger att utbildningen i gymnasieskolan ska vara avgiftsfri.

Tredje stycket är nytt och anger att huvudmännen inte får använda sig av möjligheten att elever som fullgör förlängd skolplikt i introduktionsprogram ska hålla sig med enstaka egna hjälpmedel. Det innebär att huvudmännen inte får begära att elever ska hålla sig med egna hjälpmedel i utbildningen. Det föreskrivs också att dessa elever ska erbjudas näringsriktiga kostnadsfria skolmältider (jfr. 10 kap. 10 §). Härigenom får elever med förlängd skolplikt samma rättigheter i fråga om avgifter och skolmältider oavsett var förlängd skolplikt fullgörs.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.5.4.

17 kap.

3 §

I bestämmelsen regleras syftet med de olika introduktionsprogrammen. I ett nytt *andra stycke* görs en hänvisning till 7 kap. 13 § om att förlängd skolplikt kan genomföras i ett introduktions-

program. Eleverna blir gymnasieelever och utbildningen blir obligatorisk under året med förlängd skolplikt (se avsnitt 4.5.1).

6 §

Av paragrafen följer att utbildningen på ett introduktionsprogram som huvudregel ska omfatta heltidsstudier men med möjlighet att minska omfattningen. I ett nytt *andra stycke* skärps kraven på att minska studierna för elever med förlängd skolplikt genom att det ska finnas särskilda skäl. Frågan har behandlats i författningskommentaren till 10 kap. 23 a §.

16 §

I paragrafen regleras varje hemkommuns skyldighet att erbjuda utbildning. I *första stycket* förtydligas att hemkommunens ansvar att erbjuda alla behöriga ungdomar utbildning inom ett introduktionsprogram också omfattar elever med förlängd skolplikt enligt 7 kap. 13 §. Detta förutsätter att kommunen har valt att organisera förlängd skolplikt inom gymnasieskolans introduktionsprogram med stöd av samma paragraf tredje stycket.

Eftersom det är fråga om skolpliktiga elever har huvudmannen som anordnar utbildningen även ansvar för att eleverna fullgör sin skolgång enligt 7 kap. 22 §. Av 7 kap. 21 § följer hemkommunens ansvar att se till att elever med förlängd skolplikt som fullgörs hos en annan huvudman än hemkommunen också får sin utbildning. Detta förutsätter att hemkommunen har skolpliktsrutiner även för elever med förlängd skolplikt inom ett introduktionsprogram i gymnasieskolan. Av 15 kap. 15 § skollagen framgår att huvudmannen är skyldig att snarast meddela hemkommunen när en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola.

Elever som inte blir behöriga under läsåret med skolplikt ska som i dag erbjudas fortsatta studier inom ett introduktionsprogram. Hemkommunens ansvar för detta följer av paragrafens första mening. Enligt 17 kap. 15 § har en elev som har påbörjat ett introduktionsprogram också rätt att fullfölja utbildningen hos huvudmannen enligt sin studieplan.

Preparandutbildningen får pågå under högst ett år (17 kap. 5 §). För en elev som inte blir behörig till ett yrkesprogram under året med förlängd skolplikt kan preparandutbildningen bara förlängas med ytterligare ett år om det finns synnerliga skäl. Detta gäller också en elev som önskar komplettera sin behörighet även till ett högskoleförberedande program på preparandutbildningen efter den förlängda skolplikten. Detta bör enligt utredningens bedömning bli möjligt, men eftersom Gymnasieutredningen (dir. 2015:31) ser över introduktionsprogrammen lägger vi inget förslag om detta.

19 §

I paragrafen regleras mottagande till utbildningar som utformats för en grupp elever. Vad som menas med grupp elever framgår av 4 §.

Paragrafens *första stycke* ändras så att även elever med förlängd skolplikt ska ingå i så kallad förstahandsmottagning. Det innebär att dessa elever ska konkurrera om de befintliga platserna med övriga behöriga sökanden som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet (se prop. 2009/10:165 s. 811). Om platserna inte räcker till ska elever med förlängd skolplikt beredas plats på något annat introduktionsprogram (jfr. 16 § och 7 kap. 21 §).

23 kap.

1 §

I paragrafen definieras entreprenad. Av bestämmelsen följer att entreprenadavtal inte kan ingås mellan en kommun och en annan kommun. *Första stycket ändras* på så sätt att det ska vara möjligt att ingå entreprenadavtal om lovskola enligt 10 kap. 23 d § mellan en kommun och en annan kommun eller ett landsting. Även ett landsting ska kunna ingå entreprenadavtal om lovskola med en kommun, jfr. 24 § lagen (2010:801) om införande av skollagen (2010:800).

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.10.

4 §

I paragrafen anges vilka uppgifter som avser undervisning som får överlämnas på entreprenad. Bestämmelsen markerar vilka som får utföra uppgifter inom utbildning och annan verksamhet på entreprenad.

Fjärde stycket är nytt och anger att uppgifter som avser undervisning i lovskola får överlämnas till en kommun eller en enskild huvudman på entreprenad. Härigenom kan entreprenadavtal om lovskola ingås mellan en kommun och en annan kommun eller mellan en kommun och en enskild huvudman. Ett sådant entreprenadavtal kan också ingås mellan enskilda huvudmän (jfr. 1 §). Av 1 § andra stycket följer att de bestämmelser som finns för lovskola i skollagen, skolförordningen och i andra författningar, exempelvis läroplanen och kursplaner gäller även vid entreprenad. Att den myndighetsutövning som hör till lärarens undervisning får överlämnas följer av 5 §.

Paragrafen behandlas i avsnitt 5.3.10.

28 kap.

5 §

I paragrafen anges vilka beslut som en kommun eller ett landsting har fattat enligt skollagen som kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i den för förvaltningsbesvär gällande ordningen.

I *femte punkten* görs ett tillägg så att en kommuns beslut om skolskjuts för elever i förskoleklass kan överklagas genom förvaltningsbesvär.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.4.

12 §

I paragrafens första stycke anges vilka beslut av en kommun eller ett landsting som kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Tredje punkten gäller en kommuns beslut om skolplikstens förlängning eller tidigare upphörande. Punkten ändras på så sätt att enbart skolplikstens tidigare upphörande får överklagas. Beslut om

förlängd skolplikt ska inte kunna överklagas. Denna fråga behandlas närmare i avsnitt 4.5.5.

14 §

I paragrafens *första stycke* anges vilka beslut av Specialpedagogiska skolmyndigheten som får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Ändring i *andra punkten* motsvarar ändringen i 12 § tredje punkten.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.5.7.

8 Sexårsklassen – ett första steg i en tioårig grundskola

8.1 Sexårsklass i grundskolan

Som redan har framgått av avsnitt 3.13 anser utredningen att sexårsklassen i grundskolan inte bör införas. Det viktigaste skälet är, som vi tidigare redogjort för, att den lagstiftning som krävs är svårförenlig med skollagens struktur. Mängden undantag från grundskolans regler när det gäller allt som är kärnan i grundskolans uppdrag, nämligen det som är relaterat till kursplaner, kunskapskrav och timplan, gör att resultatet blir ett tomt organisatoriskt skal utan grundskolans innehåll.

Ett ytterligare skäl till att vi inte förordar införande av sexårsklassen är att det skulle medföra stora förändringar för grundskolan och specialskolan. Barn som ska tas emot i grundskolan utreds och bedöms i relation till sina möjligheter att uppnå kunskapskraven i grundskolan inför starten i årskurs 1. Om man inte flyttar ner tidpunkten för utredning och diagnosticering ett år betyder införande av en sexårsklass att barnen då måste vara inskrivna i grundskolan under året i sexårsklassen. Förskoleklassen upphör som skolform i detta alternativ och barnet kan börja i grundskolan först i årskurs 1.

Frågan om när barn ska utredas för att konstatera en eventuell utvecklingsstörning behandlas i olika sammanhang, bl.a. i samband med Statens skolverks allmänna råd om mottagande i grundskolan och gymnasieskolan (Skolverket 2013). Enligt Skolverket blir utredning och beslut om mottagande i grundskolan aktuellt först när barnet börjar närma sig skolpliktig ålder, eftersom det inte finns några kunskapskrav eller krav på att barnen eller eleverna ska uppnå en viss utvecklingsnivå vid en viss tidpunkt i förskolan eller förskoleklassen.

Att skolpliktsåldern nu sänks till sex år förändrar inte saken, eftersom verksamheten i sexårsklassen kommer att vara densamma som i förskoleklassen i dag. Vi anser därför inte att det finns anledning att föreslå en sänkning av åldern för utredning av en eventuell utvecklingsstörning för att det införs skolplikt i sexårsklass. Det tycks råda samstämmighet om att man inte ska utreda och diagnosticera barn för tidigt. Det kan också förefalla onödigt att barn, som har en konstaterad utvecklingsstörning, ska behöva vara inskrivna i grundskolan under det första året av formella skäl. Vårdnadshavarna har förmodligen redan bestämt att grundsärskolan är den lämpligaste skolformen för barnet.

Vi har också konstaterat (se avsnitt 3.11.4) att en sexårsklass inom ramen för specialskolan betyder att bedömningarna enligt 7 kap. 6 § i skollagen om att barn ska tas emot i specialskolan behöver göras redan inför starten i sexårsklassen. Dessutom är specialskolan redan tioårig och skulle genom införandet av sexårsklassen bli elvaårig. Det pågår annat arbete kring specialskolans regelverk, bl.a. bereds förslagen i utredningen om flexibel specialskola (SOU 2011:30). Dessutom har den nationella samordnaren i uppdrag att stödja kommunala, enskilda och statliga skolhuvudmän som bedriver utbildning för de elever inom specialskolans målgrupp som är döva eller hörselskadade eller har en grav språkstörning och är i behov av teckenspråk (dir. 2013:29). Vi anser att man bör vänta in resultatet av detta arbete innan man lägger förslag som förändrar förutsättningarna för sexåringar att tas emot i specialskolan.

Trots vårt ställningstagande i avsnitt 3 redovisar utredningen nedan enligt direktiven hur ett alternativ till vårt huvudförslag, dvs. den obligatoriska förskoleklassen, skulle se ut.

Sexårsklassen blir ett obligatoriskt förberedande första år för sexåringar i grundskolan och eleverna har skolplikt. Grundskolan kommer att omfatta tio år och förskoleklassen upphör som egen skolform.

Att detta förberedande år blir det första året i grundskolan kommer som vi redovisat i avsnitt 3.1.0 framför allt att synas i skollagstiftningen. Kapitlet om förskoleklassen i 9 kap. skollagen upphör och bestämmelserna om sexårsklassen förs in i 10 kap. om grundskolan. Verksamheten införlivas härigenom i grundskolan och som nämnts ovan upphör skolformen förskoleklass. Som i dag ska förskoleklassen bedrivas minst 525 timmar under ett läsår, som består

av en hösttermin och en vårtermin. Grundskolans reglering med ämnen och timplanen, som fördelar tid per ämne för årskurs 1–9 i grundskolan, gäller inte för sexårsklassen, liksom inte heller kursplaner och kunskapskrav. Behörighetskraven för vem som får undervisa i sexårsklass är desamma som i förskoleklassen.

8.2 Författningskommentar

I det följande redovisar vi de ändringar av nuvarande bestämmelser och de nya regler i skollagen som krävs om sexårsklassen skulle införas. Lagtext finns i anslutning till varje kommentar. I avsnitt 8.4 redovisas också ett sammanfattande författningsförslag för sexårsklassen.

Den senaste lydelse som beaktats i författningskommentaren är SFS 2015:482.

1 kap.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om skolväsendet. Utbildningen inom skolväsendet anordnas av det allmänna och av enskilda enligt 2 kap. 2–6 §§.

Skolväsendet omfattar skolformerna

- förskola,
- grundskola (*sexårsklass följt av årskurs 1–9*),
- grundsärskola,
- specialskola,
- sameskola (*sexårsklass följt av årskurs 1–6*),
- gymnasieskola,
- gymnasiesärskola,
- kommunal vuxenutbildning,
- särskild utbildning för vuxna.

I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i ~~förskoleklassen~~, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer.

I paragrafens *andra stycke* anges de skolformer som ingår i skolväsendet. Konsekvensen av att sexårsklassen ingår i grundskolan är att skolformen förskoleklassen upphör och stryks i paragrafen. Samtidigt tydliggörs att grundskolan består av sexårsklass följt av årskurserna 1 till och med 9. Motsvarande gäller för sameskolan. Detta behövs för att kunna särskilja sexårsklassen i respektive skolformskapitel, när man ska göra undantag eller tillägg.

3 §

I denna lag avses med

- *elev*: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,
- *fjärrundervisning*: interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där elever och lärare är åtskilda i rum men inte i tid,
- *fristående fritidshem*: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,
- *fristående förskola*: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,
- *fristående skola*: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,
- *förskoleenhet*: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,
- *skolenhet*: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,
- *undervisning*: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, och
- *utbildning*: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

I paragrafens *fjärde strecksats* stryks förskoleklassen.

12 §

Lagen är uppdelad i 28 ~~(29)~~ kapitel. Dessa är

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),
- barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),
- kvalitet och inflytande (4 kap.),
- trygghet och studiero (5 kap.),
- åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),
- skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),
- förskolan (8 kap.),
- ~~förskoleklassen (9 kap.),~~
- grundskolan (10 kap.),
- grundsärskolan (11 kap.),
- specialskolan (12 kap.),
- sameskolan (13 kap.),
- fritidshemmet (14 kap.),
- gymnasieskolan (15–17 a kap.),
- gymnasiesärskolan (18 och 19 kap.),
- kommunal vuxenutbildning (20 kap.),
- särskild utbildning för vuxna (21 kap.),
- entreprenad och samverkan (23 kap.),
- särskilda utbildningsformer (24 kap.),
- annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),
- tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),
- Skolväsendets överklagandenämnd och Lärarnas ansvarsnämnd (27 kap.),
- överklagande (28 kap.), och
- övriga bestämmelser (29 kap.).

I paragrafen finns en beskrivning av hur skollagen är disponerad. Dispositionen påverkas på så sätt att 9 kap. om förskoleklassen upphävs. Antalet kapitel i skollagen blir därmed 28.

2 kap.

2 §

Kommuner är huvudmän för förskola, *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

I varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag. Om kommunens uppgifter fullgörs av flera nämnder ska varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, lämna de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser i förskola och i sådan verksamhet som avses i 25 kap. till de övriga nämnderna.

För en sådan nämnd som avses i andra stycket gäller det som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900).

I *första stycket* anges att kommunen är huvudman för de uppräknade skolformerna. Här stryks förskoleklassen som en följd av att sexårsklassen tillhör grundskolan och förskoleklassen upphör.

Ändringen behandlas i avsnitt 3.10.

4 §

Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan samt ~~förskoleklass och~~ fritidshem vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

I paragrafen anges att staten är huvudman för de förskoleklasser och fritidshem som finns i anslutning till skolenheterna vid specialskolan eller sameskolan.

Paragrafen ändras på så sätt att förskoleklassen tas bort. Specialskolan får dock behålla en motsvarighet till förskoleklassen som i dag men med skolplikt för eleverna, benämnd sexårsklass. Detta framgår av utredningens förslag i 11 kap. 15–20 §§ skolförordningen (SFS 2011:185). Staten kommer att ha fortsatt huvudmannaskap.

För sameskolan innebär reformen att sexårsklassen införlivas i sameskolan.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.11.4.

5 §

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, ~~förskoleklass~~, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet ~~förskoleklass~~, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

Av paragrafens *första stycke* framgår att enskilda får godkännas som huvudmän för de i bestämmelsen angivna skolformerna och för fritidshem. I första stycket stryks skolformen förskoleklass. Av övergångsbestämmelsen p 2 framgår att ett godkännande som huvudman för förskoleklass och grundskola som gäller vid utgången av juni 2017 ska anses omfatta sexårsklassen i grundskolan. För en enskild huvudman som är godkänd för grundskola men inte förskoleklass ska godkännandet automatiskt anses omfatta även sexårsklass i grundskolan.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.10.1.

5 a §

Innan en enskild huvudman startar utbildning inom ~~förskoleklass~~, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller fritidshem som anordnas vid en skolenhet med grundskola eller grundsärskola ska samråd om den kommande verksamheten ske mellan den enskilde och den kommun där utbildningen ska bedrivas. Den enskilde huvudmannen ansvarar för att samrådet dokumenteras. Om utbildningen ska bedrivas i form av gymnasie-

skola eller gymnasieskola, ska kommunen ge närliggande kommuner tillfälle att medverka i samrådet.

I paragrafen regleras samråd mellan enskild huvudman och kommunen innan den kommande utbildningen startar. Här görs motsvarande ändring som i 5 § nämligen att förskoleklass stryks.

7 §

Statens skolinspektion handlägger ärenden om godkännande av enskild som huvudman för

~~– förskoleklass,~~

– grundskola,

– grundsärskola,

– gymnasieskola,

– gymnasiesärskola, eller

– fritidshem som anordnas vid en skolenhet med förskoleklass, grundskola eller grundsärskola.

Övriga ärenden om godkännande av enskild som huvudman enligt 5 § handläggs av den kommun där utbildningen ska bedrivas.

I *första stycket* tas förskoleklassen bort. Sexårsklassen ingår i grundskolan och kommer därför att omfattas av Statens skolinspektions prövning av grundskolan.

25 §

För eleverna i ~~förskoleklassen~~, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

I paragrafen regleras kravet på att det ska finnas elevhälsa för varje elev i angivna skolformer. Skolformen förskoleklass stryks i

bestämmelsen. Det innebär dock ingen ändring i sak eftersom eleverna i sexårsklass ingår i skolformen grundskola och omfattas därmed av elevhälsa enligt första stycket.

Bestämmelsen behandlas i avsnitt 3.11.

27 §

Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Varje elev i sameskolan ska erbjudas minst två hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Hälsobesöken ska vara jämnt fördelade under skoltiden. Eleven ska dessutom mellan hälsobesöken erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller.

~~Det första hälsobesöket får göras under utbildningen i förskoleklassen i stället för under utbildningen i en sådan skolform som avses i första stycket.~~

Varje elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll.

I paragrafen regleras hälsobesöken. I dag följer av *andra stycket* att det första hälsobesöket får göras under utbildningen i förskoleklass i stället för i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan. Andra stycket upphör att gälla.

Enligt första stycket ska tre hälsobesök erbjudas eleverna under tiden i grundskolan eller motsvarande skolformer med undantag för sameskolan, där minst två hälsobesök ska erbjudas. Av första stycket framgår också att hälsobesöken ska vara jämnt fördelade under skoltiden (prop. 2009/10:165, s. 657–658). Huvudmännen kan erbjuda det första hälsobesöket under utbildningen i sexårsklassen med stöd av första stycket. Vi gör bedömningen att det därför inte behövs någon särskild regel om att det första hälsobesöket får göras under utbildningen i sexårsklassen.

29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan ~~och förskoleklassen~~ ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Paragrafen ändras på så sätt att undantaget för förskoleklassen tas bort. När sexårsklassen ska tillhöra grundskolan utvidgas målgruppen. Vår bedömning är dock att bestämmelsen i praktiken inte blir aktuell för sexåringar och något undantag behövs därför inte.

31 §

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, *förskoleklassen*, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i registerutdraget.

Registerutdrag som avses i första stycket ska lämnas även av den som

1. erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet som avses i första stycket under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet,

2. under utbildning till en lärar- eller förskollärarexamen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom sådan verksamhet som avses i första stycket, eller

3. genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i första stycket.

Registerutdraget ska i de fall som avses i andra stycket lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

I paragrafen regleras kravet på registerkontroll av personal. Paragrafen ändras på så sätt att skolformen förskoleklass tas bort. I sak sker dock ingen förändring. Eftersom sexårsklassen ingår i grundskolan kommer den som exempelvis erbjuds anställning i sexårsklassen att omfattas av registerkontroll som i förskoleklassen i dag.

36 §

Eleverna i grundskolan *med undantag av sexårsklassen*, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan *med undantag av sexårsklassen*, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Kravet på tillgång till skolbibliotek gäller inte förskoleklassen i dag. Eftersom syfte, uppdrag och innehåll inte förändras i sexårsklassen finns inte skäl att utvidga åtagandet till sexårsklassen, vilket skulle leda till ekonomiska och organisatoriska konsekvenser för huvudmännen. Bestämmelsen i sin nuvarande lydelse omfattar hela grundskolan och sameskolan och måste därför ha ett undantag för sexårsklassen.

4 kap.

12 §

Vårdnadshavare för barn i förskolan och för elever i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen.

Paragrafen innehåller en allmänt utformad bestämmelse om att vårdnadshavarna ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen. Förskoleklassen tas bort men det innebär ingen ändring i sak.

5 kap.

9 §

Om en elev i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare.

Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 8 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

I paragrafen stryks förskoleklassen vilket inte innebär någon förändring i sak.

12 §

I *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får rektorn besluta att en elev ska följa undervisningen i en annan undervisningsgrupp än den eleven annars hör till eller undervisas på annan plats inom samma skolenhet om åtgärderna som gjorts efter en sådan utredning som avses i 9 § första stycket inte varit tillräckliga eller om det annars är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero.

Elevens vårdnadshavare ska informeras om rektorns beslut.

Endast om det finns synnerliga skäl får en åtgärd som rektorn vidtagit med stöd av första stycket gälla under längre tid än två veckor. Åtgärden får dock inte gälla för en längre tid än fyra veckor.

Bestämmelserna om trygghet och studiero i 5 kap. gäller om inte annat anges för samtliga skolformer utom förskolan och fritidshemmet. Även förskoleklassen är i de flesta fall undantagen då reglerna inte kan användas för så unga elever. Det betonas dock i förarbetena att olämpligt beteende självklart ska stävjas och vårdnadshavare informeras även i dessa skolformer. Konsekvensen av att sexårsklassen tillhör grundskolan blir att bestämmelserna om disciplinära åtgärder blir formellt tillämpliga inte bara för sju- och

åttaåringar utan även för sexåringar med skolplikt. Vi gör dock bedömningen att bestämmelserna om t.ex. avstängning inte kan bli aktuella för sexåringar på grund av elevernas låga ålder (prop. 2009/10:165 s. 321). Av 6 § tredje stycket följer ett krav på proportionalitet vid tillämpning av bestämmelserna. Åtgärden ska vara rimlig med hänsyn till åtgärdens syfte och övriga omständigheter med vilket bl.a. avses elevens ålder och mognad. Utgångspunkten måste också vara att åtgärden vidtas med hänsyn till barnets bästa i enlighet med 1 kap 10 § skollagen (barnkonventionen). I förarbetena till skollagen har lagstiftaren angett att rektorn eller läraren måste vara särskilt återhållsam med att besluta om åtgärder när det gäller elever i förskoleklassen eller i grundskolans lägre åldrar (prop. 2009/10:165, s. 681).

Bestämmelserna om tillfällig omplacering i 12 § gäller även förskoleklassen (prop. 2009/10:165, s. 325). I *första stycket* stryks förskoleklassen. Detta innebär dock ingen förändring i sak eftersom paragrafen om omplacering gäller grundskolan och kommer därmed att omfatta sexårsklassen (prop. 2009/10:165, s. 684–685).

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.4 och 3.11.2.

7 kap.

4 §

Skolplikt ska fullgöras i grundskolan (*sexårsklassen följt av årskurs 1–9*) om inte förhållandena är sådana som avses i 5 eller 6 § eller skolplikten fullgörs i sameskolan enligt 7 § eller på annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap.

I paragrafen regleras var skolplikten ska fullgöras. Bestämmelsen ändras på så sätt att det tydliggörs att skolplikten fullgörs i grundskolans sexårsklass och därefter i årskurs 1–9 om inget annat följer av 5 §, 6 § eller 7 § eller bestämmelserna i 24 kap. Att sexårsklassen är införlivad med grundskolan följer av 1 kap. 1 § och 10 kap. 3 § skollagen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.5 och 3.10.

5 §

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning, ska tas emot *från och med årskurs 1* i grundsärskolan.

Frågan om mottagande i grundsärskolan prövas av barnets hemkommun. Ett beslut om mottagande i grundsärskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

Om barnets vårdnadshavare inte lämnar sitt medgivande till att barnet tas emot i grundsärskolan, ska barnet fullgöra sin skolplikt enligt vad som gäller i övrigt enligt denna lag. Ett barn får dock tas emot i grundsärskolan utan sin vårdnadshavares medgivande, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa.

I paragrafen regleras förutsättningarna för att tas emot i grundsärskolan.

Alternativet med införandet av sexårsklass som det första steget i grundskolan medför ingen skillnad för grundsärskolan i förhållande till alternativet med förskoleklass. Det förutsätter dock en lagteknisk förändring i *första stycket* av paragrafen. Ändringen innebär att bedömningen av om en elev ska tas emot i grundsärskolan alltjämt ska ske inför starten i årskurs 1 eller senare. Av 4 § följer att eleven fullgör sin skolplikt i grundskolan under läsåret i sexårsklassen. Det finns också möjlighet att skjuta upp skolstarten och skolpliktens inträde till sju års ålder enligt 7 kap. 10 § andra stycket. Barnet kan då gå kvar i förskolan vilket följer av 8 kap. 3 § skollagen.

Möjligheten till mottagande på försök enligt 7 kap. 8 § eller att vara integrerad elev enligt 7 kap. 9 § gäller inte sexårsklassen utan avser elever från och med årskurs 1.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.114.

6 §

Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller grundsärskolan ska tas emot *från och med årskurs 1* i specialskolan om de

1. är dövblinda eller annars är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning,
2. i annat fall än som avses i 1 är döva eller hörselskadade, eller
3. har en grav språkstörning.

Frågan om mottagande i specialskolan prövas av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Ett beslut om mottagande i specialskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

I paragrafens *första stycke* anges målgruppen för specialskolan. Utredningen bedömer att sexårsklassen inte kan bli det första året i specialskolan. Eleverna ska alltså kunna vara inskrivna i sexårsklass i grundskolan och sedan tas emot i specialskolan från och med årskurs 1. Man kan också inrätta en sexårsklass vid en enhet med specialskola, men verksamheten motsvarar förskoleklass och ingår inte i skolformen specialskola (se närmare avsnitt 3.5.4 och författningskommentaren till 2 kap. 4 §).

I första stycket görs därför den lagtekniska förändringen att bedömningen av om en elev ska tas emot i specialskolan ska göras inför årskurs 1 eller senare.

Som nämnts ovan föreslår vi också att specialskolan får ha en sexårsklass vid skolenheterna, som motsvarar förskoleklassen i dag men med skolplikt för eleverna. Staten blir fortsatt huvudman för denna verksamhet. Utredningen föreslår att bestämmelser om detta tas in i 11 kap. skolförordningen (2011:185). Ett förslag till reglering finns i avsnitt 8.4.

Möjligheten till mottagande på försök eller att vara integrerad elev enligt 7 kap 8 och 9 §§ omfattar inte sexårsklass utan gäller från årskurs 1.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.11.4.

7 §

Barn till samer får fullgöra sin skolplikt i sameskolan *från och med sexårsklassen till och med årskurs 6 i sameskolan*. Även andra barn får fullgöra den delen av sin skolplikt i sameskolan, om det finns särskilda skäl.

Frågan om ett barn ska få fullgöra sin skolplikt i sameskolan prövas av Sameskolstyrelsen.

Paragrafen reglerar vilka som kan fullgöra sin skolplikt i sameskolan. Alternativet med sexårsklassen innebär att en sexåring kan börja i sexårsklassen i sameskolan enligt samma kriterier som sameskolstyrelsen tillämpar i dag när en sjuåring börjar i årskurs 1.

Första stycket ändras på så sätt att skolplikten i sameskolan får börja fullgöras i sexårsklassen

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.11.4.

10 §

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år.

Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller *sju* år.

Frågan om uppskjuten skolplikt prövas av hemkommunen efter begäran av barnets vårdnadshavare.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när skolplikten inträder.

Första stycket ändras på så sätt skolplikten ska inträda höstterminen det kalenderår då barnet fyller sex år. Paragrafen behandlas i avsnitt 3.3. Av 7 kap. 4 § följer att skolplikten fullgörs första läsåret i sexårsklassen i grundskolan och därefter i årskurs 1–9 i grundskolan eller grundsärskolan. Skolplikten i sameskolan fullgörs i sexårsklassen följt av årskurs 1–6. För specialskolan följs sexårsklassen av årskurs 1–10 för de elever som ska mottas i specialskolan.

Enligt *andra stycket* får barnet om det finns särskilda skäl börja fullgöra sin skolplikt höstterminen det kalenderår då barnet fyller *sju* år. Ändringen motsvarar ändringen avseende förskoleklassen och behandlas i avsnitt 3.8.

8 kap.

3 §

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i ~~förskoleklassen eller i~~ någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Paragrafen avgränsar den grupp barn som ska erbjudas förskola. Den har samma innebörd som i alternativet med förskoleklassen. Skolformen förskoleklass stryks i bestämmelsen och skyldigheten att erbjuda förskola kommer att gälla så länge barnet inte har börjat fullgöra skolplikten. Ett barn som beviljas uppskjuten skolplikt med stöd av 7 kap. 10 § andra stycket ska på samma sätt som i alternativ 1 erbjudas förskola enligt vad som anges i 8 kap. 4–7 §§ skollagen. Paragrafen behandlas i 3.8.

10 kap.

1 §

I detta kapitel finns

- allmänna bestämmelser (2–13 a §§),
- bestämmelser om betyg (14–23 §§),
- bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§), och
- bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

Paragrafen beskriver innehållet i kapitlet om grundskolan. Flera nya särskilda regler om sexårsklassen tillkommer i kapitlet. En sådan regel om utvecklingssamtal i sexårsklassen, 13 a §, föranleder en redaktionell ändring i 1 §.

1 a §

Bestämmelserna i 4 §, 6–7 §§, 8 §, 12–13 §§ och 14–23 §§ gäller inte sexårsklassen.

Bestämmelsen är ny och anger vilka bestämmelser i 10 kap. som inte kan gälla för sexårsklassen på grund av att innehållet i sexårsklassen ska vara oförändrat jämfört med förskoleklassen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.11.2.

2 §

Grundskolan ska ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa.

I sexårsklassen ska utbildningen stimulera elevers utveckling och lärande, utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov samt förbereda dem för fortsatt utbildning i grundskolan. Utbildningen i årskurs 1–9 ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning.

Utbildningen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

I paragrafens första stycke anges syftet med utbildningen i grundskolan. Övergripande mål för utbildningen finns i 1 kap. 4 § skollagen. Ytterligare övergripande mål finns i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37), avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppdrag och avsnitt 2 Övergripande mål och riktlinjer. De övergripande målen för utbildningen gäller även sexårsklassen. Läroplanens terminologi måste också ses över, eftersom förskoleklassen upphör.

Innehållet i ämnena definieras i kursplaner och kunskapskrav (avsnitt 3 i läroplanen). Detta gäller dock inte för sexårsklassen, men verksamheten omfattas ändå av första stycket i paragrafen.

I andra och tredje styckena i paragrafen finns bestämmelser om utformningen av utbildningen i den tioåriga grundskolan. I *andra stycket* införs ett eget syfte för läsåret i sexårsklassen. Detta motsvarar förskoleklassens syfte och sammanfogas med syftet för årskurserna 1–9. Detta är bara en redaktionell ändring och påverkar inte betydelsen av paragrafen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.11.1.

3 §

Grundskolan ska ha *sexårsklass och* nio årskurser. Utbildningen i *sexårsklassen och* i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Regeringen får meddela föreskrifter om läsårets längd och om när läsåret ska börja och sluta.

I paragrafen anges i dag att grundskolan har nio årskurser.

Första stycket ändras på så sätt att grundskolan omfattar tio år. Sexårsklassen blir en del av grundskolan men är dock ingen årskurs. Sexårsklassen blir det första året som följs av årskurs 1–9, där man arbetar enligt grundskolans timplan, kursplaner och kunskapskrav, jfr. 4 § och 8 §. Det finns också en minsta garanterad undervisningstid för årskurs 1–9 i timplanen, som inte ska gälla för sexårsklassen, se 5 §. Enligt 9 kap. 4 § i skolförordningen (2011:185) beslutar huvudmannen om fördelning av undervisningstiden mellan årskurserna, där sexårsklassen alltså inte ska ingå.

Som i förskoleklassen ska sexårsklassen bedrivas under ett läsår som består av en hösttermin och en vårtermin.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.10.

4 §

Undervisningen i *årskurserna 1–9* ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

I *första stycket* anges de ämnen som undervisningen i grundskolan ska omfatta. Uppräkningen motsvaras av vad som anges i timplanen, bilaga 1 till skollagen. Eftersom eleverna i sexårsklassen inte ska ha undervisning i ämnen måste sexårsklassen undantas från bestämmelsen (jfr 1 a §). Verksamheten i sexårsklassen ingår inte i grundskolans system för fördelning av tid till ämnen. Bestämmelsen ändras därför på så sätt att undervisning i ämnen ska omfatta årskurserna 1–9.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.11.2.

5 §

Sexårsklassen omfattar minst 525 timmar under ett läsår.

Den totala undervisningstiden för varje elev i *årskurserna 1–9* i grundskolan ska vara minst 6 785 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Bestämmelser om fördelning av undervisningstiden i *andra stycket* (timplan) finns i bilaga 1.

Paragrafen reglerar undervisningstiden. I paragrafen införs ett nytt *första stycke* som anger sexårsklassens omfattning i tid. Precis som i förskoleklassen betraktas verksamheten i sexårsklassen som undervisning, jfr. 1 kap. 2 § skollagen. Omfattningen av sexårsklassen ska som i förskoleklassen i dag vara minst 525 timmar under ett läsår. Därför utökas tiden i grundskolan med 525 timmar, som är förbehållna sexårsklassen.

Den nuvarande totala undervisningstiden i grundskolan ska inte påverkas utan kommer att gälla för varje elev i årskurserna 1–9. Detta tydliggörs i paragrafens *andra stycke*. Sexårsklassens omfatt-

ning ingår inte heller i timplanen för grundskolan, bilaga 1 till skollagen. Rubriken för timplanen för grundskolan måste därför ändras så att timplanen kommer att gälla årskurserna 1–9. I *tredje stycket* markeras att med undervisningstid i grundskolans timplan avses den totala undervisningstiden i andra stycket. Därmed särskiljs den minsta totala undervisningstiden från timmarna i sexårsklassen. I timplanen i bilaga 1 till skollagen ändras rubriken så att timplanen reglerar undervisningstiden per ämne i årskurs 1-9.

7 a §

Sexårsklassen ska medverka till att elever med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Det är inte möjligt att anordna modersmålsundervisning i sexårsklassen med utgångspunkt i kursplanen och kunskapskraven i modersmål i grundskolan. Bestämmelsen i 7 § om modersmålsundervisning ska därför inte gälla sexårsklassen jfr 1 a §. I stället införs en ny särskild paragraf om modersmålsstöd för sexårsklassen som motsvarar regleringen i förskoleklassen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.6.4 och 3.11.2.

9 a §

Efter ansökan från en huvudman får regeringen, trots vad som anges i 9 § första stycket, besluta att färdighetsprov i musik får utgöra villkor för antagning och grund för urval till utbildning i *sexårsklassen*, årskurs 1, 2 eller 3 vid eller inom en skolenhet. Ett sådant beslut får bara fattas om färdighetsprov användes vid antagning eller urval till utbildningen ~~i de årskurser~~ som ansökan avser före utgången av juni 2011 och det finns särskilda skäl. Beslutet ska avse en viss huvudman samt en viss skolenhet eller elevgrupp.

När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas.

~~Om huvudmannen har tagit emot en elev i förskoleklassen efter färdighetsprov enligt bestämmelserna i 9 kap. 6 a §, får färdighetsprov inte användas som villkor för att eleven ska få fortsätta sin~~

~~utbildning i årskurs 1 vid samma skolenhet eller inom samma elevgrupp.~~

I paragrafens första stycke införs sexårsklassen men det innebär i princip ingen ändring i sak. I andra meningen görs en redaktionell ändring som inte heller innebär någon ändring i sak.

Det läsår när reformen börjar tillämpas får färdighetsprov inte användas för att eleven ska få fortsätta sin utbildning i årskurs 1, om en elev tagits emot i förskoleklassen efter färdighetsprov, (jfr. övergångsbestämmelsen p 3).

13 a §

I sexårsklassen ska, minst en gång varje läsår, läraren, eleven, och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om elevens utveckling och lärande.

Bestämmelserna i 12 och 13 §§ om utvecklingssamtal och individuell utvecklingsplan i grundskolan gäller inte sexårsklassen, jfr 1 a §. I stället införs en ny paragraf om utvecklingssamtal som motsvarar den bestämmelse som gäller för förskoleklassen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.11.2.

31 §

Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 30 § andra stycket.

Rätten enligt första stycket att gå kvar vid en skolenhet gäller inte för en elev som med stöd av 3 kap. 12 e § ska placeras i en årskurs som inte anordnas vid skolenheten.

Paragrafen reglerar rätten för eleverna att gå kvar vid den skolenhet där eleven placerats.

I första stycket andra meningen finns i dag en bestämmelse om att den som tagits emot i förskoleklass har rätt att fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet. Bestämmelsen behövs inte när förskoleklassen upphör och sexårsklassen ingår i grundskolan.

Rätten för eleven att fortsätta sin utbildning i årskurs 1 vid skolenheten följer av första meningen.

13 kap.

1 a §

Bestämmelserna i 4 §, 6–7 §§, 8 §, 12–13 §§ och 14–21 a §§ gäller inte sexårsklassen.

Bestämmelsen är ny och motsvarar 10 kap. 1 a § skollagen.

2 §

Sameskolan ska ge en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen i *sexårsklassen* och årskurserna 1–6 i grundskolan.

3 §

Sameskolan ska ha *sexårsklass* och *årskurserna 1–6*. Utbildningen i *sexårsklassen* och i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Paragraferna 2–3 ändras på så sätt att *sexårsklassen* blir en del av sameskolan men dock ingen årskurs. Ändringen motsvarar ändringen i 10 kap. 3 § skollagen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 3.11.4.

4 §

Undervisningen i *årskurserna 1–6* ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap.,
- idrott och hälsa,
- matematik,

- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

I *första stycket* anges de ämnen som undervisningen i sameskolan ska omfatta. Uppräkningen motsvarar vad som anges i timplanen för sameskolan i bilaga 3 till skolförordningen (2011:185). Eftersom eleverna i sexårsklassen inte ska ha undervisning i ämnen måste sexårsklassen undantas, jfr 1 a §. Ändringen motsvarar ändringen i 10 kap. 4 § skollagen.

5 §

Sexårsklassen omfattar minst 525 timmar under ett läsår.

Den totala undervisningstiden för varje elev i *årskurserna 1–6* i sameskolan ska vara minst 4 320 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden i *andra stycket* (timplan).

Paragrafen reglerar undervisningstiden. Ändringen motsvarar ändringen för grundskolan i 10 kap. 5 § skollagen. Även timplanen för sameskolan måste ändras för att markera att den garanterade

undervisningstiden och ämnena gäller årskurs 1–6 och inte sexårsklassen.

7 a §

Sexårsklassen ska medverka till att elever med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Bestämmelsen är ny och motsvarar ändringen i 10 kap. 7 a § skollagen.

13 a §

I sexårsklassen ska, minst en gång varje läsår, läraren, eleven, och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingsamtal om elevens utveckling och lärande.

Bestämmelsen är ny och motsvarar 10 kap. 13 a § skollagen om utvecklingsamtal i sexårsklassen i grundskolan.

22 §

Hemkommunen ska betala ersättning till staten för vissa kostnader för den som är elev i sameskolan ~~eller i förskoleklassen eller i~~ fritidshem vid en skolenhet inom sameskolan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättningens storlek.

Förskoleklassen tas bort och sexårsklassen ingår i sameskolan. Detta är en redaktionell ändring och således ingen ändring i sak.

14 kap.

2 §

Fritidshemmet kompletterar utbildningen i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Paragrafen reglerar fritidshemmets syfte. Förskoleklassen tas bort som en följd av att denna skolform upphör. Ingen ändring i sak eftersom sexårsklassen införlivas i grundskolan och i sameskolan och omfattas därmed av bestämmelsen.

Specialskolan får behålla en motsvarighet till förskoleklassen som i dag vid en skolenhet, benämnd sexårsklass. Detta framgår av utredningens förslag i 11 kap. 15–20 §§ skolförordningen (2011:185), jfr också 3 § nedan.

3 §

Varje kommun ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens *förskoleklass*, grundskola och grundsärskola. Staten ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i specialskola och sameskola.

Hemkommunen ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en fristående skola i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning.

I paragrafen regleras vem som är skyldig att erbjuda utbildning i fritidshem.

Paragrafen ändras på så sätt att förskoleklassen tas bort. Staten ska fortsättningsvis erbjuda fritidshem för elever i sexårsklass vid en skolenhet med specialskola, jfr författningskommentaren till 2 kap. 4 § och 7 kap. 6 § skollagen. Detta regleras i skolförordningen.

10 §

En elev i *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola ska erbjudas utbildning i fritidshem vid eller så nära som möjligt den skolenhet där eleven får utbildning.

I paragrafen tas förskoleklassen bort som en konsekvens av att skolformen upphör. Sexårsklassen ingår i grundskolan och sameskolan och omfattas därmed av paragrafen. Det betyder således ingen ändring i sak.

23 kap.

2 §

Inom förskolan, *förskoleklassen*, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

I paragrafen regleras möjligheten att lägga ut uppgifter på entreprenad inom bl.a. förskoleklassen. Det finns i dag inte några begränsningar i fråga om möjligheten att överlämna uppgifter på entreprenad vad gäller förskoleklassen, jfr. med vad som gäller för grundskolan enligt 3 och 4 §§. När sexårsklassen införlivas i grundskolan kommer grundskolans begränsningar i fråga om entreprenad att gälla även för sexårsklassen. Vi bedömer dock att förändringen har liten betydelse i sak.

24 kap.

16 §

Om ett barn vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, *förskoleklass* eller fritidshem.

Paragrafen reglerar utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller annan motsvarande institution. Förskoleklassen tas bort. Eleverna i sexårsklassen kommer att omfattas av bestämmelserna i 17 § om särskild undervisning för elever i bl.a. grundskolan som vårdas på sjukhus eller annan institution.

28 kap.

5 §

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §,
2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, ~~9 kap. 19 §~~, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 eller 35 § eller 19 kap. 45 §,
3. avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §,
4. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,
5. skolskjuts enligt 10 kap. 32 § första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket,
6. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 15 kap. 32 § eller 18 kap. 32 § första stycket,
7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §,
8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 eller 15 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,
9. bidrag enligt 25 kap. 11 §,
10. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller
11. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

I paragrafen anges vilka beslut som en kommun eller ett landsting har fattat enligt skollagen som kan överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

En kommuns beslut om bidrag till en enskild huvudman inom skolväsendet får överklagas till allmän förvaltningsdomstol enligt *andra punkten*. Möjligheten att överklaga bidrag i fråga om för-

skoleklass tas bort. Sexårsklassen tillhör grundskolan och bidrag för elev i sexårsklassen kommer att ingå i bidraget för grundskolan enligt 10 kap. 37 § skollagen.

12 §

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i grundsärskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till grundsärskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,
2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,
3. ~~skolpliktens förlängning enligt 7 kap. 13 § eller~~ skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 14 §,
4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt ~~9 kap. 13 §~~, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,
5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,
6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt ~~9 kap. 15 § andra stycket~~, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket,
7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 § eller mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket,
8. tillhörighet till målgruppen för gymnasiesärskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,
9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 § eller 33 § eller till särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 7 § tredje stycket,
10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket eller i särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § andra stycket,
11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket eller särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § tredje stycket,
12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

I paragrafens *första stycke* anges vilka beslut av en kommun som kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd.

Av *fjärde punkten* framgår att beslut som avser mottagande av en elev på grund av särskilda skäl i bl.a. förskoleklass eller grundskola i en annan kommun får överklagas. Möjligheten att överklaga mottagande i förskoleklass tas bort. Ändringen motsvarar ändringen i 5 §.

När det gäller punkten 3 och frågan om överklagande av beslut om förlängd skolplikt behandlas den i avsnitt 4.5.5 och i författningskommenteraren avsnitt 7.

29 kap.

3 §

De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i grundskola *med undantag av sexårsklassen*, grundsärskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

Ändringen i *andra stycket* innebär ingen ändring i sak jämfört med i dag, eftersom dessa personer i dag inte har rätt till förskoleklass. De kommer heller inte att få denna rätt i vårt förslag till obligatorisk förskoleklass.

I *tredje stycket* tas förskoleklassen bort. Detta innebär ingen ändring i sak, eftersom sexårsklassen tillhör grundskolan.

14 §

Den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivit fritidshem ~~eller enskilt bedriven förskoleklass~~ eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt denna lag än som avses i första stycket får inte obehörigen röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personligaförhållanden. Han eller hon får inte heller obehörigen röja uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier.

För det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Ändringen i *första stycket* innebär att enskilt bedriven förskoleklass tas bort. Sexårsklassen kommer att omfattas av den tystnadsplikt som gäller för enskilt bedriven grundskola enligt andra stycket.

19 §

Kommunen ska informera vårdnadshavare och elever om utbildning i förskolor, ~~förskoleklasser~~, grundskolor, grundsärskolor, fritidshem, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor och om sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. och som erbjuds i eller av kommunen. Kommunen ska också informera om sådana rikskrekryterande utbildningar som avses i 16 kap. 45 § och 19 kap. 37 § och om motsvarande utbildningar vid fristående skolor.

Informationen ska utformas enligt 6 kap. 8 a § andra stycket kommunallagen (1991:900).

Kommunen ska även informera om möjligheten för enskilda att bedriva förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. med bidrag från hemkommunen enligt 8 kap. 21 §, 14 kap. 15 § samt 25 kap. 11 och 15 §§.

Paragrafen reglerar kommunens informationsskyldighet. I *första stycket* tas förskoleklassen bort. Sexårsklassen kommer att ingå i kommunens informationsskyldighet om grundskolan i samband med att skolplikten inträder för sexåringar.

19 a §

En huvudman för *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska till Statens skolverk lämna sådana uppgifter om verksamhetens organisation och ekonomiska förhållanden som behövs för allmänhetens insyn.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas.

I *första stycket* tas förskoleklassen bort. Detta innebär ingen ändring i sak eftersom en huvudman för grundskolan redan omfattas av uppgiftsskyldigheten.

26 §

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om bestämmandet av det bidrag som kommunerna enligt 8 kap. 21 §, ~~9 kap. 19 §~~, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 §, 19 kap. 45 § och 25 kap. 11 § är skyldiga att lämna till fristående förskolor, fristående skolor och enskilt bedriven pedagogisk omsorg.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun eller ett lands-ting att lämna uppgifter om verksamheten som behövs för beslut om bidrag till fristående förskolor och fristående skolor samt hur bidrag till en fristående förskola eller fristående skola eller annan enskild verksamhet har beräknats.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bestämmandet av det bidrag kommunen är skyldig att lämna till fristående skolor. I *första stycket* stryks hänvisningen till 9 kap. 19 § eftersom förskoleklassen upphör.

27 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det belopp som kommunen ska betala i stället för vad som anges i 8 kap. 21–23 §§, ~~9 kap. 19–21 §§~~, 10 kap. 37–39 §§, 11 kap. 36–38 §§, 16 kap. 52–55 §§, 17 kap. 31–34 §§ och 19 kap. 45–47 §§, när bidraget avser en elev som ges utbildning till följd av 2 och 3 §§ eller med stöd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om vilket belopp som en kommun ska betala i stället för det belopp som följer av bestämmelserna i skolformskapitlen om bidrag till fristående skolor. Det gäller bidragsbelopp för barn eller elever som till följd av 29 kap. 2 § och 3 § har rätt till utbildning i skolväsendet.

Hänvisningen till bidragsbestämmelserna för förskoleklass i 9 kap. 19–21 §§ stryks eftersom förskoleklassen upphör. Sexårsklassen ingår i bemyndigandet genom bidragsbestämmelsen för grundskolan i 10 kap. 37–39 §§.

8.3 Reglering av sexårsklassen i övriga författningar

Vårt förslag innebär också att en ändring måste göras i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I sekretessbestämmelsen i 23 kap. 2 § om förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan tas förskoleklassen bort. Sexårsklassen kommer att omfattas av grundskolans sekretess, vilket inte innebär någon ändring i sak.

Som framgår av avsnitt 3.11.3 krävs omfattande ändringar i skolförordningen, vilket redovisas i författningsförslaget. Införandet av sexårsklass och förskoleklassens upphörande kommer även att medföra följdändringar i till exempel förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare och ett antal statsbidragsförordningar, till exempel förordningen (2007:1436) om statsbidrag till kulturell verksamhet, förordningen (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandsvenska barn och ungdomar, förordningen (2013:70) om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare, för-

ordningen (2013:361) om statsbidrag till utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd, förordningen (2011:538) om utbildning och statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige samt förordningen (2011:1597) om statsbidrag till personalförstärkning inom elevhälsan.

I de fall förskoleklassen finns omnämnd bland de skolformer som berörs i dagens olika författningar, bedömer vi att sexårsklassen i grundskolan också kan omfattas i fortsättningen utan konsekvenser för huvudmannens organisation eller ekonomi.

I flera fall innebär införandet av sexårsklassen att bestämmelser måste skrivas om utan att innehållet förändras. Ett sådant exempel är förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare. Avsnittet om förskoleklassen (2 §) utgår och behörighetsbestämmelserna för sexårsklassen förs in under huvudrubriken Grundskolan. I sak förändras ingenting, eftersom både förskollärare och grundlärare kommer att få undervisa i sexårsklass som i dag.

Andra exempel på behov av förändringar i andra författningar är förordningen (2013:70) om statsbidrag till skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare. I uppräkningsdelen av huvudmännen i 2 § försvinner förskoleklassen. Det är dock viktigt att sexårsklassen ingår i grundskolan för att inte en målgrupp förskollärare eller lärare ska gå miste om möjligheten att delta i karriärutvecklingen.

Problem kan uppstå, när förskoleklassen inte finns nämnd i dag i en bestämmelse. Om grundskolan fortsättningsvis ska anses omfatta sexårsklassen utvidgas då målgrupperna och det blir i formell mening ytterligare en årskull elever som ska ha tillgång till en verksamhet. Ett exempel på ovanstående är bestämmelsen i skollagen om skolbibliotek (2 kap. 36 §), som också har sin motsvarighet i 10 § bibliotekslagen (SFS 2013:801). Förskoleklassen omfattas inte i dag, men grundskolan ska i fortsättningen anses omfatta även sexårsklassen, vilket betyder att en ny målgrupp skulle få tillgång till skolbibliotek.

Ett annat exempel är förordningen (2011:538) om statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige. I 2 § andra stycket anges att hemkommunen efter ansökan ska erbjuda dessa barn utbildning i grundskolan och motsvarande skolformer, men förskoleklass är i dag inte en av dem. Om nu grundskolan automatiskt anses omfatta sexårsklass skulle hemkommunen

få skyldighet att erbjuda utbildning till ytterligare en ålderskategori barn. Vi förslår bara förändringar som följer av att utbildningen för sexåringar blir obligatorisk och att de ska ha samma rättigheter som i alternativet obligatorisk förskoleklass. Detta gäller förslagen om skolskjuts och skolmåltider (se avsnitt 6.1.2). För att undvika att förslagen till lagtekniska förändringar medför utökade rättigheter och får kostnadsdrivande konsekvenser, föreslår vi därför att man gör undantag för sexårsklassen i dessa fall.

Ovanstående resonemang understryker också utredningens samlade bedömning, som vi utvecklar i avsnitt 3.13, att sexårsklass är en olämplig juridisk konstruktion som inte tillför något utan bara skapar oklarheter.

Författningsförslag (sexårsklassen)

8.4 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800) (sexårsklass)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800) dels att 9 kap., 7 kap. 11 § och 29 kap. 4 § ska upphävas, dels att 1 kap. 1, 3 och 12 §§, 2 kap. 2, 4, 5, 5 a, 7, 25, 27, 29, 31 § och 36 §§, 4 kap. 12 §, 5 kap. 9 och 12 §§, 7 kap. 4, 5, 6–7, och 10 §§, 8 kap. 3 §, 10 kap. 1, 2–5, 9 a och 31 §§, 13 kap. 2–5, 22 §§, 14 kap. 2, 3 och 10 §§, 23 kap. 2 §, 24 kap. 16 §, 28 kap. 5 och 12 §§, 29 kap. 3, 14, 19, 19 a, 26 och 27 §§ och att bilaga 1 ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sju nya paragrafer, 7 kap. 6 a §, 10 kap. 1 a, 7 a och 13 a §§, 13 kap. 1 a, 7 a och 13 a §§ samt närmast före 10 kap. 1 a § och 13 kap. 1 a § ny rubrik av följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2015:482

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 §

Denna lag innehåller bestämmelser om skolväsendet. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och av enskilda enligt 2 kap. 2–6 §§.

Skolväsendet omfattar skolformerna

- förskola,
  - *förskoleklass*,
  - grundskola,
  - grundsärskola,
  - specialskola,
  - *sameskola*,
  - gymnasieskola,
  - gymnasiesärskola,
  - kommunal vuxenutbildning,
- och
- särskild utbildning för vuxna.

Skolväsendet omfattar skolformerna

- förskola,
  - grundskola (*sexårsklass följt av årskurs 1–9*),
  - grundsärskola,
  - specialskola,
  - *sameskola (sexårsklass följt av årskurs 6)*,
  - gymnasieskola,
  - gymnasiesärskola,
  - kommunal vuxenutbildning,
- och

I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer.

Nuvarande lydelse

I denna lag avses med
– *elev*: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,

– *fristående fritidshem*: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,

– *fristående förskola*: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,

– *fristående skola*: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,

– *förskoleenhet*: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till

– särskild utbildning för vuxna.

I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och vissa särskilda utbildningsformer.

Föreslagen lydelse

3 §¹

I denna lag avses med
– *elev*: den som deltar i utbildning enligt denna lag med undantag för barn i förskolan,

– *fristående fritidshem*: sådant fritidshem som bedrivs av en enskild och som avses i 2 kap. 7 § andra stycket,

– *fristående förskola*: förskoleenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning i form av förskola,

– *fristående skola*: skolenhet vid vilken en enskild bedriver utbildning inom skolväsendet i form av grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller sådant fritidshem som avses i 2 kap. 7 § första stycket,

– *förskoleenhet*: av huvudman för förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera förskolebyggnader som ligger nära varandra och till

¹ Senaste lydelse 2015:194.

enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,

– *skolenhet*: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,

– *undervisning*: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, och

– *utbildning*: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon förskolebyggnad,

– *skolenhet*: av huvudman för annan skolform än förskola organiserad enhet som omfattar verksamhet i en eller flera skolbyggnader som ligger nära varandra och till enheten knuten verksamhet som inte bedrivs i någon skolbyggnad,

– *undervisning*: sådana målstyrda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden, och

– *utbildning*: den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.

Lydelse enligt SFS 2015:482

Föreslagen lydelse

12 §

Lagen är uppdelad i 29 kapitel. Dessa är

– inledande bestämmelser (1 kap.),

– huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),

– barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),

– kvalitet och inflytande (4 kap.),

– trygghet och studiero (5 kap.),

– åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),

Lagen är uppdelad i 28 kapitel.

Dessa är

– inledande bestämmelser (1 kap.),

– huvudmän och ansvarsfördelning (2 kap.),

– barns och elevers utveckling mot målen (3 kap.),

– kvalitet och inflytande (4 kap.),

– trygghet och studiero (5 kap.),

– åtgärder mot kränkande behandling (6 kap.),

- skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),
- förskolan (8 kap.),
- *förskoleklassen* (9 kap.),
- grundskolan (10 kap.),
- grundsärskolan (11 kap.),
- specialskolan (12 kap.),
- sameskolan (13 kap.),
- fritidshemmet (14 kap.),
- gymnasieskolan (15–17 a kap.),
- gymnasiesärskolan (18 och 19 kap.),
- kommunal vuxenutbildning (20 kap.),
- särskild utbildning för vuxna (21 kap.),
- entreprenad och samverkan (23 kap.),
- särskilda utbildningsformer (24 kap.),
- annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),
- tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),
- Skolväsendets överklagandekommitté och Lärarnas ansvarskommitté (27 kap.),
- överklagande (28 kap.), och
- övriga bestämmelser (29 kap.).

- skolplikt och rätt till utbildning (7 kap.),
- förskolan (8 kap.),
- grundskolan (10 kap.),
- grundsärskolan (11 kap.),
- specialskolan (12 kap.),
- sameskolan (13 kap.),
- fritidshemmet (14 kap.),
- gymnasieskolan (15–17 a kap.),
- gymnasiesärskolan (18 och 19 kap.),
- kommunal vuxenutbildning (20 kap.),
- särskild utbildning för vuxna (21 kap.),
- entreprenad och samverkan (23 kap.),
- särskilda utbildningsformer (24 kap.),
- annan pedagogisk verksamhet (25 kap.),
- tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering (26 kap.),
- Skolväsendets överklagandekommitté och Lärarnas ansvarskommitté (27 kap.),
- överklagande (28 kap.), och
- övriga bestämmelser (29 kap.).

2 kap.

2 §

Kommuner är huvudmän för förskola, *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal

Kommuner är huvudmän för förskola, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxen-

vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna och fritidshem, om inte annat följer av 4 §.

I varje kommun ska det finnas en eller flera nämnder som ska fullgöra kommunens uppgifter enligt denna lag. Om kommunens uppgifter fullgörs av flera nämnder ska varje sådan nämnd, i den utsträckning det begärs, lämna de uppgifter som behövs för att administrera fördelningen av platser i förskola och i sådan verksamhet som avses i 25 kap. till de övriga nämnderna.

För en sådan nämnd som avses i andra stycket gäller det som är föreskrivet om nämnder i kommunallagen (1991:900).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan samt förskoleklass och fritidshem vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan och fritidshem vid en skolenhet med specialskola eller sameskola.

5 §

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Enskilda får efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola och fritidshem.

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasie-

Godkännande ska lämnas om den enskilde har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen och utbildningen inte innebär påtagliga negativa följder på lång sikt för eleverna eller för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna i den kommun där utbildningen ska bedrivas. Om godkännandet avser gymnasie-

skola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet *förskoleklass*, grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

skola eller gymnasiesärskola ska följderna i närliggande kommuner för den del av skolväsendet som anordnas av det allmänna också beaktas. Avser godkännandet grundskola eller grundsärskola krävs därutöver att elevunderlaget är tillräckligt för att verksamheten ska kunna bedrivas långsiktigt.

Ett godkännande ska avse viss utbildning vid en viss skolenhet eller förskoleenhet.

5 a §²

Innan en enskild huvudman startar utbildning inom *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller fritidshem som anordnas vid en skolenhet med *förskoleklass*, grundskola eller grundsärskola ska samråd om den kommande verksamheten ske mellan den enskilde och den kommun där utbildningen ska bedrivas. Den enskilde huvudmannen ansvarar för att samrådet dokumenteras. Om utbildningen ska bedrivas i form av gymnasieskola eller gymnasiesärskola, ska kommunen ge närliggande kommuner tillfälle att medverka i samrådet.

Innan en enskild huvudman startar utbildning inom grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola eller fritidshem som anordnas vid en skolenhet med grundskola eller grundsärskola ska samråd om den kommande verksamheten ske mellan den enskilde och den kommun där utbildningen ska bedrivas. Den enskilde huvudmannen ansvarar för att samrådet dokumenteras. Om utbildningen ska bedrivas i form av gymnasieskola eller gymnasiesärskola, ska kommunen ge närliggande kommuner tillfälle att medverka i samrådet.

² Senaste lydelse SFS 2014:903.

7 §

Statens skolinspektion handlägger ärenden om godkännande av enskild som huvudman för

- *förskoleklass*,
- grundskola,
- grundsärskola,
- gymnasieskola,
- gymnasiesärskola, eller
- fritidshem som anordnas vid en skolenhet med *förskoleklass*, grundskola eller grundsärskola.

Statens skolinspektion handlägger ärenden om godkännande av enskild som huvudman för,

- grundskola,
- grundsärskola,
- gymnasieskola,
- gymnasiesärskola, eller
- fritidshem som anordnas vid en skolenhet med grundskola eller grundsärskola.

Övriga ärenden om godkännande av enskild som huvudman enligt 5 § handläggs av den kommun där utbildningen ska bedrivas.

25 §

För eleverna i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För eleverna i grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

27 §

Varje elev i grundskolan, grundsärskolan och specialskolan ska erbjudas minst tre hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Varje elev i sameskolan ska erbjudas minst två hälsobesök som innefattar allmänna hälsokontroller. Hälsobesöken ska

vara jämnt fördelade under skoltiden. Eleven ska dessutom mellan hälsobesöken erbjudas undersökning av syn och hörsel och andra begränsade hälsokontroller.

Det första hälsobesöket får göras under utbildningen i förskoleklassen i stället för under utbildningen i en sådan skolform som avses i första stycket.

Varje elev i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska erbjudas minst ett hälsobesök som innefattar en allmän hälsokontroll.

29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Elever i alla skolformer utom förskolan ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

31 §

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om inne-

Den som erbjuds en anställning inom förskolan, fritidshemmet, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt inom annan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. ska till den som erbjuder anställningen lämna ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt. Den som inte har lämnat registerutdrag får inte anställas. Regeringen meddelar föreskrifter om innehållet i

hållet i registerutdraget. registerutdraget.

Registerutdrag som avses i första stycket ska lämnas även av den som

1. erbjuds eller tilldelas arbete inom sådan verksamhet som avses i första stycket under omständigheter liknande dem som förekommer i ett anställningsförhållande inom verksamheten, om det sker genom uppdrag, anställning hos någon som ingått avtal med den som bedriver verksamheten eller anställning inom annan kommunal verksamhet,

2. under utbildning till en lärar- eller förskollärarexamen enligt högskolelagen (1992:1434) eller yrkesutbildning inom kommunal vuxenutbildning tilldelas plats för verksamhetsförlagd del av utbildningen inom sådan verksamhet som avses i första stycket, eller

3. genom deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program tilldelas plats för arbetspraktik eller annan programinsats inom sådan verksamhet som avses i första stycket.

Registerutdraget ska i de fall som avses i andra stycket lämnas till den inom verksamheten som beslutar om att anlita eller ta emot någon på ett sådant sätt som avses där. Den som inte har lämnat ett sådant registerutdrag får inte anlitas eller tas emot i verksamheten.

36 §

Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

Eleverna i *grundskolan med undantag av sexårsklassen*, grundskolan, specialskolan, sameskolan *med undantag av sexårsklassen*, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.

4 kap.

12 §

Vårdnadshavare för barn i förskolan och för elever i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen.

Vårdnadshavare för barn i förskolan och för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och fritidshemmet ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen.

5 kap.

9 §

Om en elev i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare.

Om en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare.

Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 8 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas.

12 §

I *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får rektorn besluta att en elev ska följa undervisningen i en annan undervisningsgrupp än den eleven annars hör till eller undervisas på annan plats inom samma skolenhet om åtgärderna som gjorts efter en sådan utredning som avses i 9 § första stycket inte varit tillräckliga eller om det annars är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero.

I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får rektorn besluta att en elev ska följa undervisningen i en annan undervisningsgrupp än den eleven annars hör till eller undervisas på annan plats inom samma skolenhet om åtgärderna som gjorts efter en sådan utredning som avses i 9 § första stycket inte varit tillräckliga eller om det annars är nödvändigt för att tillförsäkra de andra eleverna trygghet och studiero.

Elevens vårdnadshavare ska informeras om rektorns beslut.

Endast om det finns synnerliga skäl får en åtgärd som rektorn vidtagit med stöd av första stycket gälla under längre tid än två veckor. Åtgärden får dock inte gälla för en längre tid än fyra veckor.

7 kap.

4 §

Skolplikt ska fullgöras i grundskolan om inte förhållandena är sådana som avses i 5 eller 6 § eller skolplikten fullgörs i sameskolan enligt 7 § eller på annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap.

Skolplikt ska fullgöras i grundskolan (*sexårsklassen följt av årskurs 1–9*) om inte förhållandena är sådana som avses i 5 eller 6 § eller skolplikten fullgörs i sameskolan enligt 7 § eller på annat sätt enligt bestämmelserna i 24 kap.

5 §

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning, ska tas emot i *grundsärskolan*.

Barn som bedöms inte kunna nå upp till grundskolans kunskapskrav därför att de har en utvecklingsstörning, ska tas emot *från och med årskurs 1* i *grundsärskolan*.

Frågan om mottagande i *grundsärskolan* prövas av barnets hemkommun. Ett beslut om mottagande i *grundsärskolan* ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

Om barnets vårdnadshavare inte lämnar sitt medgivande till att barnet tas emot i *grundsärskolan*, ska barnet fullgöra sin skolplikt enligt vad som gäller i övrigt enligt denna lag. Ett barn får dock tas emot i *grundsärskolan* utan sin vårdnadshavares medgivande, om det finns synnerliga skäl med hänsyn till barnets bästa.

6 §

Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller *grundsärskolan* ska tas emot i *specialskolan* om de

1. är dövblinda eller annars är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning,

2. i annat fall än som avses i 1

Barn som på grund av sin funktionsnedsättning eller andra särskilda skäl inte kan gå i grundskolan eller *grundsärskolan* ska tas emot *från och med årskurs 1* i *specialskolan* om de

1. är dövblinda eller annars är synskadade och har ytterligare funktionsnedsättning,

är döva eller hörselskadade, eller 2. i annat fall än som avses i 1
3. har en grav språkstörning. är döva eller hörselskadade, eller
3. har en grav språkstörning.

Frågan om mottagande i specialskolan prövas av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Ett beslut om mottagande i specialskolan ska föregås av en utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs.

7 §

Barn till samer får fullgöra sin skolplikt i sameskolan i stället för i årskurs 1–6 i grundskolan. Även andra barn får fullgöra den delen av sin skolplikt i sameskolan, om det finns särskilda skäl. Barn till samer får fullgöra sin skolplikt i sameskolan *från och med sexårsklassen till och med årskurs 6* i sameskolan. Även andra barn får fullgöra den delen av sin skolplikt i sameskolan, om det finns särskilda skäl.

Frågan om ett barn ska få fullgöra sin skolplikt i sameskolan prövas av Sameskolstyrelsen

10 §

Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller *sju* år. Skolplikten inträder höstterminen det kalenderår då barnet fyller *sex* år.

Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller *åtta* år. Om det finns särskilda skäl får barnet börja fullgöra sin skolplikt först höstterminen det kalenderår då barnet fyller *sju* år.

Frågan om uppskjuten skolplikt prövas av hemkommunen efter begäran av barnets vårdnadshavare.

8 kap.**3 §**

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i *förskoleklassen* eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4–7 §§. Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.

10 kap.**1 §**

I detta kapitel finns
– allmänna bestämmelser (2–13 §§),
– bestämmelser om betyg (14–23 §§),
– bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§), och
– bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

I detta kapitel finns
– allmänna bestämmelser (2–13 a §§),
– bestämmelser om betyg (14–23 §§),
– bestämmelser om grundskola med offentlig huvudman (24–34 §§), och
– bestämmelser om fristående grundskola (35–41 §§).

Tillämpningsområde***1 a §***

Bestämmelserna i 4 §, 6 7 §§, 8 § och 12 och 13 §§, 14–23 §§ gäller inte sexårsklassen.

2 §

Grundskolan ska ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa.

Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning.

I sexårsklassen ska utbildningen stimulera eleverns utveckling och lärande, utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov samt förbereda dem för fortsatt utbildning i grundskolan. Utbildningen i de följande årskurserna ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning.

Utbildningen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

3 §

Grundskolan ska ha nio årskurser. Utbildningen i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Grundskolan ska ha *sexårsklass och årskurserna 1–9*. Utbildningen i *sexårsklass och i varje årskurs* ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Regeringen får meddela föreskrifter om läsårets längd och om när läsåret ska börja och sluta.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskun-

Undervisningen i *årskurserna 1–9* ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskun-

skap och samhällskunskap,
 – slöjd,
 – svenska eller svenska som
 andraspråk, och
 – teknik.

skap och samhällskunskap,
 – slöjd,
 – svenska eller svenska som
 andraspråk, och
 – teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Statens skolverk har godkänt en plan för undervisningen.

Lydelse enligt SFS 2015:246

Föreslagen lydelse

5 §

Den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 785 timmar.

Sexårsklassen omfattar minst 525 timmar under ett läsår.

Den totala undervisningstiden för varje elev i årskurserna 1–9 i grundskolan ska vara minst 6 785 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Bestämmelser om fördelning av undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1.

Bestämmelser om fördelning av undervisningstiden enligt andra stycket (timplan) finns i bilaga 1.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Sexårsklassen ska medverka till att elever med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

9 a §

Efter ansökan från en huvudman får regeringen, trots vad som anges i 9 § första stycket, besluta att färdighetsprov i musik får utgöra villkor för antagning och grund för urval till utbildning i årskurs 1, 2 eller 3 vid eller inom en skolenhet. Ett sådant beslut får bara fattas om färdighetsprov användes vid antagning eller urval till utbildningen i *de årskurser* som ansökan avser före utgången av juni 2011 och det finns särskilda skäl. Beslutet ska avse en viss huvudman samt en viss skolenhet eller elevgrupp.

När färdighetsprov används som grund för urval till en viss skolenhet får ingen annan urvalsgrund tillämpas.

Om huvudmannen har tagit emot en elev i förskoleklassen efter färdighetsprov enligt bestämmelserna i 9 kap. 6 a §, får färdighetsprov inte användas som villkor för att eleven ska få fortsätta sin utbildning i årskurs 1 vid samma skolenhet eller inom samma elevgrupp.

13 a §

I sexårsklassen ska, minst en gång varje läsår, läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingsamtal om elevens utveckling och lärande.

*Lydelse enligt SFS 2015:246**Föreslagen lydelse*

31 §

Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 30 § andra stycket. *Detsamma ska gälla den som har tagits emot i förskoleklassen och som ska fortsätta sin utbildning i grundskolan vid samma skolenhet.*

Den som har blivit placerad vid en viss skolenhet har rätt att gå kvar där om inte något annat följer av 30 § andra stycket.

Rätten enligt första stycket att gå kvar vid en skolenhet gäller inte för en elev som med stöd av 3 kap. 12 e § ska placeras i en årskurs som inte anordnas vid skolenheten.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***13 kap.***Tillämpningsområde**1 a §*

Bestämmelserna i 4 §, 6–7 §§, 8 §, 12–13 §§ och 14–21 a §§ gäller inte sexårsklassen.

2 §

Sameskolan ska ge en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen i årskurserna 1–6 i grundskolan.

Sameskolan ska ge en utbildning med samisk inriktning som i övrigt motsvarar utbildningen i *sexårsklassen och* årskurserna 1–6 i grundskolan.

3 §

Sameskolan ska ha *sex* årskurser. Utbildningen i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

Sameskolan ska ha *sexårsklass och årskurserna 1–6*. Utbildningen i *sexårsklass och* i varje årskurs ska bedrivas under ett läsår, som består av en hösttermin och en vårtermin.

4 §

Undervisningen ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Undervisningen i *årskurserna 1–6* ska omfatta följande ämnen:

- bild,
- engelska,
- hem- och konsumentkunskap,
- idrott och hälsa,
- matematik,
- musik,
- naturorienterande ämnen: biologi, fysik och kemi,
- samhällsorienterande ämnen: geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap,
- samiska,
- slöjd,
- svenska eller svenska som andraspråk, och
- teknik.

Härutöver ska det som ämnen finnas språkval och, för elever som ska erbjudas modersmålsundervisning, modersmål.

Vidare ska det finnas elevens val och skolans val. Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen.

Lydelse enligt SFS 2015:246

Föreslagen lydelse

5 §

Den totala undervisningstiden för varje elev i *sameskolan* ska vara minst 4 320 timmar.

Sexårsklassen ska omfatta minst 525 timmar under ett läsår.

Den totalundervisningstiden för varje elev i *årskurserna 1–6* i *sameskolan* ska vara minst 4 320 timmar.

För en nyanländ elev och för en elev som avses i 3 kap. 12 c § andra stycket 2 ska den totala undervisningstiden efter ett beslut om placering i årskurs enligt 3 kap. 12 e § motsvara minst den tid

som återstår för övriga elever i den årskursen under den kvarvarande skoltiden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden (timplan).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om fördelning av undervisningstiden *i andra stycket* (timplan).

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 a §

Sexårsklassen ska medverka till att elever med annat modersmål än svenska ska få möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

13 a §

I sexårsklassen ska, minst en gång varje läsår, läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om elevens utveckling och lärande.

22 §

Hemkommunen ska betala ersättning till staten för vissa kostnader för den som är elev i sameskolan eller i *förskoleklass* eller fritidshem vid en skolenhet inom sameskolan.

Hemkommunen ska betala ersättning till staten för vissa kostnader för den som är elev i sameskolan eller i fritidshem vid en skolenhet inom sameskolan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättningens storlek.

14 kap.

2 §

Fritidshemmet kompletterar utbildningen i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

3 §

Varje kommun ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens *förskoleklass*, grundskola och grundsärskola. Staten ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i specialskola och sameskola.

Hemkommunen ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever som går i en fristående skola i de fall huvudmannen inte erbjuder sådan utbildning.

10 §

En elev i *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola ska erbjudas utbildning i fritidshem vid eller så nära som möjligt den skolenhet där eleven får utbildning.

Fritidshemmet kompletterar utbildningen i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Varje kommun ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens grundskola och grundsärskola. Staten ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i specialskola och sameskola.

En elev i grundskola, grundsärskola, specialskola eller sameskola ska erbjudas utbildning i fritidshem vid eller så nära som möjligt den skolenhet där eleven får utbildning.

*Lydelse enligt SFS 2015:482**Föreslagen lydelse***23 kap.**

2 §

Inom förskolan, *förskoleklassen*, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

Inom förskolan, fritidshemmet, kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. får uppgifter överlämnas på entreprenad.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***24 kap.**16 §³

Om ett barn vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, *förskoleklass* eller fritidshem.

Om ett barn vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola eller fritidshem.

28 kap5 §⁴

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol i fråga om

1. godkännande enligt 2 kap. 5 § eller återkallelse av sådant godkännande enligt 26 kap. 13 eller 14 §,

2. bidrag enligt 8 kap. 21 §, 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 eller

³ Senaste lydelse SFS 2015:176.

⁴ Senaste lydelse SFS 2012:109.

17 kap. 31 eller 35 § eller 19 kap. 35 § eller 19 kap. 45 §,
45 §,

3. avstängning enligt 5 kap. 17 eller 19 §,

4. föreläggande för vårdnadshavare att fullgöra sina skyldigheter enligt 7 kap. 23 §,

5. skolskjuts enligt 10 kap. 32 § första stycket, 10 kap. 33 § första stycket, 11 kap. 31 § första stycket, 11 kap. 32 § första stycket, 18 kap. 30 § första stycket eller 18 kap. 31 § första stycket,

6. ekonomiskt stöd till inackordering enligt 15 kap. 32 § eller 18 kap. 32 § första stycket,

7. medgivande att fullgöra skolplikten på annat sätt eller återkallelse av sådant medgivande enligt 24 kap. 23 eller 24 §,

8. rätt till bidrag enligt 25 kap. 10 eller 15 § eller återkallelse av sådan rätt enligt 26 kap. 13 §,

9. bidrag enligt 25 kap. 11 §,

10. tillfälligt verksamhetsförbud enligt 26 kap. 18 §, eller

11. vitesföreläggande enligt 26 kap. 27 §.

Lydelse enligt SFS 2015:482

Föreslagen lydelse

12 §

Beslut av en kommun eller ett landsting får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd i fråga om

1. barns mottagande i grundsärskolan enligt 7 kap. 5 § eller tillhörighet till grundsärskolans målgrupp enligt 7 kap. 5 b §,

2. uppskjuten skolplikt enligt 7 kap. 10 § andra stycket,

3. *skolpliktens förlängning* 3. skolpliktens upphörande enligt 7 kap. 13 § eller skolpliktens enligt 7 kap. 14 §, upphörande enligt 7 kap. 14 §,

4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 9 kap. 13 §, 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §, 4. mottagande av en elev från en annan kommun enligt 10 kap. 25 § eller 11 kap. 25 §,

5. åtgärder enligt 10 kap. 29 § tredje stycket för en elev som inte bor hemma,

6. placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 9 kap. 15 § andra stycket, 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 § placering vid en annan skolenhet än den vårdnadshavare önskar enligt 10 kap. 30 § andra stycket eller 11 kap. 29 §

stycket eller 11 kap. 29 § andra stycket, andra stycket,

7. mottagande i första hand enligt 16 kap. 36 §, mottagande enligt 17 kap. 14 § när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever, mottagande enligt 17 a kap. 18 § eller mottagande i första hand enligt 19 kap. 29 § första stycket,

8. tillhörighet till målgruppen för gymnasiesärskolan enligt 18 kap. 5 eller 7 §,

9. mottagande till kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 13 §, 14 § andra stycket, 22 § eller 33 § eller till särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 7 § tredje stycket

10. upphörande av utbildningen för en elev i kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § andra stycket, i särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § andra stycket,

11. att på nytt bereda kommunal vuxenutbildning enligt 20 kap. 9 § tredje eller fjärde stycket, särskild utbildning för vuxna enligt 21 kap. 9 § tredje stycket,

12. åtagande om interkommunal ersättning enligt 20 kap. 21 § tredje stycket, eller

13. rätt till utbildning eller annan verksamhet för någon som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 3.

Beslut som avses i första stycket 1, 4 och 7–12 får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

29 kap.

3 §⁵

De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning, särskild utbildning för vuxna eller utbildning i svenska för invandrare.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i grundskola, De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i grundskola med

⁵ Senaste lydelse SFS 2013:298).

grundskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i *förskoleklass*, grundskola, grundskola, specialskola, sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

undantag av sexårsklassen, grundskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i grundskola, grundskola, specialskola, sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

14 §

Den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivet fritidshem eller enskilt bedriven *förskoleklass* eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivet fritidshem eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., får inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden.

Den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt denna lag än som avses i första stycket får inte obehörigen röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden. Han eller hon får inte heller obehörigen röja uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier.

För det allmännas verksamhet gäller bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen

19 §⁶

Kommunen ska informera vårdnadshavare och elever om utbildning i förskolor, *förskole-*

Kommunen ska informera vårdnadshavare och elever om utbildning i förskolor, grund-

⁶ Senaste lydelse 2014:903.

klasser, grundskolor, grundsärskolor, fritidshem, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor och om sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. och som erbjuds i eller av kommunen. Kommunen ska också informera om sådana riksrekryterande utbildningar som avses i 16 kap. 45 § och 19 kap. 37 § och om motsvarande utbildningar vid fristående skolor. Informationen ska utformas enligt 6 kap. 8 a § andra stycket kommunallagen (1991:900).

Kommunen ska även informera om möjligheten för enskilda att bedriva förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. med bidrag från hemkommunen enligt 8 kap. 21 §, 14 kap. 15 § samt 25 kap. 11 och 15 §§.

skolor, grundsärskolor, fritidshem, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor och om sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. och som erbjuds i eller av kommunen. Kommunen ska också informera om sådana riksrekryterande utbildningar som avses i 16 kap. 45 § och 19 kap. 37 § och om motsvarande utbildningar vid fristående skolor. Informationen ska utformas enligt 6 kap. 8 a § andra stycket kommunallagen (1991:900).

19 a §⁷

En huvudman för *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska till Statens skolverk lämna sådana uppgifter om verksamhetens organisation och ekonomiska förhållanden som behövs för allmänhetens insyn.

En huvudman för grundskola, grundsärskola, gymnasieskola eller gymnasiesärskola ska till Statens skolverk lämna sådana uppgifter om verksamhetens organisation och ekonomiska förhållanden som behövs för allmänhetens insyn.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas.

26 §

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om bestämmandet av det bidrag som kommunerna enligt 8 kap. 21 §,

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om bestämmandet av det bidrag som kommunerna enligt 8 kap. 21 §,

⁷ Senaste lydelse SFS 2014:903.

9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 §, 14 kap. 36 §, 14 kap. 15 §, 16 kap. 52 §, 15 §, 16 kap. 52 §, 17 kap. 31 §, 17 kap. 31 §, 19 kap. 45 § och 19 kap. 45 § och 25 kap. 11 § är skyldiga att lämna till fristående förskolor, fristående skolor och enskilt bedriven pedagogisk omsorg. skyldiga att lämna till fristående förskolor, fristående skolor och enskilt bedriven pedagogisk omsorg.

27 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det belopp som kommunen ska betala i stället för vad som anges i 8 kap. 21–23 §§, 9 kap. 19–21 §§, 10 kap. 37–39 §§, 11 kap. 36–38 §§, 16 kap. 52–55 §§, 17 kap. 31–34 §§ och 19 kap. 45–47 §§, när bidraget avser en elev som ges utbildning till följd av 2 och 3 §§ eller med stöd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det belopp som kommunen ska betala i stället för vad som anges i 8 kap. 21–23 §§, 10 kap. 37–39 §§, 11 kap. 36–38 §§, 16 kap. 52–55 §§, 17 kap. 31–34 §§ och 19 kap. 45–47 §§, när bidraget avser en elev som ges utbildning till följd av 2 och 3 §§ eller med stöd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 5 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2017.

2. Ett godkännande som huvudman för förskoleklass som gäller vid utgången av juni 2017 ska anses som ett godkännande som huvudman för utbildning i sexårsklass i grundskolan enligt 2 kap. 5 § i dess nya lydelse.

3. Ett beslut med stöd av 9 kap. 9 a § som gäller vid utgången av juni 2017 ska fortsätta att gälla som ett beslut fattat enligt den nya lydelsen i 10 kap. 9 a §.

*Bilaga 1**Nuvarande lydelse**Timplan för grundskolan*⁸

Undervisningstid i timmar för ämnen och ämnesgrupper totalt

Ämnen	
Bild	230
Hem- och konsumentkunskap	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Slöjd	330
Svenska eller svenska som andraspråk	1 490
Engelska	480
Matematik	1 020
Geografi	885
Historia	
Religionskunskap	
Samhällskunskap	
Biologi	800
Fysik	
Kemi	
Teknik	
Språkval	320
Elevens val	382
Totalt garanterat antal timmar	6 785
Därav skolans val	600

---

⁸ Senaste lydelse 2013:24.

Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minska med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minska.

*Bilaga 1**Föreslagen lydelse**Timplan för grundskolans årskurs 1-9*

Undervisningstid i timmar för ämnen och ämnesgrupper totalt

Ämnen	
Bild	230
Hem- och konsumentkunskap	118
Idrott och hälsa	500
Musik	230
Slöjd	330
Svenska eller svenska som andraspråk	1 490
Engelska	480
Matematik	1 020
Geografi	885
Historia	
Religionskunskap	
Samhällskunskap	
Biologi	800
Fysik	
Kemi	
Teknik	
Språkval	320
Elevens val	382
Totalt garanterat antal timmar	6 785
Därav skolans val	600

Vid skolans val får antalet timmar i timplanen för ett ämne eller en ämnesgrupp minska med högst 20 procent. Antalet timmar för svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik får dock inte minska.

8.5 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs 23 kap. 2 § i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och rubriken närmast före 23 kap. 2 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 kap.

Förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola

Grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola

2 §⁹

Sekretess gäller i *förskoleklassen*, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller på det område som anges i första stycket dels i särskild elevstödande verksamhet i övrigt för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

⁹ Senaste lydelse 2010:866.

Sekretess gäller på det område som anges i första stycket i andra fall än som avses i första och andra styckena för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2017.

8.6 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)

Härigenom föreskriver regeringen i fråga om skolförordningen (2011:185)

dels att 8 kap. ska upphävas,

dels att 1 kap. 1 § och 2 §, 2 kap. 1 §, 3 kap. 1 §, 4 kap. 4 § och 7 §, 5 kap. 1 §, 6 kap. 1 §, 9 kap. 1 §, 12 kap. 1 §, 14 kap. 1 §, 4 § och 8 §, ska ha följande lydelse,

dels att i förordningen ska införas 8 nya bestämmelser, 9 kap. 1 a §, 11 kap. 15–17 §§, 12 kap. 1 a § samt närmast före 11 kap. 15 § och 17 §, ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap. Inledande bestämmelser

1 §¹⁰

I denna förordning finns följande kapitel:

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän (2 kap.),
- lärotider (3 kap.),
- elever (4 kap.),
- utbildningen (5 kap.),
- fjärrundervisning (5 a kap.),
- betyg (6 kap.),
- förskolan (7 kap.),
- förskoleklassen (8 kap.),
- grundskolan (9 kap.),
- grundsärskolan (10 kap.),
- specialskolan (11 kap.),
- sameskolan (12 kap.),
- fritidshemmet (13 kap.),
- bidrag till enskilda huvudmän (14 kap.),

I denna förordning finns följande kapitel:

- inledande bestämmelser (1 kap.),
- huvudmän (2 kap.),
- lärotider (3 kap.),
- elever (4 kap.),
- utbildningen (5 kap.),
- fjärrundervisning (5 a kap.),
- betyg (6 kap.),
- förskolan (7 kap.),
- grundskolan (9 kap.),
- grundsärskolan (10 kap.),
- specialskolan (11 kap.),
- sameskolan (12 kap.),
- fritidshemmet (13 kap.),
- bidrag till enskilda huvudmän (14 kap.),
- utbildning vid särskilda ung-

¹⁰ Senaste lydelse SFS 2015:293.

- utbildning vid särskilda ungdomshem (14 a kap.), och
- övriga bestämmelser (15 kap.)
- utbildning vid särskilda ungdomshem (14 a kap.), och
- övriga bestämmelser (15 kap.)

2 §

Termer och uttryck som används i skollagen (2010:800) har samma betydelse när de används i denna förordning.

Därutöver avses i denna förordning med

- *garanterad undervisningstid*: den minsta totala undervisningstiden för en elev i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan eller sameskolan enligt 10 kap. 5 §, 11 kap. 7 §, 12 kap. 5 § respektive 13 kap. 5 § skollagen, och
- *skoldagar*: de dagar under ett läsår då utbildning ska äga rum.
- *garanterad undervisningstid*: den minsta totala undervisningstiden för en elev i *årskurs 1–9* i grundskolan *och* grundsärskolan, *årskurs 1–10* i specialskolan eller *årskurs 1–6* i sameskolan enligt 10 kap. 5 §, 11 kap. 7 §, 12 kap. 5 § respektive 13 kap. 5 § skollagen, och
- *skoldagar*: de dagar under ett läsår då utbildning ska äga rum.

2 kap. Huvudmän

1 §¹¹

En ansökan om godkännande som enskild huvudman för *förskoleklass*, grundskola eller grundsärskola eller för fritidshem som anordnas vid en skolenhet med någon av dessa skolformer ska ha kommit in till Statens skolinspektion senast den 31 januari kalenderåret innan utbildningen ska starta.

En ansökan om godkännande som enskild huvudman för grundskola eller grundsärskola eller för fritidshem som anordnas vid en skolenhet med någon av dessa skolformer ska ha kommit in till Statens skolinspektion senast den 31 januari kalenderåret innan utbildningen ska starta.

Första stycket gäller inte om det finns särskilda skäl med hänsyn till elevers möjlighet att fullfölja sin utbildning.

---

¹¹ Senaste lydelse SFS 2014:1029.

3 kap. Lärotider

1 §

Bestämmelserna i detta kapitel gäller grundskolan, grundskolans specialskolan och sameskolan, om inte annat anges.

Bestämmelserna i 2 §, 5–6 §§ gäller inte sexårsklassen.

4 kap. Elever

4 §

Vid slutet av läsåret ska varje elev flyttas till närmast högre årskurs, om inte något annat beslutas med stöd av 5–7 §§.

Efter sexårsklassen ska varje elev påbörja skolgången i årskurs 1. Därefter ska varje elev flyttas till närmast högre årskurs efter läsårets slut, om inte något annat beslutas med stöd av 5–7 §§.

Rektorn får på begäran av en elevs vårdnadshavare besluta att eleven får gå i sexårsklassen ytterligare ett läsår, om det finns särskilda skäl.

7 §

Rektorn får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra, om eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen och elevens vårdnadshavare medger det.

Rektorn får besluta att en elev ska flyttas till en högre årskurs än den som eleven redan tillhör eller normalt ska tillhöra, om eleven har goda förutsättningar att delta i utbildningen i den högre årskursen och elevens vårdnadshavare medger det.

På begäran av elevens vårdnadshavare får rektorn besluta att en elev som tillhör eller normalt ska tillhöra sexårsklassen ska få börja i årskurs 1 om eleven har goda förutsättningar för detta.

5 kap. Utbildningen

1 §

Bestämmelserna i detta kapitel gäller grundskolan, grundskoleklassen, specialskolan och sameskolan, om inte annat anges.

Bestämmelserna gäller dock inte sexårsklassen.

6 kap. Betyg

1 §

Bestämmelserna i detta kapitel gäller grundskolan, grundskoleklassen, specialskolan och sameskolan, om inte annat anges.

Bestämmelserna gäller dock inte sexårsklassen.

9 kap. Grundskolan

1 §

För grundskolan gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen.

Läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Av 3 § samma förordning framgår att kursplaner för grundskolans ämnen ingår i läroplanen och att kursplanerna kompletteras av kunskapskrav.

Läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan och fritidshemmet. Av 3 § samma förordning framgår att kursplaner för grundskolans ämnen ingår i läroplanen och att kursplanerna kompletteras av kunskapskrav.

1 a §

Bestämmelserna i 2–27 §§ gäller inte sexårsklassen.

11 kap. Specialskolan

Sexårsklass vid en skolenhet med specialskola

15 §

Staten är huvudman för sexårsklass vid en skolenhet med specialskola.

Av 7 kap. 4 § skollagen följer att det första året av skolplikten fullgörs i sexårsklassen.

16 §

Sexårsklassen ska så långt det är möjligt motsvara sexårsklassen i grundskolan enligt 10 kap. 2 § skollagen.

Följande bestämmelser i 10 kap. ska gälla

- 3 § om läsår,*
- 5 § första stycket om omfattning i tid,*
- 7 a § om modersmål och*
- 13 a § om utvecklingssamtal ska gälla.*

Avgifter

17 §

Bestämmelserna i 12 kap. 10–11 §§ skollagen om avgiftsfri utbildning i specialskolan ska tillämpas för sexårsklassen.

12 kap. Sameskolan

1 §

För sameskolan gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen (2010:800).

Läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:251) om läroplan för sameskolan *samt förskoleklassen* och fritidshemmet i vissa fall. I samma förordning finns bestämmelser om kursplaner och kunskapskrav för sameskolan

Läroplanen finns i förordningen (SKOLFS 2010:251) om läroplan för sameskolan och fritidshemmet i vissa fall. I samma förordning finns bestämmelser om kursplaner och kunskapskrav för sameskolan

1 a §

Bestämmelserna i 2 § och 3 §, 5–12 §§ gäller inte sexårsklassen.

14 kap. Bidrag till enskilda huvudmän

1 §

Ett bidrag till enskilda huvudmän för förskola, *förskoleklass*, grundskola, grundsärskola och fritidshem samt pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem ska fastställas per kalenderår.

Ett bidrag till enskilda huvudmän för förskola, grundskola, grundsärskola och fritidshem samt pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem ska fastställas per kalenderår.

Bidraget ska grunda sig på hemkommunens budget för det kommande budgetåret och beslutas före kalenderårets början. För barn och elever som börjar i utbildning eller annan pedagogisk verksamhet under kalenderåret ska hemkommunen besluta bidraget omgående.

För elever som påbörjar utbildning i augusti ska bidrag enligt 9 kap. 19 §, 10 kap. 37 §, 11 kap. 36 § och 14 kap. 15 § skollagen (2010:800) avse tiden från och med den 1 juli samma år.

4 §

I 9 kap. 20 §, 10 kap. 38 § och 11 kap. 37 § skollagen (2010:800) anges vilka kostnadsslag som ska ingå i det grundbelopp som lämnas i bidrag till en enskild huvudman för *förskoleklass*, grundskola eller grundsärskola. Vid tillämpning av dessa bestämmelser ska ersättning för

1. undervisning avse kostnader för skolans rektor och andra anställda med ledningsuppgifter, undervisande personal, stödåtgärder till elever, arbetslivsorientering, kompetensutveckling av personalen och liknande kostnader,

2. lärverktyg avse kostnader för läroböcker, litteratur, datorer, maskiner som används i undervisningen, skolbibliotek, studiebesök och liknande kostnader,

3. elevhälsa avse kostnader för sådan elevhälsa som avser medicinska, psykologiska eller psykosociala insatser,

4. måltider avse kostnader för livsmedel, personal, transporter och därmed sammanhängande administration och liknande kostnader,

5. administration avse administrativa kostnader som ska beräknas till tre procent av grundbeloppet,

6. mervärdesskatt avse ett schablonbelopp som uppgår till sex procent av det totala bidragsbeloppet (grundbelopp och i förekommande fall tilläggsbelopp), och

7. lokalkostnader avse kostnader för hyra, driftskostnader, inventarier som inte är läromedel, kapitalkostnader i form av ränta på lån och liknande, dock inte kostnader för amortering.

8 §

Med tilläggsbelopp enligt 8 kap. 23 §, 9 kap. 21 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 § och 14 kap. 17 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den van-

I 10 kap. 38 § och 11 kap. 37 § skollagen (2010:800) anges vilka kostnadsslag som ska ingå i det grundbelopp som lämnas i bidrag till en enskild huvudman för grundskola eller grundsärskola. Vid tillämpning av dessa bestämmelser ska ersättning för

Med tilläggsbelopp enligt 8 kap. 23 §, 10 kap. 39 §, 11 kap. 38 § och 14 kap. 17 § skollagen (2010:800) avses ersättning för assistenthjälp, anpassning av lokaler eller andra extraordinära stödåtgärder som inte har anknytning till den vanliga undervis-

liga undervisningen. Med tilläggsbelopp enligt 10 kap. 39 § och 11 kap. 38 § skollagen avses också ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska ges sådan undervisning. Förordning (2013:249).

ningen. Med tilläggsbelopp enligt 10 kap. 39 § och 11 kap. 38 § skollagen avses också ersättning för modersmålsundervisning för elever som ska ges sådan undervisning. Förordning (2013:249).

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2017.

Referenser

- Skollagen (SFS 2010:800).
- Socialförsäkringsbalken (SFS 2010:110).
- Förordning (SKOLFS 1998:16) om läroplan för förskolan.
- Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.
- Skolverkets föreskrifter om kunskapskrav för grundskolan (SKOLFS 2011:19).
- Förordning (SKOLFS 2010:250) om läroplan för specialskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall.
- Förordning (SKOLFS 2010:255) om läroplan för grundsärskolan.
- Förordning (SKOLFS 2010:251) om läroplan för sameskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.
- Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.
- Skolförordningen (SFS 2011:185).
- Gymnasieförordningen (SFS 2010:2039).
- Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165).
- Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6).
- Förordning (SFS 2014:47) om statsbidrag för sommarskola eller undervisning under andra skollov.
- Förordningen (1991:1124) om avgifter för provning inom skolväsendet.
- Betygskatalog i grundskolan, föreskrifter från Skolverket (SKOLFS 2009:27).
- Mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan, Allmänna råd från Skolverket 2013.

- Arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram, Allmänna råd från Skolverket 2014.
- Uppdrag till Statens skolverk om förtydliganden av förskoleklassens och fritidshemmets uppdrag m.m. (U2015/191/S).
- I rättan tid? Om ålder och skolstart. Om ålder och skolstart. (SOU 2010:67).
- Likvärdig utbildning för elever med funktionsnedsättningar (SOU 2011:30).
- Utbildning för nyanlända elever (Ds 2013:6).
- Förskoleklassen – uppdrag, innehåll och kvalitet, Skolverket 2014.
- Introduktionsprogram, Skolverket 2014.
- Sommarskola 2007 – en utvärdering, Myndigheten för skolutveckling 2007.
- Sommarskola 2008 – en utvärdering, Skolverket 2008.
- Redovisning av uppdrag om uppföljning av sommarskolor 2010, Skolverket 2010.
- Redovisning av uppdrag om elevers behörighet till gymnasieskolans nationella program efter betygsprövning i anslutning till sommarskola, Skolverket 2014.
- Skolinspektionens tillsyn av specialskolorna, Skolinspektionen 2010.
- Undervisning i förskoleklass, Skolinspektionen 2015.
- Skolverket statistik om hur stor andel av undervisningen som bedrivs av lärare/förskollärare som är behöriga för skolformen, årskursen och ämnet, Skolverket 2014.
- Rapport från sommarskolan 2014, Botkyrka kommun, (tjänsteskrivelse, dnr UF/2014:106).
- Ackesjö, H. (2013). *Från förväntningar till motstånd och anpassning. Fyra barns övergångar till och från förskoleklass*. Nordic Early Childhood Education Research Journal (Tidsskrift for nordisk barnehageforskning) VOL. 6, nr 15, p. 1–23.
- Ackesjö, H. (2011). *Förskoleklassen – en ö eller bro mellan skola och förskola?* Stockholm: Liber.
- Ackesjö, H. (2010). *Läraridentiteter i förskoleklass. Berättelser från ett gränsland*. Göteborg: Göteborgs universitet.

- Ackesjö, H. (2014). *Barns övergångar till och från förskoleklass. Gränser, identiteter och (dis-)kontinuiteter*. Linnaeus University Dissortations, no 180/2014.
- Sandberg, G. (2012). *På väg in i skolan – Om villkor för olika barns delaktighet och skriftspårslärande*. Stockholm: Elanders.
- Simeonsdotter Svensson, A. (2009). *Den pedagogiska samlingen i förskoleklassen. Barns olika sätt att erfar och hantera svårigheter*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Thörner, A. (2007). *Att vara sex år och gå i förskoleklass – projekt-rapport från Institutionen för pedagogik*. Borås: Högskolan i Borås.

Kommittédirektiv 2014:41

Grundskoleutredning

Beslut vid regeringssammanträde den 6 mars 2014

Sammanfattning

En särskild utredare ska föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas. Det är angeläget att en reform kan genomföras så snart det är praktiskt möjligt. Utredaren ska också överväga behovet av övergångsregler.

Utredaren ska bl.a. föreslå en tidsplan för genomförandet och då särskilt beakta behovet av kompetensutveckling för lärare i förskoleklass och i årskurs 1–3 avseende effektiva undervisningsmetoder och stödinsatser i svenska och matematik samt i vetenskapligt väl belagd kunskap om läs- och skrivsvårigheter. Även huvudmännens behov av anpassningar av t.ex. lokaler, organisation och personal ska beaktas. Utredaren ska också föreslå ändringar när det gäller behörighetskrav samt överväga behovet av fortbildningsinsatser för förskollärare och lärare. Motsvarande ska gälla för sameskolan, specialskolan och grundsärskolan.

Utredaren ska vidare utreda och föreslå dels hur en förlängning av skolplikten med ett år för elever i nuvarande årskurs 9, som inte når behörighet till gymnasieskolans nationella program, kan utformas och införas, dels hur en obligatorisk sommarskola, riktad till samma elevgrupp och för elever i nuvarande årskurs 8 som löper risk att inte nå behörighet till gymnasieskolans nationella program, kan utformas och genomföras. Sommarskolan ska vara obligatorisk för huvudmännen att erbjuda. Utredaren ska överväga om det även ska vara obligatoriskt för eleverna att delta.

Utredaren ska föreslå nödvändiga författningsändringar. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2015.

Behovet av en utredning

Fler åtgärder behövs för att förbättra resultaten i svensk skola

Enligt skollagen (2010:800) ska alla, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet. Utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas. Skolans huvuduppdrag är att ge alla elever förutsättningar för att de ska uppnå de nationella kunskapskraven och målen för utbildningen, dvs. tillräckliga kunskaper för att de ska klara framtida studier och yrkesliv. Under de senaste årtiondena har kunskapsresultaten dock sjunkit i den svenska skolan. Det framgår bl.a. av den årliga betygsstatistiken för årskurs 9 i grundskolan, av andelen behöriga elever till gymnasieskolans nationella program och av resultaten från de internationella studierna Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS), Programme for International Student Assessment (PISA) och Progress in Reading Literacy Study (PIRLS).

Mot denna bakgrund har regeringen under ett antal år tagit initiativ till flera omfattande reformer för att höja kunskapsnivån och öka såväl likvärdigheten som måluppfyllelsen i grundskolan och övriga utbildningsformer inom skolväsendet. Exempelvis har en ny skollag införts där bl.a. elevens rätt till särskilt stöd har stärkts, förskolans pedagogiska uppdrag har förtydligats, nya läroplaner med tydligare och mer konkreta kursplaner samt en ny betygsskala med fler steg har införts. Nationella prov i flera årskurser och ämnen och även betyg från årskurs 6 i grundskolan och motsvarande skolformer har införts. Vidare har nya lärarutbildningar införts, omfattande fortbildningsinsatser för att öka lärares ämnesteoritiska och ämnesdidaktiska kompetens har genomförts, en skärpning av behörighetsreglerna har gjorts, speciallärarutbildningen har återinförts, legitimation för lärare och förskollärare samt en karriärstegsreform för lärare har införts. Regeringen har dessutom tagit initiativ till ett antal nationella skolutvecklingsinsatser för att stimulera utvecklingen i skolan, t.ex. inom mate-

matik, läs- och skrivutveckling samt i de naturorienterande ämnena och teknik.

De reformer som har initierats eller aviserats kommer att ge eleverna bättre förutsättningar att nå målen för utbildningen. Att förbättra utbildningsväsendet tar dock lång tid. Utredningen om förbättrade resultat i grundskolan lyfter även fram detta i delbetänkandet *Det tar tid – om effekter av skolpolitiska reformer* (SOU 2013:30). Även om det tar tid innan reformerna får effekt på elevernas resultat bedömer regeringen att det är nödvändigt att redan nu initiera ytterligare insatser. Flera insatser har genomförts för att höja kvaliteten i utbildningen. Enligt regeringen är det dock även av stor vikt att eleverna, utifrån sina behov och förutsättningar, får tillräckligt med tid på sig för att tillgodogöra sig en undervisning av god kvalitet. Det behöver därför utredas hur skolplikten för eleverna kan förlängas i syfte att öka såväl likvärdigheten som måluppfyllelsen i skolan.

En tioårig grundskola bör införas

Resultaten i svensk skola har försämrats över tid. Resultaten på de nationella proven i årskurs 3 som genomfördes våren 2013 visar att många elever inte når upp till kravnivån i matematik och svenska. Av de elever som gjorde samtliga delprov i matematik var det cirka 32 procent som inte nådde kravnivån (31 procent av flickorna och 33 procent av pojkarna). Motsvarande andel i ämnet svenska var cirka 22 procent (15 procent av flickorna och 28 procent av pojkarna) och i svenska som andraspråk cirka 44 procent (38 procent av flickorna och 50 procent av pojkarna).

Vidare har elever som får åtgärdsprogram ökat. Enligt aktuell statistik från Skolverket har nästan 14 procent av eleverna i grundskolan åtgärdsprogram. Andelen elever med åtgärdsprogram är som högst i årskurs 9 där 21 procent av pojkarna och 16 procent av flickorna har ett sådant (2012). En studie från Skolverket från 2003 visar dock att var femte elev, som av skolans personal bedöms vara i behov av särskilt stöd, inte får något sådant stöd. Samma studie visar att många kommuner uppger att betydligt färre elever är i behov av särskilt stöd än vad som, mot bakgrund av andelen elever som inte har godkända resultat på de nationella proven, kan

förväntas. För dessa elever är det av stor vikt att det särskilda stödet sätts in så tidigt som möjligt under deras grundskoletid, eftersom det finns tydligt forskningsstöd för att tidigt insatt stöd är effektivt för att förebygga och åtgärda bl.a. läs- och skrivsvårigheter. Att förskoleklassen endast omfattas av de allmänna målen i läroplanen, inte av kursplanernas mål, påverkar dock elevernas möjligheter till särskilt stöd.

En av avsikterna med förskoleklassen när den infördes var att den skulle vara en brygga mellan förskola och skola där det bästa av respektive verksamhet skulle tas till vara. Olika undersökningar har dock visat att förskoleklassen inte fungerar som den var tänkt. I betänkandet *I rättan tid? Om ålder och skolstart* (SOU 2010:67) framgår att det finns ett behov av att tydliggöra förskoleklassens syfte och verksamhet. I betänkandet anges att förskoleklassen, enligt Skolverkets erfarenhet, är en verksamhet som inte har synliggjorts tillräckligt och att det råder en vilshenhet om dess syfte. Det uppges att förskoleklassens syfte inte är tillräckligt tydligt varken för verksamheten eller för föräldrar. I betänkandet *Legitimation och skärpta behörighetsregler* (SOU 2008:52) anges att när förslaget om förskoleklassen presenterades i propositionen *Förskoleklass och andra skollagsfrågor* (prop. 1997/98:6) framförde flera remissinstanser, däribland de båda lärarförbunden, Friskolornas riksförbund och ett antal kommuner, att grundskolan borde bli tioårig med skolstart vid sex års ålder.

Genom att tydliggöra förskoleklassens syfte och på så sätt införa ett extra skolår skulle fler elever kunna ges förutsättningar att nå målen för utbildningen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av de sjunkande resultaten, det ökande antalet elever som får åtgärdsprogram och den otydlighet som råder om bl.a. förskoleklassens syfte finns det anledning att utreda hur tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna genomföras. Det är angeläget att en reform kan genomföras så snart det är praktiskt möjligt. En förlängning av skolplikten bör även omfatta motsvarande skolformer, dvs. same-skolan, specialskolan och grundsärskolan.

En förlängd skolplikt och obligatorisk sommarskola bör införas

Den utbildning som omfattas av skolplikt avslutas i och med nuvarande årskurs 9 eller, om eleven går i specialskolan, i årskurs 10. Det anges i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1, utgiftsområde 16) att målet för utbildningen kan anses vara att uppnå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan. Andelen elever som inte når behörighet till gymnasieskolans nationella program har ökat över tid och våren 2013 var cirka 12 procent av eleverna som gick ut årskurs 9 inte behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan (11 procent av flickorna och knappt 14 procent av pojkarna). När det gäller nyanlända elever, dvs. elever som gått i svensk skola i högst fyra år, var 72 procent av eleverna (68 procent av flickorna och 75 procent av pojkarna) inte behöriga våren 2013.

Elever som inte uppnått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan kan behöva mer tid för att nå kunskapskraven i grundskolan som krävs för behörighet. Mot denna bakgrund anser regeringen att det även finns anledning att utreda hur en förlängd skolplikt med upp till ett år kan införas för de elever som inte uppnått behörighet till gymnasieskolans nationella program efter nuvarande årskurs 9 i grundskolan och motsvarande skolformer. Det bör även övervägas hur individuellt anpassade lösningar ska främjas, med utgångspunkten att eleven ska kunna påbörja ett nationellt program så fort som möjligt.

Erfarenheter från den tidigare nationella satsningen på sommarskola har visat sig vara ett sätt för vissa elever att under en koncentrerad tid nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Regeringen anser att införandet av obligatorisk sommarskola riktad till elever i årskurs 8 och 9 skulle ge fler elever förutsättningar att nå målen för utbildningen i grundskolan och därmed bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan och därför bör även detta utredas. Sommarskolan bör vara obligatorisk för huvudmännen att erbjuda. Det bör även övervägas om det ska vara obligatoriskt för eleverna att delta.

Uppdraget att utreda hur en obligatorisk skolstart ska införas från sex års ålder

Skolplikten inträder i dag vid sju års ålder

Enligt skollagen ska barn fullgöra skolplikten i grundskolan, grundsärskolan eller specialskolan. Barn till samer får fullgöra sin skolplikt i årskurs 1–6 i sameskolan i stället för i grundskolan.

Huvudregeln är att skolplikten inträder höstterminen det kalenderår barnet fyller sju år. En elev kan, efter begäran av barnets vårdnadshavare, börja fullgöra sin skolplikt även vid höstterminens början det år eleven fyller sex år eller, om det finns särskilda skäl, åtta år.

Skolplikten har alltsedan den infördes som huvudregel inträtt vid sju års ålder. Längden på skolplikten har varierat, men den senaste förändringen genomfördes för ungefär femtio år sedan då den tidigare sjuåriga folkskolan ersattes av en sammanhållen nioårig grundskola.

Barn ska i dag erbjudas plats i förskoleklass från sex års ålder

Förskoleklassen infördes den 1 januari 1998 som en egen skolform i det offentliga skolväsendet. Avsikten med införandet av förskoleklassen var, enligt propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6), bl.a. att underlätta en verksamhetsmässig integration mellan förskolan och skolan där det bästa av verksamheterna skulle kunna tillvaratas och vidareutvecklas.

Enligt skollagen ska kommunen erbjuda alla barn plats i förskoleklass det år de fyller sex år. Förskoleklassen ska omfatta minst 525 timmar om året, vilket motsvarar cirka tre timmar per dag, och vara avgiftsfri. Förskoleklassen ska stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Den ska också främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Skollagens allmänna bestämmelser om skolan gäller även för förskoleklassen. Förskoleklassen och det obligatoriska skolväsendet omfattas av samma läroplan (den del som avser Skolans värdegrund och uppdrag samt Övergripande mål och riktlinjer). Grundlärare med inriktning mot förskoleklass och årskurs 1–3 samt

förskollärare är behöriga att undervisa i förskoleklass. Sedan 2011 finns en inriktning mot förskoleklass och årskurs 1–3 inom grundläroutbildningen.

Läsåret 2012/13 gick drygt 96 procent av alla sexåringar i förskoleklass (49 procent var flickor och 51 procent var pojkar). Cirka 1 procent av sexåringarna gick i förskolan och cirka 1 procent av sexåringarna gick i årskurs 1 i grundskolan. När skolplikten inträder vid sju års ålder fortsätter en majoritet av barnen i den grundskola som ligger i anslutning till förskoleklassen. Det finns även förskoleklass vid sameskolan och specialskolan. Dessa skolformer har statlig huvudman.

Det är vanligt med tioårig grundskola i andra länder

I majoriteten av de europeiska länderna är skolan tioårig och barnen börjar skolan vid sex års ålder. Nioårig skola och skolstart vid sju års ålder har traditionellt förekommit framför allt i Skandinavien och i ett antal östeuropeiska länder. I Danmark är förskoleklassen obligatorisk för eleverna men skolplikten inträder först vid sju års ålder. Sedan 1997 är dock skolan i Norge tioårig och det är obligatorisk skolstart från sex års ålder. I Finland föreslogs i en statlig utredning, Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredning (2013:5) som lämnade sitt slutbetänkande våren 2013, att förskolan, motsvarighet till den svenska förskoleklassen, ska göras obligatorisk. Även utanför Europa är det vanligt att barnen börjar skolan tidigare än vid sju års ålder.

Undervisningstiden i Sverige är kortare jämfört med i de flesta andra OECD-länder och även i jämförelse med många länder inom EU. Den garanterade undervisningstiden i grundskolan i Sverige är från och med hösten 2013 6 785 timmar. En uppskattning är att OECD-länderna i genomsnitt har cirka 7 500 undervisningstimmar och att genomsnittet i EU-länderna är cirka 7 460 undervisningstimmar under motsvarande grundskoletid.

Uppdraget

En särskild utredare ska föreslå hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas. En utgångspunkt för uppdraget är att lågstadiet, årskurs 1–3, ska kompletteras med en årskurs, dvs. den nuvarande förskoleklassen. Lågstadiet i den tioåriga grundskolan kommer då att omfatta årskurs 1–4. Mellanstadiet kommer att omfatta årskurs 5–7 och högstadiet årskurs 8–10. Detta innebär t.ex. att kunskapskraven som i dag finns i årskurs 3 i grundskolan i stället ska gälla för årskurs 4, dvs. kunskapsnivån ska vara oförändrad. Den reglering som gäller för grundskolan ska i huvudsak även gälla för den första årskursen, dvs. vad avser bl.a. läroplan och skollag. Det innebär bl.a. att eleven ska ha rätt till det särskilda stöd som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Pedagogiken ska också vara anpassad till elevens mognad och behov.

Motsvarande ska gälla för sameskolan, specialskolan och grundsärskolan. Det innebär att sameskolan kommer att omfatta årskurs 1–7, specialskolan årskurs 1–11 och grundsärskolan årskurs 1–10.

Regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2014 att timplanen för grundskolan bör stadiindelad och regeringen avser därför att ge Statens skolverk i uppdrag att föreslå en stadiindelad timplan. Timplanen kommer att behöva kompletteras senare då ytterligare en årskurs tillkommer i lågstadiet. Utredaren ska därför också ta fram ett förslag till reviderad stadiindelad timplan.

Utredaren ska

- utreda och föreslå hur införandet av tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast kan genomföras, utifrån utgångspunkten att det är angeläget att en reform kan genomföras så snart det är praktiskt möjligt, och också överväga behovet av övergångsregler,
- analysera och redovisa alternativa ambitionsnivåer och redovisa kostnaderna för dessa alternativ samt en sammanhållen bedömning om lämplig ambitionsnivå,
- föreslå en tidsplan för ett genomförande och då särskilt beakta behovet av kompetensutveckling för lärare i förskoleklass och i årskurs 1–3 avseende effektiva undervisningsmetoder och stöd-

insatser i svenska och matematik samt i vetenskapligt väl belagd kunskap om läs- och skrivsvårigheter och även beakta huvudmännens behov av anpassningar av t.ex. lokaler, organisation och personal,

- föreslå vilka behörighetskrav som ska gälla för att bedriva undervisning i det första skolåret (nuvarande förskoleklass),
- utreda, och om det behövs, föreslå vilka förändringar som behöver göras i högskoleförordningen när det gäller berörda inriktningar inom utbildning som leder till förskolläraryrket, grundläraryrket, eller ämneslärarexamen, särskilt vad avser examensordningen,
- redovisa konsekvenser för behöriga yrkesverksamma och blivande lärare och förskollärare inom berörda skolformer samt överväga vilka fortbildningsåtgärder som bör genomföras för förskollärare och lärare,
- föreslå nödvändiga författningsändringar.

Uppdraget att utreda införandet av förlängd skolplikt och obligatorisk sommarskola

Skolplikten upphör i dag efter det nionde året i skolan

Enligt skollagen upphör skolplikten vid utgången av vårterminen det nionde året eller, om eleven går i specialskolan, det tionde året efter det att eleven har börjat fullgöra skolplikten. För den elev som inte gått ut den högsta årskursen när skolplikten annars skulle upphöra, upphör skolplikten i stället ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.

Många elever är inte behöriga till gymnasieskolans nationella program

Av eleverna som slutade grundskolan våren 2012 gick 89,3 procent (90,5 procent av flickorna och 88,1 procent av pojkarna) direkt vidare till ett nationellt program och 9,4 procent av eleverna (8,3 procent av flickorna och 10,5 procent av pojkarna) gick vidare till ett introduktionsprogram hösten 2012. Resten av eleverna,

1,3 procent (1,2 procent av flickorna och 1,4 procent av pojkarna), påbörjade inte gymnasieskolan.

Närmare 30 procent av eleverna i årskurs 9, vars föräldrar endast har förgymnasial utbildning fick inte godkänt betyg i ämnet matematik våren 2013. Motsvarande andel för elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning var cirka 3,5 procent.

Goda erfarenheter av tidigare satsningar på sommarskola

Erfarenheter från tidigare satsningar med undervisning på sommarlovet (sommarskola) har visat på goda resultat.

År 2006 fick dåvarande Myndigheten för skolutveckling i uppdrag att fördela bidrag till kommuner och fristående skolhuvudmän som anordnar sommarskola till elever i åldrarna 14–18 år med svårigheter att nå målen för utbildningen. Bakgrunden till bidraget var att man i den nationella uppföljningen konstaterat en försämrad måluppfyllelse i grundskolan och att andelen elever som saknade betyg i de till gymnasieskolan behörighetsgivande ämnena svenska, matematik och engelska hade ökat. När Myndigheten för skolutveckling lades ner i oktober 2008 överfördes uppdraget till Statens skolverk. Uppdraget löpte fram till och med 2012.

År 2010 fick Skolverket i uppdrag att följa upp statsbidraget för sommarundervisning. Skolverkets uppföljning visar överlag en positiv bild, där sex av tio elever som genomgått prövning inom ramen för sommarskola uppnådde betyget Godkänt, och fyra av tio elever i årskurs nio som gick i sommarskolor där prövning erbjöds blev behöriga till gymnasieskolan.

Uppdraget

En särskild utredare ska utreda införandet av förlängd skolplikt och obligatorisk sommarskola. En förlängd skolplikt syftar till att eleverna ska nå kunskapskraven för grundskolans ämnen. En utgångspunkt för uppdraget är dock att huvudmännen ska kunna besluta var den förlängda skolplikten organisatoriskt ska förläggas, exempelvis kan den förläggas inom gymnasieskolans introduktionsprogram.

Både vad gäller förlängd skolplikt och obligatorisk sommarskola är det viktigt att utredningens förslag utformas så att de inte

minskar huvudmännens incitament att tidigt sätta in särskilt stöd inom den ordinarie undervisningen.

Utredaren ska

- utreda och föreslå hur en förlängning av skolplikten med ett år ska utformas och genomföras för de grundskoleelever som efter nuvarande årskurs 9 inte har nått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan,
- utredaren ska analysera och vid behov lämna förslag om hur individuellt anpassade lösningar kan främjas, med utgångspunkten att eleven ska kunna påbörja ett nationellt program så fort som möjligt,
- utreda vilka pedagogiska och organisatoriska konsekvenser förslaget kan medföra inklusive konsekvenser när det gäller antagningen till gymnasieskolan, och beakta behovet av flexibilitet i antagningen till nationella program,
- utreda och föreslå hur en skyldighet för huvudmän att erbjuda sommarskola med rätt till prövning för betyg kan utformas och genomföras, riktat till de grundskoleelever som efter nuvarande årskurs 9 inte har nått behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan,
- utredaren ska utreda om det även bör vara obligatoriskt för eleverna att delta, utreda och föreslå hur en skyldighet för huvudmän att erbjuda sommarskola kan utformas och genomföras, riktat till de grundskoleelever som efter nuvarande årskurs 8 löper stor risk att inte nå behörighet till ett nationellt program i gymnasieskolan,
- utredaren ska utreda om det bör vara obligatoriskt för eleverna att delta,
- beakta hur det tidsbegränsade statliga bidraget till sommarskola för elever i årskurserna 6–9 utformas och används av huvudmännen,
- analysera och redovisa olika alternativa ambitionsnivåer för sommarskola och bedömning av lämplig ambitionsnivå,
- utreda och föreslå hur ersättning på lika villkor för de fristående skolorna ska säkerställas,

- analysera och särredovisa konsekvenser för studiestödssystemet,
- föreslå nödvändiga författningsändringar.

Samverkan och redovisning av uppdraget

Utredaren ska samråda med Statens skolverk, Statens skolinspektion, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen, Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam), Statens institutionsstyrelse, Sveriges Kommuner och Landsting, Friskolornas riksförbund, Handikappförbunden och Lika Unika – Federationen mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt relevanta elevorganisationer. Utredaren ska även samråda med andra relevanta myndigheter och organisationer

I uppdraget ingår att beräkna de ekonomiska konsekvenserna av förslagen för stat, kommuner eller landsting och föreslå hur förslagen ska finansieras. Utredaren ska även redovisa organisatoriska och pedagogiska konsekvenser av förslagen. Vidare ska utredaren beakta barnperspektivet utifrån FN:s konvention om barnets rättighet samt jämställdhetsperspektivet.

Av 14 kap. 3 § regeringsformen framgår att en inskränkning av den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den, dvs. en proportionalitetsprövning ska göras under lagstiftningsprocessen. Om något av förslagen i betänkandet påverkar det kommunala självstyret ska dess konsekvenser och de särskilda avvägningar som föranlett förslagen särskilt redovisas.

Utredaren ska hålla sig informerad om den fortsatta beredningen av de förslag som har lämnats i betänkandet Likvärdig utbildning för elever med funktionsnedsättningar (SOU 2011:30). I betänkandet föreslås bl.a. att specialskolan ska bli nioårig.

Utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 juni 2015.

(Utbildningsdepartementet)

Kommittédirektiv 2014:135

Tilläggsdirektiv till Grundskoleutredningen (U 2014:05)

Beslut vid regeringssammanträde den 11 september 2014

Utvidgning av uppdraget

Regeringen beslutade den 6 mars 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå bl.a. hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas (dir. 2014:41). Utredaren får nu i uppdrag att också föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas på lämpligast sätt.

Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2014. Uppdraget i övrigt ska fortfarande redovisas senast den 30 juni 2015.

Uppdraget att föreslå hur en anpassad fortbildning kan utformas

I 2014 års ekonomiska vårproposition (prop. 2013/14:100) har regeringen beräknat medel för ett införande av tioårig grundskola. Avsikten är att tioårig grundskola ska införas fr.o.m. läsåret 2017/18, dvs. för barn som är födda 2011. Det är viktigt att de lärare som ska undervisa i den nya årskurs 1 i grundskolan har den kompetens och skicklighet som är nödvändig för en utbildning av hög kvalitet. I och med införandet av tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder kommer dessutom behovet av grundlärare med inriktning mot de lägre årskurserna att öka. I

utredarens uppdrag ingår därför redan att bl.a. föreslå vilka behörighetskrav som ska gälla för att bedriva undervisning i den nya årskurs 1 (nuvarande förskoleklass) samt överväga vilka fortbildningssatsningar som bör genomföras för förskollärare och lärare.

I dag utförs drygt hälften av arbetet i förskoleklassen av personer med förskolläraryxamen. För att ta tillvara denna kompetens har regeringen i 2014 års ekonomiska vårproposition (prop. 2013/14:100) aviserat sin avsikt att genomföra en tidsbegränsad fortbildningsinsats 2015–2018 för de nuvarande legitimerade förskollärarna i förskoleklass som ska kunna leda till legitimation som lärare och behörighet att undervisa i nuvarande förskoleklass och årskurs 1–3. Syftet med en anpassad fortbildning ska vara att ge kompletterande kunskaper om bl.a. läs- och skrivinlärning och grundläggande matematikkunskaper. Utbildningen ska motsvara ett års heltidsstudier och ska tillsammans med den arbetslivserfarenhet de aktuella förskollärarna har kunna leda till lärarlegitimation och behörighet att undervisa i nuvarande förskoleklass och årskurs 1–3. Fortbildningen ska kunna läsas på halvfart under två år. Det ska vara frivilligt för huvudmännen att ta del av satsningen. Regeringens avsikt är att de förskollärare som deltar ska ha möjlighet att gå ned till 75 procents arbetstid, med bibehållen lön. Nedsättningen i arbetstid bör betalas till hälften av staten, till hälften av arbetsgivaren.

Utredaren ska med utgångspunkt i de förutsättningar som angetts ovan

- föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas,
- föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att utbildningen ska kunna genomföras, och
- beakta relevant EU-rätt.

Redovisning av uppdraget

Denna del av uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2014.
Uppdraget i övrigt ska fortfarande redovisas den 30 juni 2015.

(Utbildningsdepartementet)

Kommittédirektiv 2014:159

Tilläggsdirektiv till Grundskoleutredningen (U 2014:05)

Beslut vid regeringssammanträde den 18 december 2014

Ändring av uppdraget

Regeringen beslutade den 6 mars 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå bl.a. hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas (dir. 2014:41). Utredaren fick den 11 september 2014 genom tilläggsdirektiv (dir. 2014:135) i uppdrag att också föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass kan utformas på lämpligast sätt. Direktiven ändras nu. Utredaren ska utreda de delar som gäller införandet av en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder med följande ändringar.

Utredaren ska föreslå hur förskolklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas. För båda dessa alternativ ska förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll vara oförändrat. En utgångspunkt för båda alternativen är att såväl lärare som förskollärare ska vara behöriga för undervisningen. Utredaren ska även ta fram en tidsplan för införandet av båda alternativen. Frågor som rör förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll samt förskollärares behörighet ska inte utredas. Utredningens uppdrag att utreda frågorna om förlängd skolplikt och sommarskola kvarstår oförändrade.

Uppdraget ska i sin helhet redovisas senast den 30 september 2015.

Förskoleklass för alla

Förskoleklassen infördes den 1 januari 1998 som en egen skolform i det offentliga skolväsendet. Avsikten med införandet av förskoleklassen var, enligt propositionen Förskoleklass och andra skollagsfrågor (prop. 1997/98:6), bl.a. att underlätta en verksamhetsmässig integration mellan förskolan och skolan där det bästa av verksamheterna skulle kunna tillvaratas och vidareutvecklas. Enligt skollagen (2010:800) ska förskoleklassen stimulera elevers utveckling och lärande och förbereda dem för fortsatt utbildning. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Förskoleklassen ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

I propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (prop. 2009/10:165) framgår att undervisningsbegreppet i den nya skollagen är definierat så att förskolans, förskoleklassens och skolans kultur och arbetssätt kan bilda en pedagogisk helhet. Det framgår även att i förskoleklassen ingår lek och skapande som väsentliga delar i det aktiva lärandet. Utgångspunkten är att utveckling och lärande sker ständigt, inte bara vid arrangerade inlärnings-situationer. Det är kombinationen av förskolans och grundskolans arbetssätt och metodik som ger förskoleklassen dess identitet.

Enligt Skolverkets statistik för 2013/14 går drygt 95 procent av alla sexåringar i förskoleklass, cirka 1 procent har börjat i grundskolans årskurs 1 och cirka 1 procent finns i förskolan. Det betyder att cirka 2 procent av alla sexåringar inte deltar i någon av ovan nämnda verksamheter.

Under de senaste årtiondena har kunskapsresultaten sjunkit i den svenska skolan. Det framgår bl.a. av den årliga betygsstatistiken för årskurs 9 i grundskolan, av andelen behöriga elever till gymnasieskolans nationella program och av resultaten från de internationella studierna Trends in International Mathematics and Science Study (TIMSS), Programme for International Student Assessment (PISA) och Progress in Reading Literacy Study (PIRLS). Flera reformer har på senare år genomförts för att höja kunskapsresultaten inom svensk skola.

Det finns longitudinella studier, t.ex. Competent Children, Competent Learners, som pekar på ett samband mellan att barn som deltagit i förskolans verksamhet presterar bättre i skolan än

barn som inte gjort det (Wylie, Thompson 2003). Resultaten från PISA 2009 (PISA in Focus 1/2011) visar att 15-åriga elever, från nästan alla OECD-länder, som deltagit i någon form av förskoleverksamhet hade bättre resultat än de elever som inte deltagit i förskola. Även om nästan alla barn i dag deltar i förskoleklass finns det därför skäl att göra förändringar så att förskoleklassen för sexåringar antingen blir obligatorisk eller att förskoleklassen för sexåringar införs som en del i grundskolan. Detta för att skapa mer jämlika och bättre förutsättningar för utveckling och lärande.

Utredaren ska föreslå

- hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas,
- hur förskoleklassen kan införas som en del i grundskolan,
- en tidsplan för införandet av båda alternativen, och
- nödvändiga författningsändringar.

(Utbildningsdepartementet)

Kommittédirektiv 2015:34

Tilläggsdirektiv till Grundskoleutredningen (U 2014:05)

Beslut vid regeringssammanträde den 26 mars 2015

Ändring av uppdraget

Regeringen beslutade den 6 mars 2014 att ge en särskild utredare i uppdrag att föreslå bl.a. hur en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder lämpligast skulle kunna införas (dir. 2014:41). Utredaren fick den 11 september 2014 genom tilläggsdirektiv (dir. 2014:135) i uppdrag att också föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i förskoleklass skulle kunna utformas på lämpligast sätt. Utbildningen skulle motsvara ett års heltidsstudier och tillsammans med den arbetslivserfarenhet de aktuella förskollärarna har kunna leda till lärarlegitimation och behörighet att undervisa i nuvarande förskoleklass och årskurs 1–3. Den 18 december 2014 fick utredaren genom ytterligare tilläggsdirektiv (dir. 2014:05) i uppdrag att i stället för att utreda de delar som gäller införandet av en tioårig grundskola med obligatorisk skolstart från sex års ålder föreslå hur förskoleklassen för sexåringar lämpligast kan införas som en del av grundskolan och, som ett alternativ, även föreslå hur en obligatorisk förskoleklass för sexåringar lämpligast kan införas. För båda dessa alternativ ska förskoleklassens syfte, uppdrag och innehåll vara oförändrat. En utgångspunkt för båda alternativen är att såväl lärare som förskollärare ska vara behöriga för undervisningen. Direktiven ändras nu. Utredaren ska inte längre föreslå hur en anpassad fortbildning för legitimerade förskollärare som är tillsvidareanställda och arbetar i

förskoleklass kan utformas på lämpligast sätt. Detta eftersom utgångspunkten för båda de alternativ som utredaren ska föreslå när det gäller förskoleklass för sexåringar ska vara att både lärare och förskollärare ska vara behöriga att undervisa.

Uppdraget ska i sin helhet redovisas senast den 30 september 2015.

(Utbildningsdepartementet)